

**KARAHALLI (UŞAK) İLÇESİ'NİN
COĞRAFI ETÜDÜ**

Ahmet KAYA
Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hasan KARA
Uşak
2007

KARAHALLI (UŞAK) İLÇESİNİN
COĞRAFI ETÜDÜ

Ahmet KAYA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Coğrafya Anabilim Dalı
DanıŐma: Yrd. Doç. Dr. Hasan KARA

Afyon
Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ocak 2007

YÜKSEK LİSANS TEZ
ÖZETİ

KARAHALLI (UŞAK) İLÇESİ'NİN
COĞRAFI ETÜDÜ

Ahmet KAYA
Coğrafya Anabilim Dalı

Afyon Kocatepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ocak-2007

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hasan KARA

Karahallı ilçesi, Ege Bölgesi'nin İç Batı Anadolu bölümünde yer almaktadır. Araştırma sahası çok farklı jeomorfolojik birimleri barındırmaz. Deniz seviyesinden yüksekliği 917 m.dir. Araştırma sahası Karasal ve Akdeniz iklimleri arasında geçiş iklimi özelliği gösterir.

Araştırma sahasının tarihçesi oldukça eskilere dayanır. Türkiye Selçuklu Devleti zamanında Türk egemenliğine girmiştir. Karahallı az nüfuslu bir ilçedir ve nüfusunu geliştirememiştir. Her geçen gün dışarıya göç vererek nüfusu azalmaktadır. İlçe merkezi şehir olma özelliğini kazanamamış kırsal bir yerleşmeyi andırır. İnceleme alanı 14 köy, 1 kasaba ve İlçe merkezi olmak üzere 16 yerleşim biriminden oluşur.

İnceleme alanında dokumacılık önemli bir ekonomik faaliyet kolunu oluşturur. Dokumacılık, Karahallı ve köylerinde uzun yıllardır yapılmaktadır. Toprakların çok fazla verimli olmayışı tarım ve hayvancılığı ikinci plana atmıştır.

Ticaret fonksiyonu fazla gelişmemiştir. Ticarete konu olan mallar dokumacılıktan elde edilen ürünlerdir. Ulaşım olanaklarının gelişmemiş olması sahayı izole ederek dışarıya bağlantısını engellemiştir. Var olan turizm ve yeraltı kaynaklarının değerlendirilmesi sahaya canlılık getirecektir.

Yapılan çalışma ile Karahallı ilçesinin beşeri ve ekonomik özellikleri ortaya konularak sorunların tespiti ve çözüm önerileri verilmeye çalışılmıştır.

ABSTARCT

The Geogrophical Examination
Of The Town Karahallı (UŞAK)

Department Of Geography

Afyon Kocatepe University
The Instute of Social Sciences
January-2007

Advisor: Yrd. Doç. Dr. Hasan KARA

The town, Kararahallı , is located in the inner western part of Anotolia in the Aegean Region. The research area dosen't contain geomorfological units. It has transmission climate feature between continental and mediterranean climates.

The history of research area has long past time. It came under the control of Turks during the Selçuklu State of Turkey. Karahallı has a low population and hasn't been able to make it bigger. The population is getting less day by day. The centre of by town, wich couldn't get the feature of a city centre, resmbles the country. The research area consist of 16 settings, wich are 15 villages, 1 town and the centre of town.

Weaving textile is a important branch economy because the land isn't productive enough. Textile has been done for a long time in Karahallı and its villages. Agriculture and animal growing aren't as significant as textile.

Trade function hasn't hasn't developed much. The goods for trade are the products from textile. That the facilites of transportation aren't developed prevents the area being connected with the outside, isolating it. The improving the present tourism and the mining sector will revive he area.

With this master thesis, we tried to explain the demographic and economic specialities of Karahallı and to show solutions to the problems of Karahallı.

TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Hasan KARA

Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Lütfi ÖZAV

Yrd. Doç. Dr. M.Zahit YILDIRIM

Coğrafya Anabilim dalı yüksek lisans öğrencisi Ahmet KAYA'nın "Karahallı İlçesinin (UŞAK) Coğrafi Etüdü" başlıklı tezini değerlendirmek üzere 19/01/2007 günü saat: 10:00'da Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Prof. Dr. M. Ali ÖZDEMİR
MÜDÜR

ÖNSÖZ

Bu tez çalışması ile idari yönden Uşak iline bağlı olan Karahallı ilçesinin coğrafi açıdan incelenmesi amaçlanmıştır. Ülkemiz genelinde yapılan coğrafi çalışmalar bölgesel ya da büyük ölçekte yapılan çalışmalardır. Coğrafi yöre araştırmaları yerelde var olan eksikliği mümkün olduğu kadar ortadan kaldıracak ve ülkemizi her bakımdan daha iyi tanımamıza neden olacaktır.

İnceleme alanında beşeri ve ekonomik kaynakların çeşitliliği söz konusudur. Bulunan bu kaynakların yeterince değerlendirilmemesi sahada ekonomik gelişmeyi engellemiştir. İncelememizde özellikle sahanın temel geçim kaynağını oluşturan dokuma sektörünün sorunlarının tespiti ve gelişmesine yönelik çözüm önerileri verilmeye çalışılmıştır. Ekonomik gelişmişliğin yeterli olmaması beraberinde yoğun göç hareketini meydana getirmiştir. Sahanın giderek boşalmasının önüne geçilmesi ekonomik ve sosyal potansiyellerin çok iyi analiz edilmesini gerektirmektedir. Araştırmanın Karahallı ve köylerine gelecekteki kalkınması için yapılacak yatırımlara, planlamalara ve stratejik kararların alınmasına yönelik iyi bir kaynak oluşturacağı düşüncesindeyiz.

Çalışmanın tamamlanmasının her aşamasında yoğun emek harcayan ve bu duruma gelmesini sağlayan danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Hasan KARA'ya teşekkürlerimi bir borç bilirim. Coğrafya bilimi adına çok şeyler öğrendiğim ve çalışmalarımızda desteklerini esirgemeyen Prof. Dr. Lütfi ÖZAV'a ayrıca teşekkür ederim. Lisans ve yüksek lisans eğitimim sırasında üzerimizde emeği olan tüm hocalarıma, çalışmalarına Karahallı ve Uşak'ta her türlü desteği gösteren kamu kurumlarının yönetici ve çalışanlarına teşekkürü borç bilirim.

Ahmet KAYA

19 Ocak 2007

Uşak

ÖZGEÇMİŞ

Ahmet KAYA

Coğrafya Anabilim Dalı

Yüksek Lisans

Eğitim

Lisans: 1997- Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Coğrafya Öğretmenliği

Lise : 1991 -Manisa Lisesi

İş/İstihdam

1997- Sivash Çok Programlı Lisesi, Coğrafya Öğretmeni

2002-Uşak Lisesi Coğrafya Öğretmeni

Kişisel Bilgiler

Doğum Yeri ve Yılı: UŞAK- Ulubey, 18 Haziran 1973

Cinsiyeti: Erkek

Yabancı Dil: İngilizce

İÇİNDEKİLER	<u>Sayfa</u>
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
ÖZGEÇMİŞ	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	xi
GRAFİKLER LİSTESİ	xiv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xvi
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	xvii
KISALTMALAR	xiv
PROBLEM.....	1
AMAÇ	1
ÖNEM	1
VARSAYIMLAR.....	1
SINIRLILIKLAR	2
YÖNTEM	2
GİRİŞ.....	3

I. BÖLÜM

DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ

1. FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ	6
1.1. Jeolojik ve Jeomorfolojik Özellikler	6
1.2. İklim Özellikleri	12
1.2.1. Sıcaklık.....	12
1.2.2. Yağışlar	18
1.2.3. Basınç ve Rüzgârlar	27
1.2.4. Yağış Etkinliği ve İklim Tipi.....	34
1.3. Hidrografik Özellikler.....	37
1.4. Toprak Özellikleri.....	40
1.5. Arazi Kabiliyeti ve Kullanma Durumu.....	45
1.6. Doğal Bitki Örtüsü Özellikleri	48
1.7. Başlıca Doğal Çevre Sorunları	50

II. BÖLÜM

BEŞERİ ÇEVRE ÖZELLİKLERİ

2. BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ.....	52
2.1. NÜFUS ÖZELLİKLERİ	52
2.1.1. Tarihi Gelişim	52
2.1.2. Nüfus Artışı	55
2.1.2.1. Kırsal Yerleşmelerin Nüfus Artışı	57
2.1.3. Nüfus Hareketleri.....	62
2.1.3.1. Doğumlar ve Ölümler.....	62
2.1.3.2. Göçler	63
2.1.3.2.1. İç Göçler	63
2.1.3.2.2. Dış Göçler.....	65
2.1.4. Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Özellikleri.....	67
2.1.4.1. Nüfusun Cinsiyet ve Yaş Yapısı	67
2.1.4.2. Nüfusun Eğitim Durumu	73
2.1.4.3. Aile Büyüklükleri.....	77
2.1.4.4. Nüfusun Ekonomik Faaliyet Kollarına Göre Dağılımı	79
2.1.5. Nüfusun Dağılışı ve Yoğunlukları	81
2.2. YERLEŞME ÖZELLİKLERİ	90
2.2.1. Yerleşmenin Genel Özellikleri	90
2.2.2. İlçe Merkezinde Arazi Kullanımı	90
2.2.3. Yerleşme Şekilleri.....	91
2.2.3.1.Köy Yerleşmeleri	91
2.2.3.1.1. Kuruluş Yerlerine Göre Köyler.....	92
2.2.3.1.2. Yüzölçümü Büyüklüğüne Göre Köyler	92
2.2.3.1.3. Yerleşme Şekillerine Göre Köyler	93
2.2.3.1.4. Adlarına Göre Köyler	94
2.2.4. Karahallı'da Mesken Tipleri.....	95
2.2.4.1. Toprak Meskenler	96
2.2.4.2. Taş Meskenler	98
2.2.4.3. Modern Betonarme Meskenler	100
2.2.4.4. Köy Odaları	101
2.2.4.5. Bağ Evleri	102

III. BÖLÜM
EKONOMİK COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

3.1. GENEL BAKIŞ.....	105
3.2. GENEL ARAZİ KULLANIŞI	105
3.3. TARIM.....	108
3.3.1. Tarımsal Üretim ve Ekiliş Sahaları.....	109
3.4. HAYVANCILIK	120
3.5. SANAYİ	126
3.6. MADENCİLİK.....	133
3.7. TURİZM	135
3.8. ULAŞIM	137
3.9. TİCARET.....	140
SONUÇ VE ÖNERİLER	142
KAYNAKLAR.....	145

Tablolar Listesi

Tablo 1:	Karahallı ve Uşakta Ortalama Sıcaklıklar, Ortalama Maksimum ve Ortalama Minimum Sıcaklıklar ile Mutlak Sıcaklık Değerleri	14
Tablo 2:	Ortalama Donlu Gün Sayısının Aylara Göre Dağılımı.....	16
Tablo 3:	Uşak ve Karahallı’da Ortalama Donlu Günlerin Mevsimlere Dağılımı.....	16
Tablo 4:	Karahallı ve Çevrede Yer Alan İstasyonların Yıllık Yağış Dağılımı (mm.)	18
Tablo 5:	Ortalama Yağış Miktarının Mevsimlere Göre Dağılımı.....	20
Tablo 6:	Uşakta Ortalama Kar Yağışlı, Karla Örtülü Günler İle En Yüksek Kar Örtüsünün Aylara Göre Dağılışı (1975-2005)	20
Tablo 7:	Uşak ve Karahallı’da Ortalama Bulutluluk Değerinin Aylara Göre Dağılımı	22
Tablo 8:	Karahallı ve Uşak’ta Ortalama Bulutlu, Kapalı ve Açık Günlerin Aylara Göre Dağılışı	23
Tablo 9:	Karahallı ve Uşak’ta Ortalama Kırağılı Gün Sayısı	24
Tablo 10:	Karahallı ve Uşak’ta Ortalama Sisli Günlerin Sayısı	25
Tablo 11:	Karahallı ve Uşak’ta Ortalama Bağıl Nem	26
Tablo 12:	Uşak’ta Basınç Değerlerinin Aylara Göre Dağılımı (1930–2001).....	28
Tablo 13:	Karahallı’da Yıllık Rüzgârların Esme Yönü ve Mevsimlere Göre Dağılımı (1988-1992)	29
Tablo 14:	Karahallı’da Ortalama Rüzgâr Hızının Aylara Göre Dağılımı (1988–1992)	30
Tablo 15:	Erinç Formülüne Göre Yağış Etkinliği İndis Değerleri.....	31
Tablo 16:	De Martonne’a Göre Aylık Kuraklık İndis Değerleri	32
Tablo 17:	Karahallı’nın Thorntwait’e Göre Su Bilânçosu	33
Tablo 18:	Karahallı İlçesinde Açılan İçme Suyu Kuyularının Özellikleri	34
Tablo 19:	Banaz Çayının Akım Değerlerinin Aylara Göre Dağılışı (1971–1989)	37
Tablo 20:	Uşak ve Karahallı’da Büyük Toprak Gruplarının Dağılımı	41
Tablo 21:	Karahallı Topraklarının Kabiliyet Sınıflarına Göre Dağılımı.....	45
Tablo 22:	Karahallı Topraklarının Kullanım Şekillerine Göre Dağılımı	46
Tablo 23:	Karahallı İlçesindeki Bazı Yerleşmelerin Hane Sayıları (1907).....	53
Tablo 24:	Karahallı İlçe Merkezinde Nüfus Artışı (1955–2000).....	55

Tablo 25:	Karahallı İlçesinde Sayım Yıllarına Göre Kırsal Nüfus Artışı (1955–2000)	56
Tablo 26:	Sayım Yıllarına Göre Kırsal Nüfusta Meydana Gelen Değişmeler (1955-2000).....	59
Tablo 27:	Karahallı İlçesindeki Köylerin Nüfusunda Meydana Gelen Değişmeler (1955–2000)	60
Tablo 28:	Karahallı İlçesinden Dışarıya Yönelik Göçlerin İllere Göre Dağılımı ⁶³	
Tablo 29:	Karahallı İlçesinden Yurtdışına Yönelik Göçlerin Ülkelere Göre Dağılımı (1961–2005)	66
Tablo 30:	Karahallı’da Sayım Yıllarına Göre Cinsiyet Durumu	68
Tablo 31:	Sayım Yıllarına Göre Cinsiyet Oranı (1955-1960)	69
Tablo 32:	Karahallı İlçe Merkezi ve Kırsal Yerleşmelerin Yaş ve Cinsiyet Bileşimi (2005).....	70
Tablo 33:	Karahallı İlçesinde Nüfusun Büyük Yaş Gruplarına Dağılımı (2000).....	72
Tablo 34:	Karahallı İlçesinde Nüfusun Eğitim Durumu (2000)	74
Tablo 35:	Karahallı İlçesinde İlköğretim Faaliyetlerinin Genel Durumu (2005–2006).....	76
Tablo 36:	Karahallı İlçesindeki Yerleşmelerin Ortalama Aile Büyüklükleri (2005).....	78
Tablo 37:	Karahallı İlçesinde Çalışan Nüfusun Ekonomik Faaliyet Kollarına Göre Dağılımı (2000)	79
Tablo 38:	Karahallı İlçesinde Son Hafta Çalışanların İş Kollarına Göre Dağılımı (2000).....	80
Tablo 39:	Karahallı İlçesinde Yerleşmelerin Matematiksel Nüfus Yoğunlukları (Km ² .ye kişi,2000).....	82
Tablo 40:	Karahallı İlçesinde Kırsal Yerleşmelerin Nüfus Büyüklüğüne Göre Dağılışı (2000).....	83
Tablo 41:	Karahallı İlçe Merkezi ve Kırsal Yerleşmelerin Sayım Yıllarına Göre Matematiksel ve Tarımsal Nüfus Yoğunlukları (km ² ’ ye Nüfus,1955– 2000)	84
Tablo 42:	Karahallı İlçesinde Yerleşmelerin Matematiksel ve Tarımsal Nüfus Yoğunluğu (2000)	86
Tablo 43:	Karahallı İlçesinde Köylerin Yüzölçümü Büyüklüğüne Göre Dağılışı (2005).....	93

Tablo 44:	Karahallı İlçesinde Arazilerin Yararlanış Bakımından Bölünüşü.....	106
Tablo 45:	Karahallı İlçesinde Tarım Alet ve Makinelerinin Türlerine Göre Dağılışı (2005).....	108
Tablo 46:	Karahallı İlçesinde Tahıl Ekim Alanlarının Yerleşim Merkezlerine Göre Dağılışı (Dekar Olarak–2005).....	110
Tablo 47:	Karahallı İlçesinde Baklagil Ekim Alanlarının Yerleşim Merkezlerine Göre Dağılışı (Dekar Olarak–2005).....	111
Tablo 48:	Karahallı ilçesinde Sanayi Bitkilerinin Ekim Alanlarının Yerleşim Merkezlerine Göre Dağılışı (Dekar Olarak–2005).....	113
Tablo 49:	Karahallı İlçesinde Ekili Alanlarda Yetiştirilen Ürünlerin Ekiliş Sahaları ve Üretim Durumu (2005).....	115
Tablo 50:	Karahallı İlçesinde Sebze Alanları ve Ürünlerin Üretim Durumu (2005)....	116
Tablo 51:	Karahallı İlçesinde Dikili Alanlar ve Ürünlerin Üretim Durumu (2005).....	117
Tablo 52:	Karahallı İlçesinde Hayvan Varlığının Türlerine Göre Dağılışı (2005).....	121
Tablo 53:	Karahallı İlçesinde Yerleşmelere Göre Hayvan Varlığı (2005).....	122
Tablo 54:	Karahallı’da Yerleşmelere Göre Tezgâh Sayılarının Dağılımı ve Üretim Miktarı (2000).....	129
Tablo 55:	Karahallı İlçe Merkezinin İl ve Diğer İlçe Merkezine Uzaklığı.....	138
Tablo 56:	Karahallı İlçesinin Büyük İl Merkezlerine Uzaklığı.....	139

Grafikler Listesi

Grafik 1:	Karahallı İlçesinin Termik Diyagramı.....	15
Grafik 2:	Uşak İlinin Termik Diyagramı	15
Grafik 3:	Ortalama Donlu Gün Sayısının Aylara Göre Dağılımı.....	17
Grafik 4:	Uşak ve Karahallı’da Ortalama Donlu Günlerin Mevsimlere Dağılımı.....	17
Grafik 5:	Karahallı ve Uşak’ta Ortalama Yağış Miktarının Aylara Göre Dağılışı.....	19
Grafik 6:	Karahallı ve Uşak’ta Ortalama Yağış Miktarının Mevsimlere Göre Dağılımı	21
Grafik 7:	Uşak’ta Ortalama Kar Yağışlı ve Karla Örtülü Günlerin Aylara Göre Dağılımı	21
Grafik 8:	Karahallı ve Uşak’ta Ortalama Bulutlu Günlerin Aylara Göre Dağılımı	23
Grafik 9:	Karahallı ve Uşak’ta Ortalama Bulutlu, Kapalı ve Açık Günlerin Yıl İçinde Oransal Dağılışı	24
Grafik 10:	Karahallı ve Uşak’ta Ortalama Kırağılı Günlerin Yıl İçinde Dağılışı.....	25
Grafik 11:	Karahallı ve Uşak’ta Ortalama Sisli Günlerin Yıl İçinde Dağılışı.....	26
Grafik 12:	Karahallı ve Uşak’ta Ortalama Bağlı Nemin Yıl İçinde Dağılışı.....	27
Grafik 13:	Uşak’ta Ortalama Basınç Değerlerinin Yıl İçinde Dağılışı	28
Grafik 14:	Karahallı’da Rüzgârların Yıllık Esme Yönleri (1988-1992)	30
Grafik 15:	Thorntwait’e Göre Su Bilançosu Diyagramı	33
Grafik 16:	Banaz Çayının Akım Değerlerinin Aylara Göre Dağılışı (1971–1989)	37
Grafik 17:	Karahallı’da Büyük Toprak Gruplarının Dağılımı	45
Grafik 18:	Karahallı’da Arazi Kullanma Kabiliyet Sınıflarına Göre Dağılımı	47
Grafik 19:	Karahallı’da Toprakların Kullanım Şekline Göre Dağılımı	47
Grafik 20:	Karahallı İlçe Merkezinin Sayım Yıllarına Göre Nüfus Artışı (1955–2000)	56
Grafik 21:	Sayım Devrelerine Göre Kırsal Yerleşmelerin Nüfus Artışı (1955–2000)	58
Grafik 22:	Karahallı İlçe Nüfusunda Meydana Gelen Değişmeler (1960–2000)	59
Grafik 23:	Karahallı Köylerinde 1955–2000 Yılları Arası Nüfus Değişimi	61
Grafik 24:	Karahallı ilçesinde Sayım Yıllarına Göre Genel Cinsiyet Oranı	69
Grafik 25:	Karahallı İlçe Merkezi Nüfus ve Yaş Piramidi (2000).....	71
Grafik 26:	Karahallı İlçe Nüfusunun Geniş Aralıklarla Gruplandırılması (2000).....	73

Grafik 27:	Karahallı İlçe Merkezinde Kadın ve Erkek Nüfusunun Okur-Yazar Oranı (2000).....	75
Grafik 28:	Karahallı İlçesinde Hane Halkı Büyüklüğü (2000).....	77
Grafik 29:	Karahallı İlçe Merkezinde Nüfusun Ekonomik Faaliyet Kollarına Göre Dağılımı (2000).....	79
Grafik 30:	Karahallı İlçesinde Kırsal Yerleşmelerin Nüfus Büyüklüğüne Göre Dağılışı (2000).....	84
Grafik31:	Karahallı İlçe Merkezi ve Kırsal Yerleşmelerin Sayım Yıllarına Göre Matematiksel Nüfus Yoğunlukları (km ² . ye Nüfus,1955–2000).....	85
Grafik 32:	Karahallı ilçesinde Köylerin Yüzölçümü Büyüklüğüne Göre Dağılışı (2005-ha. Olarak).....	93
Grafik 33:	Karahallı İlçesinde Arazi Kullanışının Oransal Dağılımı (2005)106	
Grafik 34:	Karahallı İlçesinde Sulu Tarım ve Kuru Tarım Arazilerinin Oranı (2005).....	107
Grafik 35:	Tahıl Ekim Alanlarının Oransal Dağılımı (2005).	111
Grafik 36:	Karahallı İlçesinde Baklagil Ekim Alanlarının Dağılışı.	112
Grafik 37:	Karahallı İlçesinde Sanayi Bitkileri Ekim Alanlarının Dağılımı	114
Grafik 38:	Karahallı’da Sebze Alanlarının Dağılışı (Dekar Olarak)......	116
Grafik 39:	Karahallı İlçesinde Dikili Alanların Dağılışı (2005).	117
Grafik 40:	Karahallı’da Meyve Üretim Alanlarının Dağılımı.	119
Grafik 41:	Karahallı İlçesinde Hayvan Türlerinin Dağılışı (2005).	121
Grafik 42:	Karahallı’da Yerleşmelere Göre Günlük Üretim Miktarları (2000).....	130
Grafik 43:	Karahallı’da Yerleşmelere Göre Tezgâh Sayılarının Dağılımı (Adet olarak)	130

Şekiller Listesi

Şekil 1:	Araştırma Sahasının Konum Haritası	4
Şekil 2:	Karahallı İlçesinin Topografya Haritası	7
Şekil 3:	Karahallı İlçesinin Jeoloji Haritası	8
Şekil 4:	Karahallı ve Köylerinde Toprak Türlerinin Dağılışı Haritası	42
Şekil 5:	Karahallı İlçesinde Dışarıya Yönelik Göçlerin İllere Göre Dağılımı.....	64
Şekil 6:	Karahallı İlçesinde Yurt Dışına Yönelik Göçlerin Ülkelere Göre Dağılımı	67
Şekil 7:	Karahallı İlçesinde Nüfusun Dağılışı Haritası (2000)	81
Şekil 8:	Karahallı'da Yerleşmelerin Matematiksel Nüfus Yoğunluk Haritası (2000).....	87
Şekil 9:	Karahallı'da Yerleşmelerin Tarımsal Nüfus Yoğunluk Haritası (2000)89	
Şekil 10:	Tek Katlı Modern Bir Mesken Planı	103
Şekil 11:	Alfaklar Köyünde İki Katlı Kerpiç Ev Planı.....	104
Şekil 12:	Karahallı'da Yerleşmelere Göre Küçükbaş Hayvan Dağılışı Haritası (2005).....	123
Şekil 13:	Karahallı'da Yerleşmelere Göre Büyükbaş Hayvan Dağılışı Haritası (2005).....	125
Şekil 14 :	Karahallı İlçesinin Ulaşım Haritası (2005)	138

Fotoğraflar Listesi

Fotoğraf 1:	Geçici Akarsular Tarafından Açılan Genç Vadiler	7
Fotoğraf 2:	Banaz Çayı ve Kollarının Açtığı Kanyon Vadilerin Tabanı Yayla Yüzeylerine Göre 200m. Alçakta Yer Alır	9
Fotoğraf 3:	Araştırma Sahasında Sıkça Rastlanan Delikli Lapyalar	10
Fotoğraf 4:	Bekiköy'nün Batısındaki Kalkerli Araziler Üzerinde Oluşmuş Aşınım Şekilleri	11
Fotoğraf 5:	Paşalar Deresi Olarak Adlandırılan Sahada Banaz Çayı'ndan Bir Görünüş...	35
Fotoğraf 6:	Banaz Çayı ve Santralden Gelen Suyun Clandras Köprüsünün Batısında Şelale Yaparak Dökülmesi	36
Fotoğraf 7:	Buğdaylı Köyünün Güneyindeki Bağ Sahası İçerisinde Yer Alan Aygandan Bir Görünüş	38
Fotoğraf 8:	Bekiköy'de Yer Alan Bir Su Toplama Göleti.....	39
Fotoğraf 9:	Karahallı ve Külköy Arasında Terra Rossa Toprakları	43
Fotoğraf 10:	Dere Yataklarındaki Alüvyon Topraklar (Çoğuplu Köyü).....	44
Fotoğraf 11:	Araştırma Sahasında Tepelik Alanlarda Bitki Örtüsünün Tahrip Edilmesi Sonucu Oluşan Sahalar	48
Fotoğraf 12:	Karayakuplu Civarında Çam Ormanlarından Görünüş	49
Fotoğraf 13:	Tahribattan Korunmuş Palamut Meşesi Sahası.....	50
Fotoğraf 14:	Karahallı-Külköy Arasında Araziye Bırakılan Katı Atıklar51	
Fotoğraf 15:	Yamaçta Kurulan Kırkyaren Köyü ve Batısındaki Tarım Arazileri.....	92
Fotoğraf 16:	Alfaklar Köyünde İki Katlı Toprak Mesken	96
Fotoğraf 17:	Eski Meskenlerde Giriş Kapısı (Kocakapı-Alfaklar Köyü).....	97
Fotoğraf 18:	Karahallı İlçe Merkezinde Dolgu Yöntemi Kullanılarak Yapılan Taş Ev.....	98
Fotoğraf 19:	Karahallı İlçe Merkezinde Ahşap İskeletten Yapılan Dolgu Ev	99
Fotoğraf 20:	Karahallı İlçe Merkezinde İki Katlı Yığma Taş Ev.....	99
Fotoğraf 21:	Karahallı İlçe Merkezinde Çok Katlı Modern Bir Ev100	
Fotoğraf 22:	Karahallı İlçe Merkezinde Müstakil Modern Bir Ev101	
Fotoğraf 23:	Duraklı Köyünde Kullanılmayan Bir Köy Odası102	
Fotoğraf 24:	Banaz Çayı Vadisinde Yer Alan Bağ Alanları ve Bağ Evleri.....	102
Fotoğraf 25:	Banaz Çayı Vadisinde Eski Tek Katlı Bağ Evleri.....	103
Fotoğraf 26:	Araştırma Sahasında Tahıl Ekim Alanlarından Bir Görünüş.....	109
Fotoğraf 27:	Tütün Ekim Alanlarından Bir Görünüş	114

Fotoğraf 28:	Delihıdırlı Köyü ve Çevresindeki Bağ Alanları	118
Fotoğraf 29:	Banaz Çayı Vadisinde Modern Bir Bağ Sahası	118
Fotoğraf 30:	Banaz Çayı Vadisinde Bağ Alanları, Kavaklıklar ve Dere Bağ Evleri	120
Fotoğraf 31:	Küçükbaş Hayvanlardan Keçinin Beslenme Alanlarından Bir Görünüş.....	124
Fotoğraf 32:	Küçükbaş Hayvanlardan Koyunun Beslenme Alanlarından Bir Görünüş....	124
Fotoğraf 33:	Karahallı'da Bir Haşılhane ve İplerin Kolalanması	126
Fotoğraf 34:	Karahallı'da Bir Dokuma Atölyesi ve Tezgâhlarda Üretim	128
Fotoğraf 35:	Haşılhanede İpliklerin Çözüğü Çağılasına Takılması	131
Fotoğraf 36:	Karahallı İlçe Merkezinde Yer Alan Bir Dokuma Atölyesi	132
Fotoğraf 37:	Dokuma Tezgâhlarında Üretilen Kaput Bezleri.....	133
Fotoğraf 38:	Karahallı'da İşletmeye Açılmış Bir Mermer Ocağı	134
Fotoğraf 39:	Karahallı'da Yaygın Olarak Bulunan Delikli Kireçtaşları.....	135
Fotoğraf 40:	Pepuza Kentinde Yerleşim Alanı ve Tünellerden Bir Görünüş	136
Fotoğraf 41:	Karahallı'da Clandras Köprüsünden Bir Görünüş	136
Fotoğraf 42:	Karahallı'da Clandras Deresinde Yüzme Havuzu.....	137
Fotoğraf 43:	Karahallı'da Cumartesi Günleri Kurulan Pazar Yerinden Görünüş.....	141

Kısaltmalar

C	: Cilt
cm.	: Santimetre
da.	: Dekar
Derg.	: Dergi
DİE	: Devlet İstatistik Enstitüsü
DMİGM	: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü
Edb.	: Edebiyat
Enst.	: Enstitü
GSM	: Mobil İletişim İçin Küresel Sistem “Global System for Mobile”
H.	: Hicri
ha.	: Hektar
Fak.	: Fakülte
kg.	: Kilogram
km.	: Kilometre
km ²	: Kilometrekare
lt.	: Litre
m.	: Metre
m ³ .	: Metre küp
mb.	: Milibar
mm.	: Milimetre
OSB	: Organize Sanayi Bölgesi
sn.	: Saniye
sec.	: Sektör
T.	: Tepe
Taşk.	: Taşkın
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
Topr.	: Toprak
Üniv.	: Üniversite
Yay.	: Yayın
v.d.	: Ve diğerleri

I. PROBLEM

Karahallı yöresi coğrafi yönden araştırılması gereken bir sahadır. Yerleşmenin tarihi Karahallı'da çok eski yıllara dayanmasına rağmen saha gelişmeyi yakalayamamıştır. Araştırma sahası coğrafi olarak çok farklı arazi yapısı arz etmeyen üniteler üzerinde kurulmuştur. İlçe 14 köy, 1 kasaba ve ilçe merkezi olmak üzere 16 yerleşim biriminden meydana gelir.

İnceleme alanının doğal kaynakları sınırlıdır. Doğal kaynakların sınırlılığını yanında dokumacılık sahanın hayat damarlarını meydana getiren bu sektörün gelişmemesinin nedenlerinin ortaya konulması gerekmektedir.

II. AMAÇ

'Karahallı İlçesinin Coğrafi Etüdü' adlı tez konusu seçilirken yörenin fiziki coğrafya özellikleri yanında, beşeri ve ekonomik özelliklerini tespit eden bir kaynak oluşturmak amaçlanmıştır. Bu araştırmanın amacı yörenin mevcut durumunu ortaya koymak, tespit edilen sorunlar ve bunlarla bağlantısı olan diğer olayları ortaya koyarak çözüm önerileri sunmaktır. Yörede var olan potansiyel kaynakları ve bu kaynakların değerlendirilmesi için gerekli önerileri ortaya koymaktır.

Karahallı'da daha önceki yapılan çalışmalara baktığımızda araştırma sahasında böyle kapsamlı bir çalışmanın yapılmadığını görmekteyiz. Bunun için tezimiz araştırma sahasındaki bu eksikliği tamamlayarak inceleme alanının çeşitli sorunlarını ortaya koyacaktır.

III. ÖNEM

'Karahallı İlçesinin Coğrafi Etüdü' adlı bu çalışma özellikle geleceğe yönelik oluşumlara ışık tutacaktır. Coğrafi açıdan oldukça ilginç özelliklere sahip sahanın tanıtılmasıyla birlikte gelecekte önemli bir kaynak oluşturacaktır.

Bu açıdan coğrafya biliminin temel ilkelerine bağlı kalınarak hazırlanan bu çalışma, Karahallı ilçesinin fiziki, beşeri ve ekonomik özelliklerinin toplandığı bir kaynak olacaktır.

IV. VARSAYIMLAR

Karahallı ilçesi kurulduğu yer itibariyle uygun topografya şartlarına sahip olmasına rağmen yörede kalkerli arazilerin yaygınlığı su sıkıntısına beraberinde tarımsal toprakların yeterince işlenememesini ve tarımsal üretim miktarlarının düşmesine neden olmuştur. Tarımsal arazilerin sınırlılığı tarım dışı faaliyetlerden dokumacılığı ön plana çıkarmıştır. Uzun yıllardır dokumacılığın yapıldığı sahada bu sektörün geliştirilmesi Karahallı ilçesi için oldukça önemlidir. Karahallı'da dokumacılığın desteklenmesi bölge ekonomisi için oldukça faydalı olacaktır.

V. SINIRLILIKLAR

Araştırma sahasında coğrafi anlamda daha önce böyle bir çalışmanın yapılmaması önemli bir eksiklik olmuştur. Yörede yapılan çalışmalar birebir incelemeleri ön plana çıkarmıştır. Araştırma sahasının nüfus bilgilerine ilçe olmasından sonra yani 1953 yılından itibaren sağlıklı nüfus bilgilerine ulaşmamıza yol açmıştır.. Yörede faaliyet gösteren meteoroloji istasyonunun 1988-1992 gibi beş yıllık kısa bir süre içinde ölçüm yapması iklimle ilgili verilerde en yakın istasyonların verilerinin dikkate alınmasına neden olmuştur.

Ekonomik göstergelerin ve istatistikî verilerinin geçmişi bilgilerinin olmayışı inceleme alanının ekonomik durumunun gelişimini günümüze doğru uzun yıllık bir inceleme imkânı doğurmamıştır. Belediye imar planının daha tamamlanamamış olması karşılaşılan diğer önemli sorundur.

VI. YÖNTEM

Bu araştırma, coğrafya biliminin temel ilkelerine bağlı kalınarak hazırlanmıştır. Araştırmada uygulanacak metotlarda ilk önce, araştırma sahasını doğrudan ilgilendiren literatür taraması yapılmaya başlanmıştır. Literatür taraması yapıldıktan sonra alan araştırmalarına geçilerek, yörede gezi, gözlem ve mülakatlar uygulanmıştır. Türkiye İstatistik Enstitüsü bültenleri, Karahallı ilçesinin ekonomik ve beşeri özellikleri ile ilgili durum raporları, Karahallı ilçe tarım müdürlüğünün verilerinden yararlanılmıştır. 1/100.000 ve 1/25.000 ölçekli topografik haritalar üzerinde yöre incelenmiştir. Araştırma sahasının fiziki ve beşeri özelliklerini ortaya koyabilmek için harita, grafik ve tablo gibi teknikler bilgisayar ortamında çizilmiştir. Haritaların çiziminde Net Cad 4.0 kullanılmıştır.

Veriler elde edildikten sonra Coğrafya ilminin temel düşünce ilkeleri olan dağılım, bağlantı ve sebep-sonuç ilkeleri ile ifade tekniklerine bağlı kalınarak bu çalışma ortaya çıkarılmıştır.

GİRİŞ

Çalışma Alanının Konumu, Sınırları ve Başlıca Özellikleri

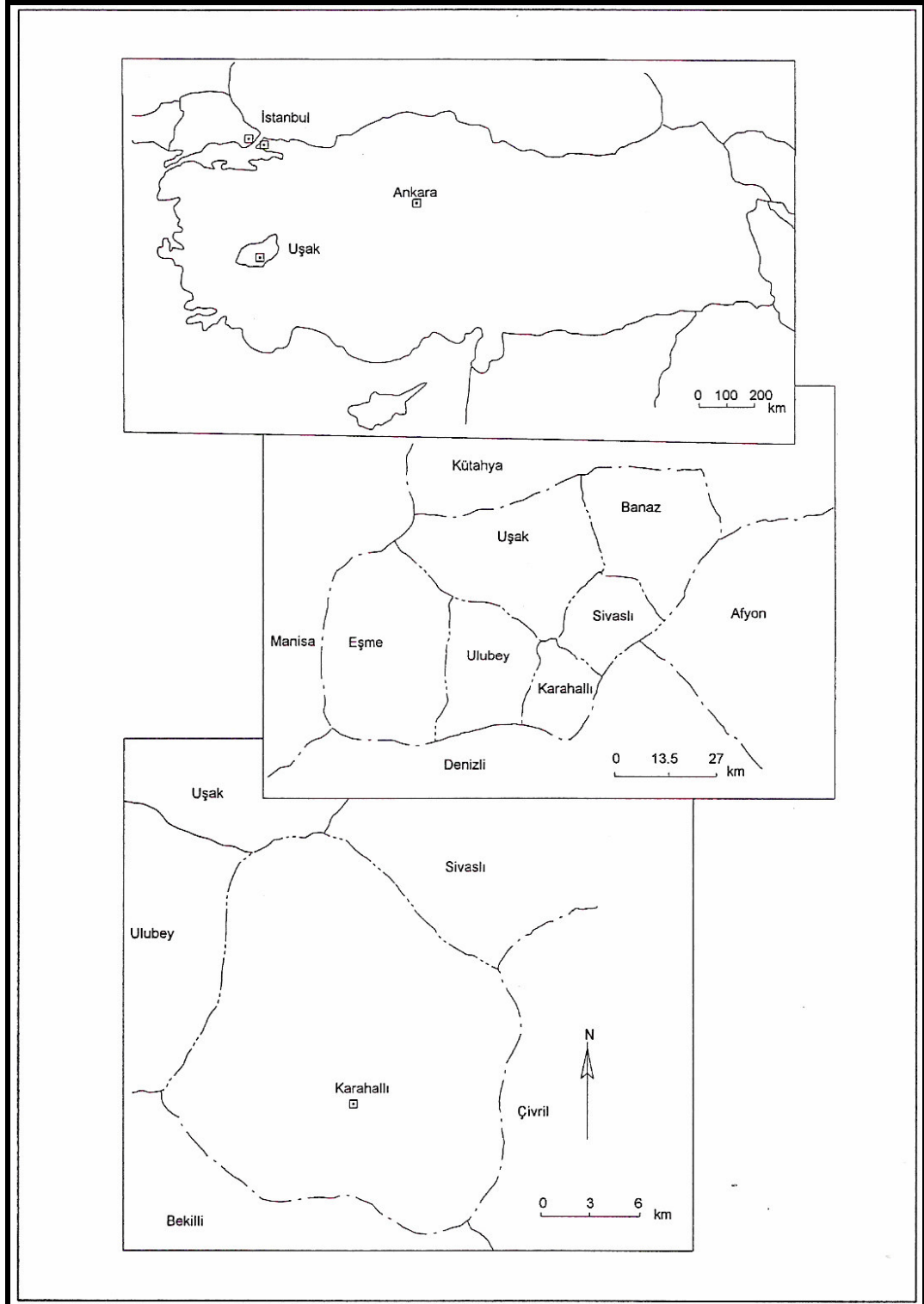
Ege Bölgesinin İç Batı Anadolu bölümünde yer alan Karahallı, Uşak ilinin 64 km güneydoğusunda yer almaktadır. Yöre, Asıl Ege bölümü ve iç bölgeler arasında iklim, topografya ve vejetasyon koşulları bakımından bir geçiş özelliği gösterir. Yörenin coğrafi koordinatları 38°45′-38°25′ kuzey enlemleri ve 29°40′-29°65′ doğu boylamları arasında yer alır.

Araştırma sahasının sınırlarına baktığımızda ilçenin siyasi sınırları doğudan Denizli'nin Çivril ilçesi, kuzeyde Uşak il merkezi, kuzeydoğuda Sivaslı ilçesi, güneyden Denizli'nin Bekilli ilçesi ve batısından Ulubey ilçe toprakları ile çevrilidir. İlçe topraklarının yüzölçümü 322 km² yi bulmaktadır.

İnceleme alanı yüksek yapı arz etmeyen jeomorfolojik birimlerden meydana gelir. Yöredeki belirli yükseltileri tepelik alanlar oluşturur. Araştırma sahasının doğusunu, güneyini ve kuzeyini düz araziler oluştururken, batısı ise tepelik jeomorfolojik ünitelerden meydana gelir.

İç Batı Anadolu eşiğinde yer alan Karahallı'da yazlar kurak ve sıcak geçer. Ortalama sıcaklık 12.5 °C'dir. En sıcak ay olan Ağustos ayı 24.2 °C'yi bulmaktadır, kışlar ise soğuk geçer ve en soğuk ay olan ocak ayı değerleri 1.2 °C'ye kadar düşer. Yıllık yağış miktarı 460 mm. kadardır. Yağışın mevsimlere dağılımı Akdeniz yağış rejimini andırır.

Karahallı'da doğal bitki örtüsü olarak ormanların tahribi ile çalı ve step formasyonları yer alır. Palamut meşesi ve çam ormanları tahripten korundukları alanlarda yaygın bitki örtüsünü meydana getirirler. Ormanlar 4241 hektarlık alan ile ilçe yüzölçümünün % 13'ünü oluşturur. Akarsu boylarında kavak, söğüt ve çınar gibi ağaç türleri yer alır. Araştırma sahasının en büyük toprak grubunu Kahverengi Orman Toprakları oluşturur. İlçe yüzölçümünün % 40'ı bu toprak grubundan meydana gelir. Karahallı topraklarının kuzeyinden Banaz çayı geçer. Bu çay ilçe toprakları içerisinde 12 ay boyunca su taşıyan tek akarsudur. En büyük kolunu Burgaz deresinin oluşturduğu akarsu üzerinde kurulmuş bir hidroelektrik santrali yer alır.

Şekil 1:Araştırma Sahasının Konum Haritası.

Karahallı 2000 yılında yapılan nüfus sayımına göre 14423 kişinin yaşadığı kırsal bir yerleşim alanıdır. İlçe toplam nüfusu ile Uşak ilinin nüfus büyüklüğü bakımından en küçük ilçesini oluşturur. İlçe merkez nüfusu 5243 kişiden oluşan Karahallı, Uşak ili içerisinde Ulubey ilçesinde sonra en az nüfusa sahiptir. Araştırma sahasının uzun yıllardır yerleşim alanı olmasının yanında tarım topraklarının azlığı ve sulama problemi nüfusunu geliştirmesine engel olmuştur. Yörede giderek artan göç hareketleri ile birlikte 1955 yılından günümüze kadar toplam nüfusta sürekli bir azalma söz konusu olmuştur.

Çalışma alanında temel geçim kaynağı dokumacılık ve tarımsal etkinlikler oluşturur. Dokumacılığın il ve ilçe ekonomisine katkısı geçmişten beri devam eder. İlçe'de dokumacılık faaliyetlerinin zayıflaması yöredeki ekonomik durgunluğun en büyük nedenlerindedir. Tarımsal faaliyetler ise ilçe ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir. Bağcılık önemli bir tarımsal faaliyeti oluşturur.

Sanayi faaliyetlerinin tamamı dokumacılık meydana getirmektedir. OSB'nin faaliyete geçmesi yörede sanayi faaliyetlerinin gelişmesini ve üretim miktarlarını önemli ölçüde artıracaktır.

I. BÖLÜM

FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

1.1. Jeolojik ve Jeomorfolojik Özellikleri

Yörede, en eski formasyonları Menderes masifinin kayaçları meydana getirir. Araştırma sahası genellikle dalgalı ve vadilerle yarılmış yayla düzlükleri görünümünü arz eder¹. Yörede çeşitli zamanlarda meydana gelen jeolojik ve jeomorfolojik birimler tektonik, epirojenik hareketler ve bu hareketlerin sonucu meydana gelen aşınım ve birikim süreçleri ile şekillenmiştir.

Araştırma sahası İç Anadolu'nun kendine özgü geniş çanağı ile asıl Ege bölümünün çöküntü ovaları arasında yer alan bir eşik durumundadır. Karahallı çevresi İç Batı Anadolu eşiği diye adlandırılan topografik bir ünite üzerinde yer almaktadır². Yöre Murat dağından kaynağını alan Banaz çayı ve onun bir kolu olan Gürpınar kasabasındaki karstik bir kaynaktan beslenen Burgaz deresi ve bu akarsuların kolları tarafından parçalanmıştır.

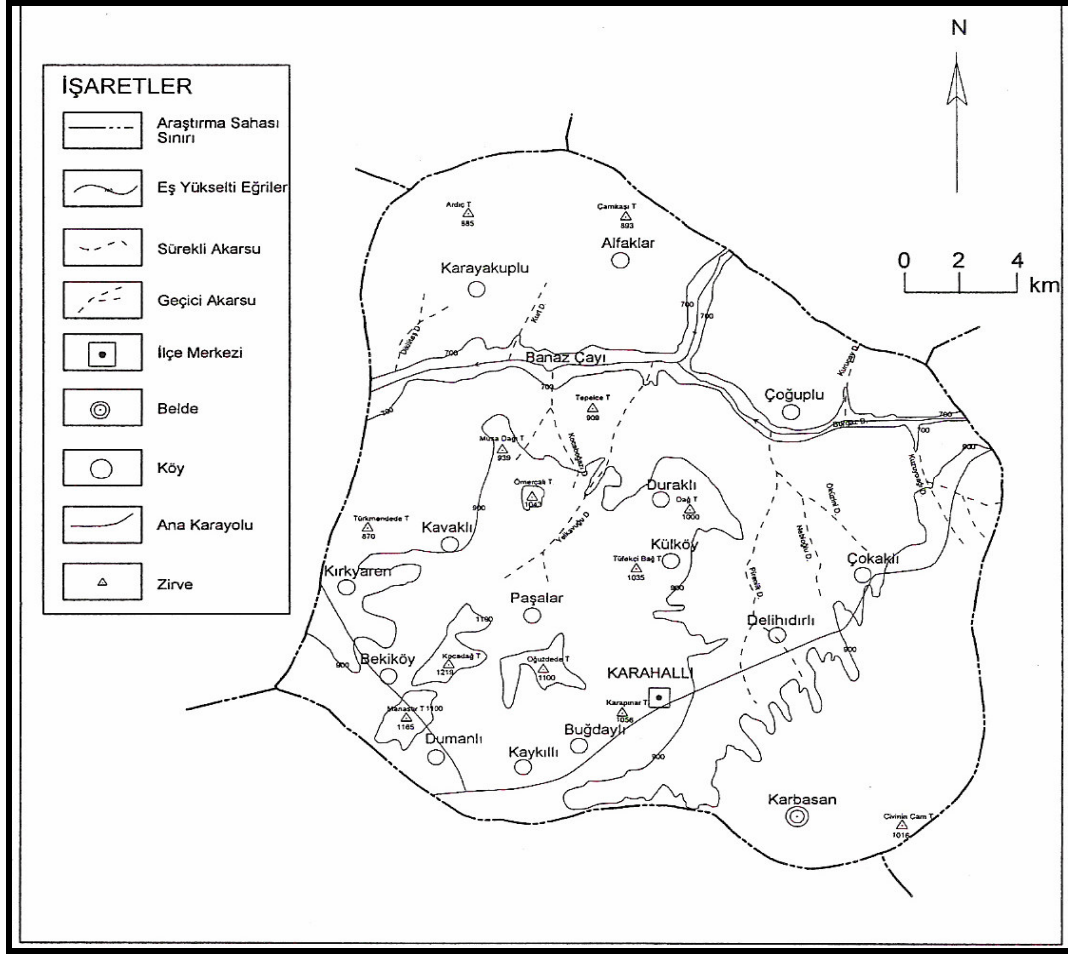
Karahallı ilçesinin doğusunda yükselen Burgaz dağı 1930 m. ulaşmaktadır. Burgaz dağı silsilesinden itibaren batıya doğru araştırma sahasında yüksekliği fazla olan birimlere rastlanmaz.

Araştırma sahasındaki tepelik alanlar yörenin belli başlı yükseltilerini meydana getirir. Bu yükseltilerin başlıcaları üzerinde TRT vericileri yer alan Ömerçalı T. (1143 m.), Musadağı T. (939 m.), Kocadağ T. (1219 m.), Türkmendede T. (870 m.), Erenler T. (1003 m.), Cevizlibağ T. (1105 m.) gibi çok fazla yükseltiye sahip olmayan jeomorfolojik birimlerdir.

Sahasının güneydoğusu az eğimli arazilerden meydana gelmiştir. Karahallı ve Karbasan arasındaki az eğimli alanlar tarım toprakları ile kaplı sahaları meydana getirirler. Kuzeyde Karayakuplu ve Alfaklar köyünün arazileri, Delihıdırlı ve Çokaklı arasında kalan sahalar ile Kırkyaren köyünün doğusundaki araziler oldukça sade görünüm arz ederler.

¹ Besim DARKOT, Metin TUNCEL, *Ege Bölgesi Coğrafyası*, İstanbul Üniv. Yay. No:2365, İstanbul, 1995, s.12.

² Lütfi ÖZAV, *Sivaslı İlçesinin Coğrafi Etüdü*, Afyon Kocatepe Üniv. Yay. No: 30, Afyonkarahisar, 2000, s.4.

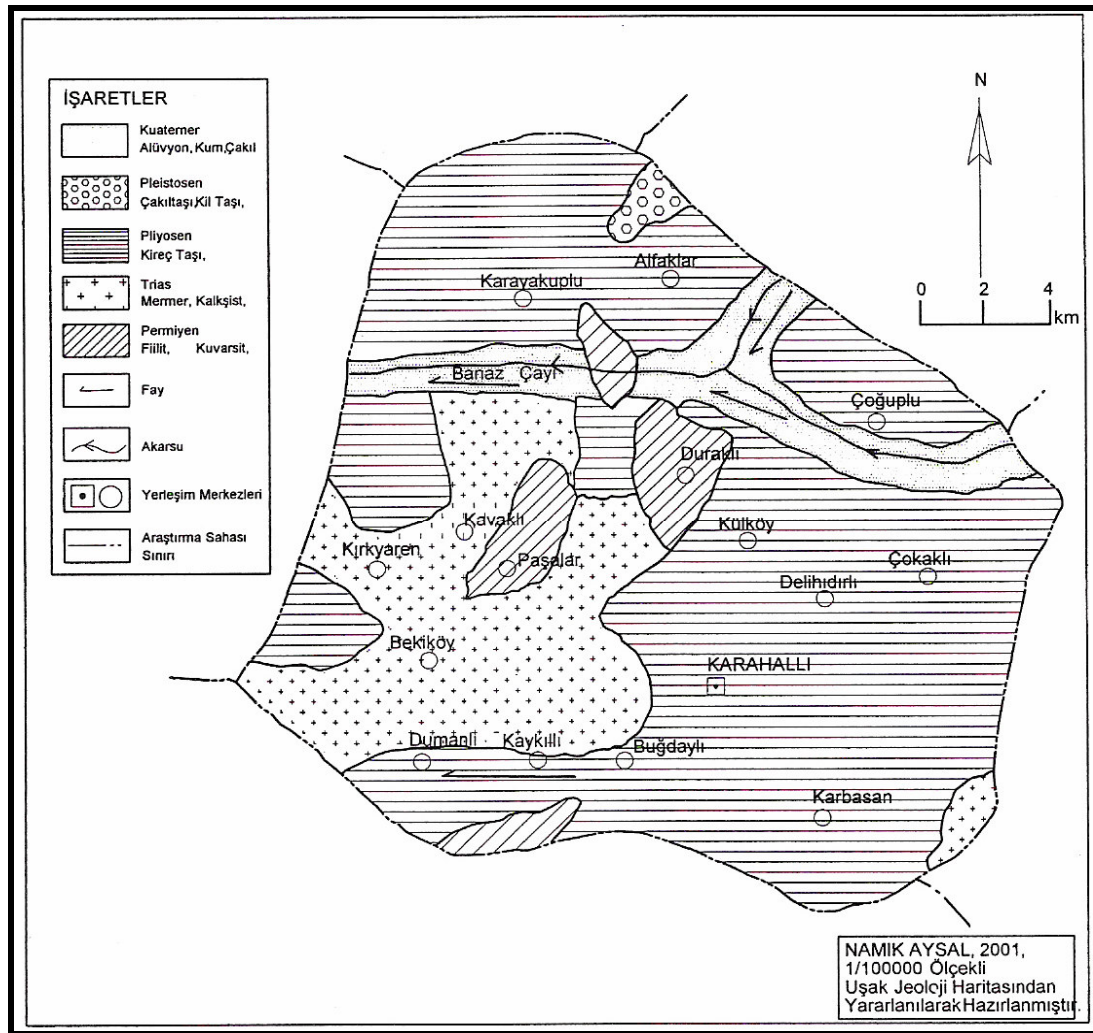
Şekil 2: Karahallı İlçesinin Topğrafya Haritası.

Fotoğraf 1: Geçici Akarsular Tarafından Açılan Genç Vadiler.

Masif eteklerinde bulunan genç vadiler “V” şeklindeki enine profilleri ile kanyon ve boğaz vadilerden ayrılırlar³ (Fotoğraf 1). Kanyon vadiler geçirgenliği fazla olduğu için aşınma karşı dirençli olan kalker yüzeyleri içerisinde akan akarsuların yataklarını derine doğru fazla aşındırması ve yamaçlarını iyi işleyememesi sonucunda meydana gelen dik yamaçlı vadilerdir.

Banaz çayı ve Burgaz deresi üzerindeki kanyon ve boğaz vadiler Pliosen'den sonra başlayan aşınma devreleri ile ilgilidir. Nitekim bu sahada yer alan kalker tabakalarının kalınlığı 300 m. yi geçmektedir.

Şekil 3: Karahallı İlçesinin Jeoloji Haritası.

³ İsmail YALÇINLAR, “Banaz Çayı ve Uşak Civarında Bünye ve Morfoloji Araştırmaları”, Türk Coğrafya Dergisi, Sayı:13-14, Ankara, 1955, s.78.

Fotoğraf 2: Banaz Çayı ve Kollarının Açtığı Kanyon Vadilerin Tabanı Yayla Yüzeylerine Göre 200 m. Alçakta Yer Alır.

Banaz çayı ve kollarından Burgaz deresinin açmış olduğu kanyon ve boğaz vadiler yayla yüzeylerine göre 200 m. alçakta yer almaktadır. Sahada yer alan akarsuların beslenme şartlarının iyi olması akarsuların yataklarına kısa zamanda gömülmelerine neden olmuştur (Fotoğraf 2).

Yörede karstik şekillere sıkça rastlanmaktadır Delikli lapyalar yörenin önemli karstik şekillerindendir. Delikli lapyalar Çokaklı ve Çoğuplu köyleri arasındaki arazilerde yaygın litolojik birimlerdir. Bölgede Göller yöresi karakteristik karstik şekillerine rastlanmasa da, Karahallı ve çevresindeki kalkerli formasyonlardan oluşan dağ, tepe ve yaylalar üzerinde karstik şekillere bulunmaktadır⁴.

Kalkerler üzerinde oluşan lapyalar kireçtaşları üzerinde küçük sel yarıntıları ve oyuklar şeklinde bulunurlar⁵. Bekiköy civarında kalker yüzeyleri üzerinde lapyalar meydana gelmiştir. Lapyalar eğimli yamaçlar üzerinde sel sularının süpürmesine bağlı olarak oluk şeklinde sık bir halde bulunurlar⁶.

⁴ YALÇINLAR, a. g. m, s. 79.

⁵ Cemalettin ŞAHİN, C., *Türkiye Fiziki Coğrafyası*, Gündüz Eğitim ve Yay., Ankara, 2002, s. 50.

⁶ Akif AKKUŞ, *Jeomorfolojiye Giriş*, Öz Eğitim yayınları, Konya, Yay. No. 2, 1995, s. 120.

Fotoğraf 3: Araştırma Sahasında Sıkça Rastlanan Delikli Lapyalar.

Delihıdırlı köyü yakınında yapılan sondaj sonunda yeraltında karstik mağaralara rastlanmıştır. Bu tür mağaralar arazinin karstik yapısının yeraltındaki göstergesidir. Çoğuplu ve Çokaklı köyleri arasındaki sahada delikli lapyalar bulunmaktadır (Fotoğraf 3-4).

Fotoğraf 4: Bekiköy'ün Batısındaki Kalkerli Araziler Üzerinde Oluşmuş Aşınım Şekilleri.

İnceleme sahasında çeşitli jeolojik devirlere ait formasyonlar yer almaktadır. Bunlardan en yaşlı kayaçları Paleozoik'te oluşmuş başkalaşım kayaçları oluşturmaktadır. Büyük Menderes nehrinin ana kollarından Banaz çayının açtığı vadiler içerisinde karasal Neojen örtü tabakalarının aşınmasıyla, Menderes masifinin kuzey kısmını oluşturan mikaşistler ve kuvarsitlerin yüzeye çıkmış oldukları görülür⁷.

Menderes masifinin güney kanadında yer alan başkalaşım kayaçları içerisinde kalkışitlerde yer alır. Eşme formasyonu diye adlandırılan ve Paleozoikte oluşmuş olan fillit, kuvarsit, kuvars, granitşist ve mermer mercekleri ve blokları sahanın ana temellerini oluştururlar⁸. Kavaklı ve Paşalar arasında yayılış gösteren bu jeolojik formasyonların Külköy ve Duraklı arasındaki bölgede de yüzeylendikleri gözlenir. İnceleme alanında Trias'ta oluşmuş ve literatürde Boduçdamı formasyonu olarak adlandırılan elemanlar yayılış gösterir, Karahallı ilçesinin batısında geniş yayılış gösterirler⁹. Bu formasyonlar kalkışistler ve yüzeyde mermerlerle geçiş özelliği gösterir.

Tepelce tepenin kuzey ve doğu etekleri, Ömerçalı tepe civarı, Paşalar köyünün güneyi kalkışistlerin yüzeylendikleri sahalardır. Bu sahada Paleozoik yaşlı başkalaşım kayaçlar üzerinde beyaz, koyu yeşil, açık yeşil ve gri renkli Permo-Trias mermerler uyum sağlar¹⁰. Bu mermer yatakları literatürde Musa dağı mermerleri olarak adlandırılır. Bu mermerlerin üzerinde Pliyosende oluşmuş olan Ulubey formasyonları yer almaktadır.

Ulubey formasyonları içerisinde kireçtaşı, killi çakıllı kireçtaşı, yersel kil, kum ve linyit yüzeyleri gözlenir. Banaz çayı havzasının kenarında Pliyosen'de oluşmuş akarsu konglomeraları yer alır¹¹. Ulubey formasyonu olarak adlandırılan bu jeolojik birimler Karahallı, Delihıdırlı, Çokaklı, Çoğuplu ve Karbasan civarında geniş alanlarda yayılış gösterir. Külköy civarında kahverengi kiltası ve yer yer dağınık halde çakıl bantları mevcuttur. Kahverengi killi toprakların kalınlığı bölgenin bazı kesimlerinde 5-6 metreye kadar ulaşır.

⁷ İsmail YALÇINLAR, *Türkiye Jeolojisine Giriş*, İst. Üniv. Edb. Fak. Coğ. Ens. Yay. No:87, 1976, s.93.

⁸ Yaşar KİBİCİ, "*Karahallı(Uşak) Yöresinin Jeolojisi ve Yöre Mermerlerinin Mühendislik Özellikleri*", Türkiye Jeoloji Kurultayı Bülteni, 1992, s.166.

⁹ Namık AYSAL, "Uşak'ın Türkiye Jeolojisindeki Yeri", 21. Yüzyılın Eşiğinde Uşak Sempozyumu, 25-27 Ekim2001, Uşaklılar Eğitim ve Kültür Vakfı Yay. No: 2, 2001, Uşak, s. 747.

¹⁰ KİBİCİ, *a.g.m.*, s.166.

¹¹ YALÇINLAR,İ., *a.g.e.*, s.94.

Delihıdırlı civarında kireçtaşı ve vadi tabanlarında kalkşist ve gnays ardalanmaları gözlenir. Bu yörede Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün yaptığı sondajlarda 130 m. derinlikte karstik boşluklara rastlanmış karstik boşlukların kuru oldukları ortaya çıkmıştır. Beyaz kireçtaşı ve vadi tabanlarında ortaya çıkan kahverengi kil ve molozların alt katmanlarında ise kalksit kristalli mermerler bulunur.

Buğdaylı, Kaykılı ve Dumanlı yerleşmelerinin güneyinde kolüvyal ve alüvyon depolarının yaygın oldukları gözlenir. Bu yerleşmelerin kuzeyi tepelik arazilerle kaplıdır ve tepelik araziler sel ve selinti sularının aşındırması sonucunda ana kayanın ortaya çıkması sonucunda kireçtaşları yüzeyde gözlenmektedir. Bu sahada açılan vadi tabanlarında kil, marn ve bunların aralarında kireçtaşları yaygınlık gösterir.

Buğdaylı, Kaykılı ve Dumanlı köylerinin güneyinde Paleozoik yaşlı formasyonlar ile Kuaterner yaşlı formasyonları birbirinden ayıran Pre-neojen yaşında bir fay yer alır. Burgaz deresinin açtığı vadi içerisinde ve Banaz çayının aktığı vadi içerisinde faylanmalara rastlanır. Havzanın tabanı Miosen, Pliosen ve Kuaterner dönemlerine ait göl ve kara rüsupları bugün deniz seviyesinden 800–1000 m. yükseklikte yer almaktadır. Bu yükseklik Neojen sonunda ve Kuaterner içerisinde meydana gelen epirojenik hareketler ve bunun sonucunda genel bir yükselme ile açıklanmaktadır¹².

1.2. İklim Özellikleri

Bir sahanın ikliminin ortaya konulmasında yalnız o yerdeki sıcaklık, basınç ve rüzgârlar yahut sadece nem ve yağış yeterli değildir. Sahanın ikliminin tespiti ancak tüm elamanlarının bir arada değerlendirilmesi sonucu bir fikir verir¹³. Sahanın iklim özelliklerini ortaya koyabilmek için iklim elamanlarını değerlendirerek bir sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır.

1.2.1. Sıcaklık

Karahallı meteoroloji istasyonunda ölçülen 5 yıllık ortalama sıcaklık değerleri aylara göre farklılıklar göstermektedir. Bu değerler 1.6 °C ocak ayı ile 24.2 °C ağustos ayı arasında değişmektedir. Karahallı sıcaklık değerleri kısa süreli ölçüldüğünden bize

¹² YALÇINLAR, *a.g.m.*, s.94.

¹³ Ahmet ARDEL, Ajun KURTER, ve Yusuf DÖNMEZ, *Klimatoloji Tatbikatı*, İstanbul Üniv. Yay. No:1123, İstanbul, 1969, s.266.

yöre hakkında doğru bilgi verme açısında Uşak istasyonunun 69 yıllık sıcaklık verilerini dikkate aldığımızda pek bir farklılık görülmemekte ve sıcaklık değerleri paralellik göstermektedir.

Karahallı (990 m.) ve Uşak (919 m.) istasyonların rakımları arasında da fazla bir farklılık yoktur. Uşak ilinde bu değer 2.1 °C ocak ayı ile 23.3 °C ağustos ayı olarak gerçekleşmektedir. Araştırma sahasında mart ayından itibaren yükselen sıcaklık değerleri ağustos ayında en yüksek seviyeye ulaşmaktadır. Eylül ayında bile Tropikal etkiler nedeniyle sıcaklık değerleri 19.2 °C derece ortalamalara ulaşmaktadır¹⁴. Sahada ekim ayından itibaren sıcaklık değerlerindeki düşüş ocak ayında en düşük seviyeye ulaşarak 1.6 °C'ye kadar inmektedir.

Karahallı meteoroloji istasyonundan alınan verilerden en sıcak ay ile en soğuk ay sıcaklık ortalamalarının farkı 22.6° C'de kalmaktadır. Termik genlik değerlerinin çok fazla yüksek olmadığı görülür. Karasal iklimler kadar yüksek denizel iklimler kadar düşük olmayan bu değerler tipik geçiş tipi iklim özelliklerini yansıtır.

Araştırma sahasında tespit edilen ortalama sıcaklık değerleri aylara göre önemli farklılıklar göstermektedir(Tablo 1, Grafik 1-2). Kış aylarında ülkemizi etkileyen planeter faktörlerin etkisiyle ortalama sıcaklık değerleri en düşük seviyeye inmektedir. Mart ayından itibaren yükselen değerler ağustos ayında en yüksek düzeye ulaşmaktadır. Ekim ayından itibaren düşmeye başlayan sıcaklık değerleri ocak ayında en düşük seviye inmektedir.

Sıcaklıkların yükselmesi bölgeyi tropikal hava kütlelerinin etkisi altına almasından kaynaklanır. Ortalama sıcaklık değerleri açısından Uşak ili ve Karahallı ilçesi birbirine benzer durumlar sergilerler.

Sahada en yüksek değerlere temmuz ayında ulaşılmaktadır. Uşak istasyonunda 40.2 °C ve Karahallı istasyonunda ise 37.8 °C' ye varan yüksek sıcaklık değerleri kaydedilmiştir. Her iki istasyonda en düşük sıcaklık değerleri ocak ayı içerisinde kaydedilmiştir. Bu değerleri ise Uşak istasyonunda -19.9 °C ve Karahallı istasyonunda ise -12.0°C' ye kadar düşmüştür.

¹⁴ ÖZAV, a.g.e., s.16.

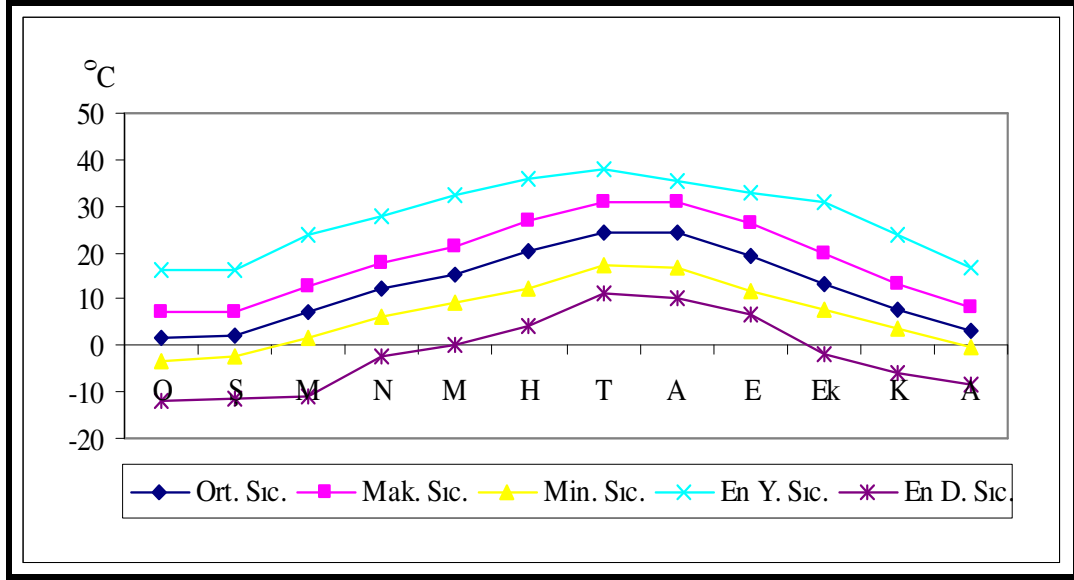
Tablo 1: Karahallı ve Uşakta Ortalama Sıcaklıklar, Ortalama Maksimum ve Ortalama Minimum Sıcaklıklar ile Mutlak Sıcaklık Değerleri.

İstasyon	Aylar												
	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
KARAHALLI (1988-1992)													
Ort. Sıc.	1.6	2.0	7.2	12.1	15.1	20.4	24.1	24.2	19.2	13.4	7.8	3.4	12.5
Mak. Sıc.	7.2	7.3	12.7	18.0	21.2	26.9	31.0	31.0	26.3	19.6	13.0	8.0	18.5
Min. Sıc.	-3.2	-2.3	1.9	6.3	9.2	12.4	17.1	16.8	11.8	7.5	3.5	-0.3	6.7
En Y. Sıc.	16.3	16.3	24.0	28.0	32.2	35.7	37.8	35.5	32.7	30.7	23.8	17.0	37.8
En D. Sıc.	-12.0	-11.5	-11.0	-2.2	-0.1	4.0	11.3	10.3	6.5	-2.0	-5.9	-8.3	-12.0
°C													
UŞAK (1930-2001)													
Ort. Sıc.	2.1	2.9	5.8	10.7	15.6	20.0	23.3	23.2	18.8	13.2	7.9	4.0	12.3
Mak. Sıc.	7.1	7.9	12.0	16.4	21.8	26.7	30.4	30.4	26.3	20.5	13.7	8.5	18.5
Min. Sıc.	-1.2	-1.0	1.3	5.3	9.3	12.7	15.7	15.6	11.8	7.9	3.4	0.6	6.8
En Y. Sıc.	18.3	20.1	27.0	30.9	34.0	36.1	40.2	39.1	38.0	32.6	25.7	20.2	40.2
En D. Sıc.	-19.9	-20.0	-13.6	-6.2	-1.1	1.4	3.0	6.6	-1.2	-4.8	-11.8	-23.0	-23.0

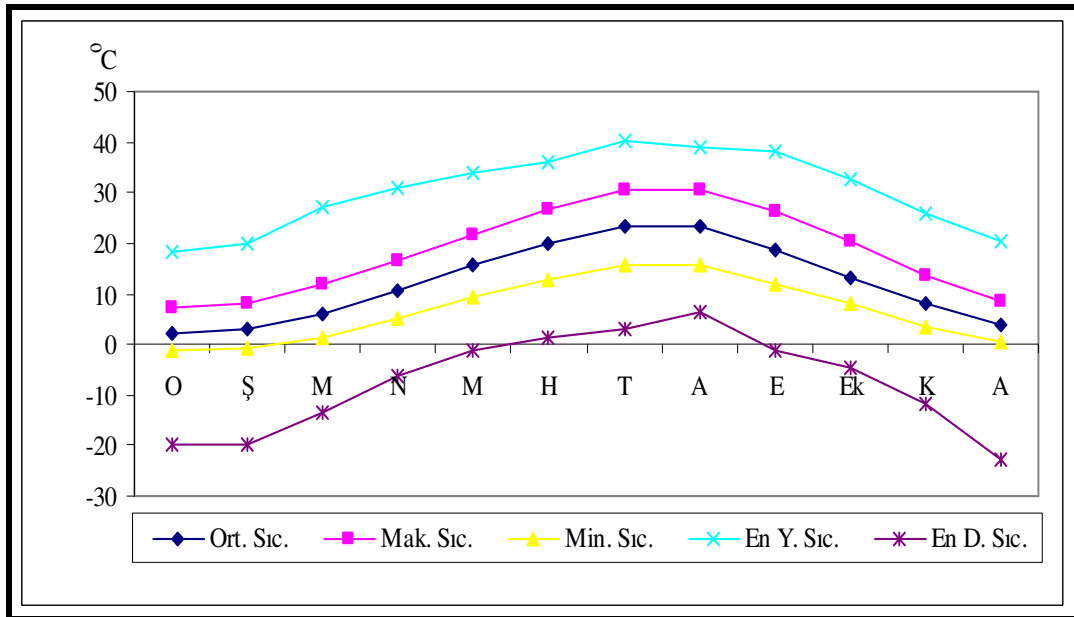
Kaynak: DMİGM Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Araştırma sahası ve Uşak ilinde mayıs ayından ekime kadar olan sürede sıcaklık değerleri 30 °C'nin üzerinde seyretmektedir. En yüksek sıcaklık Karahallı'da 1988 yılında 37.8 °C ile temmuz ayında, Uşak ilinde ise 2000 yılında 40.2 °C ile yine temmuzda ölçülmüştür. En düşük sıcaklıklar ise Karahallı'da 1990 yılında -12.0 °C ile ocak ayında, Uşak ilinde ise -23.0 °C ile 1933 yılında aralık ayında ölçülmüştür. 1933 yılında Karahallı'da sıcaklık değerleri ölçülebilseydi muhtemelen -20 °C'nin üzerinde Uşak'a yakın bir değerle karşılaşılırdı (Tablo 1, Grafik 1,2).

Karahallı meteoroloji istasyonundan alınan 5 yıllık rasat değerlerine bakıldığında don olayları ile ilgili ölçümler sonucunda şu değerlerin ortaya çıktığını görüyoruz. Yaz aylarında don olaylarına rastlanmamakta, hazirandan başlayıp eylül'e kadar devam eden süreçte sıcaklık değerlerinin uygun olduğunu anlamaktayız.

Grafik 1: Karahallı İlçesinin Termik Diyagramı.

Grafik 2: Uşak İlının Termik Diyagramı.

Don olaylarının en sık rastlandığı ay ocak ayı olmakta bu ayda 24.4 gün don olaylarına rastlanmakta. Uşakta ise ocak ayı içerisinde donlu günlerin sayısı 17.4 gün ile sınırlı olmaktadır. Ocak ayı donlu gün değerlerini Karahallı 18.0 ve Uşak 14.9 gün ile Şubat ayı takip etmektedir. Don olaylarının görüldüğü aylara baktığımızda mayıs ayı değerlerinin Karahallı'da 0.4 gün Uşak'ta 0.1 gün olarak en düşük olduğu ortaya çıkmaktadır. Araştırma sahasında hazirandan başlayıp ekime kadar devam eden 4 aylık dönemde donlu günlere rastlanmamasının nedeni tropikal hava kütlelerinin etkisiyle sıcaklık değerlerinin yüksek olmasından kaynaklanmaktadır (Tablo 2-3).

Tablo 2: Ortalama Donlu Gün Sayısının Aylara Göre Dağılımı.

İstasyon Adı	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A
Karahallı (1988-1992)	24.4	18.0	7.8	0.8	0.4	-	-	-	-	0.8	5.0	14.0
Uşak (1930-2001)	17.4	14.9	11.8	2.4	0.1	-	-	-	-	0.8	5.2	12.0

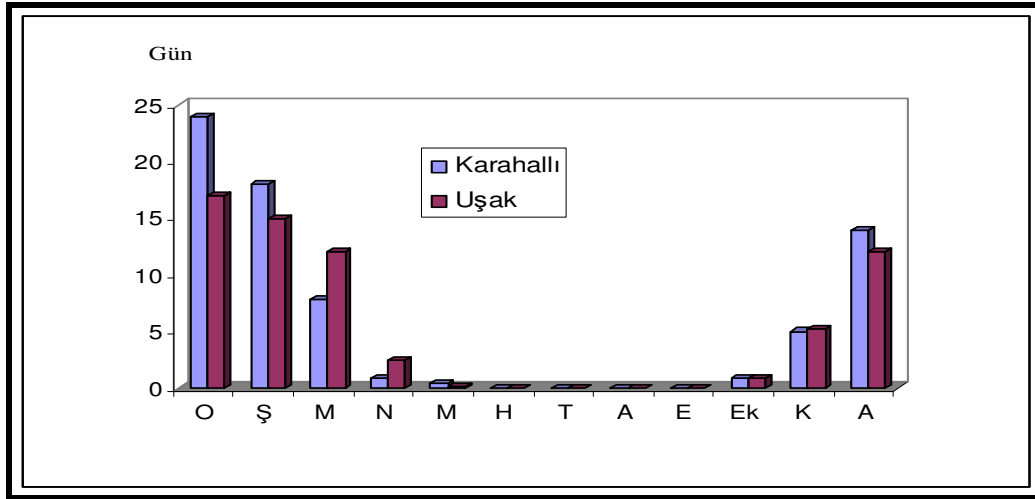
Kaynak: DMİGM Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Don olaylarının mevsimlere dağılımına baktığımızda kış mevsiminde yani ocak, şubat ve aralık aylarının toplam değerleri Karahallı'da 56.4 Uşak'ta ise 46.0 günü bulmaktadır. Bu değerler % 70 gibi oranda don olaylarının en fazla kış mevsimi içerisinde meydana geldiğini ifade etmektedir (Tablo 3).

Tablo 3: Uşak ve Karahallı'da Ortalama Donlu Günlerin Mevsimlere Dağılımı.

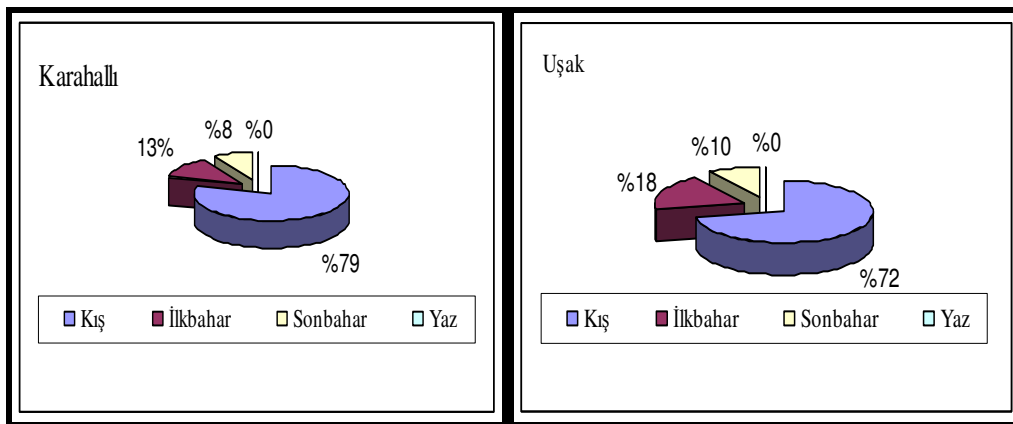
	Karahallı (1988-1992)				Uşak (1930-2001)		
	Mevsimler	Donlu Günler Sayısı	%'si		Mevsimler	Donlu Günler Sayısı	%'si
	Kış	56.4	79.0		Kış	46.0	72.0
	İlkbahar	9.0	12.7		İlkbahar	11.8	18.4
	Sonbahar	5.8	8.3		Sonbahar	6.1	9.6
	Yaz	-	-		Yaz	-	-
	Toplam	71.2	100.0		Toplam	63.9	100.0

Kaynak: DMİGM Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Grafik 3: Ortalama Donlu Gün Sayısının Aylara Göre Dağılımı.

Don olaylarının en çok görüldüğü ikinci mevsim ilkbahardır. Mart, nisan ve mayıs aylarında donlu günlerin toplam sayısı 9.0 günü bulmaktadır. Bu değer Uşak'ta ise 11.8 güne ulaşmaktadır. Kültür bitkilerinin kritik dönemlerinde meydana gelen don olaylarının ürün miktarını oldukça etkilediği dikkate alındığında ilkbahardaki % 12.7'lik değerın kış mevsiminde daha etkili olduğu görülür¹⁵. İlkbahar aylarında meydana gelen donlar araştırma sahasında sınırlıda olsa yapılan meyveciliği etkilemekte ve o yıl üretim miktarının düşmesine neden olmaktadır (Grafik 4).

Grafik 4: Uşak ve Karahallı'da Ortalama Donlu Günlerin Mevsimlere Dağılımı.

¹⁵ ŞAHİN, a.g.e., s.70.

Sonbahar aylarında donlu günlerin sayısı 5.8, Uşakta ise 6.1 gün olarak gerçekleşmektedir. Yaz mevsiminde yörede yüksek olan sıcaklık değerleri dolayısıyla don olaylarına rastlanmamaktadır.

1.2.2. Yağışlar

Yurdumuzda yağışların çoğu yağmur olarak düşer. Onun için içme ve kullanma suyu ile yer üstü ve yeraltı sularının başlıca kaynağını yağmurlar oluşturur¹⁶. Araştırma sahasının yağış değerleri hakkında bilgi elde edebilmek amacıyla yakın çevredeki istasyon değerlerini de dikkate almak gerekir.

Tablo 4: Karahallı ve Çevrede Yer Alan İstasyonların Yıllık Yağış Dağılımı (mm.).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
Karahallı	61.2	55.7	51.6	48.2	45.9	18.0	8.7	5.6	15.6	28.5	46.6	74.5	460.1
Uşak	68.4	62.5	58.0	46.8	46.8	22.1	14.4	9.0	13.8	35.1	57.9	82.2	517.0
Sivaslı	79.8	62.5	63.5	50.9	47.1	25.8	12.7	6.7	15.7	38.8	61.6	78.0	543.1
Ulubey	67.3	56.3	44.4	39.2	42.5	22.4	11.0	7.1	12.5	32.6	45.3	75.8	456.4
Çivril	54.1	54.7	43.4	44.9	44.1	22.8	13.1	4.6	15.9	34.1	49.4	65.2	446.3

Kaynak: DMİGM Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

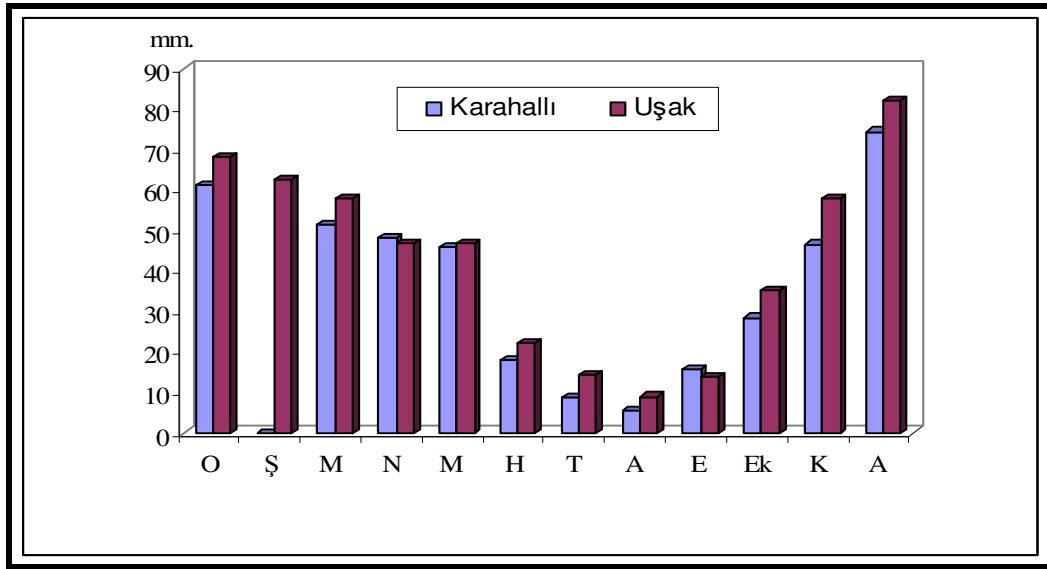
Karahallı meteoroloji istasyonunun 5 yıllık verilerine göre yıllık ortalama yağış miktarı 460.1 mm. olarak gerçekleşmiştir. Uşak meteoroloji istasyonunun 75 yıllık verilerinde ise bu değer 517.0 mm. olarak görülmektedir. Diğer çevre istasyonların yağış değerlerine baktığımızda Sivaslı 543.1 mm, Çivril 446.3 mm, Ulubey ise 456.4 mm. yağış almaktadır (Tablo 4).

¹⁶ ŞAHİN, a.g.e., s.73.

Bu istasyonlar içerisinde en yüksek değeri Sivaslı istasyonuna ait olduğu görülmektedir. Sivaslı istasyonundaki yağış fazlalığı yükseltinin etkisi ile ilişkilendirilebilir. Çivril ve Ulubey istasyonları daha alçakta oldukları için yağış miktarlarında bir düşüş meydana gelmektedir.

Uşak ve Karahallı istasyonları verilerini karşılaştırmalı olarak incelediğimizde Karahallı da en fazla yağış 74.5 mm ile aralık ayında Uşak'ta ise 82.2 mm. ile yine aralık ayında gerçekleşmiştir. İki istasyonda da en az yağışların düştüğü dönem ağustos ayına denk gelmektedir. Ağustos ayında Karahallı 5.6 mm. Uşak ise 9.0 mm. yağış değerlerine sahiptir.

İnceleme sahasında kış aylarının yağışlı ve yaz aylarının kurak bir dönem içerdiği ortadadır. Saha bu özellikleri bakımından Akdeniz yağış rejimini andırmaktadır¹⁷. Belirgin olarak yaz ayları kurak geçmekte kış aylarında ise yağışlarda büyük bir artış görülmektedir.

Grafik 5: Karahallı ve Uşak'ta Ortalama Yağış Miktarının Aylara Göre Dağılışı.

Araştırma sahasında ekim ayından itibaren yağış miktarlarında artış görülmektedir. Aralık ve mart ayları arasındaki dönem yağış yoğunluğu ile dikkati çekmektedir. Kasım ve mart ayları arasındaki dönemde yağış miktarlarının 50 mm.'nin altına düşmediği hatta Uşak istasyonunda bu dönem yağışların 60 mm.'ye yaklaştığı

¹⁷ ÖZAV, a.g.e., s.19.

gözlenmektedir. Haziran ayı ile birlikte yöredeki yağış değerlerinde azalma olduğu gözlenmektedir. En az yağış alan ağustos ayında Karahallı 5.6 mm. Uşak ise 9.0 mm. ile en düşük değerlere sahip olmaktadır. Karahallı ve Uşak'ta yağışın mevsimlere göre dağılımını incelediğimizde Akdeniz yağış rejiminin etkilerini görmek mümkündür (Tablo 5, Grafik 5).

Tablo 5: Ortalama Yağış Miktarının Mevsimlere Göre Dağılımı.

Karahallı (1988-1992)	Mevsimler	Yağış miktarı (mm.)	%'si	Uşak (1930-2001)	Mevsimler	Yağış miktarı (mm.)	%'si
	Kış	191.4	41.60		Kış	213.1	41.22
İlkbahar	145.7	31.67	İlkbahar	151.6	29.32		
Yaz	32.3	7.02	Yaz	45.5	8.80		
Sonbahar	90.7	19.71	Sonbahar	106.8	20.66		
Toplam	460.1	100.,00	Toplam	517.0	100.00		

Kaynak: DMİGM Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

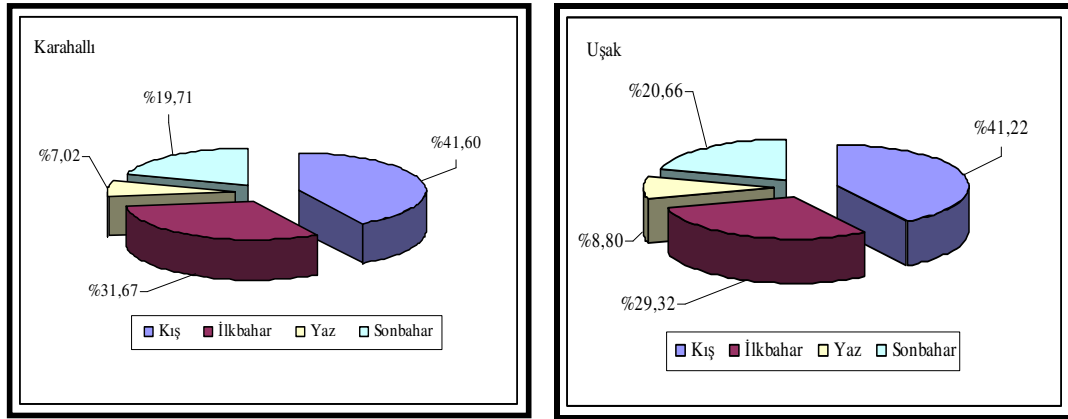
Karahallı 191.4 mm., Uşak 213.1 mm. ile en fazla kış mevsiminde yağış aldığı gözlenmektedir. Yağışın en fazla olduğu ikinci dönem ise ilkbahar aylarına tekabül etmektedir. Kış ve ilkbahar mevsimleri araştırma sahasında düşen yağışların % 75'inin gerçekleştiği dönemdir (Tablo 5, Grafik 6).

Tablo 6: Uşakta Ortalama Kar Yağışlı, Karla Örtülü Günler İle En Yüksek Kar Örtüsünün Aylara Göre Dağılışı (1975-2005).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
Kar yağışlı günler	5.0	4.7	3.5	0.9	-	-	-	-	-	-	1.1	3.0	18.2
Kar örtülü günler	5.0	3.8	2.1	0.4	-	-	-	-	-	-	0.2	2.7	14.2
En Yüksek Kar Ört.(cm.)	35	20	13	11	-	-	-	-	-	-	3	30	35

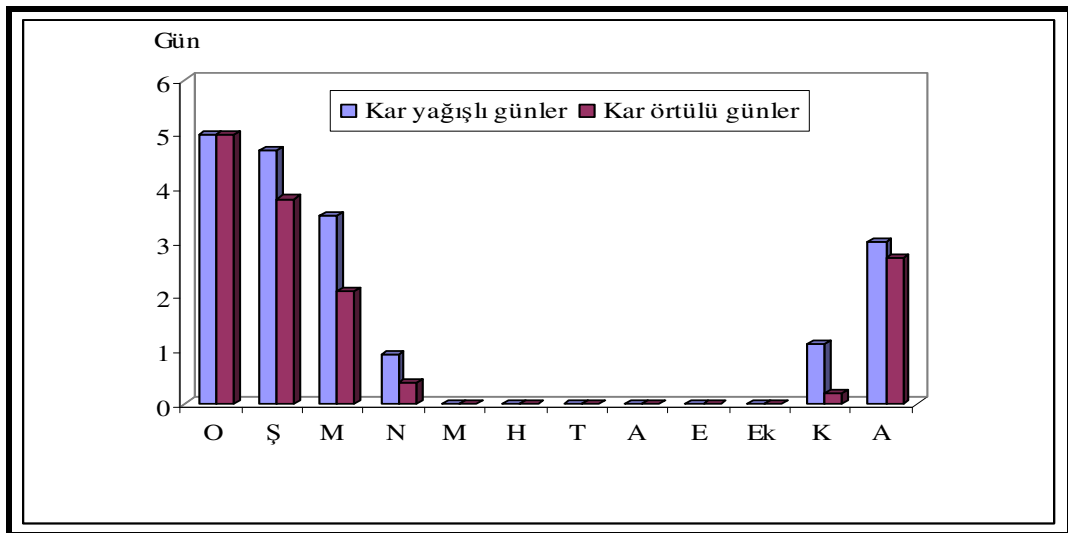
Kaynak: DMİGM Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Her iki istasyonda da en az yağış yaz mevsiminde düşer. Yaz mevsiminde yağışlar o kadar azalır ki üç aylık dönemde toplam Karahallı yöresi 32.3 mm. yağış alır. Yani yağışın en fazla düştüğü kış mevsiminde bir ayda düşen yağış miktarını bile karşılamayacak kadar azdır.

Grafik 6: Karahallı ve Uşak'ta Ortalama Yağış Miktarının Mevsimlere Göre Dağılımı.

Araştırma sahasında kar yağışlı, karla örtülü günler ve en yüksek kar örtüsü ölçümü yapılmadığı için yine temel aldığımız Uşak istasyon verilerini kullanmaktayız. Uşak ilinde karla örtülü gün sayısı çok fazla değildir. Uşak'ta 18.2 gün kar yağışlarının meydana geldiği ölçülmüştür (Tablo 6).

Grafik 7: Uşak'ta Ortalama Kar Yağışlı ve Karla Örtülü Günlerin Aylara Göre Dağılımı (1975-2005).

Karın yerde kalma süresi ise 14.2 gündür. Karahallı yöresi de Uşak ili ile sıcaklık koşulları bakımından aynı özellikleri taşımakta ve yükselti değerleri birbirine yakın olduğu için bu bilgileri Karahallı içinde söylemek doğru bir yaklaşım olacaktır.

Uşak ilinde kar yağışları kasım ayında başlamakta ve bu meteorolojik olay nisan sonuna kadar devam etmektedir. Kar yağışları en fazla 5.0 gün ile ocak ayında gerçekleşmektedir. Ocak ayını 4.7 gün ile şubat ayı takip etmektedir. Kar yağışları büyük oranda kış mevsiminde gerçekleşmektedir. Yılda 18.2 gün devam eden kar yağışlarının 12.7 günü % 70'i kış mevsiminde düşmektedir.

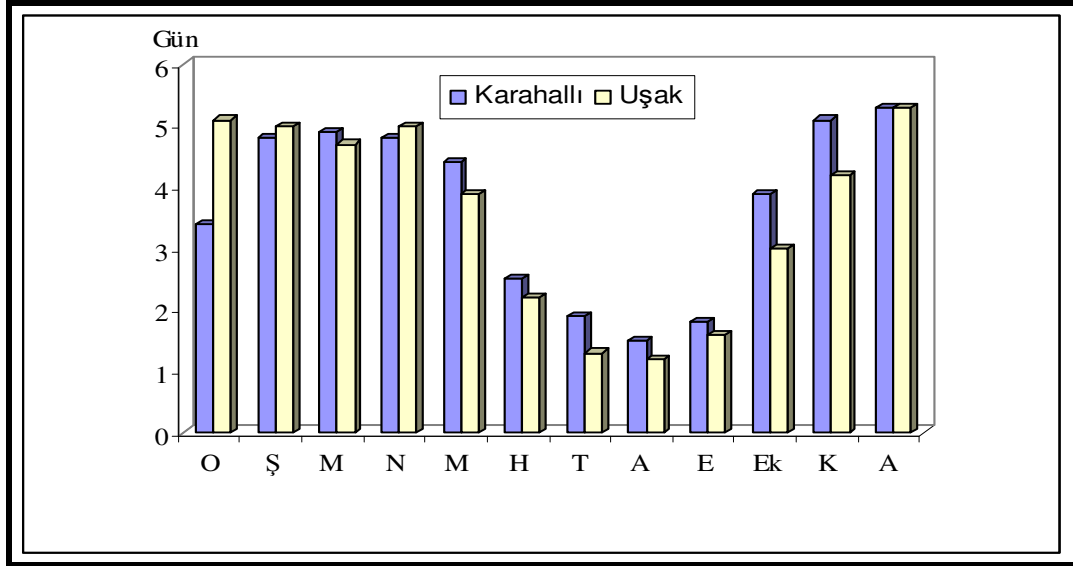
Karla örtülü gün sayısı en fazla 5.0 gün ile ocak ayında ve kış mevsimi içerisinde 10.5 gün olarak gerçekleşmiştir. Yörede en yüksek kar kalınlığı 35 cm.'ye ulaşmıştır.

Tablo 7: Uşak ve Karahallı'da Ortalama Bulutluluk Değerinin Aylara Göre Dağılımı.

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
Karahallı (1988-1992)	3.4	4.8	4.9	4.8	4.4	2.5	1.9	1.5	1.8	3.9	5.1	5.3	3.7
Uşak (1975-2005)	5.1	5.0	4.7	5.0	3.9	2.2	1.3	1.2	1.6	3.0	4.2	5.3	3.5

Kaynak: DMİGM Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Araştırma sahasında ortalama bulutluluk değerleri aylara ve mevsimlere göre farklılık göstermektedir. Sahada ortalama bulutluluk değerleri kış aylarında yoğunluk kazanmaktadır. Yıllık ortalama bulutluluk değerleri Karahallı'da 3.7 gün ve Uşak'ta 3.5 gün olarak belirlenmiş ve bu değerler birbirine çok yakındır (Tablo 7). Genel olarak kış aylarında yüksek olan ortalama bulutluluk değerleri aralık ayında Uşak ve Karahallı merkezlerinde 5.3 gün olarak gerçekleşmiştir. Ortalama bulutluluk değerlerinin en az olduğu dönem ise yaz aylarına rastlamakta ağustos ayında Karahallı 1.5 ve Uşak 1.2 günlük değer ile en alt seviyeye ulaşmaktadır.

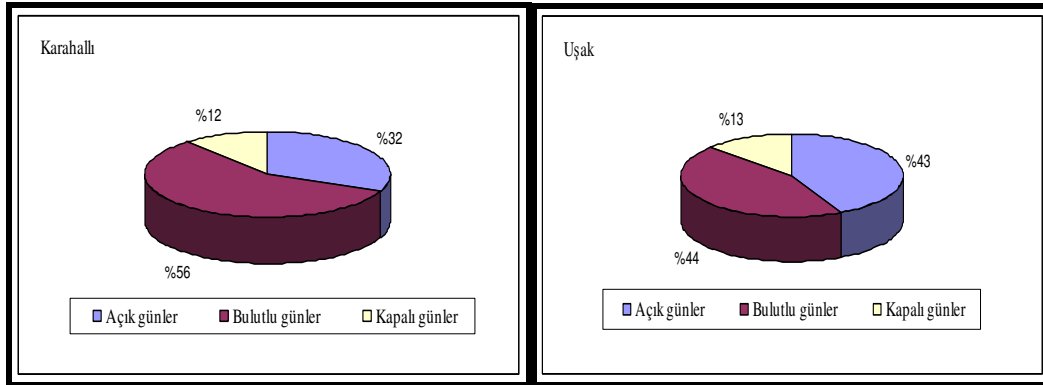
Grafik 8: Karahallı ve Uşak'ta Ortalama Bulutlu Günlerin Aylara Göre Dağılımı.

Karahallı yöresinde yılda 207.8 bulutlu gün ölçülmüştür. Bulutluluk oranının en yüksek olduğu ay 22.0 gün ile nisan ayında meydana gelmiştir. Bu değer 19.8 gün ile Uşak'ta mayıs ayına kaymaktadır. Karahallı yöresinde 115.8 gün olarak ölçülen açık gün sayısı Uşak'ta biraz daha yükselerek 156.0 güne çıkmıştır.

Tablo 8: Karahallı ve Uşak'ta Ortalama Bulutlu, Kapalı ve Açık Günlerin Aylara Göre Dağılışı.

İstasyon	Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
Karahallı (1988-1992)	Açık günler	9.2	5.6	5.0	3.6	5.6	14.2	18.0	21.3	18.0	7.5	4.0	3.8	116.0
	Bulutlu günler	19.0	17.0	19.2	22.0	21.6	14.6	13.0	9.8	12.0	19.3	20.3	20.0	208.0
	Kapalı günler	2.8	5.8	6.8	4.4	3.8	1.2	-	-	-	4.3	5.8	7.3	42.2
Uşak (1975-2005)	Açık günler	8.9	7.2	8.3	5.8	8.7	16.5	22.9	24.0	21.0	14.9	10.4	7.4	156.0
	Bulutlu günler	13.1	13.8	16.0	18.2	19.8	13.1	7.9	7.0	8.6	13.8	14.5	15.2	161.0
	Kapalı günler	9.0	7.3	6.7	6.0	2.5	0.3	0.1	-	0.4	2.2	5.2	8.4	48.1

Kaynak: DMİGM Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Grifik 9: Karahallı ve Uşak'ta Ortalama Bulutlu, Kapalı ve Açık Günlerin Yıl İçinde Oransal Dağılışı.

Bulutluluk oranının en düşük olduğu ve açık günlerin en fazla olduğu dönem 21.3 gün ile Karahallı, 24.0 gün ile Uşak'ta ağustos ayında görülmüştür (Tablo 8). Kapalı günlerin sayısı kış aylarında artış göstermekle birlikte Uşak ve Karahallı istasyonlarının değerleri arasında büyük farklılıklar görülmemektedir. Karahallı istasyonunun 5 yıllık verileri ile bu durum açıklanamayacağı için Uşak istasyonunun verileri ile durumu değerlendirmek daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

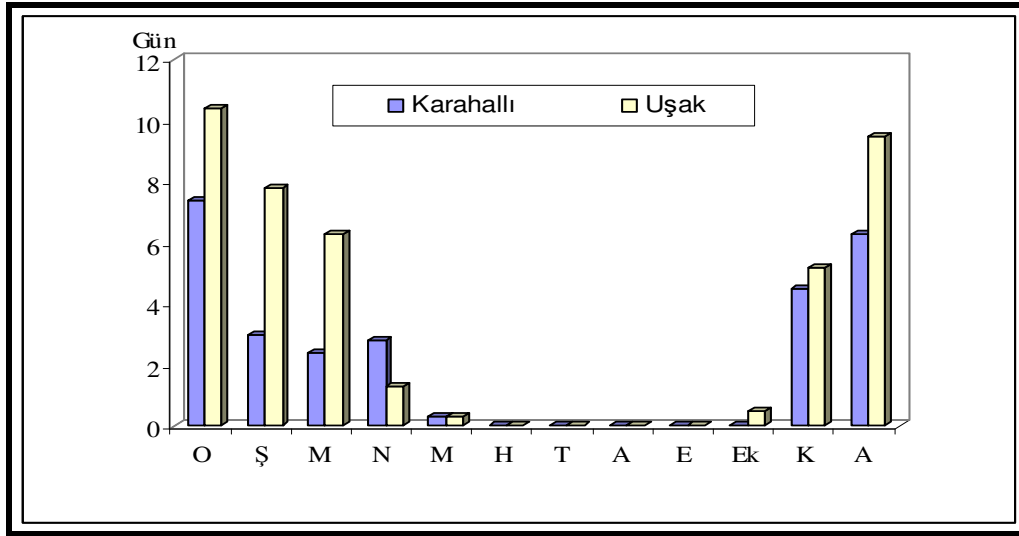
Tablo 9: Karahallı ve Uşak'ta Ortalama Kırağılı Gün Sayısı.

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
Karahallı (1988-1992)	7.4	3.0	2.4	2.8	0.3	-	-	-	-	-	4.5	6.3	26.7
Uşak (1975-2005)	10.4	7.8	6.3	1.3	0.3	-	-	-	-	0.5	5.2	9.5	40.5

Kaynak: DMİGM Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Gecelerin soğuk ve havanın açık olduğu günlerde yüzeye yakın seviyelerde su buharının yoğunlaşarak buz kristallerine dönüşmesine kırağı denilmektedir. Kırağı 0 °C'nin altında oluşan meteorolojik bir olaydır. Sahada kırağılı günlerin sayısı 26.7 gündür, Uşak'ta bu değer 40.5 güne çıkmaktadır. Kırağılı günler en fazla ocak ve aralık ayında oluşmaktadır. Yaz aylarında kırağılı günlere rastlanmaz. Hazirandan başlayıp kasım

ayına kadar devam eden süreç kırılganlı günlerin yaşanmadığı dönemdir. Sıcaklıkların düşmesi ile bu değer kasım ayında 4.5 güne çıkar ve ocak ayında Uşak'ta 10,4 Karahallı'da ise 7.4 güne ulaşır (Tablo 9, Grafik 10).

Grafik 10: Karahallı ve Uşak'ta Ortalama Kırılganlı Günlerin Yıl İçinde Dağılışı.

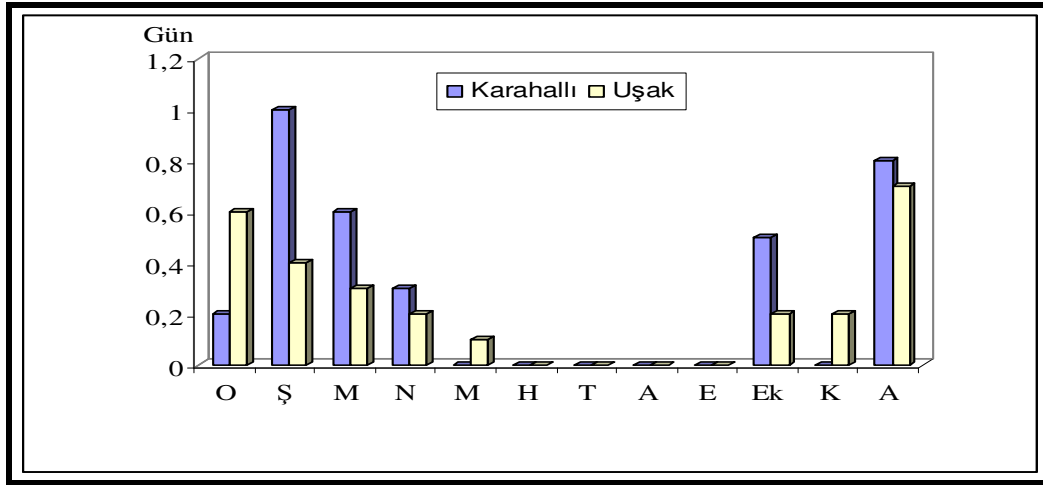
Tablo 10: Karahallı ve Uşak'ta Ortalama Sisli Günlerin Sayısı.

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
Karahallı (1988-1992)	0.2	1.0	0.6	0.3	-	-	-	-	-	0.5	-	0.8	3.4
Uşak (1930-2001)	0.6	0.4	0.3	0.2	0.1	-	-	-	-	0.2	0.2	0.7	2.7

Kaynak: DMİGM Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Sis havadaki su buharının soğuk zeminlere dokunması ile oluşur. Sis, sıcak ve nemli havanın, nispeten daha soğuk olan bir yerle temas etmesi veya sıcak veya soğuk hava kütlelerinin karşılaşması ile oluşur¹⁸. Karahallı meteoroloji istasyonundan alınan verilere göre yıllık ortalama sisli gün sayısı 3.4 gündür. Uşak'ta ise bu değer 2.7 gün ile sınırlı kalmaktadır (Tablo 10, Grafik 10).

¹⁸ Yusuf DÖNMEZ, *Umumi Klimatoloji ve İklim Çalışmaları*, İstanbul Üniv. Yay. No:2506, Coğrafya Enst. Yay. No:102, İstanbul, 1979, s.151.

Grafik 11: Karahallı ve Uşak'ta Ortalama Sisli Günlerin Yıl İçinde Dağılışı.

Mayısta başlayıp ekime kadar devam eden zaman aralığı sis olaylarının rastlanmadığı aylardır. Sisli günler en fazla 1 gün ile ocak ayında, Uşak'ta ise 0.7 gün ile aralık ayında görülmektedir. Sıcaklıkların düşük olduğu zamanlarda Banaz çayı havzasında sıcaklık terselmesine bağlı olarak sisler oluşmaktadır (Grafik 11).

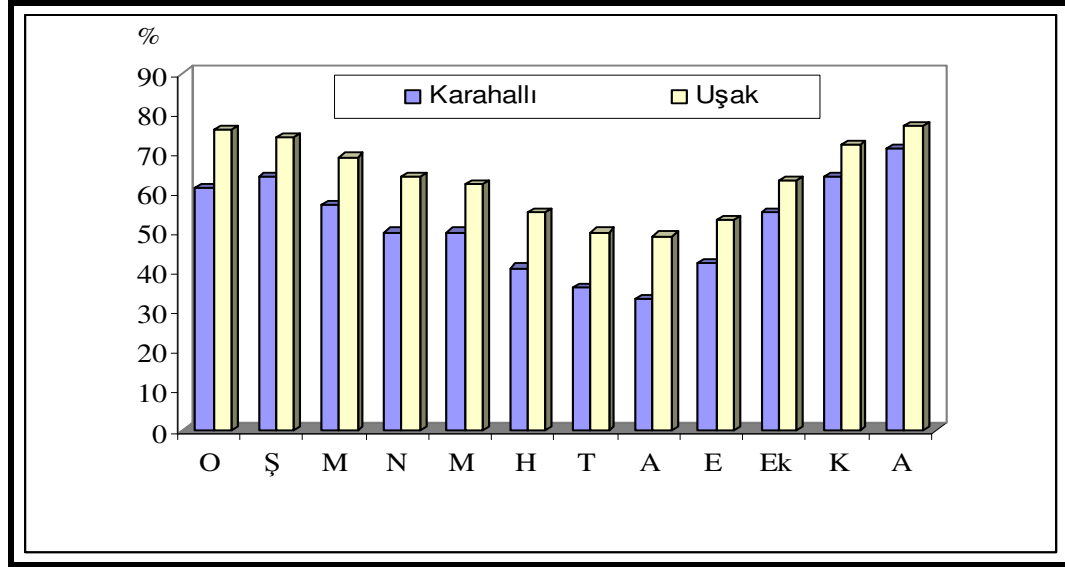
Tablo 11: Karahallı ve Uşak'ta Ortalama Bağlı Nem.

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
Karahallı (1988-1992)	61	64	57	50	50	41	36	33	42	55	64	71	52
Uşak (1975-2005)	76	74	69	64	62	55	50	49	53	63	72	77	63

Kaynak: DMİGM Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Karahallı meteoroloji istasyonunda yıllık ortalama bağlı nem % 52'dir, Uşak'ta bu değer % 63'e çıkmaktadır (Tablo 11, Grafik 12). Ortalama bağlı nem oranının aylara dağılımını incelediğimizde aralık ayı en yüksek değere sahip olmakta aralık ayını şubat ve ocak ayları takip etmektedir. En düşük bağlı nem oranı ise % 33'le ağustos ayında

gerçekleşmektedir. Buradan hareketle araştırma sahasında bağıl nem değerlerinin kış aylarında yüksek yaz aylarında ise düşük olduğu görülmektedir.

Grafik 12: Karahallı ve Uşak'ta Ortalama Bağıl Nemin Yıl İçinde Dağılışı.

1.2.3. Basınç ve Rüzgârlar

Atmosfer oranları birbirinden farklı gazlardan meydana gelmektedir. Atmosferi oluşturan gazların her birinin ayrı ağırlığı vardır. Havanın ağırlığının yeryüzüne yaptığı etkiye hava basıncı denir. Atmosferin yeryüzüne yaptığı basınç her yerde aynı değildir. Sıcaklığa, yüksekliğe, hava hareketlerine, yer çekimine, enleme ve mevsimlere bağlı olarak değişir.

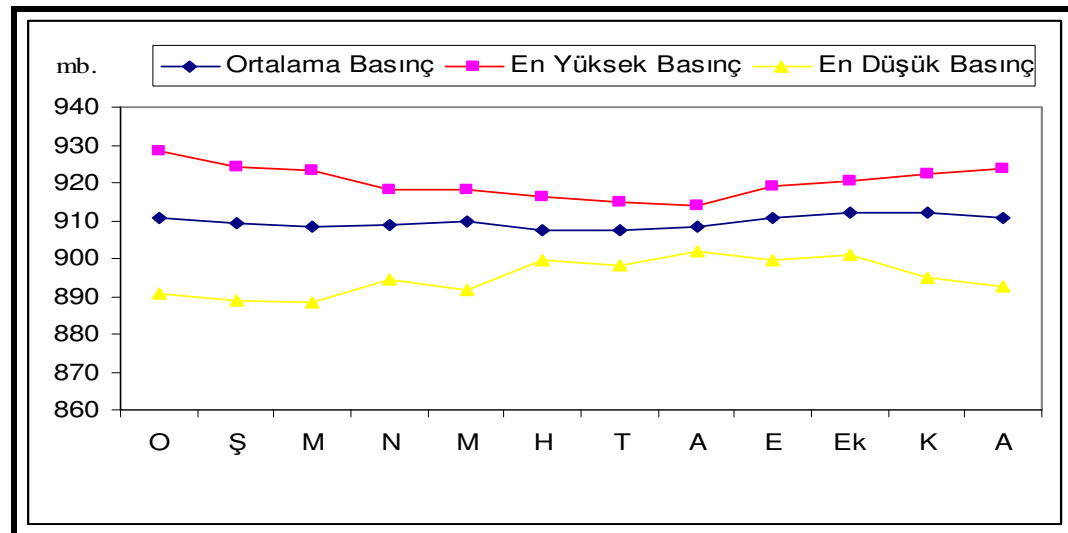
Beş yıllık rasat döneminde Karahallı meteoroloji istasyonunda basınç değerleri ölçülmediği için Uşak meteoroloji istasyonunu temel olarak aldığımızda, yıllık ortalama basınç değerleri 909.6 mb. olarak gerçekleşmiştir (Tablo 12, Grafik 12). Aylara göre basınç dağılımına bakacak olursak ocak ayında en yüksek değer olan 928.3 mb. ile mayıs ayında en düşük değer olan 888.5 mb. arasında değişmektedir. Ekimden başlayarak ocak ayına kadar devam eden sürede basınç değerleri ortalamaların üzerindedir. Şubat, eylül arasındaki aylarda ise basınç değerlerinin ortalamamın altında seyrettiğini görmekteyiz.

Tablo 12: Uşak'ta Basınç Değerlerinin Aylara Göre Dağılımı (1930–2001).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
Ortalama Basınç (mb.)	910.7	909.3	908.5	908.9	909.8	907.6	907.6	908.3	910.6	912.3	912.0	910.9	909.6
En yüksek Basınç (mb.)	928.3	924.1	923.1	918.1	918.2	916.4	915.0	914.1	919.3	920.6	922.3	923.8	928.0
En düşük Basınç (mb.)	890.6	888.9	888.5	894.4	891.7	899.7	898.3	901.8	899.6	900.9	895.0	892.6	807.0
Genlik	37.7	35.2	35.2	23.7	19.9	16.7	16.7	12.3	19.7	19.7	27.3	31.2	24.6

Kaynak: DMİGM Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Yaz aylarında kutupsal hava kütlelerinin Avrupa'nın kuzeyine çekilmesi, Türkiye'nin tropikal hava kütlelerinin etkisine girmesinden dolayı bahar aylarından itibaren basınç değerlerinde düşme gözlenir¹⁹. Basra alçak basıncının etkisi ise basınç değerlerinin düşmesine neden olur²⁰. Kış aylarında ise Sibiryaya yüksek basıncı ve Afrika'daki yüksek basınç alanları basınç değerlerinin yükselmesine neden olur.

Grafik 13: Uşak'ta Ortalama Basınç Değerlerinin Yıl İçinde Dağılışı.

¹⁹ ŞAHİN, a.g.e., s.79.

²⁰ ÖZAV, a.g.e., s.27.

En yüksek ve en düşük basınç değerleri arasındaki genlik farklılıklar göstermektedir. Aralıktan başlayarak nisan ayına kadar devam eden sürede fark 30 mb.'ın üzerine çıkmaktadır. Yaz aylarında genlik değerlerinin 20 mb.'ın altına düştüğü görülür (Grafik 13).

Hava basıncı ve rüzgârlar arasındaki bağıntı bir arada değerlendirilmelerine neden olmuştur²¹. Karahallı ilçesinde yapılan 5 yıllık rasat verilerine göre rüzgâr esme sayılarının mevsimlere dağılışında farklılıklar görülmektedir. 1013 esme sayısı ile rüzgârların en fazla ilkbahar aylarında etkisi görülmektedir. Rüzgâr esme sayısının en az görüldüğü dönem ise 424 esme sayısı ile sonbahar mevsimine rastlamaktadır (Tablo 13).

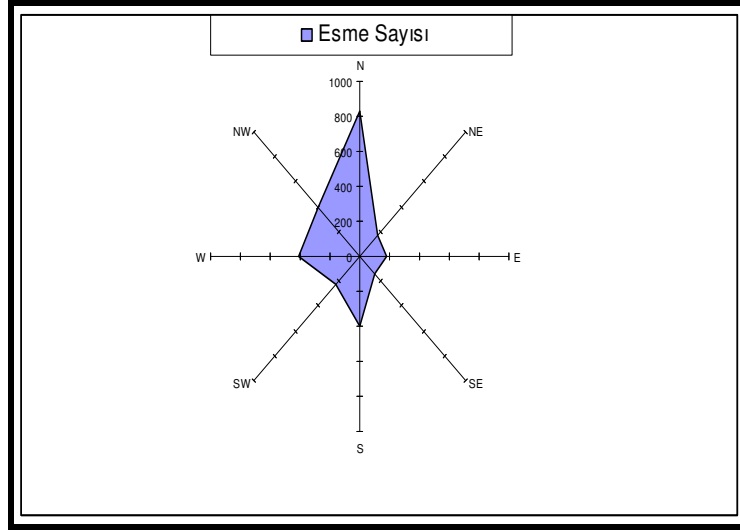
Tablo 13: Karahallı'da Yıllık Rüzgârların Esme Yönü ve Mevsimlere Göre Dağılımı (1988-1992).

Esiş yönü	Kış	İlkbahar	Yaz	Sonbahar	Toplam	%'si
N	185	361	205	382	833	27.8
NE	52	35	38	40	165	5.5
E	57	29	27	62	175	5.8
SE	53	43	17	30	143	4.8
S	156	141	20	78	395	13.2
SW	50	89	28	22	219	7.3
W	72	173	78	78	411	13.8
NW	58	142	123	76	399	21.8
Toplam	683	1013	536	768	3000	100.0

Kaynak: DMİGM Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Karahallı'da ortalama rüzgar hızı 1.3 sec./m olarak ölçülmüştür. Ortalama rüzgar hızı mart ayı 1.6 sec./m ile ağustos 0.9 sec./m ayı arasında değişmektedir. Şubat, mart, nisan, mayıs ve temmuz ayı değerleri ortalamaların üzerinde seyrederken diğer aylarda bu değerler ortalama rüzgâr hızının altında kalır.

²¹ Ahmet NİSANCI, *Klimatoloji*, Ondokuz Mayıs Üniv., Yay. No:59, Samsun, 1990, s.49.

Grafik 14: Karahallı'da Rüzgârların Yıllık Esmeye Yönleri (1988-1992).

Tablo 14: Karahallı'da Ortalama Rüzgâr Hızının Aylara Göre Dağılımı (1988–1992).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
Rüzgâr Hızı (Bofor-sec./m.)	1.0	15	1.6	1.4	1.4	1.2	1.5	0.9	1.1	1.2	1.1	1.3	1.3

Kaynak: DMİGM Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

1.2.4. Yağış Etkinliği ve İklim Tipi

Bir yerin iklimi atmosferin ortalama durumu olarak tanımlanmakta ve uzun yıllık devreler için geçerlidir²². İklim, coğrafi çevrenin şekillenmesini ve insan yaşamını kontrol eden bir etmendir²³. Bir sahanın iklimini ortaya konması o yerdeki tüm meteorolojik verilerin incelenmesi sonucunda mümkün olacaktır. Sahanın iklimi birbiri ile ilişkisi olan meteorolojik değerlerin bir bütünü olarak ortaya çıkmaktadır²⁴. Çünkü iklim birbiri ile ilişkisi olan bu olayların bütünüdür.

Köppen'in iklim sınıflandırması göre iklimler 5 ana kuşakta ve 24 esas tipte toplanmıştır²⁵.Karahallı yöresi yağış miktarı bakımından step iklimi içerisinde

²² NİŞANCI, a.g.e., s.113.

²³ Oğuz EROL, *Genel Klimatoloji*, Gazi Büro Kitabevi, Ankara, 1993, s.1.

²⁴ DÖNMEZ, a.g.e., s.229.

²⁵ DÖNMEZ, a.g.e., s.249.

görülmekle birlikte, step iklimi ve nemli iklim arasında kalan bölgelerde uygulanan formüle göre, kurak ve yarı kurak iklim özelliğine sahip olmaktadır.

De Martonne'un iklim tasnifi ise bilhassa sıcaklık ve yağış dikkate alınarak yapılmıştır²⁶. De Martonne'un kuraklık indisi formülü uygulandığında Karahallı'nın kuraklık indisi 10.35 çıkmakta, indis değerlendirmesine baktığımızda ise 10–20 değerleri arasında kalan bölge yarı kurak sahalarla nemli bölgeler arasındaki yerleri göstermekte.

Tablo 15: Erinç Formülüne Göre Yağış Etkinliği İndis Değerleri.

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Toplam
Ort.Yük. Sıcaklık (°C)	7.2	7.3	12.7	18.0	21.2	26.9	31.0	31.0	26.3	19.6	13.0	8.0	18.5
Yağış (mm.)	61.2	55.7	51.6	48.2	45.9	18.0	8.7	5.6	15.6	28.5	46.6	74.5	460.1
Kuraklık İndisi	102.0	91.6	53.2	40.9	25.9	8.7	4.1	2.7	7.1	17.4	68.8	112.0	24.9
Yağış Etkinliği	Çok nemli		Nemli		Yarı Nemli	Kurak	Tam kurak			Yarı Kurak	Nemli	Çok nemli	Yarı nemli

Kaynak: DMİGM Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Yıllık yağış miktarının, yıllık ortalama maksimum sıcaklığa bölünmesi ile hesaplanan Erinç formülü uygulandığında $\text{İm}=24.87$ çıkmakta. Bu durumda saha yarı nemli park görünümlü kuru orman iklim bölgesi arasında yer almaktadır²⁷.

Karahallı istasyon verilerini Erinç formülünü uyguladığımızda şu sonuçlar elde edilmiştir. Buna göre aralık, ocak ve şubat ayları çok nemli, ekim ve haziran ayları yarı kurak, mart, nisan ve kasım aylarının nemli, mayıs ayı yarı nemli, temmuz, ağustos ve kasım aylarının tam kurak olduğu ortaya çıkmakta. Genel toplamda ise yarı nemli olduğu görülmektedir (Tablo 15).

Nemli ve kurak dönemleri tespit etmek için kullanılan formüllerden biri olan De Martonne formülüdür. De Martonne formülü uygulandığında Karahallı'da kasım, aralık, ocak, şubat, mart ve nisan ayları nemli, haziran ve ekim ayı yarı kurak, temmuz, ağustos

²⁶ DÖNMEZ, a.g.e., s.245.

²⁷ Sırrı ERİNÇ, *Klimatoloji Metodları*, Yay. No:3278, Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enst. Yay. No:2 Güray Matbaası, İstanbul, 1984, s.486.

ve ekim ayları ise kurak olduğu ortaya çıkmaktadır. Genelde ise Karahallı yöresinin yarı nemli bir iklime sahip olduğunu söylemek mümkün olur (Tablo 16).

Tablo 16 : De Martonne'a Göre Aylık Kuraklık İndis Değerleri.

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Toplam
Ortalama Sıcaklık (°C)	1.6	2.0	7.2	12.1	15.1	20.4	24.1	24.2	19.2	13.4	7.8	3.4	12.5
Yağış (mm)	61.2	55.7	51.6	48.2	45.9	18.0	8.7	5.6	15.6	28.5	46.6	74.5	460.1
Kuraklık İndisi	62.2	55.7	39.3	33.3	21.8	11.5	4.1	2.3	6.4	14.6	31.4	66.7	20.4
Yağış Etkinliği	Nemli			Yarı nemli	Yarı Kurak	Kurak			Yarı Kurak	Nemli		Yarı Nemli	

Kaynak: DMİGM Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Sahada kış aylarında düşük sıcaklık ve bunun karşısında yüksek yağış devresi ile temsil edilen devre hüküm sürmekte. Araştırma sahasında yaz aylarında ise sıcaklıkların yüksek olduğu bir kuraklık dönemi yaşanmaktadır. Dolayısıyla yaz mevsimi kurak bir devre olarak belirlenmektedir. Yörede Akdeniz ikliminin etkilerinin yanı sıra karasal etkiler kendini belirgin bir şekilde hissettirmektedir²⁸. Uşak yöresinde Akdeniz ikliminin karasal etkilere uğramış olduğu görülür. Sözü geçen etkiler yükseltiye ve denizden uzaklığa göre artar²⁹.

Yağış etkinliğini tespit etmek amacıyla kullanılan diğer bir formül ise Thorntwaite'nin su bilânçosu diyagramıdır. Bu diyagrama göre sahada aralık ayından itibaren su birikmeye başlamaktadır. Nisan ayına kadar devam eden süre nemli devre olarak nitelendirilmektedir. Bu aydan itibaren yağışlar potansiyel buharlaşmayı karşılamadığı için topraktaki birikmiş su harcanmaya başlamaktadır. Haziran ayından başlayıp kasım ayına kadar devam eden süre kurak devre olarak ortaya çıkmaktadır.

Sonuçlara göre Karahallı'da C₂ B₂ S b₃ sembolleri ile belirtilen yarı nemli, ikinci dereceden mezotermal, su noksanı yaz mevsiminde ve orta derecede olan deniz tesirine yakın tali iklim tipinin etkili olduğu söylenebilir³⁰.

²⁸ ÖZAV, a.g.e., s.33.

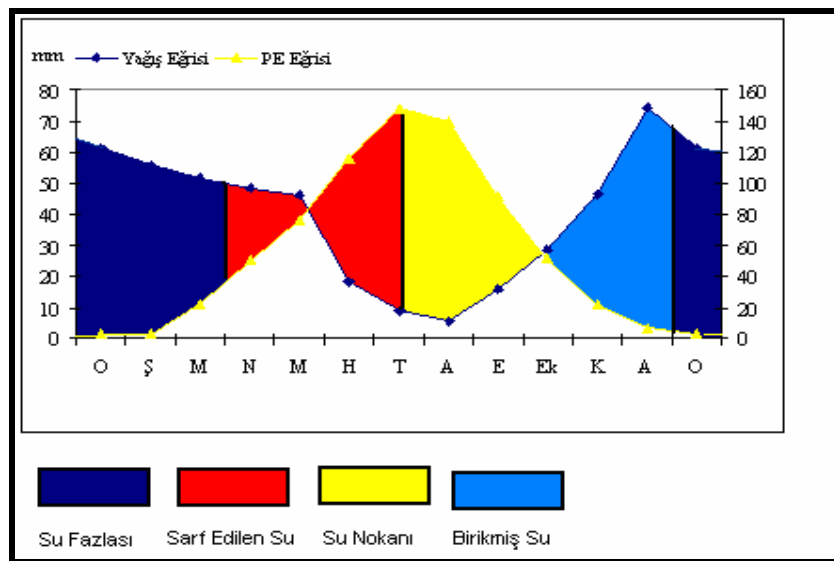
²⁹ DARKOT ve TUNCEL, a.g.e., s.78.

³⁰ DÖNMEZ, a.g.e., s.257.

Tablo17: Karahallı'nın Thorntwait'e Göre Su Bilançosu.

Bilânço Elamanları	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
Sıcaklık	1.6	2.0	7.2	12.1	15.1	20.4	24.1	24.2	19.2	13.4	7.8	3.4	12.5
Sıcaklık İndisi	0.18	0.25	1.74	3.81	5.33	8.41	10.82	10.89	7.67	4.45	1.96	0.56	56.07
Tahsisiz PE	2.8	3.8	22.0	46.0	62.0	94.0	118.0	119.0	88.0	53.0	25.0	7.8	641.40
Tahsis Edilmiş PE	2.38	3.19	22.66	50.60	76.26	116.56	147.50	139.23	91.52	50.88	21.0	6.47	728.25
Yağış	61.2	55.7	51.6	48.2	45.9	18.0	8.7	5.6	15.6	28.5	46.6	74.5	460.1
Birikmiş Suyun Aylık Değişimi	6.4	0	0	-2.4	-30.3	-67.3	0	0	0	0	25.6	68.0	
Birikmiş Su	100	100	100	97.6	67.3	0	0	0	0	0	25.6	93.6	
Hakiki Evopotransporasyon	2.38	3.19	22.66	50.60	76.26	85.3	8.7	5.6	15.6	28.5	21.0	6.47	326.26
Su Noksanı	0	0	0	0	0	31.26	138.80	133.63	75.92	22.38	0	0	401.99
Su fazlası	52.42	52.51	28.94	0	0	0	0	0	0	0	0	0	133.8
Akış	26.21	39.36	34.15	17.07	8.53	4.27	2.14	1.07	0.54	0.27	0.14	0.007	133.8
Nemlilik Oranı	24.7	16.4	1.27	-0.04	-0.39	-0.84	-0.94	-0.96	-0.83	-0.43	1.22	10.05	

Kaynak: DMİGM Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Grafik 15: Thorntwait'e Göre Su Bilânçosu Diyagramı.

1.4. Hidrografik Özellikler

Araştırma sahası yeraltı ve yerüstü suları bakımından fazla zengin değildir. Sahada hâkim olan kireç taşlarının zenginliği bölgede yerüstü ve yeraltı sularının oluşumunu zorlaştırmıştır. Yöredeki yeraltı suları yağışlarla ve akarsularla beslenmektedir. Yeraltı sularının beslenmesi ve oluşumu yöredeki yağış ve litolojik özellikler ile ilgilidir.

Kayaların ve alüvyonların bünyelerinde bulunan çatlak ve gözeneklerin suyu tutabilmesi için mutlak surette geçirimsiz bir tabakanın bulunması şarttır³¹. Yörede karstik boşlukların fazlalığı yeraltı sularının bu boşluklarda birikmesi yanında bu boşluklar içerisinde kaybolmasına da neden olmaktadır. Nitekim açılan kuyuların birçoğunda karstik boşluklara rastlanmış ve bu boşluklarda yeraltı sularının olmadığı tespit edilmiştir.

Delihıdırlı köyü yakınlarında açılan bir kuyu kesitinde 130 m. karstik boşluklara rastlanmış ve kuyu tabanına 210 m. kadar inilmiş ve kuyu tabanında yeraltı suyuna rastlanmamıştır. Yine aynı yörede yapılan sondaj da yeraltı karstik boşlukları içerisinde yeraltı suyuna rastlanmıştır.

Tablo 18: Karahallı İlçesinde Açılan İçme Suyu Kuyularının Özellikleri.

Açıldığı yer	Derinlik (m.)	Statik Seviye (m.)	Dinamik Seviye (m.)	Debisi (lt./sn.)
Külköy	122	23	42	20
Karayakuplu	241	109	132	10
Delihıdırlı	102	43	45	9
Buğdaylı	113	25	50	17
Dumanlı	Kuru	-	-	-
Kırkyaren	Kuru	-	-	-
Paşalar	Kuru	-	-	-

Kaynak: Köy Hizmetleri İl Müdürlüğü İçme Suyu Kuyu Loğu Raporları.

³¹ İbrahim ATALAY, *Genel Fiziki Coğrafya*, Ege Üniv. Basımevi, Bornova-İzmir, 1994, s.272.

Kuyu logu sonuçlarına göre yörede yeraltında karstik boşlukların yer aldığını ve bu boşlukların bir kısmında yeraltı suyunun bulunmadığını söylemek mümkündür. Kazılan kuyu raporlarında bu durum açıkça görülmektedir. Ayrıca bu karstik boşlukların su tutma kabiliyeti oldukça zayıftır.

Yörede değişik sahalarda açılan kuyuların derinlikleri, dinamik ve statik seviyeleri farklılık göstermektedir. Araştırma sahasında yeraltı sularına 100 m. altındaki akifer alanlarında rastlanmaktadır. Bazı kuyularda 241 m. gibi derinliğe inilerek verim elde edilirken bazı kuyularda 102 m. gibi derinlikte verim elde edilmiştir.

Bu derinlikler Karahallı yöresinde yeraltı su seviyelerinin topografik, litolojik ve jeomorfolojik özelliklere bağlı olarak yöresel farklılıklar içermekte olduğunu bize göstermektedir.

İçme suyu amaçlı açılan bu kuyuların debileri arasında da farklılıklara rastlanmaktadır. Külköy'de açılan bir kuyudan 20 lt./sn. verim elde edilirken, Delihıdırlı köyü yakınlarında açılan bir kuyuda 9 lt./sn. verim elde edilmiştir. Dumanlı, Kırkyaren, Paşalar ve Delihıdırlı köyünde açılan bir başka kuyunun kuru olduklarını ve yeraltı sularına rastlanmadığını görmekteyiz.

Fotoğraf 5: Paşalar Deresi Olarak Adlandırılan Sahada Banaz Çayından Bir Görünüş.

Araştırma sahasının akarsu şebekesi Banaz çayı ve kolları tarafından meydana getirilmektedir. Banaz çayı yaklaşık olarak 3300 km².’lik akaçlama havzası ve 170 km.’lik uzunluğu ile Büyük Menderes nehrinin en büyük kollarından birisini meydana getirir³².

Murat Dağının güney yamaçlarından kaynağını alan bu akarsu aynı adı taşıyan ovayı kuzeydoğu-güneybatı yönünde kat ederek Sivaslı ilçesi topraklarını geçtikten sonra Alfaklar köyünün doğusundan araştırma sahasına girer³³. Banaz çayı araştırma sahası içerisinde derin vadiler boyunca akar.

Fotoğraf 6: Banaz Çayı ve Santralden Gelen Suyun Clandras Köprüsünün Batısında Şelale Yaparak Dökülmesi.

Banaz çayı vadisinde bazı yerlerde kapma dirseklerine rastlanmaktadır. Bunların en önemlisi Yalçınların belirttiği gibi Karahallı ilçesinin 15 km. kuzeyinde bulunan derincik deresi yakınlarındaki dirsektir³⁴. Kuzeyden güneye doğru Banaz çayı akarken bu kaptür neticesinde meydana gelen dirseklerle birlikte Burgaz deresini de içine alarak akarsu batıya doğru yönelmektedir.

³² Hüseyin SARAÇOĞLU, *Bitki Örtüsü, Akarsular ve Göller*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1990 s.156.

³³ ÖZAV, *a.g.e.*, s.36.

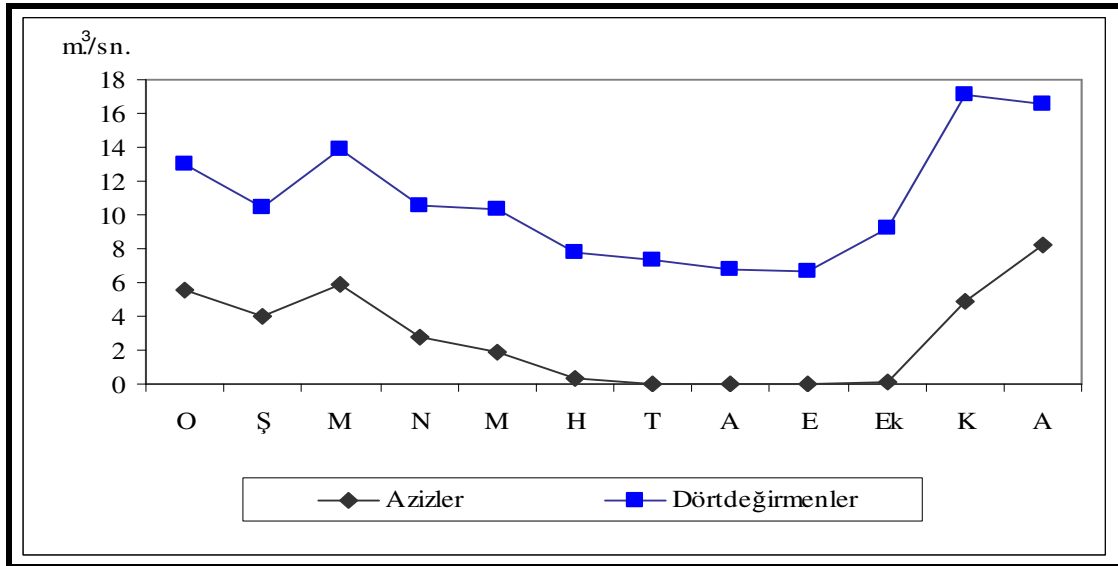
³⁴ YALÇINLAR, *a.g.m.*, s.78.

Tablo 19: Banaz Çayının Akım Değerlerinin Aylara Göre Dağılışı (1971–1989).

İstasyon	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A
Azizler (m ³ /sn.)	5.57	3.98	5.89	2.8	1.84	0.38	Kuru	Kuru	Kuru	0.09	4.92	8.22
Dörtdeğirmenler (m ³ /sn.)	13.0	10.5	13.9	10.6	10.3	7.81	7.36	6.75	6.63	9.21	17.1	16.6

Kaynak: Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü 1989 Su Yılı Akım Değerleri.

Batıya doğru yönelen akarsu dar ve derin kanyon vadisi içerisinde akarken akaçlama havzasındaki akarsularıda bünyesine alarak araştırma sahasını terk eder. Çoğuplu köyünün doğusunda Burgaz deresi ile birleşen Ak dere (kurudere) Kaynağını Burgaz Dağından alır. Çoğu zaman kuru olan bu dere yatağı derin bir vadi oluşturmuştur³⁵. Ak dere gibi birçok düzensiz akarsular Banaz çayının kollarını meydana getirirler.

Grafik 16: Banaz Çayının Akım Değerlerinin Aylara Göre Dağılışı (1971–1989).

³⁵ YALÇINLAR, a. g. m., s. 79.

Banaz çayının akım değerlerini incelemek amacıyla iki hidrometri istasyonun değerlerine baktığımızda, Banaz çayının akım değerlerinde kış aylarında bir yükselme söz konusu olmaktadır. En yüksek seviyeye kasım ayında ulaşmakta ve akım değerleri mayıs ayından itibaren eylül ayına kadar düşüş göstermektedir.

Her iki istasyonun akım grafikleri birbirine benzemektedir. Azizler istasyonunda yaklaşık 3 aylık bir dönem kuru olarak görünmektedir. Dörtdeğirmenler istasyonunda ise akarsu 12 ay su taşımaktadır. Bu durum iki istasyon arasında akarsuyun farklı kaynaklardan beslenerek yatağında su taşıdığını bize göstermektedir. Banaz çayı araştırma sahasında yılın 12 ayı su taşımaktadır. Derincik denilen sahadan kaynağını alan sular Banaz çayını yıl boyunca beslemekte ve yatağının kuru kalmasını engellemektedir. Karahallı hidroelektrik santralinin çalışmasını sağlamaktadır³⁶ (Tablo 19, Grafik 16).

Fotoğraf 7: Buğdaylı Köyünün Güneyindeki Bağ Sahası İçerisinde Yer Alan Avgandan Bir Görünüş.

Sahadaki akarsu şebekeleri incelendiğinde genel olarak akarsu ağı dantritrik şebekelerden oluşmaktadır. Bu tip drenaj sahaların homojen yapıdan meydana gelmiş olduğunu işaret ederler³⁷. Dantritrik vadi ağının kuşbakışı görünümü bir ağaca benzer³⁸.

³⁶ SARAÇOĞLU, *a.g.e.*, s.156.

³⁷ AKKUŞ, *a.g.e.*, s.120.

³⁸ Yıldız HOŞGÖREN, *Jeomorfolojinin Ana Çizgileri-1*, İstanbul Üniv. Yay. No:3822, İstanbul, 1993, s.145.

Bölgenin kuzeyinde bazı mevsimlik derelerin Burgaz çayına tabii oldukları alanlarda kancalı akarsu ağlarına rastlanır. Kancalı vadi ağlarının oluşumunda kapma ve yapıya intibak gibi olaylar rol oynamaktadır³⁹.

Araştırma sahası, su sıkıntısı olan bir sahadır ve özellikle yaz aylarında bu sıkıntıları ortadan kaldırmak ve hayvanlara su bulabilmek amacıyla göletler yapılmıştır. Bunun yanında içme suyu olarak kullanmak için etrafı taşlarla çevrili kuyuyu andıran ve yörede “avgan” diye adlandırılan su toplama sahaları yer almaktadır. Su göletleri hemen her köyde bulunmakta bazı köylerde ise birden fazla gölet yer almaktadır. Özellikle yağmur suyu ile dolan göletler hayvanların içme suyu ihtiyacı için kullanılan yapılardır.

Kış aylarında ve yağışlı mevsimde içleri su ile dolan Avganlar’ın suları yazın kullanılır. Avganlar özellikle bahçe ziraatının yaygın olduğu sahalarda yapılmıştır. Bu sahalarda yaz aylarında bahçelerdeki sebzeleri sulamak ve içme suyunda kullanmak amacıyla yapılan korunaklı yapılardır.

Fotoğraf 8: Bekiköy’de Yer Alan Bir Su Toplama Göledi.

³⁹ HOŞGÖREN, *a.g.e.*, s.145.

1.5. Toprak Özellikleri

Toprak çeşitli kayaların fiziksel yönden parçalanması, kimyasal ayrışması sonucunda oluşan, bitkilere durak yeri olan ve besin maddesi temin eden, kara yüzeyini bir kaç mm. ile birkaç cm. arasında saran ve ayrıca bünyesinde solucan ve bakterilere varıncaya kadar çeşitli fauna ve flora barındıran canlı bir ortamdır⁴⁰. Toprak inorganik ve organik maddelerin meydana gelmesi, birbirleriyle karışması ve toprak yapısı içerisinde yerlerini alması ve bir seri fiziksel, kimyasal ve biyolojik olaylar sonucunda oluşur⁴¹. İnsan, hayvan ve bitkilerin beslenmesinde doğal bir kaynak olan ve ulusların gelişmesine büyük katkıda bulunan önemli bir varlıktır.

Yörenin toprak özelliklerini ortaya koymak amacıyla Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan Uşak ili arazi varlığı ile ilgili raporlar ve 1/100.000 toprak haritasından yararlanılmıştır.

Araştırma sahasında yapılan çalışmalar sonucunda farklı toprak tiplerinin yaygın olduğu ortaya çıkmakla birlikte, sahada yaygın olarak kahverengi orman toprakları, kireçsiz kahverengi orman toprakları, kahverengi topraklar, kırmızı kestane rengi topraklar olmak üzere 4 büyük toprak tipine rastlanmıştır.

İnceleme alanının en büyük toprak grubunu kahverengi orman toprakları oluşturur. 12.995 hektar ve % 40.2'lik oranla yaklaşık saha topraklarının yarısı bu toprak grubundandır. Orman örtüsü altında ve kireççe zengin ana madde üzerinde gelişme gösterir. Kahverengi orman toprakları genellikle geniş yapraklı orman örtüsü altında gelişir. Sahada bu toprakların yaygın olduğu alanlarda geniş yapraklı ormanlardan meşe ve palamut meşesine rastlanmaktadır⁴².

Zonal toprak grubuna giren bu toprakların, Profilleri A(B)C şeklinde olup A horizonu oldukça gelişmiştir. B horizonu çok zayıf olarak gelişmiş olup profilde zor seçilebilir⁴³. B horizonunun alt kısmında CaCO₃ birikmesi görülür. Toprak oluşumunda kolsifikasyon ve podzollaşma vardır, drenajları iyidir. Bu topraklar üzerinde zirai faaliyet yapılan sahalarda verim oldukça yüksektir⁴⁴.

⁴⁰ İbrahim ATALAY, *Türkiye Coğrafyası*, Ege Üniv. Basımevi, Bornova –İzmir, 1994, s.221.

⁴¹ Barış MATER, *Toprak Coğrafyası*, Çantay Kitabevi, İstanbul, 2004, s.8.

⁴² 1997, *Uşak İli Arazi Varlığı*, Köy Hizmetleri Genel Md. Yay. İl Rapor No.64, Ankara, s.14.

⁴³ İbrahim ATALAY, *Toprak Coğrafyası*, Ege Üniv.. Edb. Fak. Yay. No:8, İzmir, 1989, s.262.

⁴⁴ 1997, *a.g.r.*, s.14.

Tablo 20: Uşak ve Karahallı'da Büyük Toprak Gruplarının Dağılımı.

Büyük toprak grupları	Uşak		Karahallı	
	Alan (ha.)	%'si	Alan(ha.)	%'si
Alüvyal Topraklar	12824	2.4	280	0.9
Hidromorfik Topraklar	311	0.0	-	-
Kolüvyal Topraklar	6554	1.2	470	1.5
Kahverengi Orman Topr.	214.148	40.1	12.995	40.2
Kireçsiz Kahv. Orman Topr.	171.493	32.1	310	1.0
Kestane Rengi Topraklar	285	-	-	-
Kırmı. Kestane Rengi Topr.	29.278	5.5	2.099	6.5
Kahverengi Topraklar	61.944	11.2	3.725	11.5
Kireçsiz Kahverengi Topr.	7.255	1.4	4.787	14.8
Redzina Toprakları	12.992	2.4	-	-
Irmak Taşk. Yatakları	456	0.0	-	-
Çıplak Kaya ve Moloz.	15.666	2.9	7.583	23.6
Yoğun Yerleşim	606	0.0	49	0.0
Toplam	534.063	100.0	32.298	100.0

Kaynak: 1997, Uşak İli Arazi Varlığı. Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları İl Rapor No.64, Ankara s.13.

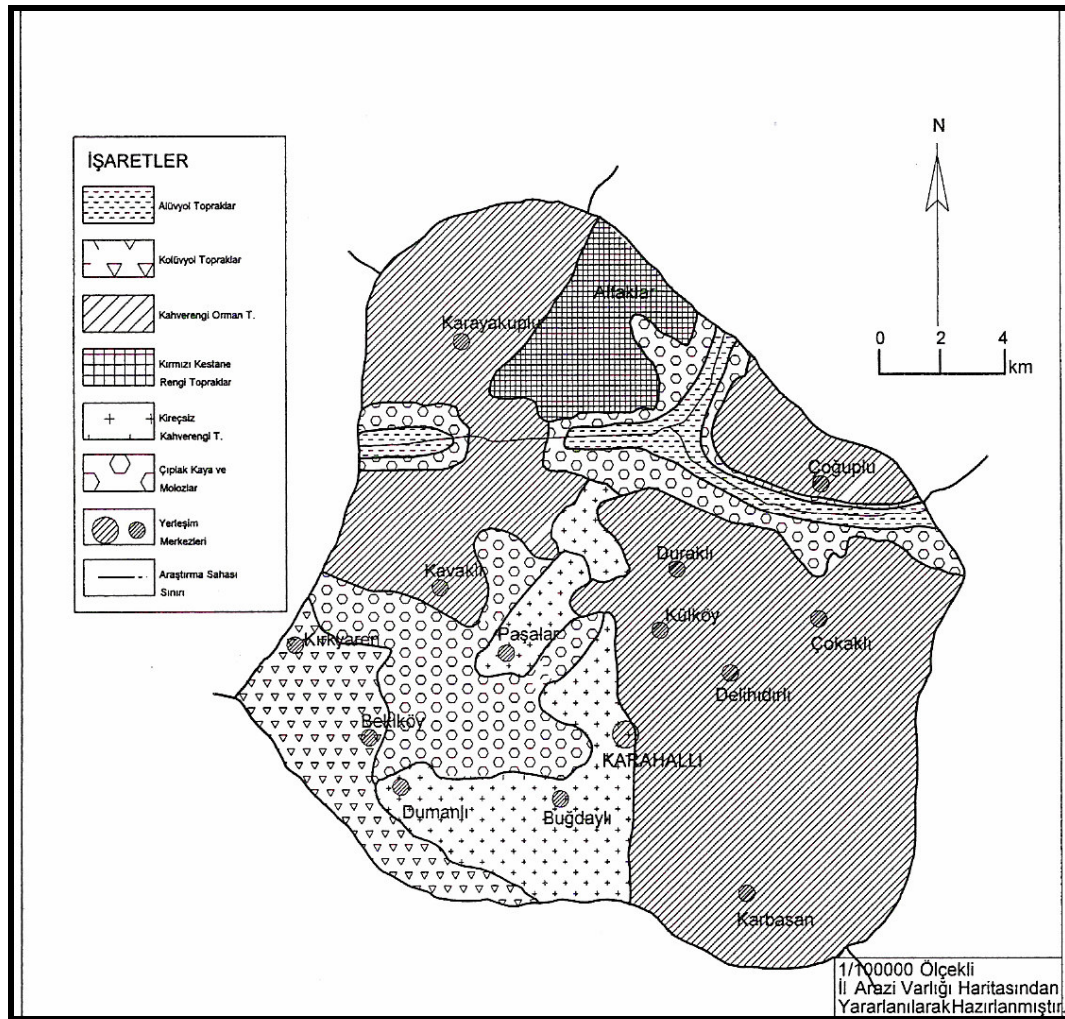
Karahallı'nın doğusundaki sahalarda, Karbasan, Külköy, Duraklı, Çokaklı ve Delihıdırlı yerleşmelerinin toprakları, Kavaklı'nın kuzeyindeki araziler, Karayakuplu ve Çoğuplu toprakları kahverengi orman topraklarından meydana gelir.

Araştırma sahasının ikinci büyük toprak grubunu 4.787 hektar ve % 14.8' lik oranla kireçsiz kahverengi toprakları meydana getirir. Kireçsiz kahverengi orman toprakları Dumanlı, Kaykılı, Buğdaylı ve Karahallı'nın güneyindeki araziler ile Paşalar ve Duraklı arasındaki hat boyunca yaygın olarak yer alır.

Kireçsiz kahverengi topraklar asidik ana madde üzerinde geliştikleri gibi, kireçtaşı üzerinde de gelişebilirler. Bu topraklar sahada yer alan çalı ve meşe orman örtüsü altında gelişmiştir. Doğal bitki örtüsü çalı, ot ve yaprağını döken ormanlardır⁴⁵. Bu topraklar üzerinde bağ ve bahçelik alanlar oldukça yaygındır.

⁴⁵ 1997, a.g.r., s.15.

Yörede 3.725 hektar ve % 11.5'lik oranla kahverengi topraklar yer alır. ABC profillidir, oluşumlarında kalsifikasyon rol oynadığı için profillerinde çok miktarda kalsiyum birikmesi görülür. Bu toprakların bütün profilleri kireçlidir. B horizonunun altında sertleşmiş kireç tabakası yer alır. Bunun altında ise jips birikme katı yer alır⁴⁶.

Şekil 4: Karahallı ve Köylerinde Toprak Türlerinin Dağılım Haritası.

İklim şartlarına bağlı olarak özellikle kireçtaşları üzerinde kırmızımsı kestane ve kırmızımsı kahverengi topraklar oluşur⁴⁷. Kırmızımsı kestane rengi topraklar 2.099 hektar ve % 6.5'lik oranla araştırma sahasında dördüncü büyük toprak grubunu

⁴⁶ 1997, a.g.r., s.15.

⁴⁷ ATALAY, 1994a, s.143.

oluşturur. Alfaklar köyünün güneyinde ve batısında yayılış gösterir. Isı topraktaki rengi okside ettiği için renkleri kırmızıdır. Organik madde oranı düşüktür.

Araştırma sahasında Külköy çevresinde yayılış gösteren Terra-rossa toprakları yörede karbonatlı kayaların ayrışması ile oluşmuşlardır⁴⁸.

Fotoğraf 9: Karahallı ve Külköy Arasında Terra Rossa Toprakları.

Azonal toprak grubuna giren alüvyon topraklar ise hem nehirlerin taşkın ve biriktirme yaptığı alanlarda, birikinti koni ve yelpazeleri üzerinde, dağ eteği ovalarında görülen topraklardır⁴⁹. Genç alüvyonlara Banaz çayı yatağında ve çaya bağlı bazı dere yataklarında rastlanır⁵⁰. İnce bir şerit halinde uzanan alüvyon topraklar oldukça az alan kaplarlar. 280 hektar ve % 0.9'lik oran teşkil edilir. Banaz çayı ve küçük derelerin özellikle Burgaz deresinin vadisinin genişlediği alanlarda birikme ile oluşmuşlardır. Akarsular tarafından taşınan materyaller üzerinde oluşan genç topraklardır. Bu topraklar taşıma sonucu oluştuğu için profil oluşumu söz konusu değildir. Topraklar organik madde bakımından zengindir. Yöredeki iklimle bağlı olarak her türlü bitki türü yetişebilir. Alüviyal topraklar üzerinde meyve ve sebze ziraatı yapılan bahçeler yer

⁴⁸ KİBİCİ, a.g.m., s.7.

⁴⁹ ATALAY,1989, s.410.

⁵⁰ KİBİCİ, a.g.m., s.7.

alır⁵¹. Paşalar deresi ve Karayakuplu deresi bu toprakların yaygın olarak buldukları sahalardır.

Fotoğraf 10: Dere Yataklarındaki Alüvyon Topraklar (Çoğuplu Köyü).

Azonal toprak grubuna giren kolüvyal topraklar dağların eteklerinde, yamaçlarında gerek yerçekiminin etkisi gerekse yüzeysel akıma geçen suların etkisiyle taşınmış köşeli, çakıllı, topraklardır⁵². Kırkyaren, Bekiköy ve Kavaklı köylerinin batısındaki arazilerde yayılış gösterirler. Bu toprakların renginde ve ebadında sık sık değişimler görülür. Bunun nedeni yamaçtaki aşınma ile ilgilidir⁵³. Organik madde bakımından zengin olan bu topraklar oldukça verimlidir.

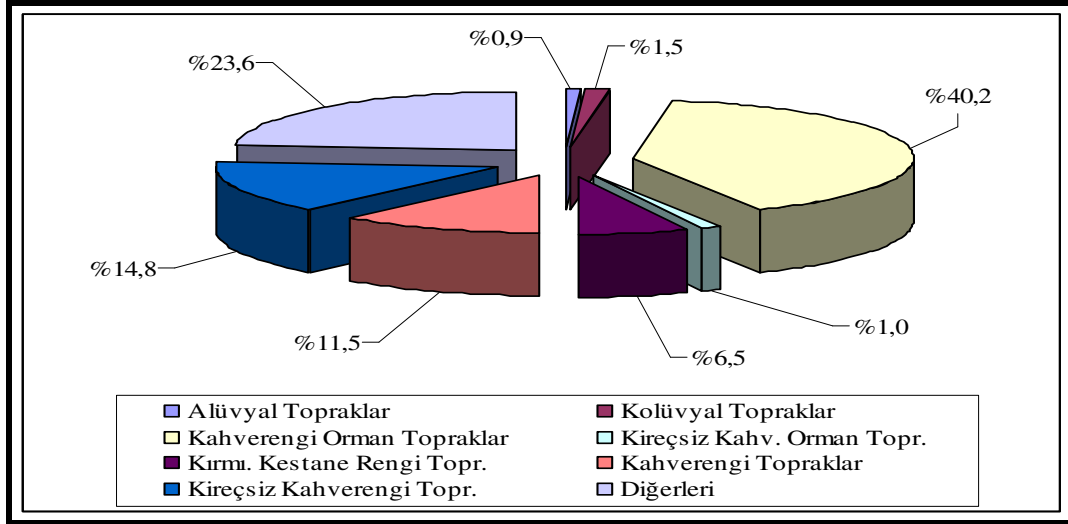
Çıplak kaya ve molozlar ile yoğun yerleşim alanları 763 hektarlık alan ile ilçe arazisinin % 23.4'lük kısmını meydana getirir. Üzerinde toprak örtüsü bulunmayan bu sahalarda Banaz çayı ve Burgaz deresinin açtığı vadi yamaçlarında oldukça belirgin bir şekilde ortaya çıkarlar. Kırkyaren'in doğusunda, Bekiköy'ün kuzeyinde, Kaykılı ve Buğdaylı köylerinin kuzeyi bitki örtüsünün tahrip edildiği tepelik alanlarda çıplak anakaya ve molozların ortaya çıktığı sahalardır. Tarıma elverişli olmayan bu alanlar üzerinde bitki örtüsü de yer almaz⁵⁴.

⁵¹ 1997, a.g.r., s.13.

⁵² ATALAY, 1989, s.412.

⁵³ ATALAY, 1989, s.412.

⁵⁴ 1997, a.g.r., s.16.

Grafik 17: Karahallı'da Büyük Toprak Gruplarının Dağılımı.

1.6. Arazi Kabiliyet Sınıfları ve Kullanma Durumu

Araştırma sahasında en büyük oranı % 23,85'lik oranla 8. sınıf araziler oluşturmaktadır. Bu arazilerin kullanım durumuna baktığımızda yaklaşık olarak % 0,8'ini yerleşim alanı geriye kalan % 99,2'lik kısmını ise çıplak kaya ve molozlar oluşturmaktadır. Bu sınıfa giren topraklar ve arazilerde bitki yetiştirilmesi ve ürün alınması imkânsızdır⁵⁵.

Tablo 21: Karahallı Topraklarının Kabiliyet Sınıflarına Göre Dağılımı.

Kullanma Şekli	Arazi Kullanma Kabiliyet Sınıfları								Toplam
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Alan (ha.)	280	5540	6749	6049	-	1395	4354	7632	31999
Yüzdesi	0.88	17.31	21.09	18.90	-	4.36	13.61	23.85	100.0

Kaynak: 1997,Uşak İli Arazi Varlığı, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları İl Rapor No.64, Ankara s.13

III. sınıf araziler 6749 hektar ve % 21,09'luk oranla Karahallı ilçesinde ikinci büyük oranı teşkil etmektedir. Alan bakımından ikinci büyük oranı oluşturan bu toprakların 6270 hektarını kuru tarım, 452 hektarını bağ ve 27 hektarını ise yerleşim

⁵⁵ MATER, a.g.e., s.276.

alanları oluşturmaktadır. Bir başka ifade ile III. sınıf arazilerin % 92.9'u kuru tarıma ayrılmıştır.

Bu arazilerin en önemli sınırlayıcı faktörleri % 6-12 arasında değişen eğimleri nedeniyle erozyondur ⁵⁶. 6049 hektar olan IV. sınıf araziler ilçe yüzölçümünün % 18.90'nını oluşturmaktadır. Bu toprakların 3036 hektarın yani % 50.2'si bağ-bahçe sahası ile kaplanmıştır. 1782 hektar kuru tarım sahası, geriye kalan 1173 hektarlık alan orman ve fundalık sahası, 58 hektarı ise yerleşim alanı olarak kullanılmaktadır. Yine bu araziler üzerindeki eğim dereceleri erozyonu etkileyen önemli bir faktördür. Bunun sonucunda toprakta sığlaşma meydana gelir ⁵⁷(Tablo 22, Grafik 18).

Tablo 22: Karahallı Topraklarının Kullanım Şekillerine Göre Dağılımı.

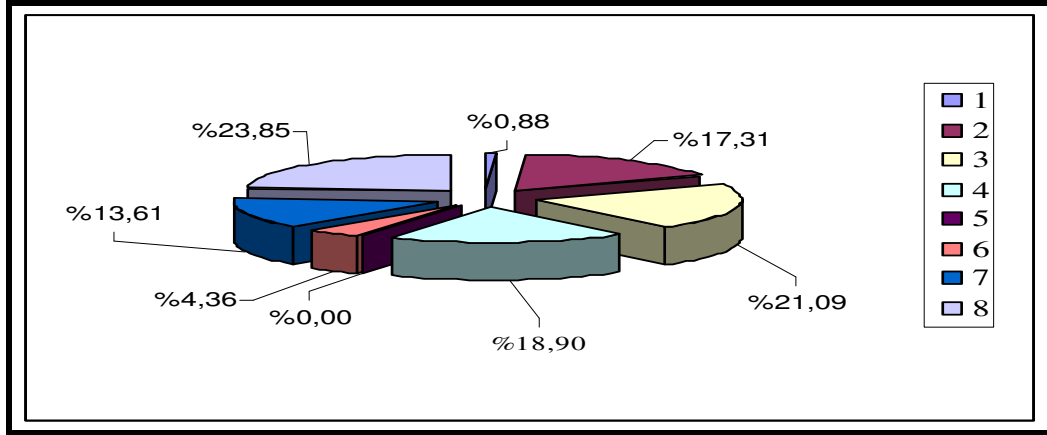
Kullanma Şekli	Arazi Kullanma Kabiliyet Sınıfları								
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Toplam
Kuru tarım	-	3528	6270	1782	-	72	-	-	11652
Bağ-bahçe	280	861	452	3036	-	310	-	-	4939
Çayır-mera	-	-	-	-	-	156	3263	-	3419
Orman-funda	-	1137	-	1173	-	853	1078	-	4241
Yerleşim A.	-	14	27	58	-	4	13	85	201
Diğer	-	-	-	-	-	-	-	7547	7547
Toplam	280	5540	6749	6049	-	1395	4354	7632	31999
Oran	0.88	17.31	21.09	18.90	-	4.36	13.61	23.85	100.0

Kaynak: 1997,Uşak İli Arazi Varlığı. Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları İl Rapor No:64, Ankara, s.13.

İlçe yüzölçümünün 5540 hektarlık alanını % 17.31'ini II. sınıf topraklar oluşturmakta, II. sınıf toprakların 3528 hektarını kuru tarım arazileri, 1.137 hektarını orman ve fundalık alanlar ve 861 hektarını bağ-bahçe sahaları oluşturmaktadır.

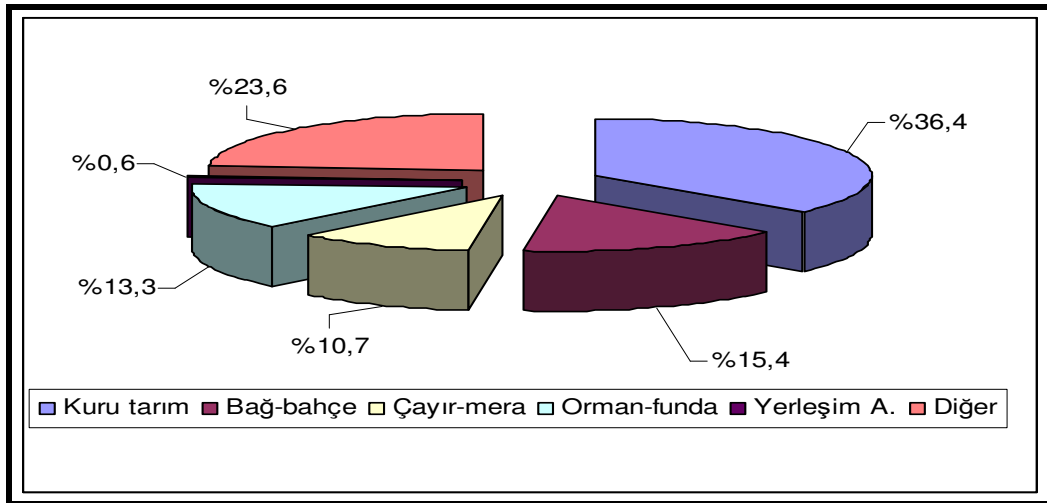
⁵⁶ MATER, a.g.e., s.272.

⁵⁷ MATER, a.g.e., s.273.

Grafik 18: Karahallı'da Arazi Kullanma Kabiliyet Sınıflarına Göre Dağılımı.

VI. sınıf araziler 4653 hektarlık alan ile ilçe yüzölçümünün % 13.61'ini meydana getirmektedir. Bu arazilerin 3263 hektarı çayır, mera, 1.078 hektarı fundalık ve ormanlık araziler oluşturmakta, geriye kalan 13 hektarlık alan ise yerleşim sahaları tarafından işgal edilmiştir. Karahallı ilçesinde I.sınıf araziler oldukça az yer teşkil etmektedir. Bu tür araziler gerçekten de ilçe topraklarının % 0.88'ini meydana getirmektedir. 280 hektarlık sahayı teşkil eden I.sınıf tarım arazileri Banaz çayının oluşturduğu vadi içerisinde sulanabilen topraklardır. Bu topraklar genelde bağ-bahçe ziraatına ayrılmıştır. Ekonomik açıdan en iyi sahaları oluştururlar. Tarımın en uygun şekilde yapılması için gerekli bütün niteliklere sahiptirler⁵⁸.

Grafik 19: Karahallı'da Toprakların Kullanım Şekline Göre Dağılımı.

⁵⁸MATER, a.g.e., s.270.

1.6. Doğal Bitki Örtüsü Özellikleri

Herhangi bir alanda bitki örtüsünün tutunması, gelişmesi ve mevcudiyetinin devam etmesi, o alanın iklim, toprak, ana materyal, topografya ve biyotik faktörler gibi ortamı oluşturan ekolojik şartlara bağlıdır⁵⁹. Araştırma sahasında da sözü edilen faktörler bitki örtüsünün gelişiminde, dağılımında ve mevcudiyetini koruyabilmesinde etkili olmuştur.

Araştırma sahası iklim özellikleri bakımından Akdeniz iklimi ve Karasal iklim özellikleri arasında bir geçiş özelliğini yansıtmaktadır. Yörenin yağış rejimi, Akdeniz ikliminin özelliklerini yansıtırken, sıcaklık koşulları bakımından karasal iklime yakınlık göstermektedir. İnceleme alanında yer alan bitki örtüsü özelliklerinin tanımlanan iklim özellikleri ile aynı paralellikte olduğu gözlenmektedir. Yörede rölyefin yeterince kuvvetli olmayışı tarım ve hayvancılık amacıyla doğal bitki örtüsünün tahribini kolaylaştırmıştır. Ağaçların yerini çoğu yerde çalılar almıştır⁶⁰. Ormanlık alanların hızla azaldığı sahada orman tahripleri, kesilen ağaçların yerine yenilerinin yetişmemesi iklimin elverişsiz olması, bu durumun başlıca nedenleridir. Durumun böyle olmasına rağmen Karahallı'da yer yer koruluklara rastlanır.

Fotoğraf 11: Araştırma Sahasında Tepelik Alanlarda Bitki Örtüsünün Tahrip Edilmesi Sonucu Oluşan Çıplak Araziler.

⁵⁹ ATALAY, 1994b, s.11.

⁶⁰ DARKOT ve TUNCEL, *a.g.e.*, s.79.

Fotoğraf 12: Karayakuplu Civarında Çam Ormanlarından Görünüş.

Ormanların tahribi ile çoğu yere maki ve step formasyonları yerleşmiştir. Eğiminde azalmasına bağlı olarak Karahallı yöresinde doğal bitki örtüsü antropojen etki ile ortadan kaldırılmış yerine maki, garig ve step formasyonları yerleşmiştir. Maki ile beraber aynı ortamı paylaşan garig formasyonları ise çeşitli otsu bitkilerdir. Karahallı yöresinde rastlanan başlıca step türlerini sığırkuyruğu, ayrık, üzerlik, gelincik, ebe gümece, böğürtlen, eğrelti otu, yabani yulaf oluşturmaktadır.

Orman alanlarının sahada yayılışına baktığımızda toplu yayılış gösteren ormanlık saha diye adlandırabileceğimiz bir alan yoktur. Çoğu yerde bozulmuş koruluklar ve koruluklar içerisinde kendini gösteren meşe ormanları yaygındır. Ormanlık kesimde en yaygın ağaç türünü palamut meşesi oluşturmaktadır.

Palamut meşesi ormanları Sivaslıdan Çivril'e ve Karahallı'ya doğru, hatta Bekilli'nin batısındaki Eldelek dağına doğru yayılış alanı oldukça geniştir⁶¹. Sıcaklığı seven ve ışık isteği fazla olan meşe güney kesimlerde yayılış göstermektedir. Yöredeki ağaçlardan elde edilen palamut işlenmek üzere Salihli'deki fabrikaya gönderilmektedir. Palamut meşesinden palamut alındıktan sonra meyvesi olan pelit ise hayvan yemi olarak kullanılmaktadır⁶².

⁶¹ SARAÇOĞLU, *a.g.e.*, s.81.

⁶² ÖZAV, *a.g.e.* s.57.

Fotoğraf 13: Tahribattan Korunmuş Palamut Meşesi Sahası

1.7. Başlıca Doğal Çevre Sorunları

Bütün canlılar gibi insanlar da belirli bir çevrede yaşarlar. İnsan doğal çevreyi çeşitli etkinlikleriyle önemli ölçüde değiştirir. İnsan doğal kaynaklar üzerinde büyük bir baskı yaratmaktadır. Ormanlar, otlaklar, verimli tarım alanları, sular ve hava insanlar tarafından çeşitli etkilerle doğal özelliklerini yitirmekte ve aşırı derecede kirletilmektedir. Bu durum araştırma yöresi ve diğer yaşam alanlarında düzeltilemeyecek problemleri ortaya çıkarmaktadır.

Araştırma sahası kireç taşlarının egemen olduğu litolojik bir yapıya sahiptir. Kireç taşların kolay aşınması ve rölöfin etkili olduğu alanlarda erozyonun hızlanmasına neden olmuştur. Bitki örtüsünün tahribi sonucu çıplak kalan arazide sel ve selinti sularının etkisi ile ortaya çıkan erozyon, sonucu toprak örtüsünün ortadan kalkmasına neden olur. İnceleme alanında birçok saha erozyonun şiddetinden dolayı toprak örtüsünü kaybederek verimsiz arazileri oluşturmuştur. Bu arazilerde toprak örtüsünün bulunmaması bitki topluluklarının sahada yerleşememesine neden olmaktadır.

İnceleme alanında doğal bitki örtüsü antropojen etki ile tahrip edilmiştir. Bu durum sonucunda bitki örtüsünün tahribi arazilerde çıplak bir görüntü arz etmektedir. Bitki örtüsünün tahribi beraberinde erozyonu ve toprak örtüsünün kaybına neden olmuştur. Toprak örtüsünü kaybetmeyen araziler üzerinde yapılacak olan ağaçlandırma

çalışmaları sahanın bitki örtüsüne kavuşmasını ve doğal ortamın yeşillenmesine katkı sağlayacaktır.

Fotoğraf 14: Karahallı-Külköy Arasındaki Araziye Bırakılan Katı Atıklar.

Ülkemizde çevre sorunları arasında katı atıklar önemli yer teşkil eder. Bu sorun yerel yönetimlerin de daima gündemindedir. Çünkü çözümü en zor olan çevre sorunudur. Ülkemizde standartlara uygun yapılmayan bu nedenle çevre ve halk sağlığını tehdit eden çöplükler birçok sorunu da beraberinde getirmektedir⁶³. Araştırma alanında katı atıkların depolanma sorunu bulunmaktadır. Önemli bir çevre sorunu oluşturan katı atıklar belediye tarafından Karahallı-Külköy arasındaki yol üzerinde bulunan ağaçlık araziye bırakılmaktadır. Bırakılan katı atıklar dış kuvvetlerin etkisi ile çevreye dağılmakta ve zamanla doğal çevre bu atıklar tarafından kirletilerek çevre sorunu haline gelmektedir.

⁶³ Emrullah GÜNEY, *Türkiye Çevre Sorunları*, Çantay Kitabevi, İstanbul, 2002, s.269.

II. BÖLÜM

BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

2.1.Nüfus Özellikleri

2.1.1. Tarihi Gelişim

Coğrafya, insan faaliyetleri ile doğal çevre arasındaki ilişkileri, karşılıklı etkileşimleri inceleyerek ve ortaya çıkan sonuçları dağılışı ve nedensellik ilkelerine bağlı kalarak açıklamaktadır. Karahallı yöresinde ilk yerleşmelerin ne zaman ve nerede başladıklarını ortaya koyacak kapsamlı arkeolojik araştırmalar yapılmamıştır. Elde olan bilgiler ve bu bilgilerin değerlendirilmesi ile şu sonuçlara varılmıştır;

Anadolu'da ilk siyasi birliği kuran Hititlerin batı sınır komşusu olan yöresi yeri belli olmayan Arzava-Ahiyya ülkesi sınırları içerisinde yer almaktadır⁶⁴. M.Ö. 1200'lerde Frikyaların egemenliğine geçen bölge uzun yıllar bunların hâkimiyetinde kalmıştır. Anadolu'ya yerleşen Frikyalılar M.Ö. 800'lü yıllarda krallıklar kurabilmişler ve bu krallık M.Ö. 620'ye kadar 180 sene devam etmiştir. Frigler yörede ziraatla uğraşmışlardır⁶⁵.

Hititlerle akraba bir kavim olan Lidya krallığı M.Ö. 650 yıllarında yörede hâkimiyet sürmeye başlamışlardır. Dünyada parayı ilk kullanan Lidyalıların hâkimiyetleri M.Ö. 546 yılına kadar devam etmektedir⁶⁶. Lidya hâkimiyeti sırasında yörede dokumacılık, çömlekçilik, dericilik ve maden işçiliğinin gelişmiş olması bölgenin iktisadi ve ticari önemini artırmıştır. M.Ö. 546 yılında Lidya'nın son kralı Koisos ile Pers kralı Kyros arasında yapılan savaş ile Lidya krallığı tarihten silinmiş ve bölge İran'dan gelen Pers hâkimiyetine girmiştir⁶⁷.

Pers hâkimiyeti yörede M.Ö. 334 yılına kadar devam etmiştir. Bu tarihte Makedonyalı Büyük İskender'in Anadolu seferi sonucunda tüm Anadolu Büyük İskender'in hâkimiyeti altına girmiştir⁶⁸. Kısa süren İskender hâkimiyetinin ardından Anadolu'da Slevkoslar yönetime hâkim olmuş, Slevkoslar yönetimi altında iken yöre Bergama krallığının etkisi altında kalmıştır.

⁶⁴ Adnan ŞİŞMAN- v.d., *Cumhuriyetin 75. Yılında Uşak*, Uşak Valiliği Yay., Uşak,1998, s.4.

⁶⁵ Haşim TÜMER, *Uşak Tarihi*, Gün Matbaası, İstanbul, s.8.

⁶⁶ Sadiye TUTSAK, *Cumhuriyetin İlk Yıllarında Uşak*, Uşak Belediyesi Kültür Yay. No:2, İzmir, 1998, s.14.

⁶⁷ Erdoğan SOLAK, *XX. yy da Uşak*, Batıkol Matbaası, Uşak, 2002, s.4

⁶⁸ *Cumhuriyetin 75. yılında Uşak*, s.3.

M.Ö. 190'da Romalılar Anadolu'yu ele geçirdikten sonra yönetimi uzun süre ellerinde tuttular. Kavimler göçünde Roma devletinin ikiye ayrılması ile Doğu Roma İmparatorluğu sınırları içerisinde kalan Uşak yöresi M.S. XII. yy.'a kadar Bizans hâkimiyetinde kaldı⁶⁹. XI. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yöre Türk hâkimiyetine girmeye başlamıştır. 1071 Malazgirt savaşından sonra Türkler Anadolu'ya hızla yayılmaya başlamışlardır.

Yörenin 1076 yılında Türklerin eline geçmesi pek kalıcı olmamıştır. Uşak yöresi 1098'de I. Haçlı seferi ile tekrar Bizans'ın eline geçmiştir. Bu tarihten sonra yörenin sık sık Türkler ile Bizanslılar arasında el değiştirdiği görülmektedir⁷⁰. 1176 yılında yapılan Miryakefelon savaşından sonra yöre toprakları tekrar Türklerin hâkimiyetine girmeye başladı. Bölge Anadolu Selçuklu devleti hâkimiyetine Alaattin Keykubat devrinde girmiştir. Daha sonraki yıllarda Germiyanogullarının bölgedeki hâkimiyeti söz konusu olmuştur. 1429 yılında Süleyman Şah'ın oğlu II. Yakup Beyin ölümünden sonra Germiyan Beyliği topraklarının tamamı Osmanlılara geçmiştir⁷¹. Araştırma sahasının Osmanlı egemenliğine girmesi ile birlikte yöre hakkında daha sağlıklı bilgiler elde etmek mümkün olmakta ve yapılan idari taksimata göre Anadolu eyaletine bağlı Kütahya sancağının bir kazası olan Uşak bu statüsünü 1530 yılına kadar muhafaza etmektedir⁷².

Tablo 23: Karahallı İlçesindeki Bazı Yerleşmelerin Hane Sayıları (1907).

Yerleşmenin Adı	Hane Sayısı	Yerleşmenin Adı	Hane Sayısı
Karahallı	398	Karakışla	-
Buğdaylı	138	Kırkyaran	181
Çoğuplu	18	Paşalar	137
Dumanlı	65	Alifakıhlar	71
Karbasan	186	Karalar	82
Kavaklı	36	Karabedirler	131
Kayıklılu	30	Beki	110
Göceler	29	Kül	118

Kaynak: TUTSAK, Cumhuriyetin İlk Yıllarında Uşak, İzmir, 1998, s.14.

⁶⁹ TUTSAK, *a.g.e.*, s.14.

⁷⁰ ŞİŞMAN- v.d., *a.g.e.*, s.6.

⁷¹ TUTSAK, *a.g.e.*, s.15.

⁷² ŞİŞMAN- v.d., *a.g.e.*, s.7.

1906 (H.1324) Hüdavendigâr vilayeti salnamesinde Uşak kazasına bağlı köyler arasında Karahallı ve köylerinin adına rastlanmaktadır. 1907 (H.1325) tarihli Hüdavendigâr vilayeti salnamesinde Karahallı ile birlikte bazı yerleşmelerin adları verilmektedir. Karahallı 1908 yılında Uşak kazasına bağlı bir nahiye haline getirildi. 1909 tarihinde Salname-i Devlet-i Aliye-i Osmaniye’de Karahallı nahiyesi olarak geçmektedir.

Salnamede Karahallı ile birlikte adı geçen 17 yerleşme yer almaktadır. Bu yerleşmelerin hane sayıları verilmiş ve hane sayılarından hareketle bugün kasaba olan Karbasan kasabasının 186 haneye sahip olduğu bunun yanında Buğdaylı, Kırkyaren ve Paşaların da nispeten büyük köyler olduğu dikkati çekmektedir.

Karahallı’da, Uşak’ın işgal edilmesiyle beraber 29 Ağustos 1920 tarihinde işgal altına alınmıştır. 2 Eylül 1922’de Karahallı düşman işgalinden kurtarılmıştır. Yunan kuvvetleri Uşak’tan çekilirken çok büyük zararlar vermesine rağmen Karahallı’ya herhangi bir zarar vermemişlerdir. Hacı Bey komutasındaki 50 kadar asker 2 Eylül 1922 günü Karahallı’ya gelmişlerdir. Hacı Bey, Karahallı’nın çok dışında karşılanmış ve Karahallı’ya kadar toplu halde refakat edilmiştir.

Karahallı Uşak’ın işgali sırasında en az zarar görmüş bölgedir. Bunda ise başkaldırının az olması ve Nahiye Müdürü’nün Rum olması hiç şüphesiz etkili olmuştur. Stratejik öneme haiz olmaması işgal kuvvetleri tarafından önemsenmemesine sebep olmuştur. Bu durum Karahallı’nın lehine sonuçlanmıştır.

Cumhuriyetle birlikte Karahallı Uşak’a bağlı bir nahiye merkezi durumundadır. 1928 yılında yayınlanan Son Teşkilat-ı Mülkiyede Karahallı ve köylerinin adı aşağıdaki şekilde geçmektedir⁷³. Karahallı bu tarihte 15 köyden meydana gelmektedir. Bu köyler ise Beki, Buğdaylı, Çogoblu, Çokak, Delihıdırlı, Dumanlı, Duraklı, Karbasan, Karabedirler, Karakışoğlu, Kavaklı, Kırkyaran, Kül ve Paşalardır⁷⁴. Karabedirler ve Karakışoğlu daha sonraki yıllarda Denizli ilinin Çivril ilçesine bağlanmıştır. O tarihte listede yer almayan Kaykılı, Alfaklar ve Karayakuplu köyleri ilçe olması ile birlikte Karahallı köylerine dahil olmuştur.

Karahallı nahiyesi 9 Temmuz 1953 tarih ve 6129 sayılı kanunla vilayet haline getirilen Uşak iline bağlı ilçe statüsü kazanmıştır. Karahallı ilçesine 15 köy bağlanmıştır. Karahallı 1907’de belediye olmuştur. Belediye teşkilatı kurulmadan önce

⁷³TUTSAK, *a.g.e.*, s.68.

⁷⁴TUTSAK, *a.g.e.*, s.70.

1954 nüfus ve 650 haneden ibaret olan Karahallı nüfus bakımından çevredeki diğer yerleşmelere göre daha hareketli olduğu için belediye kurulmuştur⁷⁵.

2.1.2. Nüfus Artışı

Karahallı'nın nüfusu hakkında doğru bilgi elde etmek ve daha gerçekçi yorumlar yapabilmek ancak periyodik şekilde yapılan nüfus sayımları ile mümkün olmuştur⁷⁶. Ülkemizde ilk nüfus sayımları 1927 yılında yapılmıştır.

Araştırma sahasındaki nüfus bilgilerine Uşak'ın il olmasından sonra sağlıklı şekilde ulaşabilmekteyiz. Sahada 1955 yılında 16768 kişi yaşarken günümüzde 2000 yılında yapılan sayıma göre 14423 kişi yaşamaktadır. Farklı bir ifadeyle yaklaşık 60 yıllık dönemde ilçe nüfusunda 2345 kişi azalarak % 13 gerileme meydana gelmiştir. Sahada nüfus genel bir ifadeyle azalma eğilimi göstermektedir. İlçe merkez nüfusu 1955 yılında 4922 kişi iken 2000 yılında yapılan nüfus sayımına göre 5243 kişiye ulaşarak % 6.5'lik bir artış göstermiştir. Bu artış 55 yıllık süre zarfında oldukça azdır (Tablo 25, Grafik 20).

Tablo 24: Karahallı İlçe Merkezinde Nüfus Artışı (1955–2000).

Sayım Yılı	Nüfusu	Artan Nüfus	Yıllık Artış %'si
1955	4922	-	-
1960	4771	-151	- 0.6
1965	4987	216	0.9
1070	4553	-434	- 1.7
1975	5539	986	4.3
1980	5801	262	0.9
1985	5923	122	0.4
1990	5839	-84	- 0.3
1997	5416	-423	- 1.5
2000	5243	-173	- 0.6

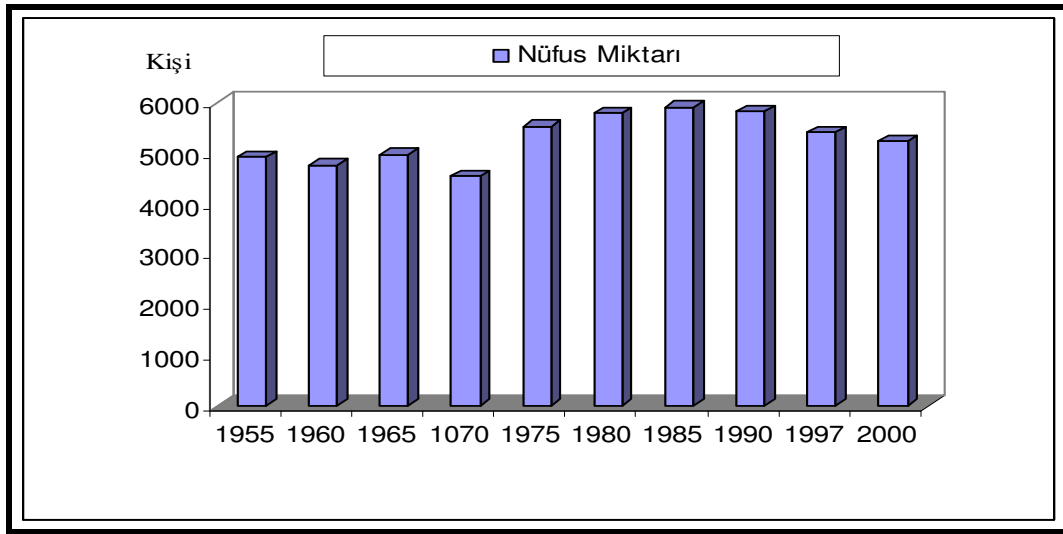
Kaynak: DİE Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

⁷⁵ Cumhuriyetin 50. yılında Uşak, 1973 İl Yıllığı, s.306.

⁷⁶ ÖZAV, a.g.e., s.53.

1955 yılında 4922 olan ilçe merkez nüfusu 1960 yılında 4771 kişiye düşmüştür. Bu dönemde 151 kişi azalan ilçe merkezi nüfusu yıllık ortalama % 0.6 azalma göstermiştir. 1960 -1980 devresinde ilçe merkez nüfusu salınımlarla birlikte 20 yıllık süre içerisinde 1030 kişi artarak 5801 kişiye ulaşmıştır. Bu dönemde ilçe merkez nüfusu yıllık ortalama % 1.1 artış göstermiştir. 1960 yılında ilçeye elektrik gelmesi ve 1967 yılında ulusal elektrik sisteminin ulusal hatta bağlanması dışarıya olan göçleri azaltmıştır⁷⁷.

1980 ile 2000 yılları arasındaki dönemde ise ilçe merkez nüfusu şu şekilde gelişme göstermiştir. 1980 ile 1985 yılları arasında ilçe nüfusu 122 kişi artarak 5923 kişiye ulaşmış ve yıllık ortalama % 0.4 artış göstermiştir. Bu dönemden sonra 2000 yılına kadar ilçe merkez nüfusu sürekli bir azalma eğilimine girmiş ve 2000 yılında 5243 kişiye gerilemiştir (Tablo 25, Grafik 2o).

Grafik 20: Karahallı İlçe Merkezinin Sayım Yıllarına Göre Nüfus Artışı (1955–2000).

İnceleme alanında özellikle günümüzde de nüfusun azalma eğilimi göstermesi yörenin ekonomik şartları ile ilgilidir. Yörede tek geçim kaynağı olan tekstil sektörünün zaman zaman sekteye uğraması ve tarım kaynaklarının kısıtlı olması yöre halkının dışarıya göç etmesine neden olmuştur. Karahallı merkezde yurt dışına olan göçler pek yoğun olmamakla birlikte yurt içi göçler oldukça fazla yaşanmıştır.

⁷⁷Ali İhsan ÖZKAN, *Dünden Bugüne Karahallı*, Batıkol Matbaacılık, Uşak, 2003, s.74.

2.1.2.1. Kırsal Yerleşmelerin Nüfus Artışı

Karahallı'da yeralan kırsal yerleşmelerin nüfus gelişimi hakkında bilgi edinmek için bu yerleşmelerin gelişim sürecine baktığımızda ilginç sonuçlarla karşılaşmaktadır. 1955 yılında 11846 olan kırsal nüfus 1960 yılında 11712 kişiye düşerek 134 kişi azalmıştır. Başka bir ifadeyle ilçe kırsal nüfusu yıllık -% 0.2 azalma göstermiştir.

Tablo 25: Karahallı İlçesinde Sayım Yıllarına Göre Kırsal Nüfus Artışı (1955–2000).

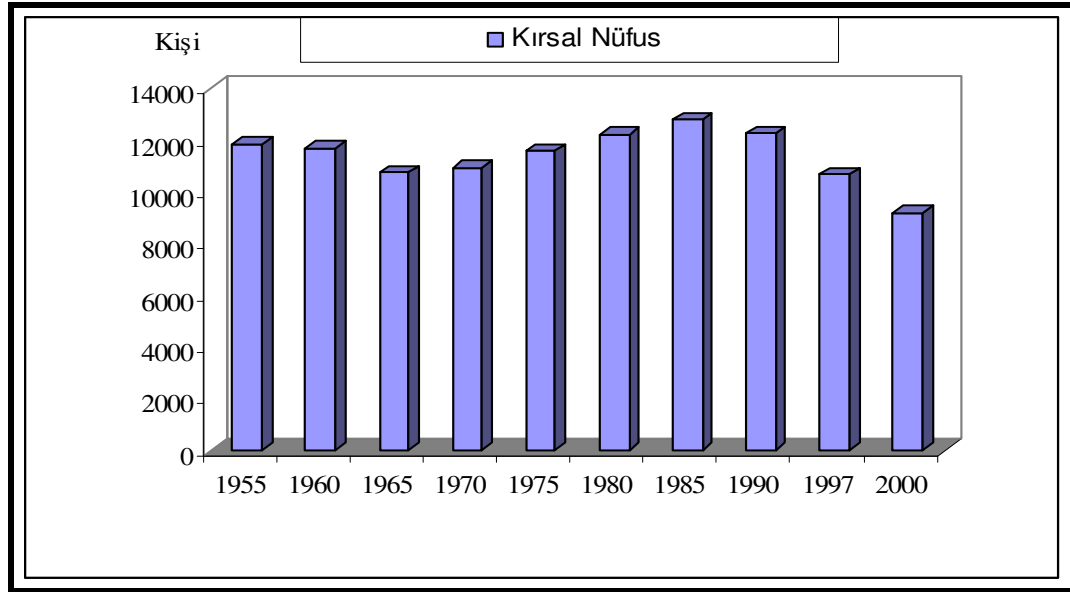
Sayım Yılı	Nüfusu	Artan Nüfus	Yıllık Artış %'si
1955	11846	-	-
1960	11712	-134	- %0.2
1965	10749	-963	- %1.7
1970	10959	210	%0.3
1975	11597	638	%1.2
1980	12258	661	%1.1
1985	12813	555	%0.9
1990	12270	-543	- %0.8
1997	10688	-1582	- %2.6
2000	9220	-1468	- %2.7

Kaynak: DİE Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

1955 yılında Duraklı köyü nüfusu genel nüfusa dâhil edilmemiş o tarihlerde Duraklı köyü Çoğuplu'ya bağlı bir mahalle durumunda idi. 1960 yılından itibaren nüfus 1965 yılına kadar 5 yıllık sürede 963 kişi azalarak 10749 kişiye düşmüştür. Sayım yılları içerisinde en fazla nüfusta azalma bu dönemde görülmüştür. Kırsal nüfusta yıllık ortalama % 1.7 oranında bir azalma söz konusu olmuştur. Aynı dönemde ilçe merkez nüfusu 216 kişi artış göstermekle birlikte bu oran kaybı karşılamamaktadır. Kuşkusuz bunda yörede var olan işsizlik ve geçim sıkıntısı bazı ailelerin Uşak il merkezine ve diğer illere yaptığı göçler etkili olmuştur.

1965 yılından itibaren 1985 yılına kadar olan süreçte ilçe kırsal nüfusu tekrar bir toparlanma göstererek 20 yıllık süre içerisinde 2064 kişi artış göstermiştir. Bu dönemler arasında en fazla artış 1975–1980 yılları arasında gerçekleşmiş ve 661 kişi artış ile en yüksek seviyeye ulaşmıştır. Nüfusun artış eğilimi göstermesi dışarıya olan göçlerin azalması ve Karahallı ilçe merkezine 1960 yılında elektrik gelmesi 1967 yılında ise

elektriğin ulusal sisteme bağlanması ile işsizlik sorununun çözülmesi ve dokumacılıkla uğraşan köylülerin elektrikle çalışan dokuma tezgâhlarını köyüne götürmesi kırsal alandan kente göçü azaltmıştır.

Grafik 21: Sayım Devrelerine Göre Kırsal Yerleşmelerin Nüfus Artışı (1955–2000).

Nispeten bu dönem özellikle yurtdışına işgücü göçünün var olduğu döneme rastlamakta ve kırsal alandan yurt dışına olan göçlerle büyük bir nüfusun boşalmasına hızlı bir etki yapmıştır. 1985 ve 2000 yılları arasındaki dönem kırsal yerleşmelerden nüfusun boşalmaya başladığı dönem olmuştur. Bu dönemde yaklaşık nüfus 3593 kişi azalarak toplamda kırsal alanda büyük bir nüfus azalmasına neden olmuştur (Tablo 26).

Türkiye’de 1950’lerden itibaren yaşanan sanayileşme ve tarımdaki hızlı makineleşme kırsal alanda toprak-nüfus dengesinin bozulması, tarım topraklarının parçalanması gibi nedenler üretim dışı olan iş gücünü yeni geçim kaynakları elde etmek için büyük kentlere göçe yöneltmiştir⁷⁸.

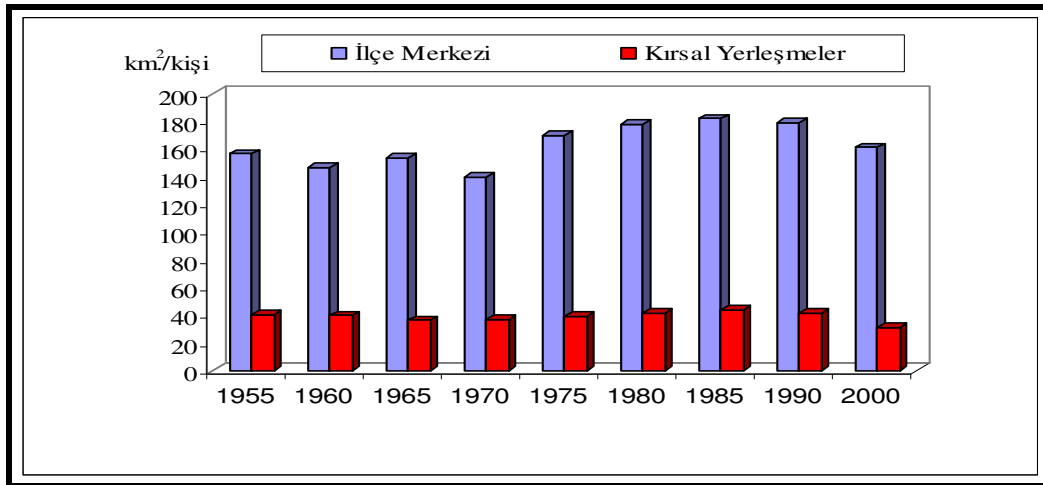
⁷⁸ İnan ÖZER, *Kentleşme Kentleşme ve Kentsel Değişim*, Ekin Kitabevi, Başak Matbaacılık Ankara, 2004, s.35.

Tablo 26: Sayım Yıllarına Göre Kırsal Nüfusta Meydana Gelen Değişmeler (1955-2000).

Sayım Yılı	Kırsal Nüfus	İlçe Mrk. Nüfusu	Toplam	Artan Nüfus	Artış %'si
1955	11846	4922	16768	-	-
1960	11712	4771	16483	-285	-% 0.3
1965	10749	4987	15736	-747	-% 0.8
1970	10959	4553	15512	-224	-% 0.3
1975	11597	5539	17136	1624	% 2.1
1980	12258	5801	18059	923	% 1.1
1985	12813	5923	18736	677	% 0.7
1990	12270	5839	18109	-627	-% 0.7
1997	10688	5416	16104	-2005	-% 2.3
2000	9220	5243	14423	-1681	-%3.8

Kaynak: DİE Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Nüfus artışını köyler içerisinde değerlendirdiğimizde yaklaşık 45 yıllık süre içerisinde Karahallı ilçesine bağlı köylerden Karayakuplu, Delihıdırlı ve Karbasan dışındaki yerleşmelerde nüfus artmamıştır. Buradan hareketle Karahallı'ya bağlı 15 kırsal yerleşmenin sadece üçünde nüfus artmış diğer, 12 yerleşmede ise nüfus azalması meydana gelmiştir (Tablo 27).

Grafik 22: Karahallı İlçe Nüfusunda Meydana Gelen Değişmeler (1960–2000).

Duraklı'ya ait 1955 yılı verileri yer almamaktadır. Bunun nedeni Duraklı'nın 1958 yılı öncesi Çoğuplu'ya bağlı bir mahalle olması ve 1958 yılından sonra kendi başına bir muhtarlık kazanmasından sonra ilk kez 1960 yılında nüfus bilgilerine rastlanmaktadır.

Bu kırsal yerleşmelerin tarımsal ağırlık taşımadıkları dikkati çekmektedir. Tarım toprakları az olan bu köylerde genellikle hayvancılık faaliyetleri de olmadığı için geçim sıkıntısı birincil olarak yörenin terk edilmesini ortaya çıkarmıştır. Dokuma sektörünün ülkede krize girmesi Karahallı ve köylerinde temel geçim kaynağının krize girmesi anlamını taşıdığı için kırsal kesimden nüfusun göç etmesine yol açmaktadır. Karbasan'ın kasaba olma avantajının yanında tarım topraklarının fazlalığı nüfusunu korumasına ve hatta geliştirmesine neden olmuştur.

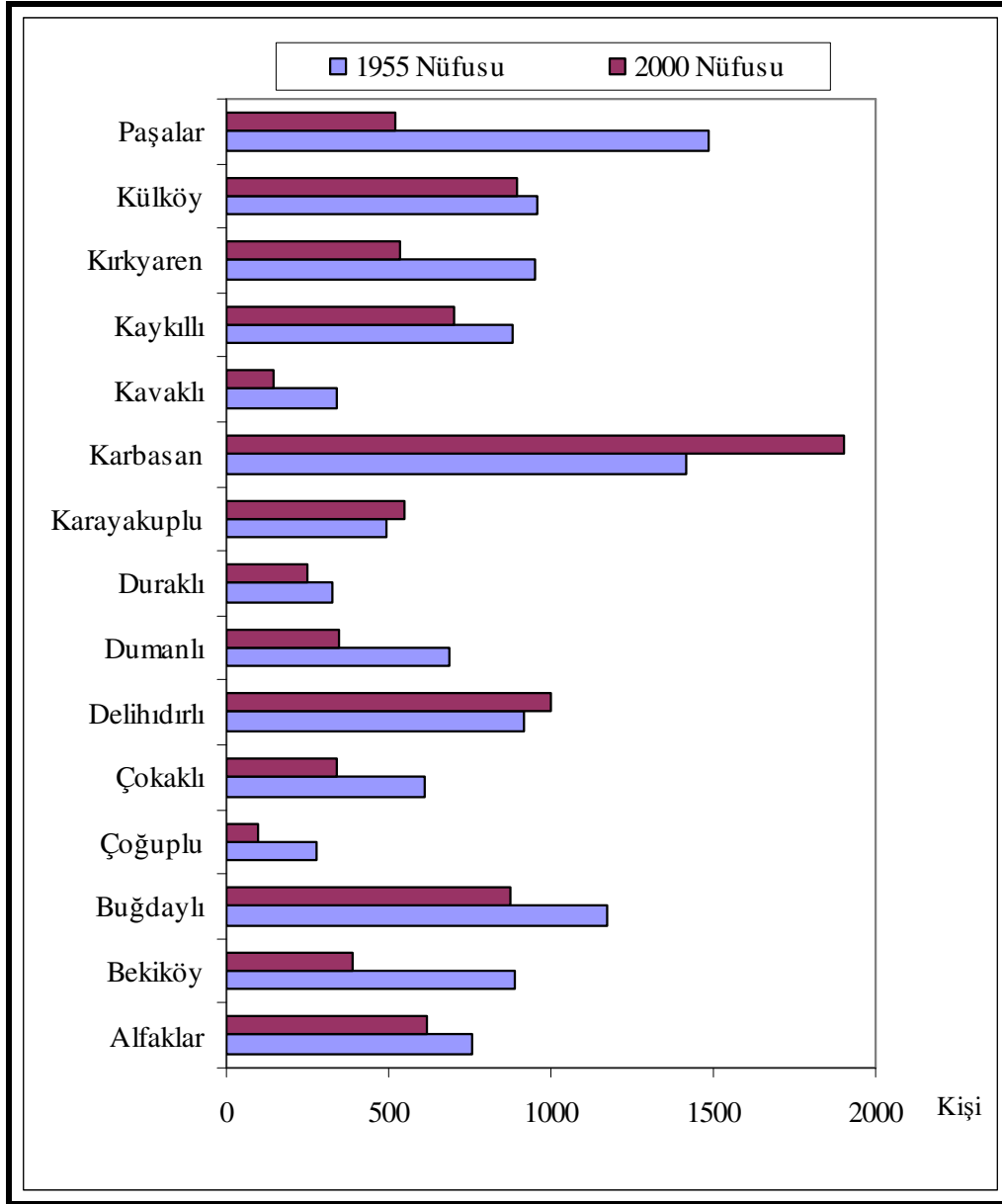
Tablo 27: Karahallı İlçesindeki Köylerin Nüfusunda Meydana Gelen Değişmeler (1955–2000).

Yerleşmenin Adı	1955	2000	Gelişme İndeksi
Alfaklar	758	617	81
Bekiköy	892	392	44
Buğdaylı	1177	874	74
Çoğuplu	278	96	34
Çokaklı	613	342	56
Delihıdırlı	914	1001	109
Dumanlı	689	350	51
Duraklı*	324	252	64
Karayakuplu	491	551	112
Karbasan	1415	1904	74
Kavaklı	340	144	42
Kaykılı	881	699	79
Kırkyaren	954	535	56
Külköy	959	899	94
Paşalar	1485	524	36
Toplam	11846	9220	78

Kaynak: DİE Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

*Duraklı köyüne ait veri 1960 yılına aittir.

Karayakuplu ve Delihıdırlı köylerinde dokuma sektöründe özellikle fason mal üretiminin zaman zaman sekteye uğraması bu köylerde tarımsal faaliyetlerin varlığı nedeniyle nispeten göçü azaltan faktör olmuştur. Bu iki köy 45 yıllık süre içerisinde nüfusunu korumuş az da olsa bir gelişme göstermiştir.

Grafik 23: Karahallı Köylerinde 1955–2000 Yılları Arası Nüfus Değişimi.

* Duraklı köyüne ait nüfus bilgilerinde 1955 yılı yerine 1960 yılına ait bilgiler alınmıştır.

Nüfus azalmasına en bariz örneklerden birine Çoguplu köyünde rastlanmaktadır. 1955 yılı nüfus sayımında 278 olan köy nüfusu 2000 yılında yapılan nüfus sayımında 96 kişiye düşmüştür. Köy nüfusu yaklaşık 45 yıllık süre içerisinde 3 kat azalma göstererek 96 kişiye kadar gerilemiştir. Bu aşırı göç hareketlerinin temelinde iyi bir yaşam, iyi bir iş imkânına sahip olma, şehrin sosyal koşulları ve eğitim nedenler gibi faktörler göçe etki yapan temel faktör olmuştur. Kırsal alanda geçinme ve barınma umudunu kaybeden nüfus kentlere yönelmiştir⁷⁹. Başlangıçta köyünden kopan nüfus en yakın kentlere yönelmiş, burada iş bulma barınma gibi temel sorunları çözmeye çalışmış, temel sorunlarını çözemediği zaman ise bu nüfusun önemli bir kısmını daha büyük şehirlere yeni bir göç hareketine girişmiştir (Tablo 27, Grafik 23).

2.1.3. Nüfus Hareketleri

2.1.3.1 Doğumlar ve Ölümler

Doğumlar ve ölümler nüfusun temel değişkenlerinden birini oluşturur. Nüfus artışı doğumlar, ölümler ve göçlerin birlikte etkisiyle oluşan dinamik bir süreçtir⁸⁰. Araştırma sahasında bu özellikleri açıklamak için Uşak Sağlık İl Müdürlüğü'nün 2005 yılına ait istatistikî bilgilerine baktığımızda, ilçede toplam 75 doğum olayı meydana gelmiştir. Aynı yıl genel doğurganlık hızı ‰ 24.98 olarak gerçekleşmiştir. Araştırma sahasında 2005 yılında nüfus ‰ 24.98 oranında artış göstermiştir. Ancak bu durum sahaya doğum yolu ile katılan nüfusu dikkate alırken göç ve ölümlerle eksilen nüfus dikkate alınmadığı için doğru bir yaklaşım olmaz.

2005 yılında Türkiye de kaba doğum hızı ‰ 18.9 iken bu oran Karahallı'da ‰ 5.9 olarak gerçekleşmiştir. Karahallı'da kaba doğum hızı Türkiye ortalamasının oldukça altında bir değer göstermektedir.

Araştırma sahasında genel ölüm oranı Türkiye ortalamasının altındadır. Sahada genel ölüm değerleri ‰ 2.9 iken 2005 yılı itibariyle Türkiye genelinde ‰ 6.2 olarak gerçekleşmiştir. Ölüm oranlarının düşük olması yaşam koşullarına iyileşmesi yanında, tıp hizmetlerindeki gelişme ve bu gelişmelerden faydalanma oranına da bağlılık göstermektedir.

⁷⁹ ÖZER, *a.g.e.*, s.35.

⁸⁰ ÖZAV, *a.g.e.*, s.61.

Bir yıl içinde doğanlarla ölenler arasındaki fark doğal nüfus artışı olarak ifade edilmektedir. 2005 yılında Karahallı ilçesinde 75 doğum ve 36 ölüm olayı gerçekleşmiştir. Yıl ortası nüfus 12557 olduğuna göre Karahallı'da doğal nüfus artışı o yıl için ‰ 3.1 olarak gerçekleşmiştir.

2.1.3.2. Göçler

2.1.3.2.1. İç Göçler

Nüfus hareketleri denilince akla göçler gelir. Göçler nüfusun azalmasında, çoğalmasında ve ülke içinde dağılımında önemli rol oynar. Göçler insanların ailesiyle veya bireysel olarak ya da topluca yaşadıkları yerlerden sürekli veya geçici olarak ayrılıp, başka yerlere gitmesi eylemidir⁸¹. İnsanlar yaşadıkları alanları zaman zaman terk ederek başka sahalara giderler. Bu hareketin temelinde birden fazla nedenler yer almaktadır. Zorunlu ve isteğe bağlı olarak gerçekleşen göç hareketi bir çok sorunuda beraberinde getirmektedir.

Tablo 28: Karahallı İlçesinden Dışarıya Yönelik Göçlerin İllere Göre Dağılımı.

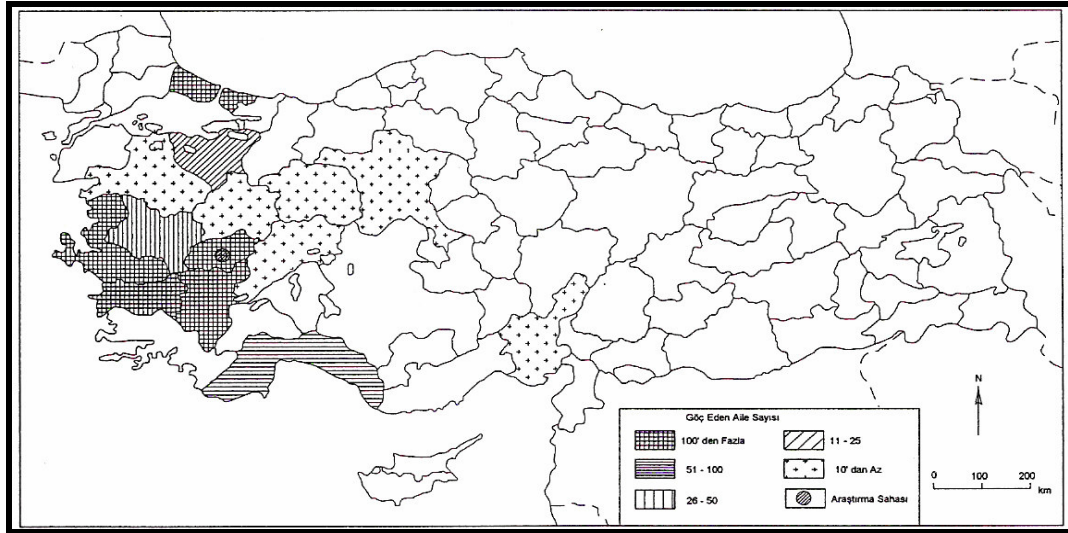
Göç Edilen İl	Göç Eden Aile Sayısı	%'si
Denizli	1350	37.5
İstanbul	1170	32.5
Uşak	610	16.9
İzmir	167	4.6
Aydın	103	2.9
Antalya	75	2.1
Manisa	50	1.4
Bursa	20	0.5
Diğerleri	56	1.6
Toplam	3601	100.0

Kaynak: Bilirkişilere Uygulanan Mülakat Sonucunda Derlenmiştir

⁸¹ Cemalettin ŞAHİN, Hayati DOĞANAY, Nihat Ali ÖZCAN, *Türkiye Coğrafyası*, Gündüz Eğitim ve Yay., Ankara, 2005, s.301.

Göç; coğrafi mekân değiştirme sürecinin sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi boyutlarıyla toplum yapısını değiştiren nüfus hareketleridir⁸². Ülkemizde özellikle kırsal alandan kopan nüfusun şehirlere yönelmesi tarzında karşımıza çıkan göç, şehrsel çekicilikten ziyade kırsal iticilikten kaynaklanmaktadır⁸³.

Ülkemizde her geçen gün göç hareketleri devam ederek büyümektedir. Kırsal alanların boşalması ve nüfusun şehirlere yönelmesi sonucu kalabalıklaşan şehirler baş edemeyecekleri sorunlarla karşılaşmaktadır. Türkiye’de 1950’li yıllardan sonra başlayan kırdan kentte göç, alt yapı yetersizliği, toprak ve gelir dağılımındaki dengesizlikler, tarımda makineleşme gibi itici etmenlerin yanında azda olsa sanayileşme ile birlikte iş imkânlarının çekiciliği kaçınılmaz bir eğilim olarak günümüze kadar devam etmiştir⁸⁴.

Şekil 5: Karahallı İlçesinde Dışarıya Yönelik Göçlerin İllere Göre Dağılımı.

Araştırma sahasında görülen iç göç hareketlerine baktığımızda yöreden dışarıya ve dışarıdan yöreye yönelik ilk göç hareketleri 1960’lı yıllarda başlayıp artan bir hızla günümüzde de devam etmektedir. İç göçler genelde yurdumuzda kırsal alandan kentlere doğru olmaktadır. İç göçler ülkemizde bölge ve illerin nüfusunun değişimindeki en önemli etkenlerden biridir⁸⁵.

⁸² ÖZER, a.g.e., s.11.

⁸³ E.Murat ÖZGÜR, *Türkiye Nüfus Coğrafyası*, Ankara, 1998, s.33.

⁸⁴ Alaettin TANDOĞAN, *Demografik Temel Kavramlar ve Türkiye Nüfusu*, Trabzon, 1998, s.75.

⁸⁵ Cemalettin ŞAHİN, Hayati DOĞANAY, *Türkiye Coğrafyası*, Gündüz Eğitim ve Yay., Ankara, 2000, s.167.

Karahallı ve köylerinde 15 il merkezine yönelik bir göç hareketi yer almaktadır. En fazla göç hareketinin yaşandığı iller başta Denizli, İstanbul ve il merkezi olan Uşak'tır (Tablo 28). Özellikle 1350 ailenin göç hareketine tabii olan Denizli ili yöreye yakınlığı, dokuma ve tekstil sektörünün yaygın oluşu nedeniyle çekici bir özellik kazanmıştır. Denizli iline göç eden aileler dokuma işine burada da devam etmişlerdir.

Ülkemizde olduğu gibi inceleme alanında da yapılan iç göçlerin bir nedeni işyerlerini büyütmek, tanınmak ve daha fazla iş yapmak amacıyla yapılmıştır. İstanbul ve diğer büyük şehirlere gelen tüccarların ve fabrikatörlerin bir bölümü Anadolu'nun şehir ve kasabalarından gelmişlerdir⁸⁶.

İstanbul, 1170 ailenin göç ettiği saha olarak ikinci sırayı alır. İstanbul'un ülkemizin ticaret ve sanayi şehri olması Karahallı insanının ticarete olan yatkınlığı bu sahaya artan göç hareketini beraberinde getirmiştir. Bugün İstanbul şehrinde Karahallılılar Dayanışma Derneği adı altında bir dernek olup faaliyetlerde bulunmaktadır. Uşak il merkezine 610 aile göç etmiştir. Bu aileler Uşak'ta dokuma sektöründe çalışmaktadır. Uşak'taki dokuma fabrikalarının çoğu Karahallı'dan göç eden aileler tarafından kurulmuştur. Uşak şehrinin Şekerevleri semti Atatürk Mahallesi Karahallıların yoğun olarak yerleştiği sahalardır (Tablo 28, Şekil 5)

Dışarıdan ilçe merkezine gelenler ise Afyon ilinin Dinar (15) ve Sandıklı (20) ilçesinden 35 aile Karahallı'ya göç etmiştir. Denizli ilinin Bekilli (20) ve Çivril (10) ilçelerinden ise 30 aile Karahallı'ya göç etmişlerdir. Sivaslı ilçesinden 5 aile Karahallı'ya yerleşmiştir. Bu aileler Karahallı'da dokuma, yük indirip bindirme işlerinde çalışmaktadır.

2.1.3.2. Dış Göçler

II. Dünya Savaşından sonra gelişen Avrupa sanayisi ve sanayileşme hareketini tamamlayan Fransa, Almanya, Belçika, Hollanda, Danimarka ve Norveç gibi ülkelerin sanayisine iş gücü bulmak için Türkiye'den iş gücü talebinde bulunması yine ülkemizden olduğu gibi Karahallı ilçe merkezinden dışarıya olan göç hareketlerini destekleyici bir unsuru olmuştur.

⁸⁶ ATALAY, 1994b, s.297.

Ekim 1961’de F. Almanya ve Türkiye arasında yapılan bir anlaşma ile Avrupa’ya göç hareketi başlamış ve günümüzde de devam etmektedir⁸⁷. Türkiye’den yurtdışına olan iş gücü göçü ekonomik nedenlere dayanır. Türkiye’de iş bulamayan kişilerin bir kısmı işçi talep eden Avrupa ülkelerine gitmiştir.

Yurtdışına işçi gönderilmesi ülkemizdeki işsizliği azaltsa da göçe katılan nitelikli işçilerimiz bu ülkelerin kalkınmasına katkıda bulunmuşlardır⁸⁸. Araştırma sahasında başta Almanya olmak üzere Fransa, Avusturya, Norveç, Hollanda, İsviçre ve Belçika gibi ülkelere dış göç hareketi yaşanmıştır.

Tablo 29: Karahallı İlçesinden Yurtdışına Yönelik Göçlerin Ülkelere Göre Dağılımı (1961–2005).

Göç Edilen Ülke	Göç Eden Aile Sayısı	%’si
F.Almanya	202	43.5
Fransa	79	17.0
Avusturya	55	11.9
Norveç	54	11.6
Danimarka	45	9.7
Hollanda	23	5.0
İsviçre	4	0.9
Belçika	2	0.4
Toplam	464	100.0

Kaynak: Bilirkişilere Uygulanan Mülakat Sonucunda Derlenmiştir.

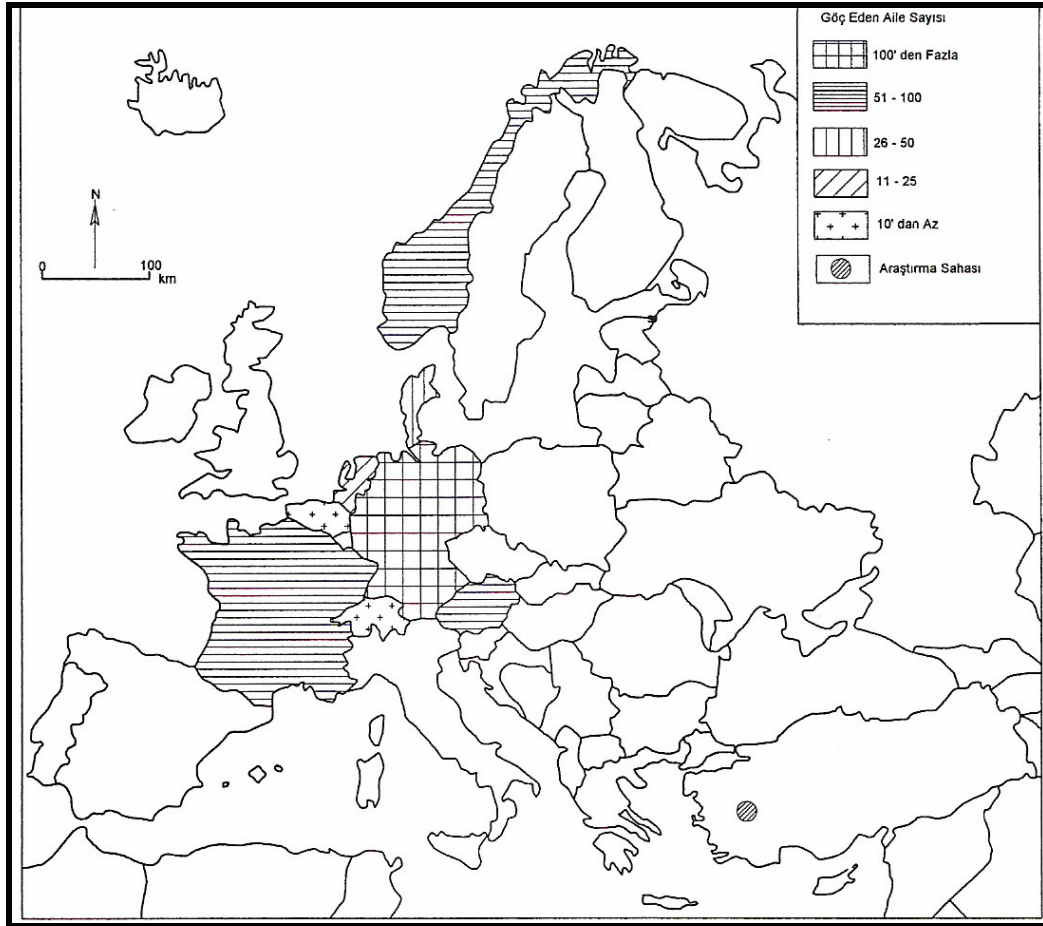
1961 yılından 2005 yılına kadar geçen sürede 464 aile araştırma sahasından yurt dışına göç etmiştir. Araştırma sahasında F.Almanya (202 aile) % 43,5’lik oranla göç hareketinin yaşandığı Avrupa ülkeleri arasında en büyük paya sahiptir.

Karahallı’dan bunun dışında Fransa (79 aile), Avusturya (55 aile), Norveç (54 aile), Danimarka (45 aile), Hollanda (23 aile) İsviçre (4 aile) ve Belçika’ya (2 aile)göç etmiştir (Tablo 29, Şekil 6).

⁸⁷ ÖZGÜR, *a.g.e.*, s.54.

⁸⁸ ŞAHİN,DOĞANAY ve ÖZCAN, *a.g.e.*, s.311.

Yurtdışına çalışmak için giden kişiler ilk önce kendileri bu ülkelere gitmişler ve daha sonra yanlarında ailelerini de alarak göç hareketini devam ettirmişlerdir. Bazı işçiler belirli bir süre çalıştıktan sonra kesin dönüş yapmışlardır.

Şekil 6: Karahallı İlçesinde Yurt Dışına Yönelik Göçlerin Ülkelere Göre Dağılımı.

2.1.4. Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Özellikleri

2.1.4.1. Nüfusun Cinsiyet ve Yaş Yapısı

Belli bir nüfus kitlesinde 100 veya 1000 kadına isabet eden erkek sayısı genel cinsiyet oranını ifade etmektedir⁸⁹. Nüfusla ilgili sosyal ve ekonomik sorunların belirlenmesinde bu tip verilere ihtiyaç duyulmaktadır⁹⁰.

Bilindiği gibi erkeklerde hemen her yaşta ölüm oranı aynı yaştaki kadınlara nazaran daha yüksektir⁹¹. Ülkemizde ve diğer toplumlarda her 100 kız çocuğuna

⁸⁹ TANDOĞAN, *a.g.e.*, s.111.

⁹⁰ ÖZAV, *a.g.e.*, s.67.

karşılık 103–115 arasında erkek çocuğu doğmasına rağmen, sonraları meydana gelen sosyal olaylar, iş kazaları savaşlar ve erken ölümler sonucu erkek nüfus azalmakta ve kadın nüfusu artmaktadır⁹².

Tablo 30: Karahallı’da Sayım Yıllarına Göre Cinsiyet Durumu.

Sayım Yılı	Şehir		Köy		Toplam	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
1955	2291	2631	5786	6060	8077	8691
1960	2144	2627	5842	6242	7986	8869
1965	2328	2659	5148	5597	7476	8256
1970	2163	2390	5012	5940	7175	8130
1975	2785	2754	5722	5865	8507	8619
1980*	-	-	-	-	8848	9092
1985	2908	3015	6281	6549	9189	9564
1990	2819	3020	6114	6656	8933	9676
2000	2589	2654	4447	4733	7036	7387

Kaynak: DİE Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

*1980 yılı için şehir ve köy cinsiyet durumuna ait veri yoktur.

Araştırma sahasında sayım yılları itibariyle kadın fazlalığı toplam nüfusta üstünlüğünü korumuştur. Sadece 1975 yılında ilçe merkezinde erkek nüfus fazlalığı oluşmuştur. Bunun nedeni de 1974–1975 eğitim -öğretim yılında ilçede Mehmet Yeşil Lisesinin açılması ile erkek oranı yükselmiş bu da o tarihte çevreden liseyi okumak amacıyla erkek öğrencilerin ilçeye geldiğini göstermektedir.

⁹¹ TANDOĞAN, a.g.e., s.110.

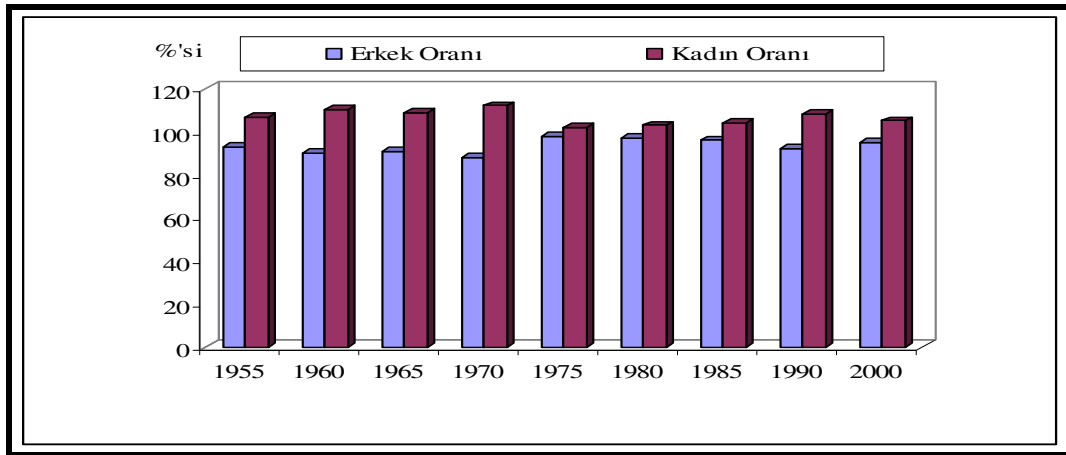
⁹² Ersin GÜNGÖRDÜ, *Türkiye'nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası*, Nobel Yay. Dağıtım, Ankara, 2001, s.6.

Tablo 31: Sayım Yıllarına Göre Cinsiyet Oranı (1955-200).

Sayım Yılı	Erkek	%'si	Kadın	%'si	Toplam	Cinsiyet Oranı
1955	8077	48.2	8691	51.8	16768	93
1960	7986	46.2	8869	53.8	16483	90
1965	7476	47.5	8256	52.5	15736	91
1970	7175	47.6	8130	52.4	15512	88
1975	8507	49.7	8619	50.3	17136	98
1980	8848	49.7	9092	50.3	18059	97
1985	9189	47.7	9564	52.3	18736	96
1990	8933	46.6	9676	53.4	18109	92
2000	7036	48.8	7387	51.2	14423	95

Kaynak: DİE Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Bir toplumda kadın ve erkek nüfusu arasındaki oransızlık doğum oranının düşük olmasına sebep olur. Erkeklerin çalışma hayatına kadınlara göre daha fazla katıldığını göz önünde bulundurursak, kadın-erkek oranının çalışabilir nüfusa etki yapabileceğini söyleriz⁹³. Araştırma sahasında kadın erkek nüfus dengesi 1975 yılında sağlanırken diğer sayım yıllarında kadın nüfusunun erkek nüfusa oranla fazla olduğu görülmektedir.

Grafik 24: Karahallı ilçesinde Sayım Yıllarına Göre Genel Cinsiyet Oranı.

⁹³ TANDOĞAN, a.g.e., s.111.

Yaş grubu yapısının demografik, askeri, siyasi, sosyal ve iktisadi bakımdan büyük önemi vardır⁹⁴. Özellikle sosyal ve ekonomik amaçlı kararların alınabilmesi büyük ölçüde yaş yapısının bilinmesine bağlıdır⁹⁵. Araştırma sahasının nüfus piramidi incelendiğinde nispeten yaş gruplarına dengeli dağıldığını görmekteyiz.

2005 yılı sağlık ocağı kayıt sonuçlarına göre hazırlanan nüfus piramidini incelediğimizde 15–19 yaş grubundan itibaren bir azalma olduğunu görmekteyiz. Bu durum son 20 yıllık süre içerisinde çeşitli olgular sonucunda nüfus azalmasının meydana geldiğini bize göstermektedir. Bunu ülkemizde 1980’li yıllardan itibaren doğum oranının düşmeye başladığının göstergesi olarak değerlendirebiliriz⁹⁶.

Tablo 32: Karahallı İlçe Merkezi ve Kırsal Yerleşmelerin Yaş ve Cinsiyet Bileşimi (2005).

Yaş Grupları	İlçe Merkez Nüfusu						Kırsal Nüfusu					
	Erkek	% 'si	Kadın	% 'si	Toplam	% 'si	Erkek	% 'si	Kadın	% 'si	Toplam	% 'si
0-4	250	55.6	149	44.4	449	6.1	180	54.2	152	45.8	332	6.3
05-09	233	52.2	213	47.8	446	6.1	193	50.6	188	49.4	381	7.2
10-14	260	50.7	253	49.3	513	7.0	201	50.5	197	49.5	398	7.6
15-19	293	52.3	267	47.7	560	7.6	248	55.1	202	44.9	450	8.6
20-24	301	54.4	252	45.6	553	7.6	235	52.7	211	47.3	446	8.5
25-29	199	44.2	251	55.8	450	6.2	198	50.1	199	49.9	389	7.4
30-34	237	48.2	255	51.8	492	6.8	185	49.6	188	50.4	373	7.1
35-39	238	51.2	227	48.8	465	6.4	190	52.4	172	47.6	362	6.8
40-44	256	51.6	240	48.4	496	6.8	176	52.2	161	47.8	337	6.4
45-49	220	49.1	228	50.9	448	6.1	151	49.0	157	51.0	308	5.9
50-54	211	48.1	228	51.9	439	6.0	140	49.5	143	50.5	283	5.4
55-59	181	43.4	236	56.6	417	5.8	129	47.1	145	52.9	274	5.2
60-64	183	44.7	226	55.3	409	5.6	131	49.2	135	50.8	266	5.1
65- +	475	40.9	685	59.1	1160	15.9	268	35.6	393	64.4	661	12.5
Toplam	3537	48.5	3760	51.5	7297	100.0	2625	49.9	2635	50.1	5260	100.0

Kaynak: Karahallı, Karbasan, Kırkyaren ve Külköy Sağlık Ocağı Kayıtlarından Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

⁹⁴ TANDOĞAN, *a.g.e.*, s.115.

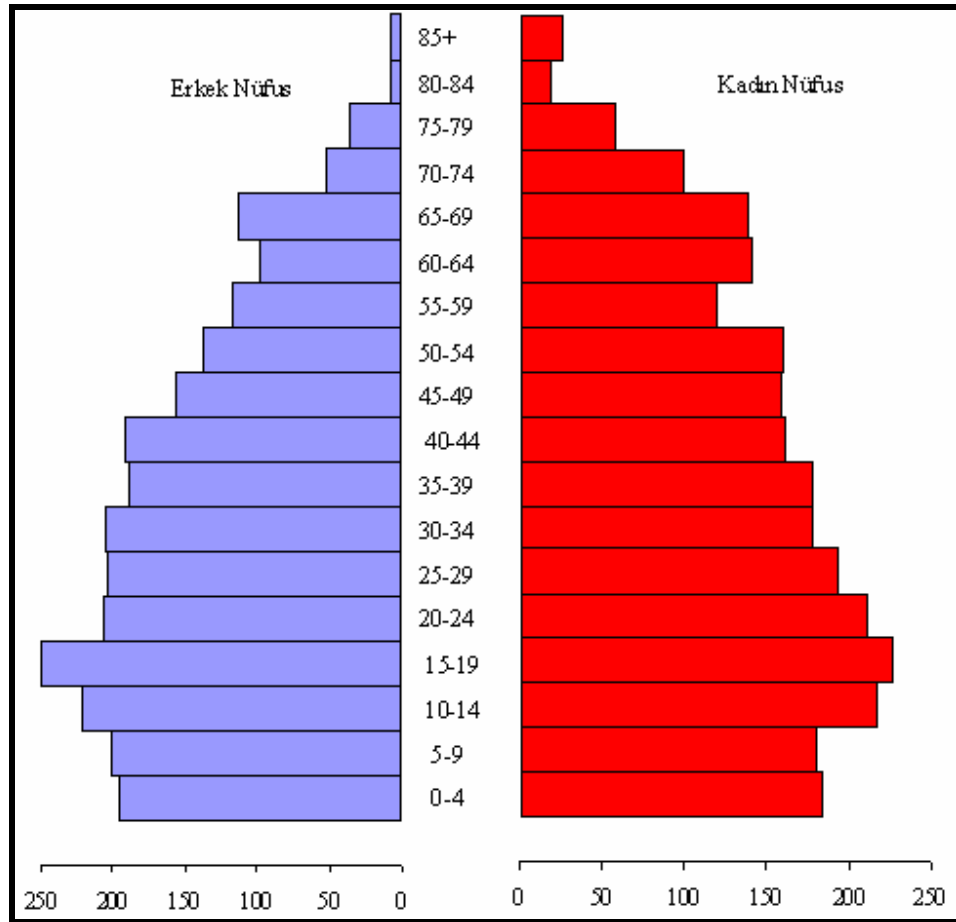
⁹⁵ ÖZAV, *a.g.e.*, s.70.

⁹⁶ TANDOĞAN, *a.g.e.*, s.116.

15–19, 20–24 yaş grubu en fazla oranı teşkil etmekte toplam nüfus içerisinde yaklaşık % 8'e varan bir oranla her iki grupta da temsil edilmektedir. 60–64 yaş grubu ise % 5,6'lık değerle toplam nüfus içerisinde en az paya sahip olmaktadır.

Son yıllarda doğurganlık oranını düşmesi en alt dilimlerde yer alan 0–4 ve 5–9 yaş gruplarının oranının azalmasına neden olmuştur. 0–4 yaş grubunun toplam nüfus içerisindeki oranının düşmesi son yıllarda gelir ve eğitim seviyesinin yükselmesi sonucunda doğurganlık oranının azalması ile ilgilidir.

Kırsal yerleşmelerdeki yaş gruplarının ilçe merkezini andırmasının yanında bazı farklılıklar da olduğu görülmektedir. Kırsal nüfusta 15–19 yaş grubundan itibaren bir azalma görülmektedir. Kırsal nüfus içerisinde en fazla paya 15–19 yaş grubu % 9'a varan bir oranla sahipken, 60-64 yaş grubu ise toplam kırsal nüfus içerisinde % 5 civarında bir nüfus ile temsil edilmekte.

Grafik 25: Karahallı İlçe Merkezi Nüfus ve Yaş Piramidi (2000).

İlçe merkezinin bazı yaş guruplarında erkek fazlalığı dikkati çekmektedir. 20–24 yaş grubunda bu farklılık en iyi şekilde görülmektedir. 0–4 yaş grubunda erkekler ilçe genel nüfusunun % 55’inden fazlasını oluşturmaktadır. Bu durum son yıllardaki doğum cinsiyet oranından kaynaklanmaktadır. Kadın nüfusu 45-49 yaş grubundan itibaren giderek yükselmekte ve 55-59 yaş grubunda % 57’e varan bir oranla teşkil edilmektedir.

Kırsal nüfusta 15–19 yaş guruplarında erkek fazlalığı dikkati çekmektedir. Kırsal nüfus içerisinde % 55 gibi yüksek bir oranla teşkil edilmektedir. 65 yaş üzeri kadın nüfusunun erkek nüfusa oranla oldukça fazla olması dikkat çekicidir. Bu yaştaki kadın nüfusunun oranı % 65 ‘e yaklaşmıştır (Tablo 33, Grafik 25).

Ortalama hayat süresinin kadın ve erkeklerde farklılık gösterdiğini görmekteyiz. Kadın ömrünün fazla oluşu biyolojik ve sosyal nedenlerle açıklanmaktadır⁹⁷. Bu durum erkeklerin daha ağır işlerde çalışması, iş kazaları ve erkek nüfusun sorumluluk alması nüfusta ortalama yaşam süresini kısaltmıştır.

Tablo 33: Karahallı İlçesinde Nüfusun Büyük Yaş Guruplarına Dağılımı (2000).

Yaş Gurupları	Erkek	%’si	Kadın	%’si	Toplam	%’si
0-14	1858	30.2	1671	25.8	3529	28.1
15-64	3561	57.8	3646	56.3	7207	58.4
65-+	743	12.0	1078	17.9	1821	13.5
Toplam	6162	100.0	6477	100.0	12557	100.0

Kaynak: DİE Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

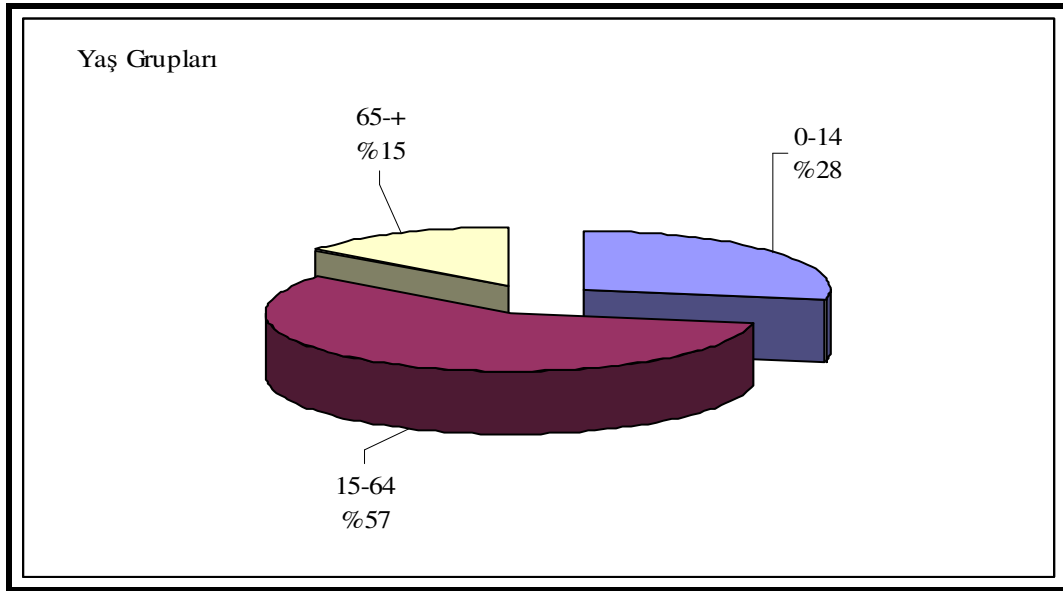
Araştırma sahasında nüfusun 0–14, 15–64 ve 65+ şeklinde geniş aralıklarla gruplandırılması özellikle aktif ve bağımlı nüfusun tespit edilmesinde büyük önem taşır⁹⁸. Üretim faaliyetlerine katılmadığı varsayılan 0–14 yaş grubu ile 65+ yaş grubu bağımlı nüfusu oluştururken, 15–64 yaş gurubunda bulunanlar ise aktif nüfusu meydana getirirler.

⁹⁷ GÜNGÖRDÜ, *a.g.e.*, s.11.

⁹⁸ ÖZAV, *a.g.e.*, s.73.

15- 64 yaş arasındaki çalışabilir nüfusa demografik aktif nüfus denilmektedir⁹⁹. İnceleme alanında bağımlılık oranı 2005 yılı verilerine göre % 74.2'dir. Bu oran 2000 yılı nüfus sayımına göre il merkezinde % 40 dolaylarında olduğu dikkate alınır sahada bağımlılık oranının yüksek olduğu dikkati çekmektedir. Buna göre saha nüfusunun % 74.2'sini bağımlı nüfus oluştururken geriye kalan % 25.8'lik kısım aktif nüfusu meydana getirmektedir.

Karahallı'da aktif nüfus oranının bu kadar düşük olmasının nedeni olarak sahadan son yıllarda yapılan göç hareketlerinde yetişkin nüfusun çalışmak amacıyla başka alanlara gittiği, çocuk ve yaşlı nüfusun sahayı terk etmediği gösterilebilir. Araştırma sahasından özellikle 2000 yılından itibaren kırsal kesimde yoğun nüfus boşalması meydana gelmiştir.

Grafik 26: Karahallı İlçe Nüfusunun Geniş Aralıklarla Gruplandırılması (2000).

2.4.Nüfusun Eğitim Durumu

İlçe merkezinde 6 yaş ve üstü yaş gruplarında yapılan inceleme sonucunda nüfusun % 84.6'sının okur yazar, % 15.4'ünü ise okuma yazma bilmeyenlerden oluştuğunu görmekteyiz. Okuryazar nüfus içerisinde en yüksek grubu % 44'lük oranla ilkokul mezunları oluşturmaktadır. Bu da bize nüfusun yarıya yakınının ilkokul mezunu

⁹⁹ ATALAY,1994b, s.277.

olduğunu göstermektedir. Üniversite bitirenlerin oranı ise toplam nüfus içerisinde % 3.7'lik bir oranla ve en düşük pay ile temsil edilmektedir.

Okur yazar nüfus içerisinde bir okul bitirmeyen nüfusun oranı ise % 18.7 gibi yüksek bir oran teşkil etmektedir. Okuryazar olup da okul bitirmeyen nüfus daha çok 1980 sonrası açılan kurslara devam edip okuma yazma öğrenmişlerdir¹⁰⁰. Orta ve dengi okul mezunları % 7.9'luk bir oran oluştururken lise ve dengi okul mezunları % 10.4 gibi daha yüksek bir oranla temsil edilmektedir. Okuma yazma bilmeyen nüfusun büyük çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır. Okur-yazar olmayan kadınların oranı % 89.7'ye varırken, erkeklerin oranı ise % 10.3'te kalmaktadır (Tablo 34). Okuma yazma bilmeyen nüfusun büyük bir bölümünü kadınların oluşturmasının en önemli nedeni erkek nüfusun bir kısmının askerlik görevi sırasında okuma yazma öğrenmiş olmasıdır¹⁰¹.

Tablo 34: Karahallı İlçesinde Nüfusun Eğitim Durumu (2000).

Eğitim Durumu	Erkek	%'si	Kadın	%'si	Toplam	%'si
Okur Yazar Olmayan	76	10.3	662	89.7	738	15.4
Okur Yazar	2290	56.3	1776	43.7	4066	84.6
Bir Okul Bitirmeyen	436	48.7	460	51.3	896	18.7
İlkokul Mezunu	1112	52.6	1003	47.4	2115	44.0
Orta ve Dengi Okul	280	73.7	100	25.3	380	7.9
Lise ve Dengi Okul Mezunu	328	65.7	171	34.3	499	10.4
Yüksek Okul Mezunu	134	76.1	42	25.9	176	3.7
Toplam	2366	49.2	2438	50.8	4804	100,0

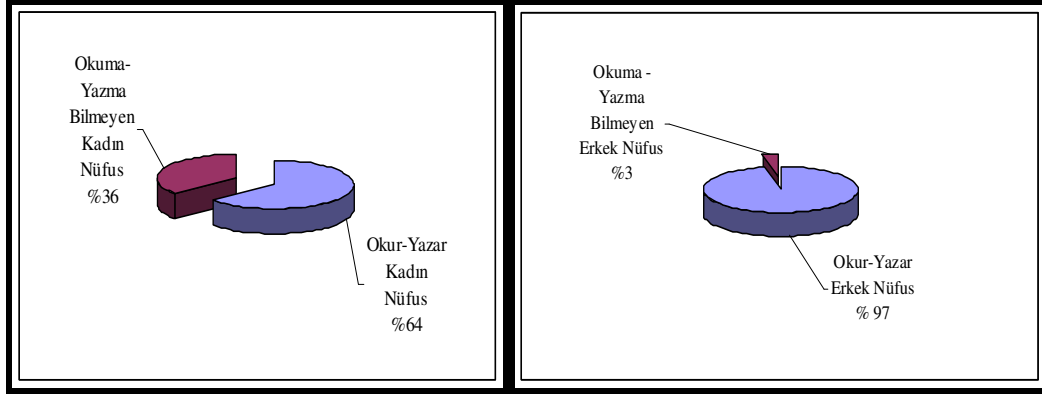
Kaynak: DİE Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Okuma yazma bilen nüfus içerisinde erkek oranının yüksek olması sosyal etkenlerin bir sonucudur. Kız çocuklarının okula gönderilmemesi özellikle kırsal alanda

¹⁰⁰ ÖZAV, a.g.e., s.75.

¹⁰¹ ÖZAV, a.g.e., s.75.

bunun en önemli nedenidir. Okuma yazma bilen nüfus içerisinde erkekler % 56.3'ünü oluştururken kadın oranı ise % 43.7'de kalmaktadır. İlkokul mezunlarındaki cinsiyet oranı birbirine yakın değerler teşkil ederken, lise, ortaokul ve yüksek okul mezunlarının arasında erkek nüfusunun çok yüksek oranlarla temsil edildiğini görüyoruz.

Grafik 27: Karahallı İlçe Merkezinde Kadın ve Erkek Nüfusunun Okur-Yazar Oranı (2000).

Toplumun eğitim düzeyi nüfusun kalitesini belirleyen en önemli göstergedir¹⁰². Ülkelerin kalkınmasında büyük rol oynayan sosyal sermaye, bilim ve teknoloji sayesinde ülkelerin sanayi, siyaset ve askeri yönden gelişerek büyük ülke olmasını sağlar¹⁰³. Ülkemizde Cumhuriyet'in ilk yıllarında başlayan okuma yazma seferberliği ile günümüzde % 90'lara varan okuryazarlık seviyesi yakalanmıştır.

Karahallı'da da Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren eğitim faaliyetleri giderek gelişmeye başlamıştır. 1914 yılında ilk mektep binası açılmıştır. 1946 yılında ilçede Dokumacılar Kooperatifi ve halk desteği ile Cumhuriyet İlkokulu hizmete girmiştir. 1954 tarihinde Karahallı Ortaokulu eğitim öğretim faaliyetlerine başlamıştır. 1974-1975 eğitim-öğretim yılında Karahallı'da lise eğitim vermeye başlamıştır¹⁰⁴.

Günümüzde Karahallı'da eğitim öğretim faaliyetlerine bakacak olursak, araştırma sahasında 2005-2006 eğitim öğretim yılında 11 ilköğretim okulu ve bu okullarda 1661 öğrenci yer almaktadır (Tablo 35). Öğrencilerin % 35.5'i ilçe merkezinde öğrenim görürken, geriye kalan % 64.5'lik kısmı kırsal yerleşmelerde öğrenim görmektedir. İlçe merkezinde Cumhuriyet, Mehmet Yeşil ve Hasan Gürel

¹⁰² TANDOĞAN, a.g.e., s.116.

¹⁰³ ŞAHİN, DOĞANAY ve ÖZCAN, a.g.e., s.298.

¹⁰⁴ ÖZKAN, a.g.e., s.162-163.

olmak üzere 3 ilköğretim okulu bulunmaktadır. Bu üç okulda 2005–2006 eğitim öğretim yılında toplam 24 öğretmen görev yapmaktadır.

Tablo 35: Karahallı İlçesinde İlköğretim Faaliyetlerinin Genel Durumu (2005–2006).

İlköğretim Faaliyetleri	Okul sayısı	Derslik Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı		
				Erkek	Kız	Toplam
Karahallı İlçe Merkezi	3	18	24	303	287	590
Kırsal Yerleşmeler	8	54	52	523	548	1071
Toplam	11	72	76	826	835	1661

Kaynak: Karahallı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır (2005).

Kırsal yerleşmelerin 8'inde ilköğretim okulu yer almaktadır. Okul bulunmayan köyler ise öğrencilerini taşımali eğitim ile çevre köylere göndermektedir. Taşımali eğitimin yapıldığı köyler Çokaklı, Çoğuplu, Dumanlı, Duraklı, Kavaklı ve Paşalar köyleridir. İlköğretimde okuyan öğrencilerin % 48.4'ünü erkekler % 51.6'lık kısmını kız öğrenciler meydana getirmektedir. İlköğretimde okuyan erkek ve kız öğrencilerin cinsiyet oranı birbirine yakındır.

Karahallı ilçe merkezinde bir Çok Programlı Lise ve bir de Meslek Yüksek Okulu bulunmaktadır. Karahallı Veyis Turan Çok Programlı lisesinde 2005-2006 eğitim öğretim yılında 286 öğrenci öğrenim görmüştür. Bu öğrencilerin 124'ü erkek 162'si ise kız öğrencilerden oluşmaktadır. Meslek lisesi kısmında dokuma, elektrik, tesviye ve bilgisayar bölümü yer almaktadır. Veyis Turan Çok Programlı Lisesinde 2005-2006 eğitim öğretim yılında 27 öğretmen görev yapmaktadır.

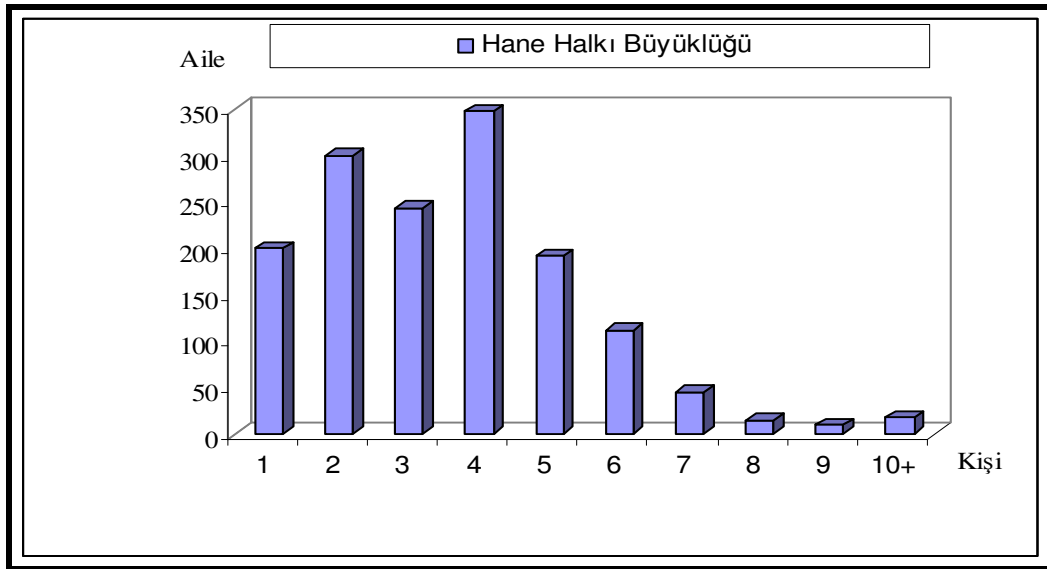
1993/1994 yılında Afyon Kocatepe Üniversitesine bağlı olarak Tekstil-Dokuma Meslek Yüksekokulu bölümü açılmıştır. 2006 yılından itibaren Uşak Üniversitesine bağlı olan Meslek Yüksek Okulunda Tekstil Bölümünde kayıtlı 93 öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerden 68'ini kız öğrenciler geriye kalan 25'ini ise erkek öğrenciler meydana getirmektedir. Meslek Yüksek Okulu 1 müdür, 2 öğretim görevlisi kadrosu ile öğretim vermektedir. Bunun dışında 2 teknisyen, 1 fakülte sekreteri ve 1

hizmetli kadrosu ile hizmet vermektedir. Meslek Yüksek Okulunun öğretim elamanı açığı kadrosu Uşak üniversitesinden takviye edilmektedir.

2.4.3. Aile Büyüklükleri

Yerleşmelerin nüfus özellikleri hakkında fikir edinmemizi sağlayan kriterlerden birisi de ailelerin sahip olduğu nüfus miktarıdır¹⁰⁵. Karahallı ilçesinde 2005 yılı içerisinde sağlık ocakları kayıtlarına göre 15899 kişi 4113 hanede yaşamaktadır. Sahada ortalama aile büyüklüğü 3,9 kişi olarak bulunur.

2000 yılında yapılan nüfus sayım sonuçlarına göre Uşak ilinde hane halkı büyüklüğü 4.1 kişi, Karahallı ilçe merkezi ise 3.7 kişi kadardır. Karahallı ilçe merkezinde 18 hanenin aile büyüklüğü 10 kişinin üzerine çıkarken, 200 hanenin aile büyüklüğü 1 kişiye kadar düşmektedir (Grafik 28).

Grafik 28: Karahallı İlçesinde Hane Halkı Büyüklüğü (2000).

İlçe merkezinde hane halkı büyüklüğü 2005 yılı sağlık ocağı kayıtlarına göre 4.1 kişi kadardır. Yerleşmeler arasında değerlerde farklılıklar görülmektedir. Kırsal yerleşmelerde Alfaklar 5.1 kişi ile en yüksek değere sahip olurken, Paşalar köyü 2.5 kişi ile en düşük değere sahip olmaktadır (Tablo 36).

¹⁰⁵ ÖZAV, a.g.e., s.76.

Tablo 36: Karahallı İlçesindeki Yerleşmelerin Ortalama Aile Büyüklükleri (2005).

Yerleşmenin Adı	Nüfusu	Aile sayısı	Aile Büyüklüğü
Karahallı	7297	1759	4.1
Alfaklar	662	129	5.1
Bekiköy	318	104	3.0
Buğdaylı	772	256	3.0
Çoğuplu	84	17	4.9
Çokaklı	319	90	3.5
Delihdırlı	951	291	3.3
Dumanlı	249	81	3.0
Duraklı	276	56	5.0
Karayakuplu	580	120	4.8
Karbasan	1894	450	4.2
Kavaklı	134	52	2.6
Kaykılı	555	149	3.7
Kırkyaren	509	147	3.5
Külköy	887	247	3.6
Paşalar	412	165	2.5
Toplam	15899	4113	3.9

Kaynak: Karahallı, Karbasan, Kırkyaren ve Külköy Sağlık Ocağı Kayıtlarından Yaralanılarak Hazırlanmıştır.

Yerleşmeler arasında hane halkı büyüklüğünün farklılık göstermesi çok çeşitli nedenlere dayanmaktadır. Bu nedenler göç, tarımda makineleşme, doğum kontrol yöntemlerinin uygulanması ve artan gelir düzeyi hane halkı sayılarının azalmasına neden olmuştur¹⁰⁶.

¹⁰⁶ ÖZAV, *a.g.e.*, s.153.

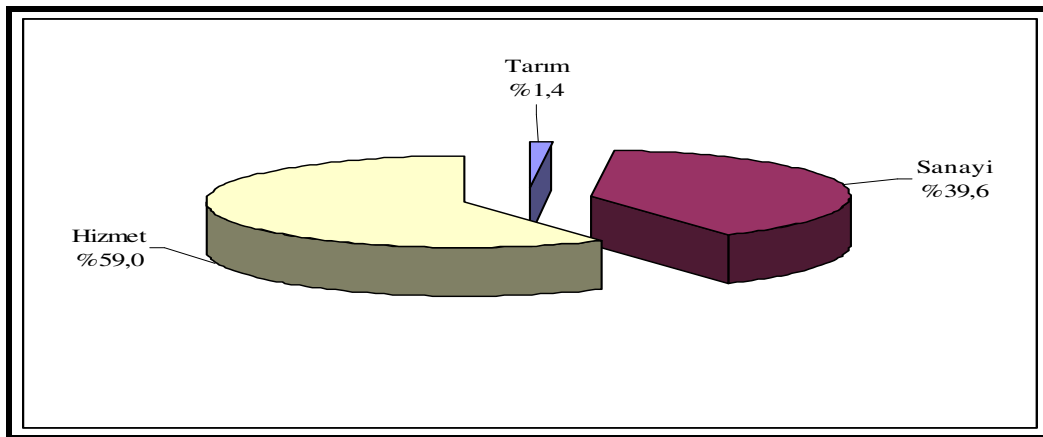
2.1.4.4. Nüfusun Ekonomik Faaliyet Kollarına Göre Dağılımı

Bir ülkenin veya herhangi bir sahanın gelişmişlik düzeyini belirleyen etmenlerden biri çalışan nüfusun ekonomik faaliyet kollarına göre dağılımıdır. Araştırma sahasında ilçe merkezinde çalışanların çoğunluğunu hizmet sektörü meydana getirmektedir. Hizmet sektöründe 670 kişi istihdam edilmiştir. Hizmet sektörünün cinsiyet oranına baktığımızda 616'sını erkek, 54'ünü kadın nüfus meydana getirmektedir. Sanayi sektörü 450 kişi ile çalışan nüfusun ekonomik faaliyet kollarına göre hizmet sektöründen sonra gelmektedir. Sanayi temel üretim sektörüdür. Sanayide çalışan nüfusun 411'ini erkek nüfus 39'unu kadın nüfus meydana getirmektedir.

Tablo 37: Karahallı İlçesinde Çalışan Nüfusun Ekonomik Faaliyet Kollarına Göre Dağılımı (2000).

Cinsiyet	Tarım	%'si	Sanayi	%'si	Hizmet	%'si	Toplam	%'si
Erkek	14	87.5	411	91.3	616	91.9	1041	91.6
Kadın	2	12.5	39	8.7	54	8.1	95	8.4
Toplam	16	100.0	450	100.0	670	100.0	1136	100.0

Kaynak: DİE Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Grafik 29: Karahallı İlçe Merkezinde Nüfusun Ekonomik Faaliyet Kollarına Göre Dağılımı (2000).

Tarım sektörünün Karahallı ilçe merkezinde istihdamın en az olduğu sektördür. Araştırma sahasında 16 kişi tarımla uğraşmakta, bunun 14'ünü erkekler 2'sini kadınlar oluşturmaktadır. Tarım sektöründe çalışanların oranının bu kadar düşük olmasında sahada dokumacılığın önemli bir iş kolu haline gelmesi etkili olmuştur (Tablo 38).

Karahallı ilçe merkezinde son hafta çalışılan iş kollarına göre, imalat sanayi, toplum hizmetleri ve toptan perakende ticaret, lokanta ve oteller sayısal bakımdan ön plana çıkarken, madencilik ve taş ocağı en az sayısal değere sahiptir. Araştırma sahasında hizmet sektörü çalışan nüfusun en yüksek oranda barındığı ekonomik faaliyet kolu olurken, sanayide oldukça yoğun bir şekilde temsil edilmektedir. Madencilik ve taş ocağı, istihdamın en az olduğu ekonomik sektörü meydana getirmektedir.

Tablo 38: Karahallı İlçesinde Son Hafta Çalışanların İş Kollarına Göre Dağılımı (2000).

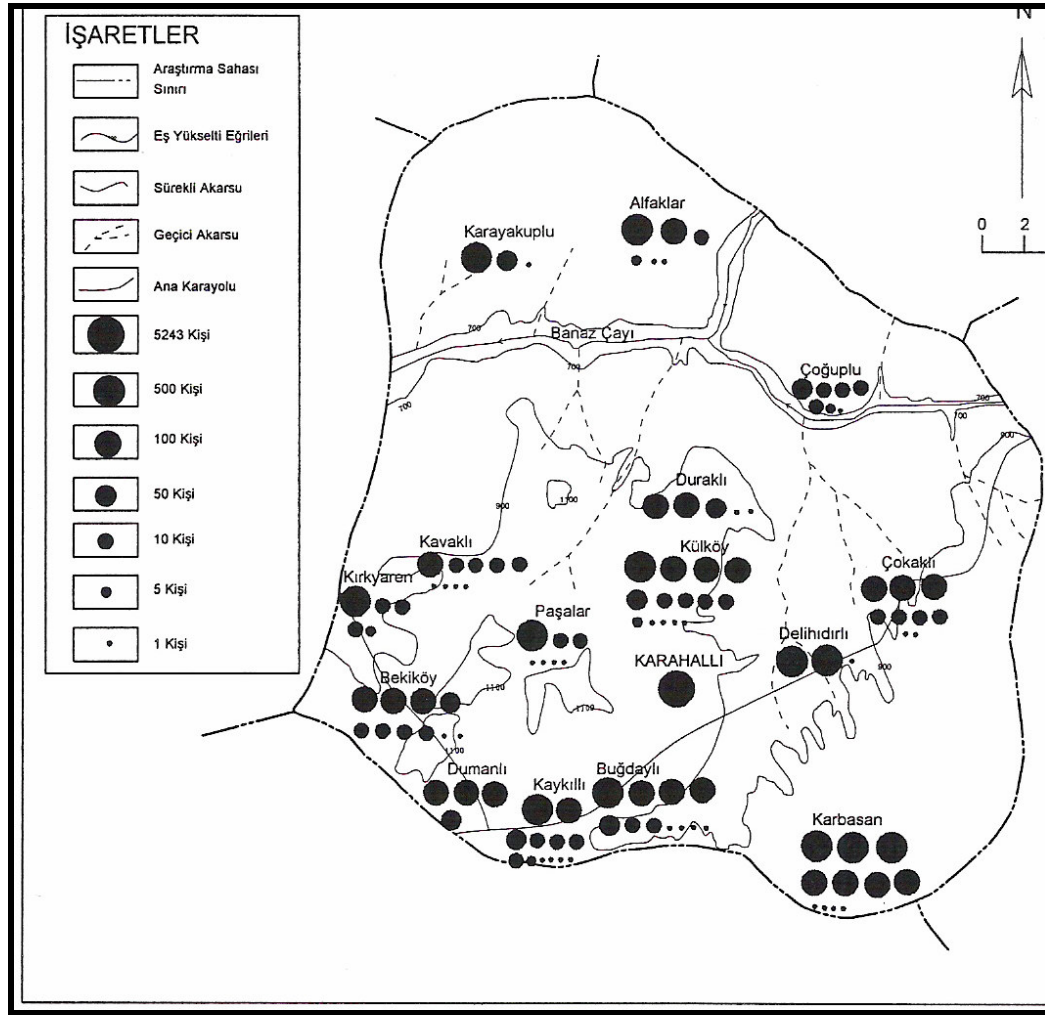
Son Hafta Çalışılan İş Kolu	Erkek	Kadın	Toplam
Tarım ve hayvancılık	14	2	16
Madencilik ve taş ocağı	2	-	2
İmalat sanayi	409	39	448
Elektrik, gaz, su	6	-	6
İnşaat	52	-	52
Toptan perakende ticaret lokanta ve oteller	156	16	172
Ulaştırma haberleşme ve depolama	40	-	40
Mali kurumlar, Sigorta vb.	29	2	31
Toplum hizmetleri	332	35	367
Diğer	2	-	2
Toplam	1042	94	1136

Kaynak: DİE Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Araştırma sahasında istihdamın temel ayaklarını hizmet sektörü oluşturmuştur. Tarım ise ilçe merkezinde en az istihdam değerine sahiptir. Dokuma sektöründe canlanmanın meydana gelmesi ile birlikte sanayi sektörü sahada istihdamın ana kaynağını meydana getirerek hizmet sektörünün önüne geçebilecek düzeydedir.

2.1.5. Nüfusun Dağılışı ve Yoğunlukları

Karahallı ilçesinde nüfusun dağılışı özelliklerine baktığımızda farklılıklar göstermektedir. Banaz çayının kuzeyde çizdiği yay içerisinde kalan saha toplam nüfusun % 15.6'sını barındırırken güneyde kalan saha % 84.4'ünü barındırmaktadır. Yerleşmelerin dağılışıları da nüfus dağılışını andırmakta, 14 yerleşim birimi Banaz çayının güneyindeki arazilerde yer alırken iki yerleşim birimi sahanın kuzeyinde yer almaktadır.

Şekil 7: Karahallı İlçesinde Nüfusun Dağılışı Haritası (2000).

Araştırma sahasında nüfus 850 ile 1100 m. arasında toplanmıştır. 1100 m. üzerinde yer alan yükselti basamaklarında yerleşim birimine rastlanmaz. Yörenin çok fazla yüksek olmaması en yüksek yerinin 1219 m. ile Kocadağ T. bulunması bu durumun ortaya çıkmasındaki en önemli faktördür (Şekil 7).

Tablo 39: Karahallı İlçesinde Yerleşmelerin Matematiksel Nüfus Yoğunlukları (Km².ye kişi,2000)

Yerleşmenin Adı	Yüzölçümü (km ²)	Nüfus	Matematiksel Yoğunluk (km ² /nüfus)
Karahallı	32.54	5243	161.12
Alfaklar	30.05	617	20.53
Bekiköy	20.40	392	19.21
Buğdaylı	14.91	874	58.61
Çoğuplu	25.20	96	3.80
Çokaklı	27.04	342	12.64
Delihıdırlı	16.25	1001	61.60
Dumanlı	14.48	350	24.17
Duraklı	9.90	252	25.45
Karayakuplu	21.81	551	25.26
Karbasan	32.35	1904	58.85
Kavaklı	8.17	144	17.62
Kaykılı	6.60	699	105.90
Kırkyaren	22.02	535	24.31
Külköy	18.99	899	47.31
Paşalar	25.91	524	20.22
Toplam	326.62	14423	44.21

Kaynak: DİE Verilerinden Yaralanılarak Hazırlanmıştır.

Araştırma sahasının toplam yüzölçümü 326.62 km²'dir. Sahada 14423 kişinin yaşadığı dikkate alınırsa km²'ye 44.21 kişi düşmektedir. 2000 yılında yapılan nüfus sayımı sonuçlarına göre Türkiye'de km²'ye 88 kişi düştüğüne göre saha Türkiye ortalamasının altında bir değer arz eder. Her geçen gün sahada matematiksel nüfus yoğunluğu azalmaktadır. 1955 yılında sahada 16768 kişi yaşamakta ve matematiksel nüfus yoğunluğu 51.3 kişi iken günümüzde bu değerlerin azalarak 44.2 kişiye kadar düştüğünü görüyoruz. Karahallı ilçesindeki kırsal yerleşmelerin nüfus büyüklüğü arasında oldukça büyük farklılıklar görülmektedir. Bu farklılıkların temelinde coğrafi konum, elverişli topografya ile birlikte çeşitli beşeri faktörlerin etkisi söz konusudur. Kırsal yerleşmelerde nüfus 1904 ile 96 kişi arasında değişmektedir. Farklı bir ifadeyle en küçük yerleşim birimi ve en büyük yerleşim birimi arasında yaklaşık 20 kata varan bir nüfus dengesizliği söz konusudur (Tablo 39).

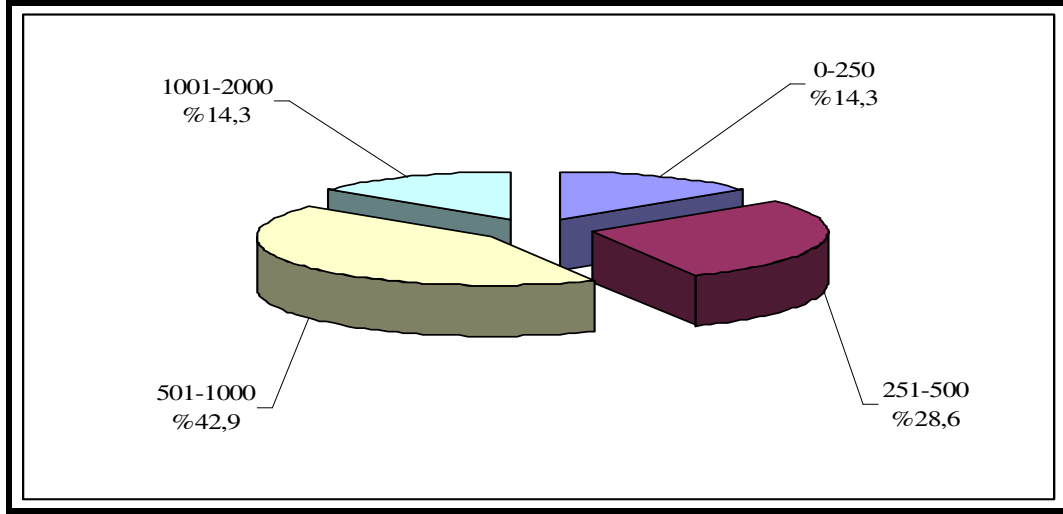
Başka bir ifadeyle ilçe kırsal nüfusu yıllık -% 0.2'lik azalma göstermiştir. Ekim 2000 yılında yapılan sayıma göre kırsal yerleşmelerin ortalama nüfus büyüklüğü 1960'da 780 kişi, 1980'de 817 kişi iken 2000 yılında ise 617 kişiye gerilemiştir.

Araştırma sahasında kırsal yerleşmelerin nüfus büyüklüğünü gruplandırarak olursak % 46.7'sinin 501-1000 arasında nüfus değerine sahip olan kırsal yerleşmelerde yaşadığını görürüz. Kırsal yerleşmelerin dördünün nüfus büyüklüğü 251-500 kişi arasında, iki yerleşim biriminin ise 250 kişinin altında nüfusa sahip olduğunu görmekteyiz. Karahallı kırsal alanında yaşayan nüfusun % 86.7'sinin 1000 kişinin altında nüfusa sahip kırsal yerleşmelerde yaşadığını ifade etmek gerekir (Tablo 41, Grafik 31).

Tablo 40: Karahallı İlçesinde Kırsal Yerleşmelerin Nüfus Büyüklüğüne Göre Dağılışı (2000).

Nüfus büyüklüğü (Kişi)	Kırsal Yerleşme Sayısı	%'si
1-250	2	13.3
251-500	4	26.7
501-1000	6	46.7
1001-2000	2	13.3
Toplam	15	100.0

Kaynak: DİE Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Grafik 30: Karahallı İlçesinde Kırsal Yerleşmelerin Nüfus Büyüklüğüne Göre Dağılışı (2000).

Nüfusu bin kişinin üzerinde olan iki yerleşme bulunur. Bunlardan Karbasan kasaba olma avantajını kullanarak nüfusunu koruyabilmiş, Buğdaylı ise çok göç vermesi yanında Karahallı'ya yakınlığı ve dokuma sektörünün varlığı sayesinde nispeten nüfus değerlerini diğer köylere oranla saklayabilmiştir.

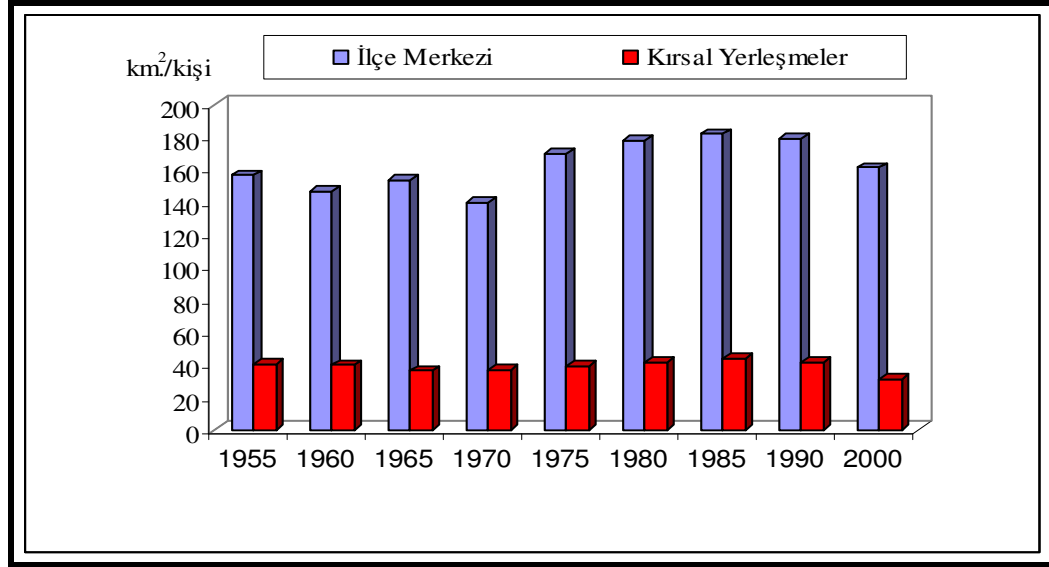
Tablo 41: Karahallı İlçe Merkezi ve Kırsal Yerleşmelerin Sayım Yıllarına Göre Matematiksel Nüfus Yoğunlukları (km²'ye Nüfus,1955–2000).

Yerleşmeler	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	2000
Karahallı	156.5	146.6	153.3	139.9	170.2	178.3	182.0	179.4	161.1
Kırsal Yerleşmeler	40.3	39.8	36.6	37.2	39.4	41.7	43.6	41.7	31.4
Ortalama	51.3	50.5	48.2	47.5	52.5	55.3	57.4	55.4	44.2

Kaynak: DİE Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Karahallı ilçesinde km²'ye düşen insan sayısındaki değişimler incelendiğinde, Karahallı ilçesinin kırsal yerleşmelerinde 50 kişinin altında iken ilçe merkezinde 100 kişinin üzerinde değerler görülür (Tablo 41, Grafik 30). İlçe merkezinde 1955 sayım yılından itibaren farklılıklar çok değilken 1970 yılında 140 kişinin altına düşmüştür.

Kırsal yerleşmelerde sayım yılları itibariyle ortalama km^2 'ye 40 kişi düşerken, 2000 yılında en alt düzeye inerek 32 kişiye kadar düşmüştür.

Grafik 31: Karahallı İlçe Merkezi ve Kırsal Yerleşmelerin Sayım Yıllarına Göre Matematiksel Nüfus Yoğunlukları (km^2 .’ye Nüfus,1955–2000)

Karahallı ilçesinin yüzölçümü 326.62 km^2 kadardır. Toplam nüfusun yüzölçümüne bölünmesi ile en basit nüfus yoğunluğu kavramı olan matematiksel nüfus yoğunluğu elde edilir¹⁰⁷. Araştırma sahasında matematiksel nüfus yoğunluğu 44.21 kişidir. 22 Ekim 2000 tarihinde yapılan nüfus sayımına göre Türkiye’de km^2 ye düşen insan sayısı 87.5 kişi olduğuna göre Karahallı ilçesinin nüfus yoğunluğu Türkiye ortalamasının altında bir değere sahiptir¹⁰⁸.

Matematiksel nüfus yoğunluk değerinin en fazla olduğu yer 161.1 kişi ile Karahallı ilçe merkezidir. Karahallı ilçe merkezi ile birlikte Kayıklı köyü (105.9) Türkiye ortalamasının üzerinde değere sahiptir (Tablo 42).

¹⁰⁷ TANDOĞAN, *a.g.e.*, s.61.

¹⁰⁸ ŞAHİN, DOĞANAY ve ÖZCAN, *a.g.e.*,s.318.

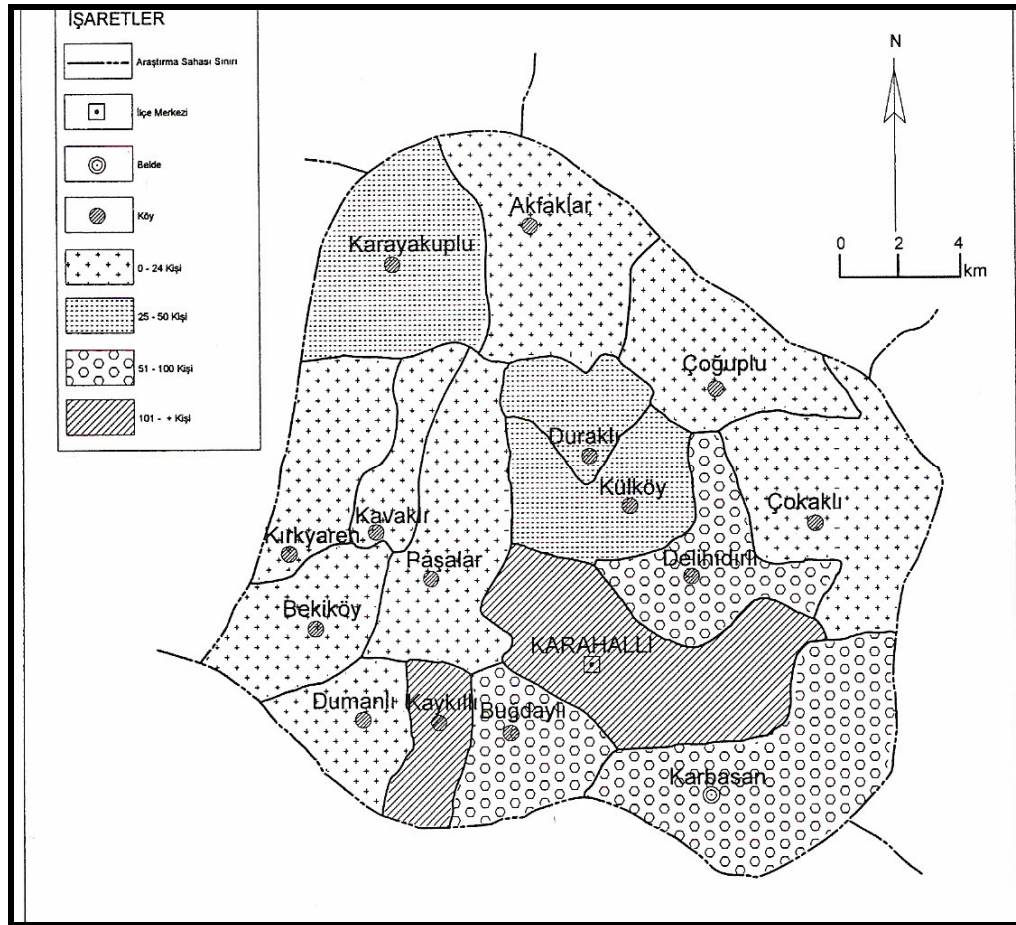
Tablo 42: Karahallı İlçesinde Yerleşmelerin Matematiksel ve Tarımsal Nüfus Yoğunluğu (2000).

Yerleşmenin Adı	Yüzölçümü (km ²)	Toplam Nüfus	Matematiksel Yoğunluk (km ² /kişi)	Tarım Alanı (km ²)	Tarımsal Nüfus	Tarımsal Yoğunluk (km ² /kişi)
Karahallı	32.54	5243	161.12	3.22	1360	422.36
Alfaklar	30.05	617	20.53	15.97	604	37.82
Bekiköy	20.40	392	19.21	5.84	384	65.75
Buğdaylı	14.91	874	58.61	3.28	856	260.97
Çoğuplu	25.20	96	3.80	1.60	94	58.75
Çokaklı	27.04	342	12.64	7.99	335	41.92
Delihıdırlı	16.25	1001	61.60	15.44	980	63.47
Dumanlı	14.48	350	24.17	3.80	343	90.26
Duraklı	9.90	252	25.45	1.38	246	178.26
Karayakuplu	21.81	551	25.26	12.91	540	41.82
Karbasan	32.35	1904	58.85	18.92	1865	98.57
Kavaklı	8.17	144	17.62	1.47	141	95.91
Kaykılı	6.60	699	105.90	3.55	685	192.95
Kırkyaren	22.02	535	24.31	6.18	524	84.78
Külköy	18.99	899	47.31	3.84	881	229.42
Paşalar	25.91	524	20.22	3.28	513	156.40
Toplam	326.62	14423	44.21	108.74	10351	104.38

Kaynak: DİE Verilerinden Yaralanılarak Hazırlanmıştır.

Kırsal yerleşmelerde oranlar arasında farklılıklar yer almaktadır. Kırsal yerleşmelerde yoğunluk değerleri Kaykılı (105.9) ile Çoğuplu (3.8) arasında değişmektedir. Başka yönden ifade edecek olursak kırsal yerleşmeler arasında yaklaşık 27 kat farklılık oluşmaktadır. Bu farklılıkların temel nedeni ekonomik etkinlik, tarım

topraklarının verimliliği ve gelir seviyesi gibi çok çeşitli nedenlerden ileri gelmektedir¹⁰⁹. Kırsal yerleşmelerin çoğunluğu, km² de 50 kişinin altında olduğu yerleşmelerdir. Bunun yanında matematiksel nüfus yoğunluğu 50 kişinin üzerinde olan Buğdaylı dokuma sektörünün, Delihıdırlı dokuma ve tarımsal etkinliğin, Karbasan ise kasaba olmanın avantajını kullanarak matematiksel yoğunluk değerlerinin ortalamasının üzerinde kalmasını başarmışlardır (Şekil 8).

Şekil 8:Karahallı'da Yerleşmelerin Matematiksel Nüfus Yoğunluk Haritası (2000).

¹⁰⁹ ÖZAV, a.g.e., s.82.

Karahallı ve köylerinde değerlerin bu kadar düşük olmasının nedeni sahadan dışarıya yönelik göç hareketlerinin etkisi olmuştur. Karahallı ve köylerinde yoğunluk kazanan göç hareketleri araştırma sahasının تنها bir yapıya kavuşmasını beraberinde getirmiştir.

Tarımsal nüfus yoğunluğu bazı araştırmacıların aldığı değerler bakımından farklılık kazanmaktadır. Araştırmacıların bazıları bucak ve köy nüfusunu baz alırken bazıları ise 10.000'den az nüfusa sahip olan yerleşmeleri değerlendirmekte ve neticede farklı sonuçlar ortaya çıkmaktadır¹¹⁰. Geçimini topraktan sağlayan çiftçi nüfusun ekili-dikili alanlara oranı ile elde edilen değerlere tarımsal nüfus veya zirai nüfus yoğunluğu denir¹¹¹. Tarımsal nüfus yoğunluğunun hesaplanmasında zorluklarla karşılaşmaktadır. Bunun nedeni tarımla uğraşan nüfusun farklı bir iş kolunda faaliyet göstermesinden kaynaklanır. Karahallı için örnek verecek olursak, nüfusun hem dokuma sektöründe faaliyette bulunması diğer taraftan ziraatla uğraşması tarımsal nüfus yoğunluğunun hesaplanmasını zorlaştıran başlıca etmendir.

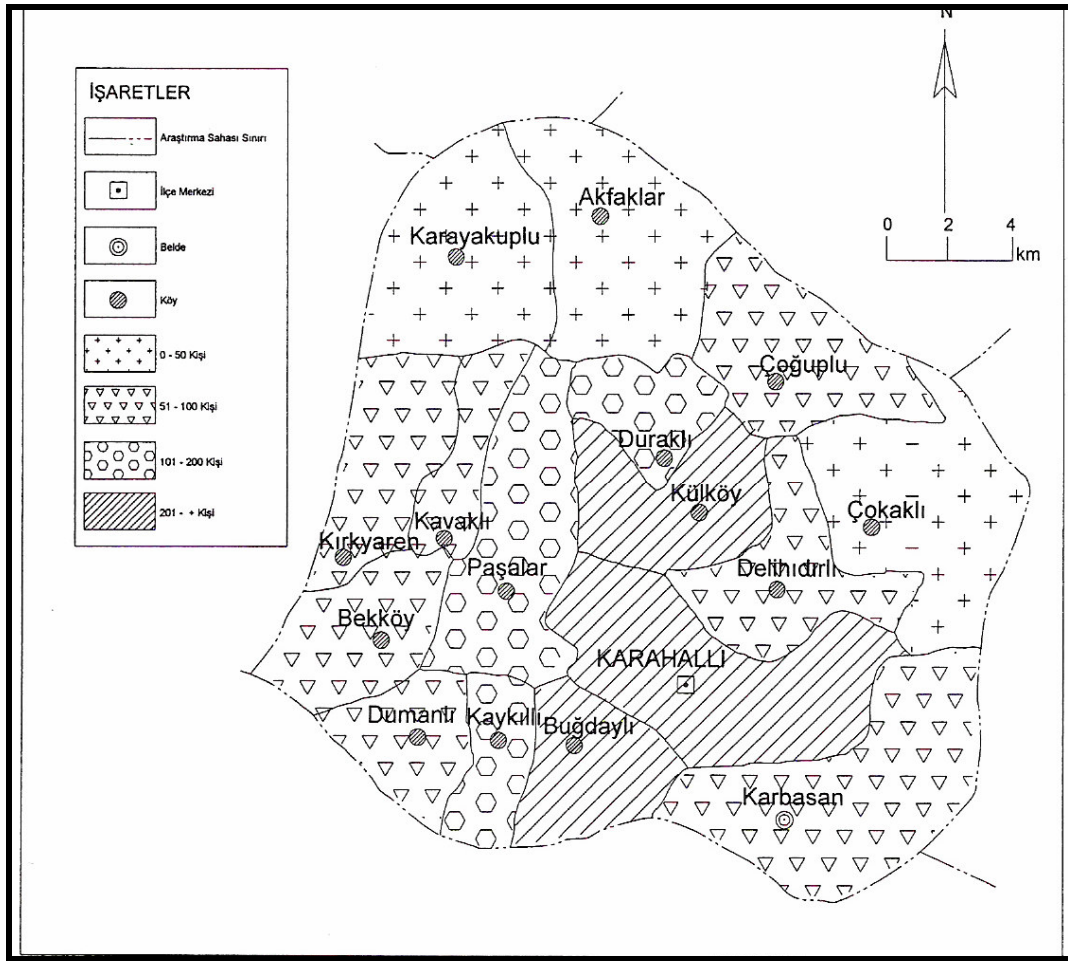
Araştırma sahasında toplam ekili dikili arazi miktarı 44.21 km² kadardır. Tarımsal nüfus ise 10351 kişidir. Buradan hareketle tarımsal nüfus yoğunluk değeri araştırma sahası için ortalama 95.5 kişi olarak ortaya çıkmaktadır. Türkiye için 2000 yılı tarımsal nüfus yoğunluğu 85 kişi kadardır¹¹². Bu durumda sahanın tarımsal nüfus yoğunluk değerleri Türkiye ortalamasının üzerindedir.

Tarım alanlarının sınırlı olması sahada tarımsal nüfus yoğunluğunu artırmıştır. Karahallı ilçe merkezi 3.22 km² lik tarım alanı ile tarımsal nüfus yoğunluğu oldukça yüksek değerlere sahip olmaktadır. Karahallı'da tarımsal yoğunluk 422.3 kişidir. Kırsal yerleşmelerde ise 5 km² nin altında tarım toprağı olan sahalarda değerler oldukça yüksek çıkmaktadır. Buğdaylı 260.9 kişi, Çoğuplu 58.8 Dumanlı 90.3 kişi, Duraklı 178.3 kişi, Kavaklı 95.9 kişi, Kaykılı 192.9 kişi, Külköy 229.4 kişi ve Paşalar 156.4 kişi olarak oldukça yüksek değerler arz etmektedir. Tarım topraklarının sınırlılığı tarımsal nüfus yoğunluğunun yüksek olmasına neden olmuştur. Çoğuplu köyünde tarımsal alanların azlığı yanında nüfus azlığı da etkili olmuştur (Tablo 24, Şekil 9).

¹¹⁰ TANDOĞAN, *a.g.e.*, s.68.

¹¹¹ GÜNGÖRDÜ, *a.g.e.*, s.34.

¹¹² ŞAHİN, DOĞANAY ve ÖZCAN, *a.g.e.*, s.321.

Şekil 9: Karahallı'da Yerleşmelerin Tarımsal Nüfus Yoğunluk Haritası (2000).

Bununla birlikte 5 km² nin üzerinde tarımsal topraklara sahip olan yerleşmelerde yoğunluk biraz daha azalmaktadır. Akfaklar 37.8 kişi, Beki 65.8 kişi, Çokaklı 41.9 kişi, Delihıdırlı 63.5 kişi, Karayakuplu 41.8 kişi, Karbasan 98.6 kişi ve Kirkyaren ise 84.8 kişilik tarımsal nüfus yoğunluğuna sahiptir. Tarımsal arazilerin varlığı bahsedilen kırsal yerleşmelerde nispeten tarımsal nüfus yoğunluğunu düşürmüştür.

2.2. YERLEŞME ÖZELLİKLERİ

2.2.1. Yerleşmenin Genel Özellikleri

Karahallı, doğusunda uzanan Burgaz Dağı masifinin uzantısı olan tepelik ve fazla engebeli olmayan arazi üzerine kurulmuş bir yerleşmedir. Uşak'ın güneyinde yer alır. İlçe merkezinde yerleşme toplu bir özellik gösterir. İlçe merkezi 4 mahalleden oluşmaktadır. Bu mahalleler Dere mahallesi, Boğaz mahallesi, Yeni mahalle ve Konak mahallesidir.

Karahallı köylerinde yerleşme dokusunda çok fazla bir farklılık görülmektedir. Köylerde toplu yerleşme dokusu hâkimdir. Genelde köyler düz araziler üzerinde kuruldukları için toplu yerleşme özelliği göstermektedir. Bu köylerde yerleşme dokuları sık ve meskenler birbirlerine yakın olarak inşaa edilmişlerdir. Karahallı dört mahalleden oluşmaktadır. Karahallı'ya bağlı 14 köy, 1 kasaba bulunmaktadır. İlçe merkezi ile birlikte toplam 16 yerleşim biriminden meydana gelmektedir.

2.2.2. İlçe Merkezinde Arazi Kullanımı

İlçede toplu ve planlı bir yerleşme vardır. İlçede yer alan meskenler genelde iki katlı ve birleşik bir şekilde inşaa edilmişlerdir.

İlçenin altyapı durumuna bakıldığında altyapı çalışmaları hemen hemen büyük ölçüde tamamlanmıştır. Kanalizasyon ve su kanalları döşenmiş ve ilçe ihtiyacına karşılık verebilmektedir. Bütün lağımlar şehir içi kanalizasyon şebekesine bağlanmıştır. Şehir içine mazgallar yeteri kadar konulmamış veya konulan mazgallar bakımsız kaldıklarından tıkanmıştır. Mazgalların yeterli çalışmaması sağanak yağmurlarda şehir içindeki bazı yollarda su taşkınlarının olmasına sebebiyet vermektedir.

İlçe merkezinde şehir içi ulaşımı sağlayan yolların bir kısmı asfalt yol ve bir kısmı parke taşı döşenerek kaplanmıştır. Stabilize yol ilçe merkezinde yer alsa da fazla değildir. Şehirsal fonksiyonların mekândaki dağılışına baktığımızda resmi binaların hepsi şehir merkezinde yer almaktadır. Bu idari binalar Belediye, Hükümet Konağı, İlçe Jandarma Bölük Komutanlığı, Banka şubesi ve diğerleridir.

İlçe alış-veriş merkezleri, manifaturacılar, konfeksiyonlar, beyaz eşya satıcıları, inşaat malzemeleri satıcıları, sarraflar, oto yedek parça satıcıları gibi ticarethaneler ilçe merkezinde çeşitli alanlara yayılmışlardır. Çok katlı iş hanı yoktur. İlçede oto tamircileri, sobacılar, sıcak demir işleyen atölyeler ve diğer küçük imalathaneler Karahallı'da küçük sanayi sitesi bulunmadığından bu tür işletmeler belediye tarafından

gösterilen yerlerde hizmet vermektedirler. Şehir içinde halkın boş zamanını geçirebileceği, park alanları mevcuttur. İlçe merkezinde belediye tarafından yapılmış sebze ve meyve pazarı yer almaktadır. Cumartesi günü Karahallı pazarı kurulmakta ve halk haftalık meyve-sebze ihtiyacını buradan karşılamaktadır.

2.2.3. Yerleşme Şekilleri

Yerleşmeler coğrafi açıdan kır ve şehir yerleşmeleri olarak incelenmektedir. Araştırma sahasında kır yerleşmeleri çoğunluğu meydana getirmektedir. Kırsal yerleşmeler tarım ve hayvancılığın birlikte yapıldığı ya da birinin diğerine göre ön plana çıktığı yerleşmelerdir¹¹³. Yerleşim birimindeki insanların çoğu geçimini tarım ve hayvancılıktan sağlıyorsa bu yerleşme kırsal yerleşmedir. Buna karşılık nüfusun çoğu geçimini sanayi ve hizmet sektöründe çalışarak sağlıyorsa kent yerleşmesi olarak tanımlanır¹¹⁴. Bu durumda Karahallı ilçe merkezi şehirselleşirken diğer 15 yerleşim birimi kırsal yerleşme özelliği göstermektedir.

2.2.3.1. Köy Yerleşmeleri

Araştırma sahasındaki yerleşmelerin büyük çoğunluğunu köy yerleşmeleri oluşturmaktadır. Sahada bulunan 16 yerleşim biriminin 14'ü köydür. Köyler sahadaki yerleşmelerin % 88'ini teşkil eder.

Uşak'ın il olmasıyla birlikte yakın bir geçmişte ilçe olan Karahallı'nın köy sayısı değişmemiştir. 1955 yılında 14 köye sahip iken 1958 yılında Çoğuplu muhtarlığına bağlı olan Duraklı'nın ayrılması ile köy sayısı 15'e çıkmıştır. Daha sonraki yıllarda nüfusunu geliştiren Karbasan'ın kasaba olması ile köy sayısı 14'e düşmüştür.

Sahadaki kırsal yerleşmelerin sadece birinde belediye teşkilatı yer almaktadır. Söz konusu yerleşme Karbasan kasabasıdır. Karbasan kentsel özellik kazanmadığı için fonksiyonel olarak köy yerleşmelerinden farklı değildir. 2000 yılında yapılan nüfus sayımında Karbasan'da 1904 kişinin yaşadığı tespit edilmiştir. Bu durum nüfus olarak da kasabadan çok köy yerleşmesi özelliğini andırmaktadır.

¹¹³ ATALAY, 1994b, s.308.

¹¹⁴ ŞAHİN, DOĞANAY ve ÖZCAN, *a.g.e.*, s.331.

2.2.3.1.1. Kuruluş yerlerine göre köyler

Araştırma sahasında yer alan köy yerleşmelerinin düz ve az eğimli yamaçlarda yerleştiklerini görmekteyiz. Bu köylerden 7'si düz arazide geriye kalan 8 köy ise az eğimli yamaçlarda yerleşmişlerdir. Düzlük alanlarda kurulan köyler tarımsal arazi yönünden zengindir.

Düz arazide kurulan Alfaklar, Delihıdırlı, Karayakuplu ve Karbasan, 1000 hektarın üzerinde tarımsal araziye sahiptir. Az eğimli yamaçlarda kurulan köylerde ise tarım toprağı sınırlıdır. Bu köylerdeki tarımsal alanlar 5000 dekarın altındadır.

Fotoğraf 15: Yamaçta Kurulan Kırkyaren Köyü ve Batısındaki Tarım Arazileri.

2.2.3.1.2. Yüzölçümü Büyüklüğüne Göre Köyler

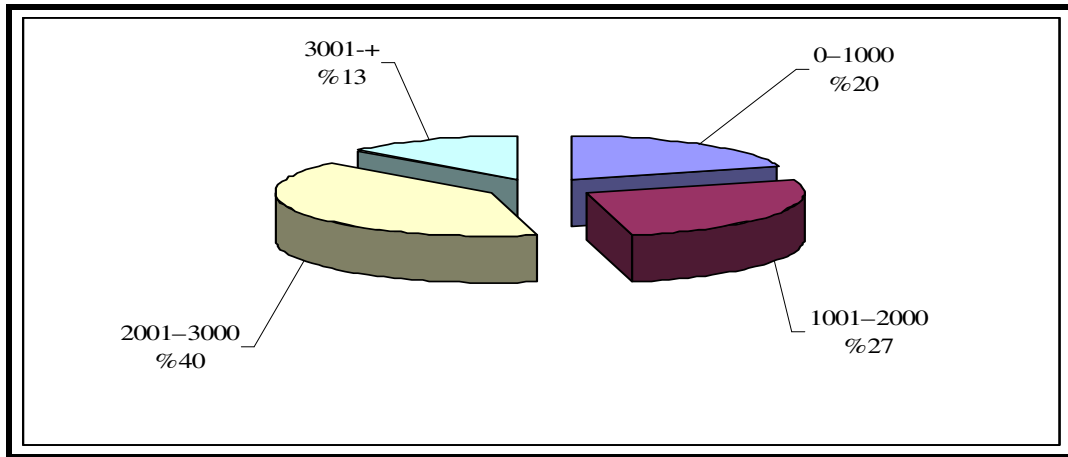
Karahallı köylerinde arazi miktarları büyük farklılıklar arz eder. Yerleşim birimi başına ortalama 2041 hektar arazi düşmektedir. Alfaklar, Karbasan, Çoğuplu, Çokaklı ve Paşalar 2500 hektar üzerinde araziye sahip iken Kaykılı, Duraklı ve Kavaklı 1000 hektarın altında arazi miktarına sahiptir.

Tablo 43: Karahallı İlçesinde Köylerin Yüzölçümü Büyüklüğüne Göre Dağılışı (2005).

Yüzölçümü Büyüklüğü (ha.)	Köy Sayısı	%'si
0-1000	3	20
1001-2000	4	27
2001-3000	6	40
3001-+	2	13
Toplam	15	100

Kaynak: Tapu ve Kadastro Müdürlüğü ve İlçe Tarım Müdürlüğü Kayıtlarından Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Köy yerleşmeleri içerisinde Delihıdırlı 1625 hektarlık arazinin 1544 hektar'ını tarımsal amaçlı kullanırken 2520 hektar araziye sahip olan Çoğuplu ancak 160 hektarını tarımsal amaçlı kullanmaktadır. Köy yerleşmelerinin geniş yüz ölçümüne sahip olmaları tarımsal üretimin artmasına sağlarken, geniş yüzölçümüne sahip köylerde toprakların tarıma uygun olmaması olumsuz sonuçlara neden olmaktadır.

Grafik 32: Karahallı İlçesinde Köylerin Yüzölçümü Büyüklüğüne Göre Oransal Olarak Dağılışı (2005-ha. Olarak).

2.2.3.1.3. Yerleşme Şekillerine Göre Köyler

Köy yerleşmelerini dokularına göre ayırdığımızda toplu ve dağınık köy yerleşmeleri olarak belirlenir. Köylerin toplu ve dağınık olmasını belirleyen en önemli faktör yüzey şekilleri ve iklimdir. Uğraşılan ekonomik faaliyetler, ulaşım koşulları,

güvenlik kaygıları, etnolojik ve sosyal etkiler gibi beşeri ve ekonomik faktörler de etkili olmaktadır¹¹⁵.

Araştırma sahasında ova ve platolar üzerinde yer alan köyler toplu yerleşme özelliği gösterirler. Toplu yerleşmelerde köyler genellikle bir meydan etrafında toplanmışlardır ve dairesel şekilli köyleri andırırlar. Sahada farklı plan tipine sahip köyler yer almaktadır. Düz ve az eğimli yüzey şekillerine sahip alanlarda kurulan dairesel şekle sahip olan köyler ile yamaçlarda kurulmuş olan küme köylerine rastlanmaktadır.

Dairesel şekle sahip olan köylerde okul, camii, kahvehane, köy konağı gibi genel amaçlı konutlar köy yerleşmelerinin ortasında yer alır. Az eğimli yamaçlarda kurulan yerleşmeler ise küme köyleri özelliği gösterir. Bu köylerde genellikle ortak amaçlı kullanılan yapıların köyün çeşitli yerlerine dağıldığı görülmektedir. Karahallı'ya bağlı köylerde engebeli alanlarda kurulan köylere rastlanmaz. Topografya'nın arızalı bir yapıya sahip olmaması bu durumu ortaya çıkarmıştır.

2.2.3.1.4. Adlarına Göre Köyler

Dört kardeş olan Kara Halil, Garip Hasan, Gara Bedir ve Deli Hıdır araştırma sahasında bulunan dört yerleşmeyi kurmuşlardır. Bu yerleşmelerden bu günkü Karahallı Kara Halil, Karbasan Garip Hasan, Delihıdırlı Deli Hıdır adındaki kişiler tarafından kurulup adları verilmiştir. Kardeşlerden Gara Bedir ise Çivril ilçesine bağlı olan Karabedirler köyünü kurmuştur. Kardeşler içerisinde Hıdır iri yapılı ve yarı deli biri olduğu için su kaynağının en bol olduğu yeri seçmiştir.

Buğdaylı köyünün Uşak merkez Buğdaylı, İsparta-Yalvaç veya Afyon'un Şuhut ilçesinden gelenler tarafından kurulduğu söylenmektedir. Bu köy ismini tarımsal ürün olan buğdaydan almıştır. Buğday yörede çok yetiştirilen bir tarımsal ürün değildir.

Bekiköy'ün eski ismi Paşapınar'dır. Köy ismini su kaynağına bağlı olarak almıştır. Kaykıllı köyünün eski adı Gaygılı'dır. Gara Ali adında bir kişi tarafından kurulmuştur. Köy halkı kaykı konuşmalarından dolayı köyün adı Kaykıllı'ya dönmüştür. Karayakuplu ve Alfaklar köyü ismini kurucularından almışlardır. Yörede Karayakuplu'yu Karayakup ismindeki kişinin, Alfakları ise Ali Fakir veya Ali Fakih adındaki kişinin kurduğu tahmin edilmektedir.

¹¹⁵ ÖZAV, *a.g.e.*, s.100.

Kırkyaren, kırk samimi dost ve arkadaş tarafından kurulmuştur. Yöredeki bu sahaya gelip giderken Kırkyaren'in yanına gidiyoruz-geliyoruz derken zamanla köyün adı Kırkyaren olarak kalmıştır. Paşalar köyde türbesi buluna paşa tarafından adı verilmiş ve köyün adı Paşalar olarak kalmıştır. Dumanlı köyü ismini kurulduğu tepenin sürekli sisli bir yapıya sahip olmasından dolayı almıştır. Köy ismi bir meteorolojik olaya bağlı olarak verilmiştir.

Külköy daha önceleri bitki örtüsünün yoğun olduğu bir saha olduğu için adı Gülköy'dür. Köyün geçirdiği yangın sonucunda bitki örtüsünü kaybetmesine bağlı olarak adı Külköy olmuştur. Çokaklı köyü ise arazinin litolojik yapısına bağlı olarak ismini almıştır. Köyde kireçtaşı arazilerinin yaygınlığı ve beyaz görünümü köye adını vererek Çokaklı olmasına neden olmuştur.

Çoğuplu köyü çoğalmaktan gelmektedir. Kavaklı köyü Sarı Kavuk adındaki bir kişi tarafından kurulduğu ve adının zamanla Kavaklı olduğu söylenmektedir. Kavaklı köyü ise adını bitki örtüsünden de almış olabileceği düşünülmektedir. Duraklı ise eski yol üzerinde konaklanan yer olduğu için zamanla adı Duraklı olarak anılmaya başlanmıştır.

Karahallı ilçesinde yer adları ile ilgili detaylı çalışmalar yapılmadığı için coğrafi olaylardan adını alanlar ve yörede anlatılan şahıslara dayalı köy isimleri şeklinde yer adları gruplandırılmıştır.

2.2.4. Karahallı'da Mesken Tipleri

Yörede mesken tiplerine doğal faktörler, ekonomik faaliyetler, gelenek ve görenekler, halkın ekonomik durumları etki yapmaktadır. Karahallı ve çevresinde dört tip meskene rastlamak mümkündür. Düz damlı toprak meskenler, iki katlı düz damlı toprak meskenler, iki katlı düz damlı taş meskenler ve yeni tip betonarme meskenlerdir, köy odaları ve bağ evleridir..

İlk üç mesken tipinde iklim ve yöreden temin edilen malzemelerin etkisi büyüktür. İlçede ulaşım imkânlarının artmasına bağlı olarak mesken yapımı için gerekli olan malzemeler (tuğla, kiremit, demir, çimento) kolay temin edilmiştir. Bugün ilçe merkezinde imkânların artmasına bağlı olarak toprak ve taş meskenler ortadan kalkarak yerlerini modern betonarme meskenlere bırakmışlardır.

Karahallı köylerinde meskenlerde kullanılan malzeme köylerin bulunduğu yere göre değişmektedir. Alfaklar ve Karayakuplu gibi düz araziler üzerinde yer alan köylerde yapı malzemesi olarak kerpiç kullanılmaktadır. Diğer kırsal yerleşmelerde hâkim yapı gereci taştır. Kireç taşının yörede çok bulunması ve kolay işlenebilmesi yapıların ana malzemesi haline gelmesine neden olmuştur.

2.2.4.1. Toprak Meskenler

Tek katlı ve iki katlı olarak inşa edilmektedirler. Bu tip meskenlerde hâkim yapı gereci kerpiçtir. Kerpiç; toprak ve samanın su ile karıştırılarak çamur haline getirilip kalıplara dökülmesi ile elde edilir. Toprak meskenlerin temelinde taş kullanılır. Temelde taş kullanılmasının nedeni ise kerpiğin topraktan nemlenip ufalanmasını önlemek içindir. Toprak meskenler genelde tek katlı olarak inşa edilmektedir. İki katlı toprak meskenler dolgu veya hımış ev olarak da adlandırılmaktadır. Toprak meskenlerde duvar kalınlığı 50 cm. yi geçmekte pencerelerin ebatları ise küçüktür. Toprak meskenlerin kışın içi sıcak olup yaz mevsiminde serin olmaktadır. Toprak meskenlerin çatı kısmı kiriş denilen ağaçlarla örtülüp kirişlerin üstü mertek denilen daha küçük ahşap malzeme ile kapatılmakta ve çatının üstü toprakla örtülmektedir. Çatının akmasını önlemek için kış aylarında sürgü denilen silindirik şeklindeki taşla sürgülenmektedir.

Fotoğraf 16: Alfaklar Köyünde İki Katlı Toprak Mesken.

Evin bölümlerine ise hayat denilen bir salondan girilmektedir. Odaların hepsi hayat kısmına açılır. Hayat evin hemen hemen ortasında yer alan uzunlamasına bir salondur. Odaların birisinde ocaklık bulunur, aynı zamanda bu oda mutfak ve ekmek evi yerine kullanılır. Odaların birinde köşede banyo yer alır. Tuvalet ise dışarıda bahçenin bir kenarında yapılmıştır. Ev eklentileri arasında yer alan ahır, samanlık, tahıl ambarı evden ayrı bahçe içinde inşaa edilmiştir. Şu an yapılmayan toprak meskenleri kullananlar çatıları kiremit ile örtülmektedir.

İki katlı toprak meskenlerde hâkim yapı gereci kerpiçtir. Tek katlı toprak meskenlerle ayrılan özelliği ise iki katlı olmaları ve ahşap iskeletlerden oluşmalarıdır. İki katlı toprak meskenler ahşap bir iskelet oluşturularak iskeletin boş kısımları kerpiç ile doldurulur. Bu meskenlere dolgu ev ya da hımış ev olarak ta isimlendirilir.

Fotoğraf 17: Eski Meskenlerde Giriş Kapısı (Kocakapı-Alfaklar Köyü).

Yine bu meskenlerin çatıları düz dam çatılı olarak yapılmıştır. İki katlı toprak meskenlerde alt kat ahır, samanlık ve tahıl ambarı olarak kullanılmakta. Üst kat ise ailenin oturduğu yerdir. Üst katta ortada hayat denilen bir salon bulunur ve bütün odalara bu salondan girilir. Odaların birinde ocaklık yer alır ve bu oda yine mutfak ve ekmek evi olarak kullanılır. Tuvalet bahçenin bir kenarına meskenden ayrı olarak yapılmıştır. Düz dam çatılı olan meskenlerin kışın çatısının akması için çatıları sürgülenir. Bu meskenler daha sonra kiremit örtüsü ile kapatılmıştır.

2.2.4.2. Taş Meskenler

Yörede bu tür meskenlere Karahallı merkez ve köylerinde yoğun olarak rastlanmaktadır. Kalker taşının sahanın egemen litolojik yapısını meydana getirmesi ve bu taşın kolay işlenebilmesi meskenlerde birincil yapı gereci olarak kullanılmasına neden olmuştur. Taş meskenler iki katlı olarak inşa edilirken taşlar yığma şeklinde veya ahşap iskeletten oluşturulup iskeletin boşlukları taşlarla doldurulup inşa edilmekte. Ahşap iskeletten oluşan taş evler hımış ve dolgu ev olarak adlandırılmaktadır.

Taş meskenlerde isminden anlaşılacağı gibi hâkim yapı gereci taştır. İki katlı olarak inşa edilmektedirler. Nadir de olsa tek katlı taş meskenler vardır. Taş meskenlerde birinci kat ahır, samanlık ve tahıl ambarı olarak kullanılmaktadır.

Üst katta dam üstü denilen bir boşluk bulunmakta ve buradan hayat denilen yine meskenin tam ortasında yer alan salona geçilmekte ve bütün odalar hayat kısmına açılmaktadır. Odaların birinde ocaklık bulunmakta bu oda mutfak ve ekmek evi olarak kullanılmaktadır. Banyo odanın bir köşesinde yer almaktadır. Tuvalet meskenden ayrı bahçenin bir kenarına yapılmıştır.

Fotoğraf 18: Karahallı İlçe Merkezinde Dolgu Yöntemi Kullanılarak Yapılan Taş Ev.

Fotoğraf 19: Karahallı İlçe Merkezinde Ahşap İskeletten Yapılan Toprak Mesken.

Fotoğraf 20: Karahallı İlçe Merkezinde İki Katlı Yığma Taş Ev

2.2.4.3. Modern Betonarme Meskenler

Modern betonarme meskenler ülkemizin genelinde görülen betonarme meskenlerle aynıdır. Bu meskenler tek katlı olarak inşaa edildikleri gibi çok katlı olarak da yapılmaktadırlar. Karahallı'da tek katlı ve Avrupa'da çalışan işçilerin ve Karahallı'nın dışında yer alan iş adamlarının yaptırdığı (3-4 katlı) çok katlı modern betonarme binalar yer almaktadır.

Bu tip meskenler iki türlü inşaa edilmektedir. Birincisinde temel taş ile yapılmakta ve üstüne tuğlaların yığılması ile oluşturulan yığma betonarme evler inşaa edilmektedir. İkincisinde ise beton bir iskelet oluşturulmakta ve iskeletin araları tuğla ile örülmektedir. Modern betonarme meskenler şehirlerdekiyle aynı plan özelliklerini taşırlar. Kullanım amaçları ve planları arasında çok bir fark yoktur. Bu tür meskenler tarımla uğraşan aileler tarafından kullanılıyorsa ev eklentileri bulunmaktadır.

Ev eklentileri meskenden ayrı bahçenin bir kenarına yapılmışlardır. Ev eklentileri arasında samanlık, ahır, tahıl ürünlerinin konulduğu ambar ve ekmek evi yer alır. Yapılan evde bodrum kısmı yer almıyor ise evin eklentileri arasına odun ve kömürün konulduğu kömürlük girer. Meskenlerin çatıları kiremit ile örtülmüştür.

Fotoğraf 21: Karahallı İlçe Merkezinde Çok Katlı Modern Bir Ev

Fotoğraf 22: Karahallı İlçe Merkezinde Müstakil Modern Bir Ev

2.2.4.4. Köy Odaları

Karahallı köylerinde yer alan özel fonksiyonu olan köy odaları ise kullanımı ve yapılış amacı farklıdır. Köy odaları köylünün ortak malı olabildiği gibi tek bir aile ve sülaleye ait olabilir.

Köy odaları şu anda kullanılmıyor olsa bile yapılış amacı şudur: Köy odaları köylünün ortak malı olup yapımı ve bakımı köylüye aittir. Köye ticaret, ziyaret veya yolu düşen kişilerin barındırıldığı meskenlerdir. Bu yapılar çift katlı olup birinci kat ziyaretçinin getirdiği binek hayvanına ayrılan dam kısmını oluşturur. İkinci kat ise ziyaretçinin barındırıldığı yerdir. Buraya gelen kişilerin yiyeceği köylü tarafından karşılanır.

Köy odaları kış aylarında erkeklerin toplanıp sohbet ettiği mekânlar olarak ta kullanılmaktaydı. Şu anda köylerde bulunan köy odaları bakımsız bir durumdadır ve eski işlevlerini yitirmişlerdir. Ulaşımın gelişmesi köye ziyaret amacıyla gelen kişilerin konaklama ihtiyaçlarını daha rahat karşılamaları bu mekânların özelliğini yitirmesine neden olmuştur. Köyde kahvehanelerin açılması köylünün sohbet ettiği ve çeşitli konuları bu mekânlarda paylaşmaları köy odalarını kullanılmaz duruma getirmiştir.

Fotoğraf 23: Duraklı Köyünde Kullanılmayan Bir Köy Odası

2.2.4.5. Bağ Evleri

Bağ ziraatının yoğunluk kazandığı Karahallı ve köylerinde bağ evlerine rastlamak mümkündür. Banaz çayı vadisinde yer alan sahalarda bağ evleri yoğunluk kazanmıştır. Bağ ziraatının yoğunluk kazandığı diğer köylerde de rastlanır. Paşalar deresi bağ evlerinin oldukça fazla olduğu sahadır.

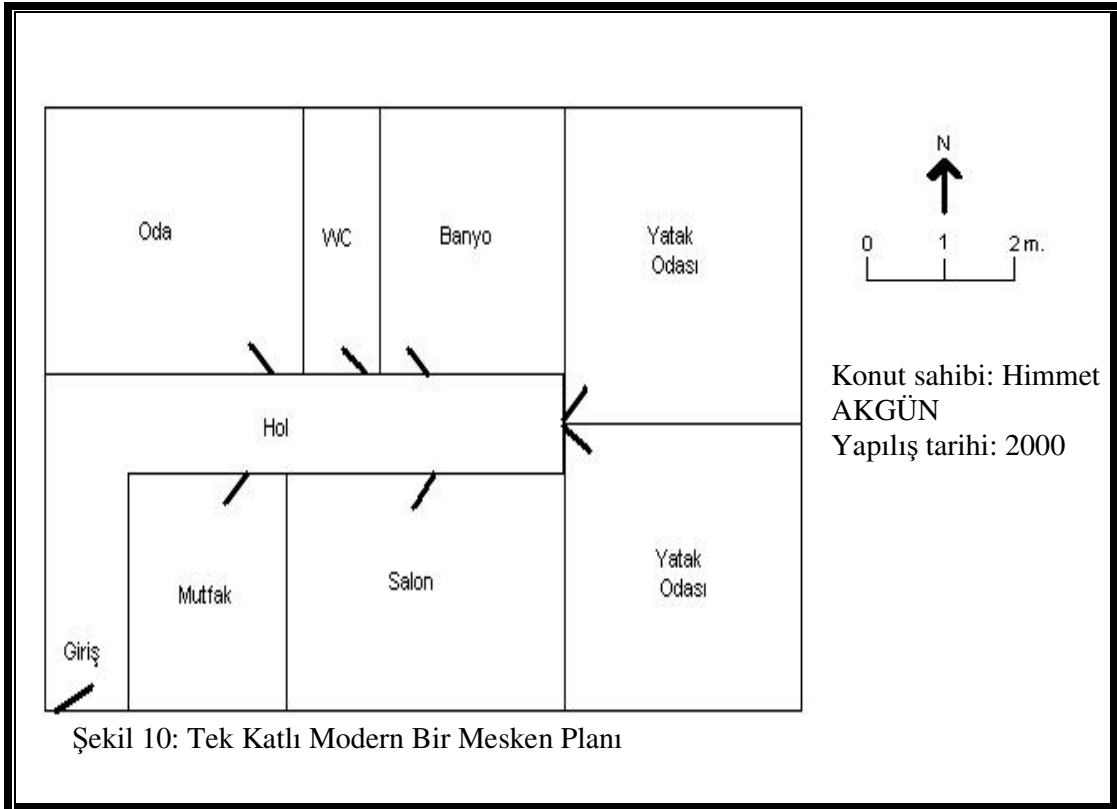
Fotoğraf 24: Banaz Çayı Vadisinde Yeni Yapılan Bağ Evleri.

İki katlı ve tek katlı olarak inşa edilen bağ evleri yazlık mekânlar olarak ta kullanılmaktadır. Bağ evleri yörede rekreasyon faaliyetleri ve bu faaliyetlere bağlı olarak ailelerin zaman geçirdiği alanlardır. Paşalar köyünün bir mahallesi haline gelen

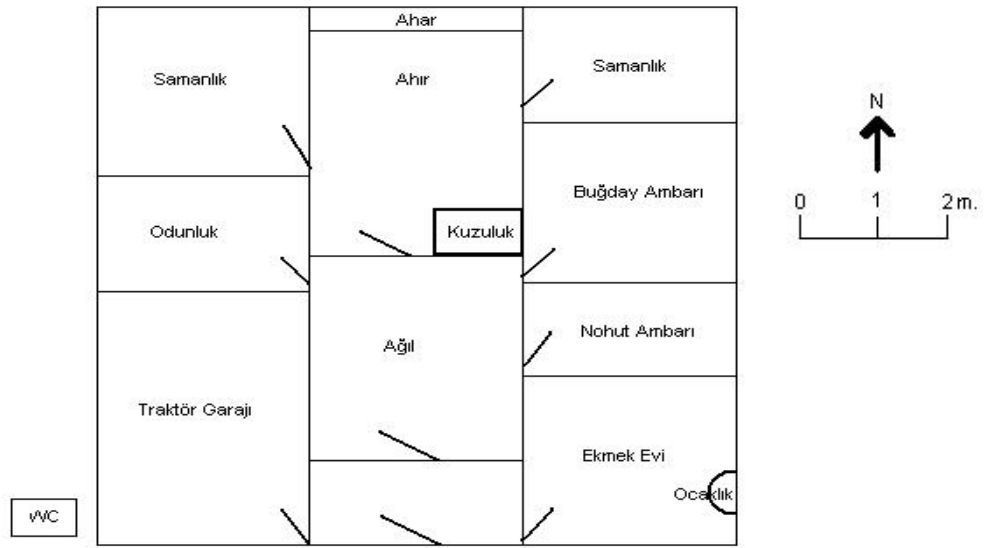
Banaz çayı vadisindeki bağ evlerinde yılın on iki ayı oturan ailelere rastlamak mümkündür. Bağ evleri ilkbahar başlangıcında göç edilip, bağ bozumundan sonra asıl yerleşmelere dönülen geçici yerleşmelerdir. Paşalar deresi ve Derincik deresi olarak adlandırılan sahada yılın on iki ayı oturulan bağ evlerine rastlanmaktadır.

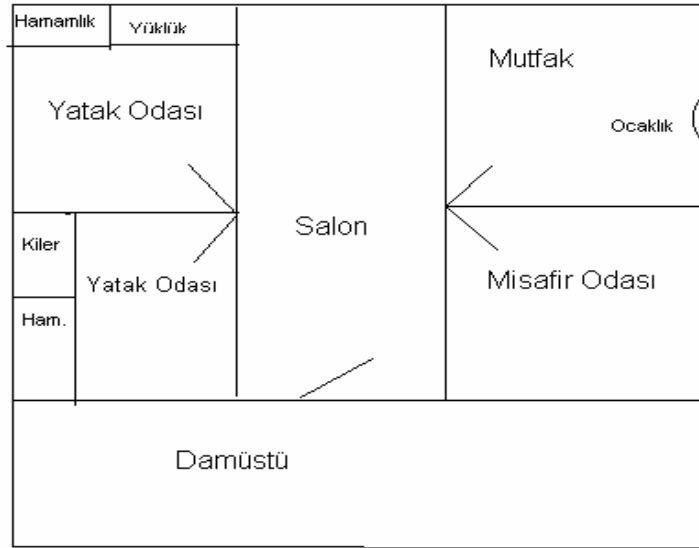
Fotoğraf 25: Banaz Çayı Vadisinde Eski Tek Katlı Bağ Evleri.

Şekil 10: Tek Katlı Modern Bir Mesken Planı

I. Kat Planı

II. Kat Planı

Şekil 11: Alfaklar Köyünde İki Katlı Kerpiç Ev Planı

Konut sahibi: Hasan Gökturna

Yapılış tarihi: 1967

III. BÖLÜM

EKONOMİK COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

3.1. GENEL BAKIŞ

Karahallı ilçesinin genel geçim kaynağını dokumacılık oluşturur. Araştırma sahasında tarım topraklarının sınırlı oluşu tarım dışı faaliyetlerin oluşmasında etkili olmuştur. Bu faaliyetlerin başında da dokumacılık gelmektedir. Karahallı yöresi geçmişte el tezgâhlarında sürdürdüğü dokumacılığı bugün modern fabrikalara taşımıştır.

İnceleme sahasında hayvancılık sınırlı da olsa yapılmaktadır. İlçe ihtiyaçlarını karşılamasa da bir nebze olsa cevap vermeye çalışmaktadır. Sahada dokuma sektörünün varlığı elde edilen ürünlerin pazarlanması ticareti geliştirmiştir. Açılan organize sanayi bölgesi gelecekte yöredeki ekonomik hayatı oldukça canlandıracaktır.

3.2. GENEL ARAZİ KULLANIŞI

Araştırma sahası genel olarak düz arazilerden meydana gelmektedir. Saha yüzölçümünün % 45.9 ekili dikili arazilerden oluşmaktadır. 147110 dekar alanda tarım yapılmaktadır. 1994 yılı Türkiye ortalamasının % 21.7 olduğu dikkate alınırsa bu oranın ülke ortalamasının oldukça üzerinde olduğu dikkati çeker¹¹⁶. Bundan hareketle sahanın yüzey şekillerinin tarım yapmaya uygun olduğunu anlamaktayız.

Sahanın tarımsal özellik olarak kuru ziraata ayrılmış olması ekip biçme şeklinde yapılan tarımsal etkinliklerin sadece 8820 dekarını sulu, geriye kalan 138290 dekarı ise kuru tarımın yapılması bölge tarımının % 6 oranında sulu % 94 oranında ise kuru karakter taşıdığını göstermektedir. Ekili dikili alanlar arasında en büyük payı 56892 dekar ve % 38.7'lik oran ile tahıllara ayrılmıştır.

Ekip dikme faaliyetleri içerisinde en büyük pay bağ alanlarına ayrılmış olup dikili araziler ise toplamda % 26,3'lik oran ile ikinci sırayı alır. Baklagiller ise % 22'lik oranla daha az yer teşkil eder. Sanayi bitkilerinin ekim alanı ise 7381 dekar ile 3. sırada yer almaktadır. Toplamda da % 5'lik ekim alanı teşkil etmektedir.

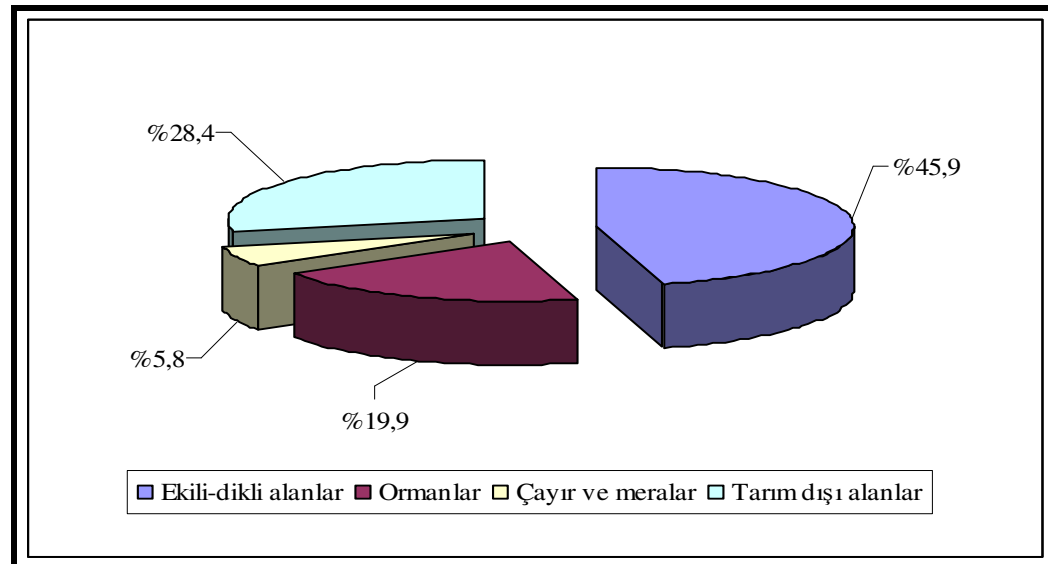
¹¹⁶ ÖZAV, *a.g.e.*, s.135.

Tablo 44: Karahallı İlçesinde Arazilerin Yararlanış Bakımından Bölünüşü.

Yararlanma şekli	Yüzölçümü (da.)	%'si
Ekili-dikli alanlar	147110	45.9
Ormanlar	63890	19.8
Çayır ve meralar	18530	5.8
Tarım dışı alanlar	90920	28.5
Toplam	320450	100.0

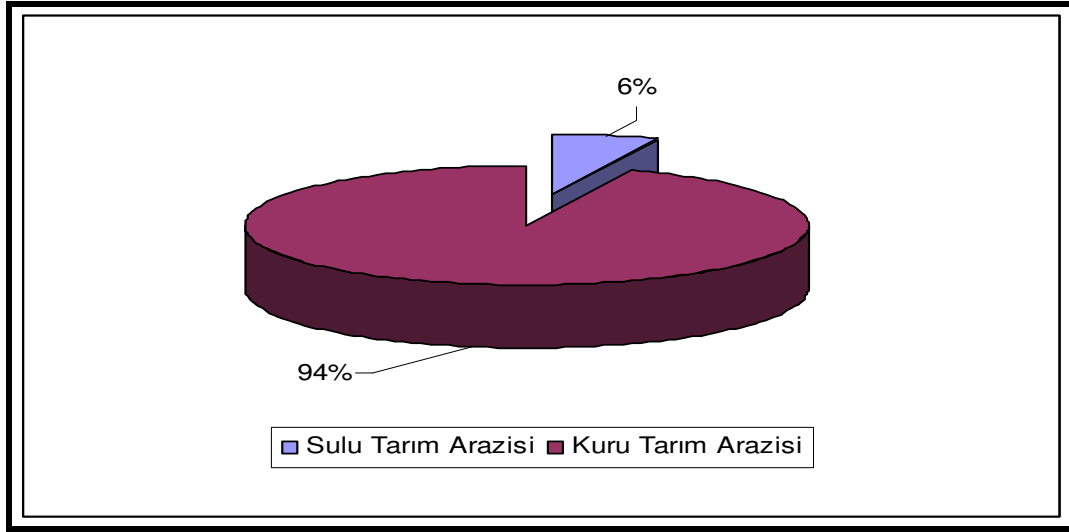
Kaynak: Tarım İlçe Müdürlüğü Verileri (2005).

İlçe yüzölçümünün yarıya yakını tarım alanlarından oluşurken sulanabilen arazi miktarı oldukça sınırlıdır. 1997 yılında hazırlanan Uşak ili arazi varlığında 2800 dekar olan sulu tarım arazisi günümüzde 8820 dekara çıkmıştır. Yine bu yıl da kuru tarım arazisi toplamda 116520 dekar iken günümüzde ise Tarım İlçe Müdürlüğüne verilerine göre 138290 dekar ulaşmıştır. Sulu tarım ve kuru tarım alanlarındaki artışın nedenleri arasında çakma kuyuların fazlalaşması ve daha önce tarımsal amaçlı kullanılmayan sahaların tarıma açılmasından kaynaklanmaktadır.

Grafik 33: Karahallı İlçesinde Arazi Kullanışının Oransal Dağılımı (2005).

Tarıma ayrılan araziler içerisinde sulanabilen arazi miktarı % 6'dır, geriye kalan % 92'lik kısım kuru tarım arazisidir. Sulu tarım arazilerinin bu kadar az olması tarımdan elde edilen gelirin düşmesine ve yetiştirilebilen ürün çeşidinin azalmasına neden olmaktadır¹¹⁷. Banaz çayının geçtiği sahalardaki arazilerde sulama ile tarım yapılmaktadır.

Grafik 34: Karahallı İlçesinde Sulu Tarım ve Kuru Tarım Arazilerinin Oranı (2005).

Orman alanları Banaz çayı kenarındaki yamaç ve tepelerde çam ormanları, Külköy, Delihıdırlı, Çokaklı, Karahallı ve Karbasan arasında kalan sahada palamut meşesi korulukları yer almaktadır. Diğer sahalara ise fundalık ve çalılıklardan oluşmaktadır. Yükseltinin az olması tepelik alanların antropojen etki ile çıplak kalmasına neden olmuştur. 63890 dekar orman arazisi genel arazi varlığı içerisinde % 20'lik alan ile 3.sırada yer almaktadır. Tarım dışı ve kayalık alanlar ilçe genelinde oldukça geniş yer tutmaktadır. 90920 dekar alan ilçe yüzölçümünün 28.4'lük kısmını teşkil etmektedir. Arazi dağılışı bakımından ikinci sırada yer almaktadır. Orman örtüsünün tahrip olması tepelik alanların ve eğimli sahalarda erozyon etkisi ile kolay aşındırılıp süpürülerek çıplak kalmasına neden olmuştur. Bu durum yörenin önemli sorunları arasında yer alır.

Toprak örtüsünü koruyan sahalarda ağaçlandırma çalışmaları yapılmıştır. Yerleşim alanı ise ilçe genelinde 2010 dekarlık alan teşkil etmektedir. Çayır mera

¹¹⁷ ÖZAV, a.g.e., s.136.

arazisi ise 18530 dekar ile % 5.8'ini teşkil etmektedir. Hayvancılık için önemli yer teşkil eden çayır ve meralar ilçe genelinde önemli bir kısım meydana getirmediğinden bu durum yörede hayvancılığın gelişmemesine neden olmuştur.

3.3. TARIM

Tarımın genel özellikleri Türkiye genelinde olduğu gibi yörede de tarımsal alanda yaşanan ilerlemeler sayesinde önemli gelişmeler kaydetmiştir. Makineleşme, gübre kullanımı, toprak bakımı ve ıslahı, zararlılarla mücadele konularında gelişme yöredeki tarımsal karakteri de bir nebze geliştirmiştir. Araştırma sahasında tarım toprakları düz araziler üzerinde bulunan Alfaklar, Delihıdırlı, Karbasan, Karayakuplu, Çokaklı ve Kırkyaren gibi köylerde geniş yer tutarken tarım toprakları sınırlı olan Çoğuplu, Duraklı, Kavaklı gibi köyler sınırlı tarım toprakları üzerinde zirai faaliyetleri gerçekleştirmektedir.

Çok fazla engebeli olmayan topografyaya sahip Karahallı yöresinde tarımın kurak karakter taşıması işlenen arazi miktarını da sınırlı bırakmıştır. Sürekli ekilen sahalarda verimi artırmak amacıyla mutlaka gübre kullanılması gerekmektedir. Sulu tarımın sınırlı olması toprakların işlenme oranını da düşürmüştür.

Tablo 45: Karahallı İlçesinde Tarım Alet ve Makinelerinin Türlerine Göre Dağılışı (2005)

Tarım Alet ve Makineleri	Sayısı (adet)	Tarım Alet ve Makineleri	Sayısı (adet)
Hayvan pulluğu	200	Biçer Döver	4
Kulaklı Traktör Pulluğu	580	Selektör	2
Kültüvatör	80	Sırt pülverizatörü	1400
Ark pulluğu	10	Kuyruk pülverizatörü	100
Merdane	1	Motorlu pülverizatör	30
Dskli ve diğer tırmıklar	185	Derin kuyu pompası	1
Kombine tahıl mibzeri	120	Süt sağma makinesi	60
Fide diki makinesi	3	Römork	380
Kimyevi gübre dağıtıcısı	170	Su tankeri	10
Balya makinesi	3	Traktör	400
Sap döver harman mak.	20	Toplam	3750

Kaynak: Karahallı İlçesi Tarım Müdürlüğü Kayıtlarından (2005).

Tarımsal alet ve makine varlığı bakımından oldukça modern aletler kullanılmaktadır. Sahada 400 traktör yer almaktadır. Tarım toprakların işlenmesi ve tarımsal ürünlerin taşınması bakımından önemlidir. Düz araziler üzerinde tahıl harmanında kullanılan 4 adet biçerdöver bulunmaktadır (Tablo 45).

İlçe genelinde 2005 yılı itibariyle 2473 çiftçinin doğrudan gelir desteklenmesi için müracaatları kabul edilmiş ve destek primleri dağıtılmıştır. 40 çiftçiye sertifikalı tohumluk ve fidan desteklemesi yapılması için çalışmalar yapılmıştır.

3.3.1. Tarımsal Üretim ve Ekiliş Sahaları

Ekili alanlar araştırma sahasında 2005 yılında 147110 dekar tarım arazisinin 56892 dekar tahıl tarımına ayrılmıştır. Tahıl tarımı içerisinde 13743 dekar buğday 43069 dekar arpa ve 45.7 dekar mısır ekimi yapılmıştır. Arpa ekim alanı tahıllar içerisinde en fazla paya sahiptir. Buğday ise ikinci sırada yer almaktadır. Mısır ekiliş alanı 45.7 dekar ile en az alana sahiptir.

Alfaklar, Karayakuplu, Karbasan ve Delihıdırlı'da arpa ekim alanlarının yarısını buldurmaktadır. Arpa havyan yemi olarak kullanılmakta ve geriye kalan büyük bir kısım ya toprak mahsulleri ofisine ya da tüccarlara satılmaktadır. Buğday arpadan sonra en fazla ekim alanına sahip üründür. Yörenin iklim şartlarına uyum sağlaması ve temel besin kaynağı olması bakımından önemlidir. Alfaklar, Karayakuplu, Karbasan gibi köylerde üretim miktarları fazladır.

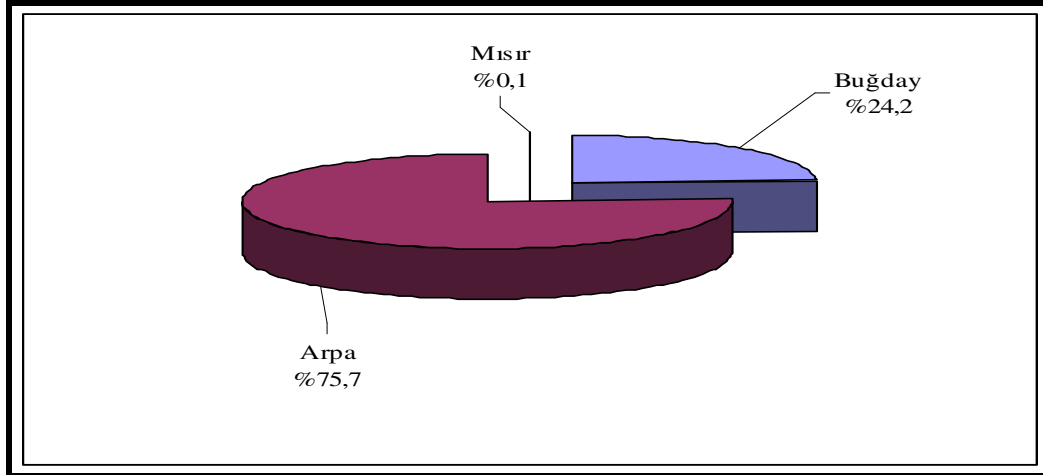
Fotoğraf 26: Araştırma Sahasında Tahıl Ekim Alanlarından Bir Görünüş.

Tablo 46: Karahallı İlçesinde Tahıl Ekim Alanlarının Yerleşim Merkezlerine Göre Dağılışı (Dekar Olarak–2005).

Yerleşmenin Adı	Buğday	Arpa	Mısır	Toplam
Karahallı	854	990	-	1844
Alfaklar	1480	6588	34	8101
Bekiköy	1180	1391	-	2571
Buğdaylı	788	880	-	1688
Çoğuplu	135	772	1	908
Çokaklı	679	3252	1.6	3932.6
Delihdırlı	1206	7814	0.5	9020.5
Dumanlı	620	1444	-	2064
Duraklı	163	278	-	441
Karayakuplu	1462	7389	-	8851
Karbasan	2450	8669	4.5	11119
Kavaklı	130	261	-	391
Kaykılı	396	181	1	578
Kırkyaren	534	2634	-	3168
Külköy	1128	405	1.6	1534.6
Paşalar	538	121	1.5	660.5
Toplam	13743	43069	45.7	56858

Kaynak: Karahallı İlçesi Tarım Müdürlüğü Köy Bilgi Formları Kayıtlarından.

Mısır sadece 8 yerleşim biriminde ziraatı yapılmaktadır. Bunların içerisinde en fazla 34 dekar Alfaklar köyünde ekim alanı yer almaktadır. Mısır bitkisinin yetiştirme alanının sınırlı olması sulanabilen arazilerde tarımı yapılmasından kaynaklanmaktadır. Elde edilen ürün ya taze olarak ya da kurutulup sapları hayvan yemi olarak tüketilmektedir (Tablo 46).

Grafik 35: Tahıl Ekim Alanlarının Oransal Dağılımı (2005).

Tablo 47: Karahallı İlçesinde Baklagil Ekim Alanlarının Yerleşim Merkezlerine Göre Dağılışı (Dekar Olarak-2005).

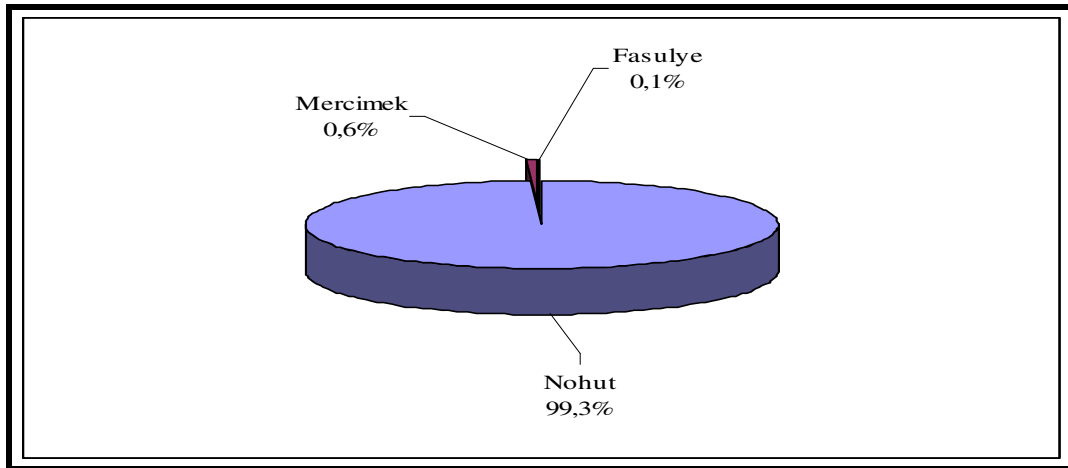
Yerleşmenin Adı	Nohut	Mercimek	Fasulye	Toplam
Karahallı	694	4	10	14
Alfaklar	4940	-	-	98
Bekiköy	1370	-	-	396
Buğdaylı	502	-	-	14
Çoğuplu	682	-	-	-
Çokaklı	3156	143	-	162
Delihıdırlı	3525	9	-	366
Dumanlı	337	-	-	38
Duraklı	178	-	5	5
Karayakuplu	2185	-	-	849
Karbasan	5302	3	-	466
Kavaklı	59	1	-	252
Kaykılı	538	-	-	18
Kırkyaren	709	-	-	1075
Külköy	846	-	1	0.5
Paşalar	63	-	-	-
Toplam	25086	160	16	25266

Kaynak: Karahallı İlçesi Tarım Müdürlüğü Köy Bilgi Formları Kayıtlarından.

Karahallı yöresinde tahıllardan sonra en fazla ekim alanını baklagiller oluşturmaktadır. Toplam 25266 dekar alanda üretim yapılmaktadır. Bu ürünler arasında nohut 25086 dekarlık alan ile en fazla ekim alanına sahiptir. Nohutun kurak arazi şartlarına uyum sağlaması, tercih edilen ürün olmasına neden olmuştur. Nohut genelde buğdayla değişmeli ekilmekte bu da % 30 civarında ürün artışı sağlamaktadır. Alfaklar, Karayakuplu, Karbasan, Çokaklı ve Delihıdırlı'da 19008 dekar ekim yapılmakta ve ilçe toplamında %76'lık bir oran meydana getirmektedir. Yetiştirilen nohutlar tüccarlara ya da Tavşanlı ve Denizli-Serinhisar'daki leblebi üreticilerine satılmaktadır¹¹⁸.

Mercimek % 0.6'lık ekim alanı ile ikinci sırada yer almakta çok az ekilmesinin nedeni diğer ürünlere göre fazla gelir getirmemesi dolayısıyla tercih edilmemektedir. 143 dekarlık ekim alanı ile ilçe toplamının % 89'u sadece Çokaklı köyü yapmaktadır.

Fasulye sulama ile yetiştirilen bir ürün olduğu için ekim alanı oldukça sınırlıdır. Karahallı merkez, Duraklı ve Külköy'de ziraatı yapılır. Baklagiller içerisinde % 0.6'lık oranla önemsiz bir yere sahiptir.

Grafik 36: Karahallı İlçesinde Baklagil Ekim Alanlarının Dağılışı.

Karahallı ve köylerinde ekili alanların % 11.9'unu sanayi bitkileri oluşturmaktadır. Sanayi bitkileri içerisinde ise en fazla ekim alanına tütün sahiptir. 4458 dekarlık ekim alanı ve % 60'luk pay ile en fazla ekim alanına sahip olan tütün yörede en fazla tercih edilen sanayi bitkisidir. Alfaklar, Karayakuplu, Kırkyaren tütün ekim alanlarının ilçe içerisinde yoğun olduğu sahalardır. Bu üç yerleşim birimi tütün ekim

¹¹⁸ ÖZAV, a.g.e., s.145.

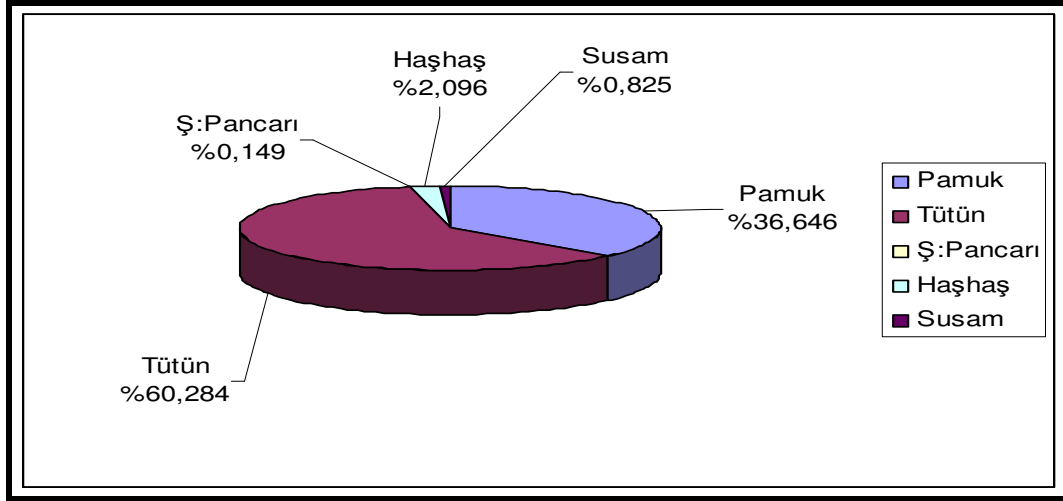
alanlarının % 65'ini oluşturur. Kırkyaren en fazla ekim alanına % 24'lük oranla sahiptir. Üretilen tütünler daha önce Tekel'e satılırken günümüzde tüccarlar tarafından alınmaktadır.

Sanayi bitkileri içerisinde pamuk tarımının yapıldığı Uşak ilinde tek saha Karahallı yöresidir. Karahallı yöresinde pamuk tarımının yapılmasının nedeni yörede dokumacılığın gelişmesinden kaynaklanır. Yaklaşık % 37'lik ekim alanı ile sanayi bitkileri içerisinde ikinci sırada yer alır. Külköy % 37'lik oranla pamuk tarımının en fazla yapıldığı köydür. Karayakuplu dışında diğer yerleşmelerde pamuk tarımı yapılmaktadır. Karayakuplu'da yapılmamasının nedeni dokumacılığın bu köyde çok fazla yaygın yapılmayıştandır. Pamuk dokuma sanayinin hammaddesini oluşturmakla birlikte yorgan ve yastık yapımında kullanılmaktadır (Tablo 48, Grafik 37).

Tablo 48: Karahallı ilçesinde Sanayi Bitkilerinin Ekim Alanlarının Yerleşim Merkezlerine Göre Dağılışı (Dekar Olarak-2005).

Yerleşmenin Adı	Pamuk	Tütün	Ş:Pancarı	Haşhaş	Susam	Toplam
Karahallı	179	0	-	14	-	193
Alfaklar	19	978	11	14	-	1022
Bekiköy	344	396	-	14	-	754
Buğdaylı	138	14	-	-	1	153
Çoğuplu	15	0	-	-	-	15
Çokaklı	26	19	-	-	-	45
Delihıdırlı	7	357	-	-	-	364
Dumanlı	16	38	-	-	2	56
Duraklı	142	0	-	9	-	151
Karayakuplu	0	849	-	-	-	849
Karbasan	110	463	-	-	-	573
Kavaklı	17	251	-	47	7	322
Kaykılı	60	18	-	-	19	97
Kırkyaren	88	1075	-	57	7	1227
Külköy	1006	0	-	-	-	1006
Paşalar	543	0	-	-	25	568
Toplam	2710	4458	11	155	61	7395

Kaynak: Karahallı İlçesin Tarım Müdürlüğü Köy Bilgi Formları Kayıtlarından.

Grafik 37: Karahallı İlçesinde Sanayi Bitkileri Ekim Alanlarının Dağılımı.

Fotoğraf 27: Tütün Ekim Alanlarından Bir Görünüş.

Haşhaş ekimi devlet kontrolünde olan bir üründür. Doğal koşullara karşı oldukça hassastır. Don olayında ve yağmurdan zarar görür. Kapsül toplama döneminde yağmur yağarsa ürünün kalitesi düşer. 2005 yılı verilerine göre ilçe genelinde 5 kırsal yerleşmede ve ilçe merkezinde tarımı yapılır. Kırkyaren ve Kavaklı köyleri üretim alanlarının % 67'sine sahiptirler. Haşhaş bitkisinin ekimi toprak mahsulleri ofisinin kontrolü altında yapılmaktadır. Elde edilen ürünlerden kapsüller toprak mahsulleri ofisi tarafından satın alınmaktadır. Haşhaş kapsülleri Bolvadin Alkalid fabrikasına işlemek

için gönderilmektedir. Araştırma sahasında 60 kg. kapsülden 50 kg. haşhaş tohumu elde edilmektedir.

Susam yaklaşık % 1'lik ekim alanı teşkil etmektedir. Susamın kullanım amacı oldukça geniştir. Tahin helvası, pastacılık ve çocuk maması yapımında kullanılmaktadır. Şekerpancarı tarımı yoğun insan emeğinin kullanıldığı bir faaliyettir. Şeker elde edildikten sonra geriye kalan küspe hayvan yemi olarak kullanılır. Şekerpancarının araştırma sahasında 11 dekar alan ile sadece Alfaklar köyünde ziraatı yapılmaktadır.

Tablo 49: Karahallı İlçesinde Ekili Alanlarda Yetiştirilen Ürünlerin Ekiliş Sahaları ve Üretim Durumu (2005).

Ürün Türü	Ekiliş(Da.)	Üretim(ton)	Ürün Türü	Ekiliş(Da.)	Üretim(ton)
Buğday	13743.0	2967	Tütün	4458.0	375
Arpa	43069.0	11629	Pamuk (lif)	2710.0	82
Mısır	45.7	84	Pamuk(Tohum)	-	103
Tahıllar Top.	56812.0	14680	Ş.Pancarı	11.0	46
Nohut	25086.0	2501	Haşhaş(Kapsül)	155.0	8
Mercimek	160.0	15	Haşhaş(Tohum)	-	10
Fasulye(kuru)	16.0	2	Susam	6.1	4
Baklagiller T.	25262.0	2537	Sanayi B.Top.	7340.1	628

Kaynak: Karahallı İlçesi Tarım Müdürlüğü Köy Bilgi Formları Kayıtlarından.

Karahallı yöresinde sebzeçilik ticari amaca yönelik değil, kısmen de olsa bölge insanının ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yapılmaktadır. Yörede en fazla ekimi yapılan kavunun büyük bir kısmı Kavaklı ile Dumanlı köylerinde gerçekleştirilmektedir. Karpuzun sahada kavun kadar ekim alanı bulunmaz.

Domates, biber, marul, patlıcan ve soğan sulanabilen arazilerde Banaz çayı kenarında toprağı bulunan Paşalar, Külköy, Duraklı, Alfaklar ve Karayakuplu dereleri diye adlandırılan tarımsal araziler üzerinde yapılır. Ticari değer taşımayan bu ürünler ailelerin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla dikilir.

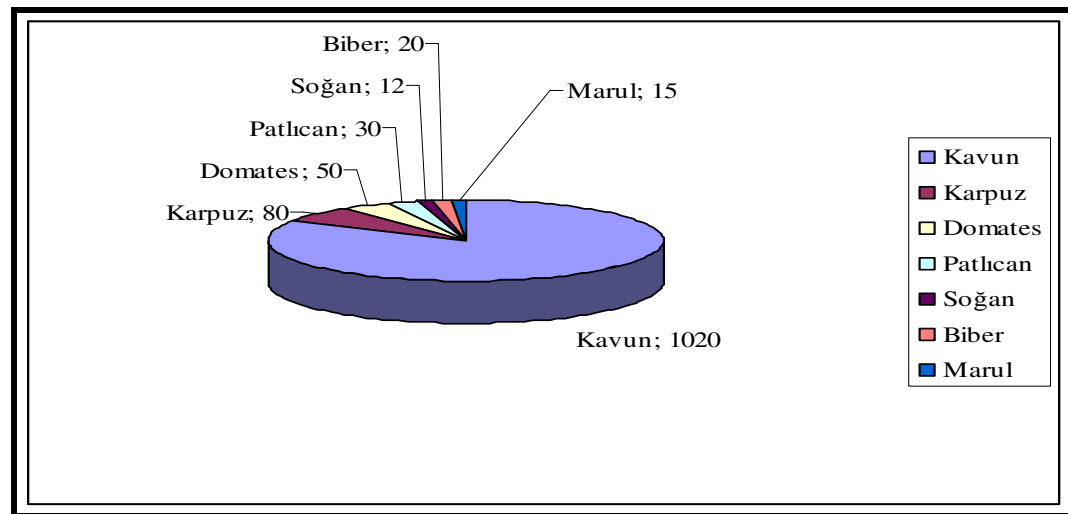
Tablo 50: Karahallı İlçesinde Sebze Alanları ve Ürünlerin Üretim Durumu (2005).

Ürün Türü	Ekiliş (Da.)	Üretim (ton)
Kavun	1020	1020
Karpuz	80	60
Domates	50	45
Patlıcan	30	30
Soğan	12	7
Biber	20	18
Marul	15	6
Toplam	1227	1186

Kaynak: Karahallı İlçesi Tarım Müdürlüğü Köy Bilgi Formları Kayıtlarından.

Karahallı ve köylerinde 2005 yılında 38695 dekarlık alan dikili sahaları oluşturmaktadır. Dikili alanlar içerisinde en büyük pay 24370 dekar ile bağ alanlarına aittir. % 51'lik oranla ilçe dikili alanlarının yarısından fazlası bağ tarımına ayrılmıştır.

Bağ alanlarına araştırma sahasının hemen her yerinde rastlanmaktadır. Karbasan ve Delidırlı 1908 dekarlık ekim alanları ile ilçe içerisinde en fazla bağ alanlarına sahip köyler iken Çoğuplu 28 dekarlık bağ alanı ile en az paya sahiptir. Paşalar, Külköy, Kaykılı, Dumanlı 1000 dekar'ın üzerinde bağ dikim sahalarına sahiptir.

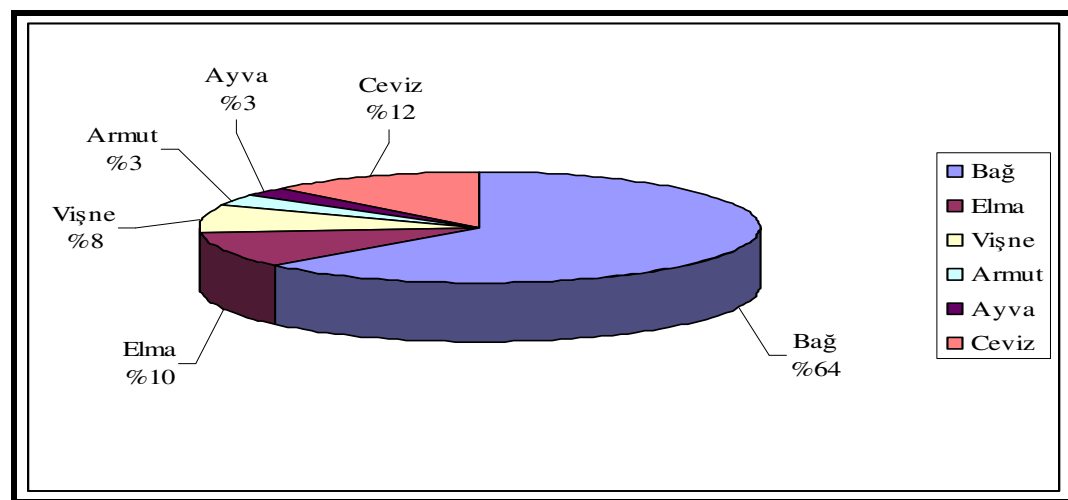
Grafik 38: Karahallı'da Sebze Alanlarının Dağılışı (Dekar Olarak).

Tablo 51: Karahallı İlçesinde Dikili Alanlar ve Ürünlerin Üretim Durumu (2005).

Meyve Çeşidi	Dikim Alanı (Da.-Ağaç)	Üretim Miktarı (ton)
Bağ	24370	19500
Elma	4000	180
Vişne	3150	62
Armut	1300	29
Ayva	1075	29
Ceviz	4800	75
Toplam	38695	19875

Kaynak: Karahallı İlçesi Tarım Müdürlüğü Köy Bilgi Formları Kayıtlarından.

Bağcılık yörede önemli bir tarımsal faaliyettir. Ürünün hasat edilmesi zamanında insan emeğine yoğun bir şekilde ihtiyaç duyulmaktadır¹¹⁹. İnsan emeğine yoğun ihtiyaç duyulan dönemlerde bağ budama ve bozumu işlerinde çalışmak ve bu dönemde konaklama ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bağ evleri yapılmıştır. Bağ evleri aynı zamanda ürünün toplanıp kurutulduğu ve pekmez yapıldığı mekânlardır. 19496 tonu bulan yıllık üretim miktarı ile bağcılık önemli bir yere sahiptir. Üzüm, Bekilli ve Çal ilçesinde yer alan şarap fabrikalarına satılmakta bunun yanında pekmez ve ev şarabı yapımında değerlendirilmektedir (Tablo 51).

Grafik 39: Karahallı İlçesinde Dikili Alanların Dağılışı (2005).

¹¹⁹ ÖZAV, a.g.e., s.150.

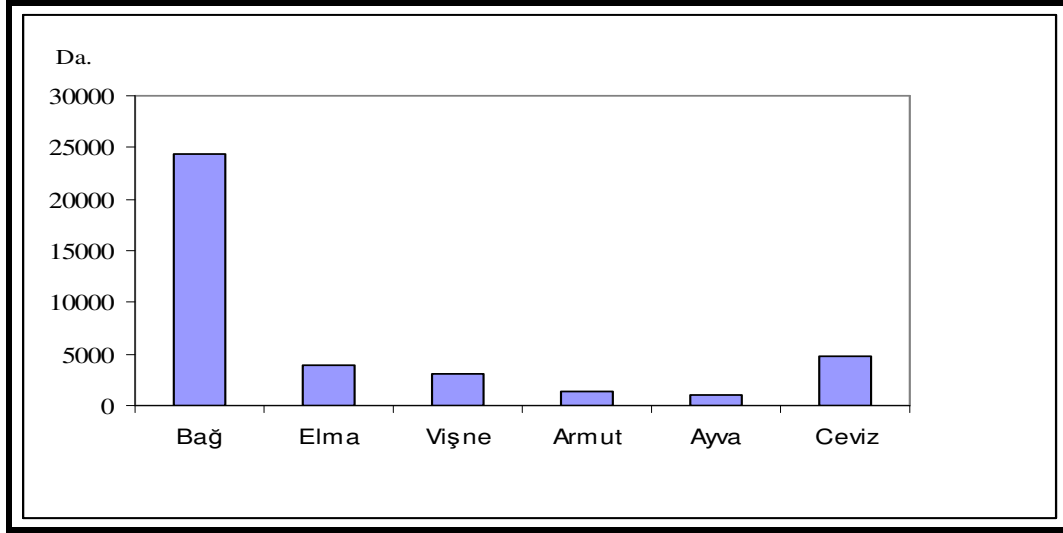

Fotoğraf 28: Delihıdırlı Köyü ve Çevresindeki Bağ Alanları.

Meyve bahçeleri sahada sınırlı alanlarda yer almaktadır. Meyve bahçelerinin özellikle sulanabilen alanlarda yer alması Karahallı yöresinde yetiştirme alanlarını da sınırlamıştır. Elma bahçeleri Karahallı merkez, Alfaklar, Delihıdırlı, Karayakuplu, Kaykılı, Dumanlı, Kırkyaren ve Karbasan'da yer alır. Kırkyaren 27 dekarlık dikim alanına sahip iken 0.2 dekarlık alan ile Delihıdırlı en az paya sahiptir. İlçede yıllık 180 ton elma üretimi gerçekleşmektedir.

Fotoğraf 29: Banaz Çayı Vadisinde Modern Bir Bağ Sahası.

Grafik 40: Karahallı'da Meyve Üretim Alanlarının Dağılımı.

Vişne ilçe içerisinde sadece 14 dekar ile Alfaklar köyünde mevcuttur. Yıllık üretim 62 ton civarındadır. Kiraz yine tek bir yerleşimde dikilmiştir. Dumanlı köyünde 8 dekarlık alanda yer alan kirazın yıllık üretim miktarı 20 ton civarındadır.

Ceviz, Karahallı merkez, Alfaklar, Delihıdırlı, Kaykılı, Kırkyaren ve Karbasan olmak üzere 6 yerleşim yerinde tarımı yapılmaktadır. 38 dekarlık dikim alan ile Karbasan en fazla paya sahiptir. Yıllık 75 ton civarında üretim gerçekleşir.

Bademin ise Alfaklar, Dumanlı ve Kırkyaren'de dikim alanları yer almaktadır. Kırkyaren 6.2 dekarlık alanla en fazla dikim alanına sahiptir. Ayva 30 dekarlık alanda yıllık 29 ton üretim miktarına sahiptir. Armut 25 dekarlık ekim alanı bulmuş ve yıllık üretim 28 ton civarında gerçekleşmiştir (Grafik 40).

Kavakçılık Banaz çayı kenarında sulanabilen alanlarda yapılmaktadır. Alfaklar, Duraklı ve Külköy'ün Banaz çayı kenarındaki topraklarında yaklaşık 8.5 dekar alanda dikili halde yer almaktadır. Sahada daha çok Kanada cinsi kavak dikilidir. Alfaklar 7 dekarlık alan ile kavaklık alanlarının % 82'sini bulundurur.

Fotoğraf 30: Banaz Çayı Vadisinde Bağ Alanları, Kavaklıklar ve Dere Bağ Evleri.

3.4. HAYVANCILIK

Hayvancılık yörede ekme-biçme faaliyetlerinden sonra yani zirai faaliyetlerden sonra gelen geçim kaynağıdır. Hayvancılık yörede birinci ekonomik faaliyet olarak yapılan bir etkinlik değildir. Tarla tarımının önem kazandığı kırsal yerleşmelerde de hayvancılık önemli bir faaliyet kolu olarak yürütülmektedir¹²⁰.

Tarımsal faaliyetlerin yoğun olduğu yerleşmelerde hayvan yemi ihtiyacını karşılamak amacıyla korunga, fiğ ve yonca gibi tarımsal ürünler ekilmektedir. Ayrıca pancar yaprağı, mısır sapı ve saman gibi zirai faaliyetler sonucu elde edilen tarımsal yan ürünler hayvan yemi olarak kullanılmaktadır.

Araştırma sahasında hayvan varlığı içerisinde en fazla pay küçükbaş hayvanlara aittir. İlçe toplam hayvan varlığının % 91.9'unu küçükbaş hayvanlar oluşturur. 2005 yılı verilerine göre ilçede büyükbaş hayvan oranı ise % 5.4'ünü meydana getirir. Geriye kalan % 2.7'lik kısmı da yük hayvanlarının oranı teşkil eder (Tablo 52).

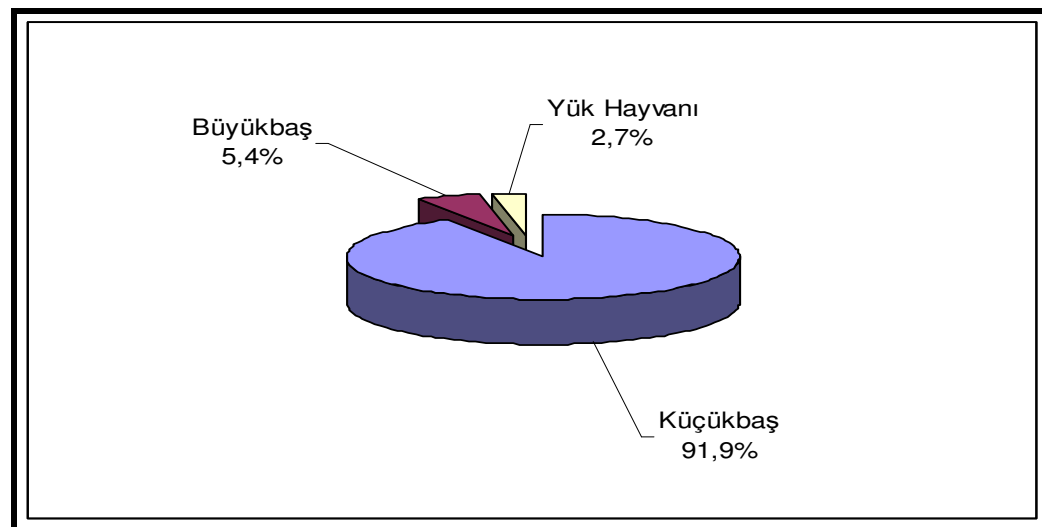
¹²⁰ ÖZAV, a.g.e., s.153.

Tablo 52: Karahallı İlçesinde Hayvan Varlığının Türlerine Göre Dağılışı (2005).

Hayvan Türü	Sayısı (Baş Olarak)	%'si
Küçükbaş	11855	91.9
Büyükbaş	695	5.4
Yük Hayvanı	350	2.7
Toplam	12900	100.0

Kaynak: Karahallı İlçesi Tarım Müdürlüğü Köy Bilgi Formları Kayıtlarından.

Hayvan varlığının kırsal yerleşmelere dağılışını inceleyecek olursak, farklılıkların ortaya çıkacağını göreceğiz. Alfaklar köyünde 1144 baş hayvan var iken, Buğdaylı'da 136 baş hayvan yer almaktadır. Aile başına düşen ortalama hayvan sayısına baktığımızda Çoğuplu'da aile başına 39.8 baş hayvan düşerken, Karahallı merkezde 0.3 baş hayvan düşmektedir (Tablo 53). Bu durumun nedeni hayvancılıkla uğraşan aile sayısının yerleşmelere göre farklılık göstermesinden büyükbaş ve küçükbaş hayvan sayısının yerleşmelere göre değişmesinden kaynaklanmaktadır¹²¹.

Grafik 41: Karahallı İlçesinde Hayvan Türlerinin Dağılışı (2005).

¹²¹ ÖZAV, a.g.e., s.155.

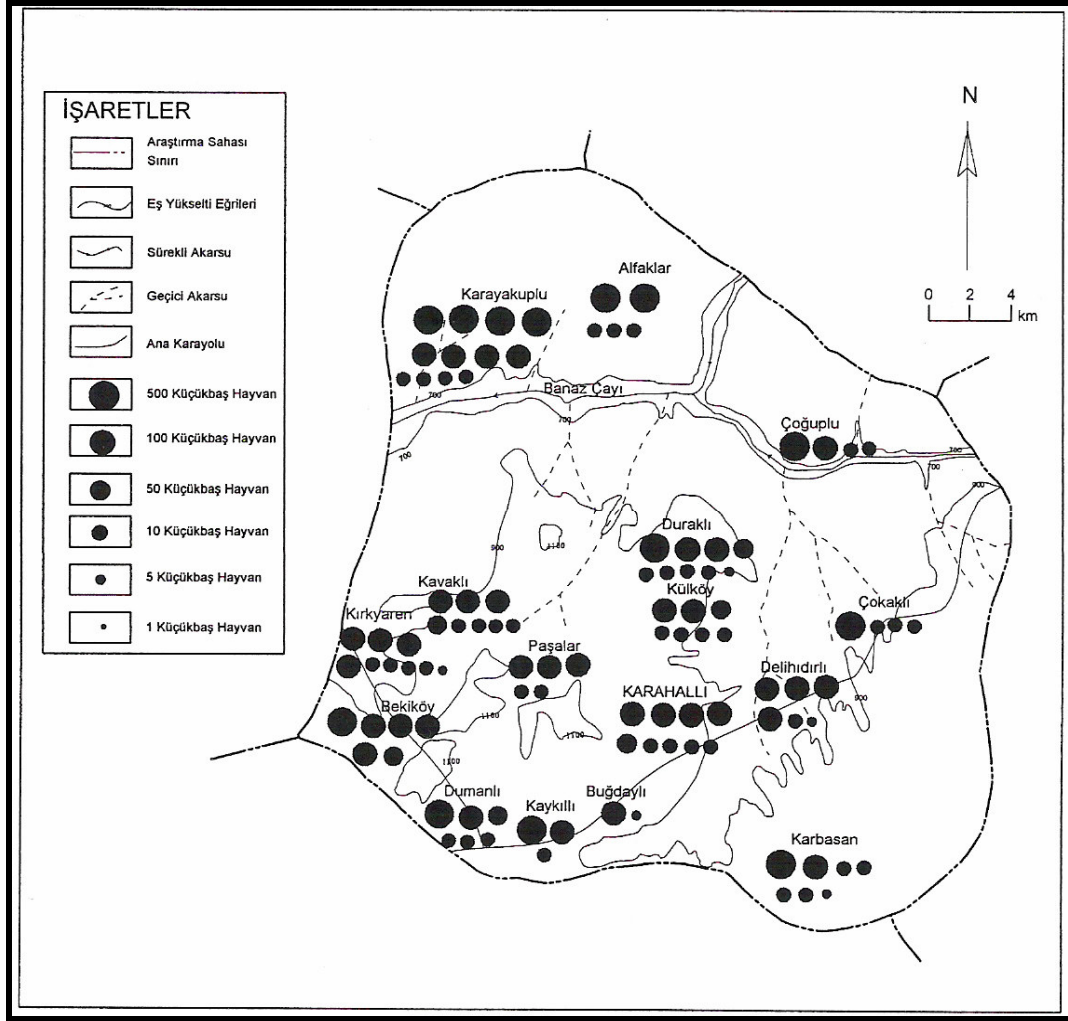
Tablo 53: Karahallı İlçesinde Yerleşmelere Göre Hayvan Varlığı (2005).

Yerleşmenin Adı	Sığır	Koyun	Keçi	Yük Hayvanı	Toplam
Karahallı	47	490	0	19	556
Alfaklar	88	680	350	26	1144
Bekiköy	7	830	120	24	981
Buğdaylı	22	105	0	9	136
Çoğuplu	39	620	0	17	676
Çokaklı	138	480	150	16	784
Delihıdırlı	38	265	150	18	471
Dumanlı	58	680	0	26	764
Duraklı	1	615	180	27	823
Karayakuplu	183	2860	580	50	3673
Karbasan	9	385	260	24	678
Kavaklı	15	390	0	14	419
Kaykılı	8	450	160	24	642
Kırkyaren	19	315	130	25	489
Külköy	22	290	0	14	326
Paşalar	1	280	40	17	338
Toplam	695	9735	2120	350	12900

Kaynak: Karahallı İlçesi Tarım Müdürlüğü Köy Bilgi Formları Kayıtlarından.

Araştırma sahasında en fazla hayvan varlığını küçükbaş hayvanlar teşkil etmektedir. Küçükbaş hayvan olarak koyun ve keçi beslenmektedir. Koyun yetiştiriciliği keçiye oranla oldukça fazladır. Sahada % 82 oranında koyun beslenirken % 18 oranında keçi besiciliği söz konusudur. Koyun ülkemizde mera hayvancılığına en kolay uyum sağlayabilen hayvandır. Türkiye'nin çoğu yerinde yaz kuraklığının yaşanması ve yaz kuraklığı nedeniyle steplerdeki otların kurumması koyun yetiştiriciliğini teşvik eden unsurların başında gelmiştir¹²². Koyun yetiştirilen kırsal yerleşmelerin başında Beki, Alfaklar ve Dumanlı gelmektedir. Adı geçen yerleşmeler genelde mera alanları geniş ve tarımsal ağırlıklı dokuma sektörünün yaygın olmadığı sahalardır. Buğdaylı, Paşalar, Delihıdırlı, Karayakuplu gibi köylerde koyun sayısının az olduğunu görüyoruz. Bu köylerde mera alanlarının azlığı ve dokumacılık yapılması, Karayakuplu'da ise daha çok keçi beslenmesi bu durumu ortaya çıkarmıştır.

¹²² ŞAHİN, DOĞANAY ve ÖZCAN, *a.g.e.*, s.385.

Şekil 12: Karahallı'da Yerleşmelere Göre Küçükbaş Hayvan Dağılışı Haritası (2005)

Coğrafi dağılışı bakımından en yoğun keçi besleme bölgeleri dağlık ve engebeli bölgelerimizdir¹²³. Et ve süt bakımından koyun kadar verimli olmayan ancak koyuna göre daha kolay beslenebilen kıl keçisi dağlık bölgelere kolayca uyum sağlar. Araştırma sahasında dağlık ve engebeli arazilerde keçi yetiştiriciliği yapılır. Yörede 10 yerleşim biriminde keçi yetiştiriciliği yapılırken 6 yerleşim biriminde beslenmez. Karayakuplu ve Alfaklar en fazla keçi yetiştiriciliğinin yapıldığı yerleşmelerdir. Karahallı, Buğdaylı, Çoğuplu, Dumanlı, Kavaklı ve Külköy keçi yetiştiriciliğinin yapılmadığı sahalardır. Keçiler orman alanlarına zarar verdikleri için kademeli olarak azaltılma yoluna gidilmektedir¹²⁴.

¹²³ DOĞANAY, H., *Türkiye Ekonomik Coğrafyası*, Öz Eğitim Yayınları, İstanbul, 1995, s.227.

¹²⁴ ÖZAV, a.g.e., s.157.

Fotoğraf 31: Küçükbaş Hayvanlardan Keçinin Beslenme Alanlarından Görüntüsü.

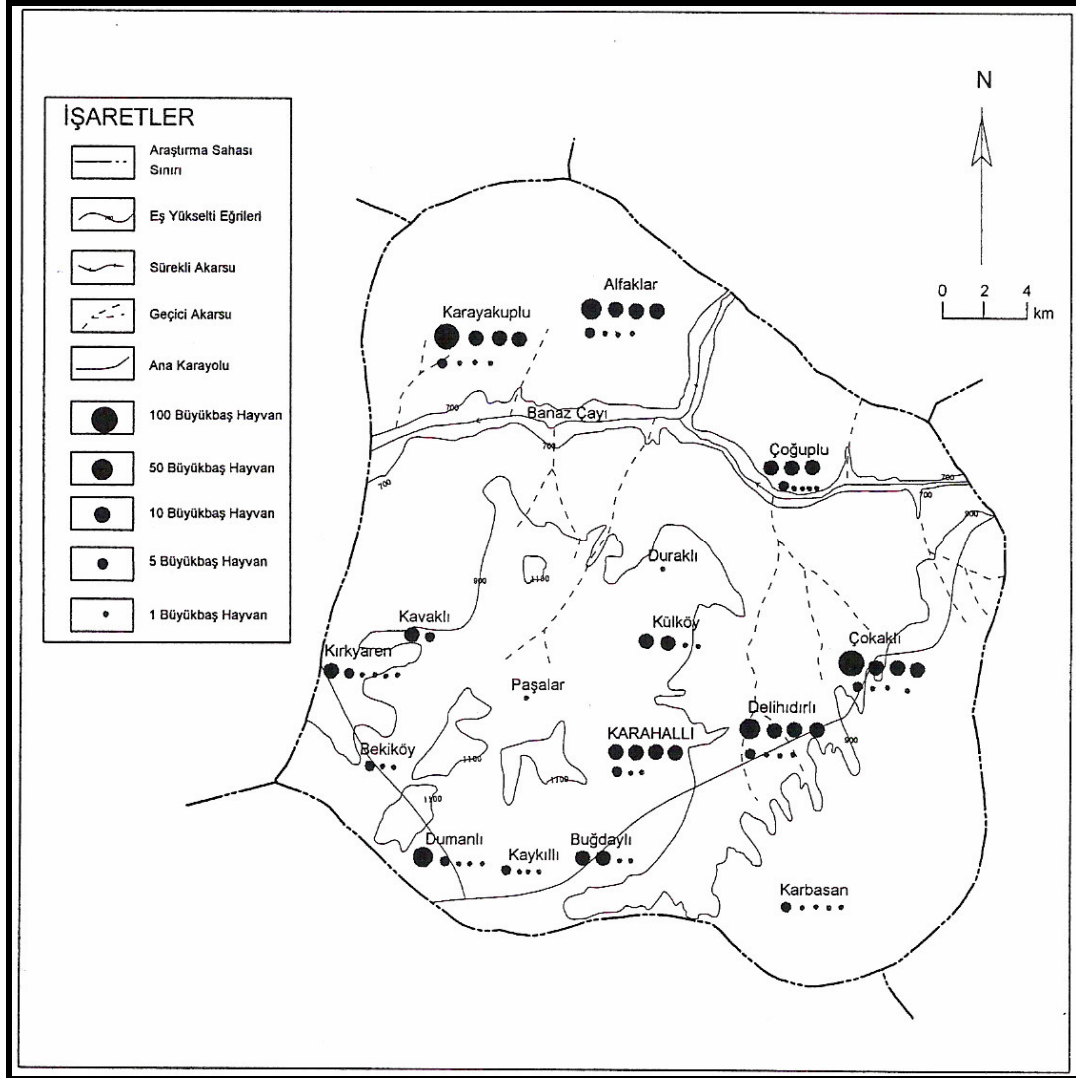
İnceleme sahasında büyükbaş hayvan olarak sığır yetiştiriciliği yapılmaktadır. Sahada toplam 695 büyükbaş hayvan yer almaktadır. Hayvancılığın önemli yer tuttuğu Karayakuplu köyü 183 büyükbaş hayvan sayısı ile en fazla paya sahiptir. Büyükbaş hayvanların % 26'sı Karayakuplu köyünde yer alır. Duraklı ve Paşalar köyü ise 1 büyükbaş hayvan varlığı ile en az paya sahiptirler. Sığırların 6'sı yerli, 435'i kültür ve geriye kalan 250 başı melez ırklardan oluşmaktadır. Sahada kültür ırklarından mantofon ve simentel cinsi ırklar yer alır.

Fotoğraf 32: Küçükbaş Hayvanlardan Koyunun Beslenme Alanlarından Bir Görünüş.

Araştırma sahasında yük hayvanı sayısı 2005 yılında 350 baştır. Arıcılık inceleme alanında yaygın olarak yapılmaz. En fazla Alfaklar köyü 300'e yakın arı kovani ile üretimin yarından fazlasını gerçekleştirir.

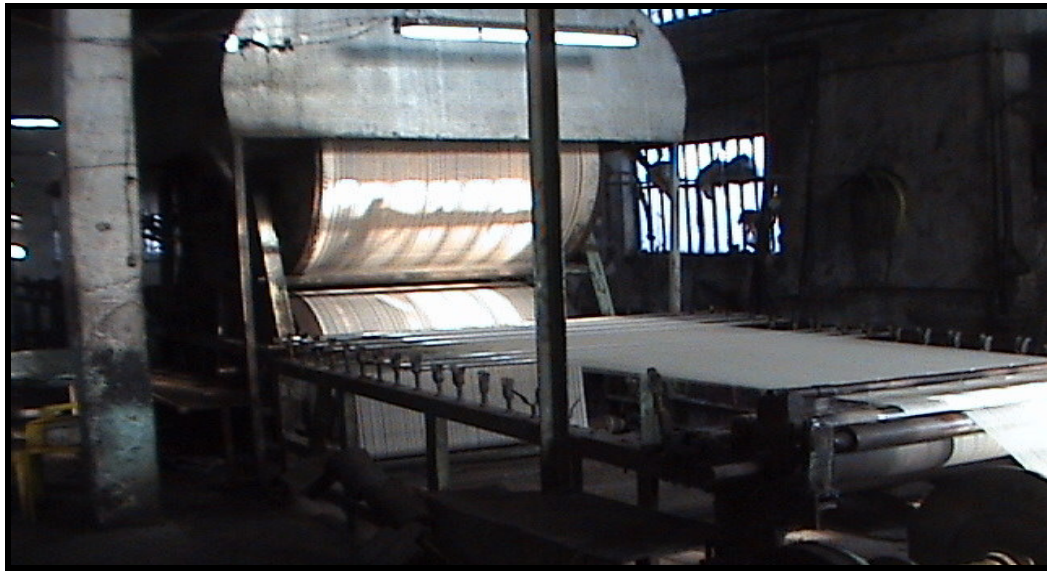
Kümes hayvancılığı sahada pek yaygın değildir. Genellikle aileler kendi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla tavuk beslerler. İlçe genelinde 8269 kanatlı hayvan beslenmektedir.

Şekil 13:Karahallı'da Yerleşmelere Göre Büyükbaş Hayvan Dağılışı Haritası (2005).

3.5. SANAYİ

Topraktan ve hayvanlardan elde edilen hammaddelerin veya yarı işlenmiş maddelerin fabrika ve atölyelerde işlenerek kullanıma ve tüketime hazır hale getirilmesi işlemlerine sanayi faaliyetleri denir¹²⁵. Sanayi faaliyetlerini ilkel imalat sanayisinden ayıran önemli noktalardan biri üretimin hammadde, enerji kaynağı, pazar, yatırım, ulaşım ve hizmetlerle olan ilişkisi ile ekonomik faaliyetlerin çoğalmasını ve karşılıklı ilişkilerin güçlenmesine neden olmuştur¹²⁶. Karahallı ilçesinde ekonominin temellerini sanayi oluşturur. Araştırma sahasında dokuma sanayi geçmişten günümüze salımlarla birlikte devam ederek gelmiştir. Halen yörede birincil geçim kaynağını sanayi faaliyetleri oluşturur.

Fotoğraf 33: Karahallı'da Bir Haşılhane ve İplerin Kolalanması.

Dokuma sanayinin Karahallı yöresinde tarihsel gelişimine bakacak olursak, araştırma sahasında dokuma sanayi el tipi tezgâhlarda başlamıştır. Çevrede üretilen pamuk el çıkırıklarında, Hallaç yayları ile çekirdeğinden ayrılan pamuk iplik haline getirilir ve el tezgâhlarında dokunarak bez haline getirilirdi. Dokunan bezler dokumacılar ya da satın alan tüccarlar tarafından çevre il ve kasabalarda pazarlanır¹²⁷.

Dokumacılığın araştırma sahasında gelişmesi 1929 yılında 2000 TL sermayeli bir şirketin kurulması ile başlamıştır. Bununla birlikte daha geniş bez dokuyan tezgâhlar

¹²⁵ ŞAHİN, DOĞANAY ve ÖZCAN, *a.g.e.*, s.422.

¹²⁶ Erol TÜMERTEKİN, Nazmiye ÖZGÜÇ, *Ekonomik Coğrafya*, Çantay Kitabevi, 1995, İstanbul, s.378.

¹²⁷ ÖZKAN, *a.g.e.*, s.70.

alınarak bu tezgâhlarda Denizli, Buldan ve Babadağ'dan getirilen ustalar Karahallı halkına dokumacılığı öğretmişlerdir¹²⁸. Bu hareket Karahallı'da dokumacılığın gelişmesine ve atölyelerin açılmasına neden olmuştur.

1940 yılında araştırma sahasında dokumacılar kooperatifi kurulmuş ve 200 tezgâh ile üretime başlamıştır. Çok partili yaşama geçilmesi ile birlikte dokumacılar kooperatifi siyasi olarak ikiye bölünmüştür. 1950'lerde I ve II nolu dokumacılar kooperatifi olarak faaliyet göstermişlerdir. İller Bankasının 1949 yılında yayınladığı belediyeler yılına göre Karahallı ilçesinde 1020 hanede 900 tezgâh ve bir dokuma kooperatifi bulunmakta ve ilçede yıllık üretim miktarı 300 tonu bulmaktadır¹²⁹.

Pamuklu dokuma Karahallı ilçesinde ve Paşalar köyünde halkın başlıca iktisadi uğraşını oluşturmaktadır. Araştırma sahasında dokuma tezgahları 2-4 tezgahlık ev işletmeleri şeklinde faaliyet göstermektedir¹³⁰. Karahallı ve köylerinde elektrik sistemi bulunmadığı için bezler kamçılı el tezgâhlarında dokunmaktadır.

Araştırma sahasında dokuma sanayinin gelişmesi ve modern yöntemlerin kullanılması için enerji kaynaklarının yaratılması şart olmuştur. Modern sanayinin her şeyden önce makinelere dayanması ve bunların çalıştırılması için insan gücünün çok üstünde enerji istemiştir¹³¹. Araştırma sahasında 1960'lı yıllar öncesinde elektrikle çalışan modern tezgâhlarda iş yapabilmek için iş yerlerini Uşak ve Denizli illerine taşıyarak buralarda dokumacılığa devam etmişlerdir. Bununla birlikte Karahallı ilçesinde 1960'lı yılların başında Banaz çayı üzerinde kurulan bir hidroelektrik santrali Karahallı için yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. Elektriğin yeterli olmayışı araştırma sahasında tezgâhlara nöbetleşe enerji naklini ön plana çıkarmıştır¹³².

Karahallı'da dokuma sektörünün enerji problemi Karahallı'nın 1967 yılında ulusal elektrik sistemine dâhil edilmesi ile çözümlenmiştir. 1967 yılından sonra Karahallı'da dokuma tezgâhi sayısı hızla çoğalmıştır. 1970 ve 1975 yılları arasında ilçe nüfusu yaklaşık 986 kişi artmış ve yıllık nüfus artış hızı % 4.3'lere ulaşmıştır. Nüfus artışının temellerini sahaya elektriğin gelmesi kırsal alandan insanların tezgâhlarını Karahallı merkezine taşıması ile söz konusu olmuştur. İlçe merkez nüfusu en fazla bu dönem artış göstermiştir.

¹²⁸ ÖZKAN, *a.g.e.*, s.70.

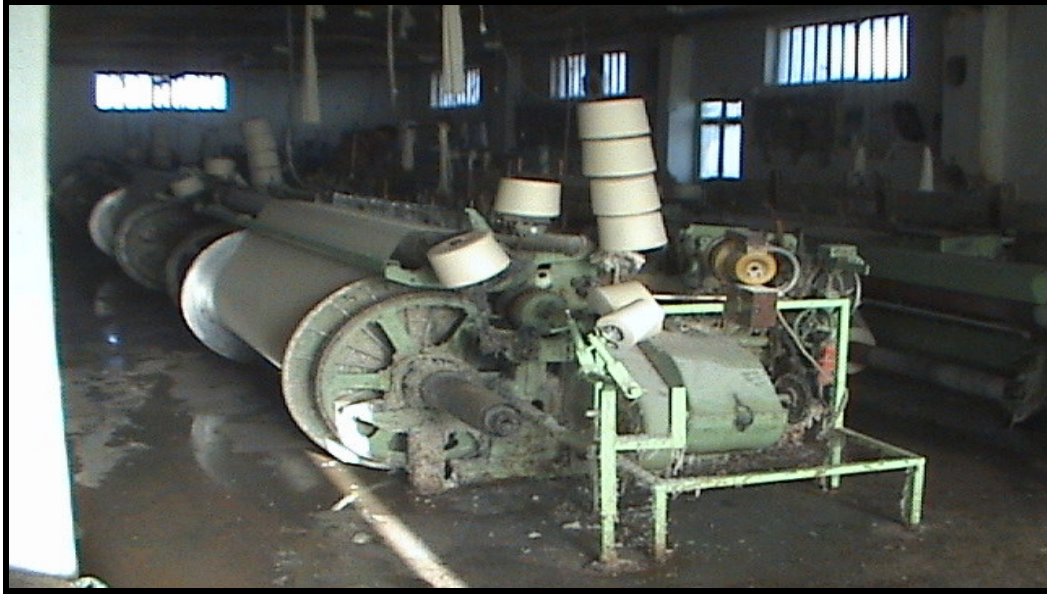
¹²⁹ ÖZKAN, *a.g.e.*, s.74.

¹³⁰ *Uşak il Yılığ*, 1973, s.206.

¹³¹ TÜMERTEKİN ve ÖZGÜÇ, *a.g.e.*, s.405.

¹³² ÖZKAN, *a.g.e.*, s.74.

1967 yılında Uşak ilinde 2600 adet dokuma tezgâhının 1490 âdeti Karahallı ve Köylerinde bulunmakta idi. 1972 yılında sahadaki dokuma tezgâh sayısı 2000'e ulaşmış Uşak'ta bu tarihte 1570 adet dokuma tezgâhı yer almaktadır. Bu tezgâhlarda tülbent ve kaput bezi dokunmaktadır. Yaklaşık 61500000 m. dokunarak 180.750.000 TL'sı gelir elde edilmiştir. Uşak ilinde dokumacılıktan elde edilen gelir 1972 yılında 336.875.000 TL olduğuna göre Karahallı bu gelirin yaklaşık olarak % 54'üne sahip olmaktadır¹³³. Araştırma sahası Uşak ili içerisinde dokumacılığın can damarını oluşturmaktadır. Günümüzde de sahada önemli bir ekonomik sektör olmasına rağmen çok fazla gelişme imkânı kalmamış ve Uşak ili içerisindeki önemi ve oranı giderek düşmüştür.

Fotoğraf 34: Karahallı'da Bir Dokuma Atölyesi ve Tezgâhlarda Üretim.

1978 yılında devlet desteği ile halka açık Boya Abre Fabrikası açılması amacıyla Sanayi Bakanlığı, Sümerbank ve Halk Bankası temsilcileri sahada incelemelerde bulunmuşlardır¹³⁴. Sermaye yetersizliği ve özel teşebbüs bulunmaması üzerine yapılan çalışmalardan bir sonuç alınamamıştır.

¹³³ *Uşak il Yıllığı*, 1973, s.207.

¹³⁴ ÖZKAN, a.g.e., s.79.

2000 yılında sahanın dokuma açısından sanayi envanteri çıkarılmış ve köylerdeki üretim alanları araştırılarak incelenmiştir. Dokumacılığın önem kazandığı Karahallı merkez, Külköy, Karbasan, Kaykıllı, Buğdaylı, Delihıdırlı, Paşalar'da yapılan araştırma sahanın dokuma sanayisini gözler önüne sermektedir.

Tablo 54: Karahallı'da Yerleşmelere Göre Tezgâh Sayılarının Dağılımı ve Üretim Miktarı (2000).

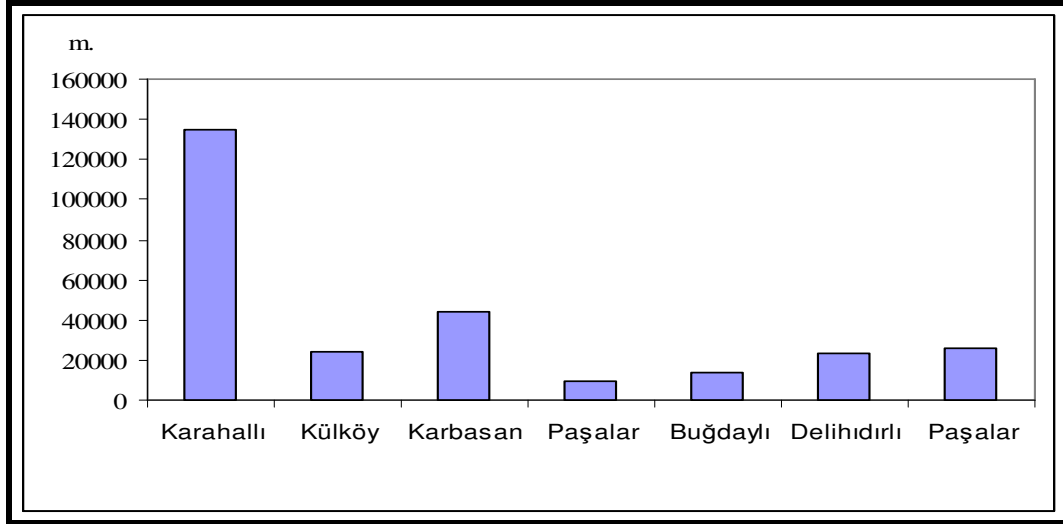
Yerleşme Adı	Dokuma Tezgâh Sayısı (Adet)	Günlük Üretim Miktarı (m.)
Karahallı	715	135310
Külköy	204	24170
Karbasan	84	44450
Paşalar	116	9450
Buğdaylı	142	13620
Delihıdırlı	100	23650
Paşalar	135	26050
Toplam	1496	276700

Kaynak: Karahallı Sanayi Envanteri.

Yapılan araştırmada 8 yerleşim biriminde 1496 adet tezgâh bulunmakta ve bu tezgâhlarda günlük 276700 m. kumaş üretilmektedir. En fazla üretim miktarını 135310 m. ile Karahallı ilçe merkezinde gerçekleştirilirken en az üretim ise 9450 m. ile Paşalar köyünde yapılmaktadır (Tablo 54, Grafik 42,43). İş yerleri ev altlarında veya ayrı binalarda kurulmuştur. Kullanılan tezgâhların % 35.4'ü mekikli, %3'9 mekikçikli, % 0.8'i kancalı ve % 44.9'u Rus havalı tezgâhlarından oluşmaktadır¹³⁵. Makinelerin üretim miktarları ve üretim kapasitesi markalarına göre değişmektedir. Tezgâhlar arasında en yüksek randımana kancalı tezgâhlar sahiptir. İş yerlerinde çalışanların % 80'i ilkökul mezunu, % 13'ü ortaokul, % 4'ü lise mezunu ve % 1'i üniversite mezunudur¹³⁶. Bu durum Karahallı yöresinde dokuma sektöründe eğitimli insanların az olmasını ve bu alanda kalifiye elaman eksikliğini ortaya koymaktadır.

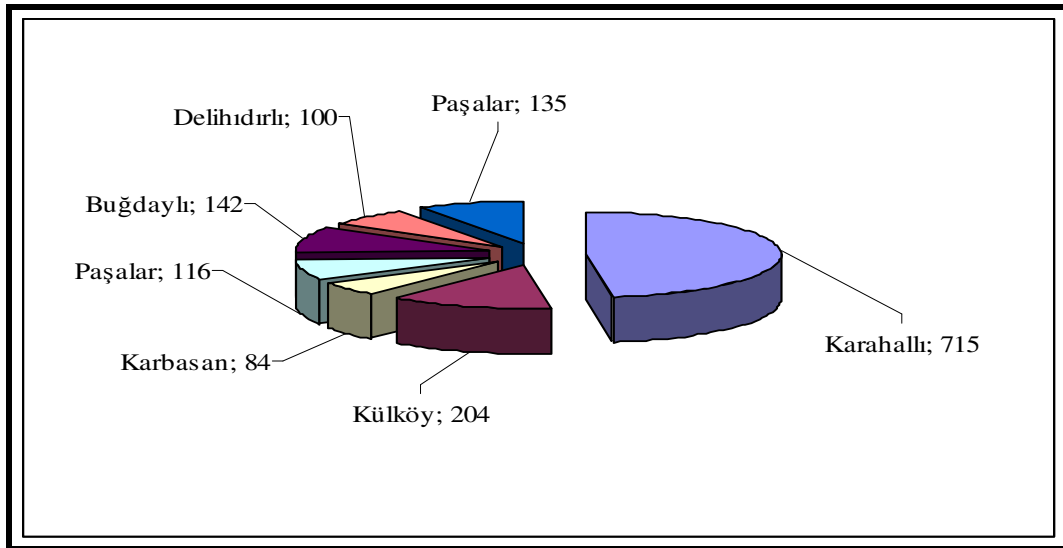
¹³⁵ Erkan TÜRKER, *Karahallı Sanayi Envanteri*, KARGED Yayınları Yay. No.3, Batkol Matbaası-2000, s.81.

¹³⁶ TÜRKER, *a.g.e.*, 2000, s.80.

Grafik 42: Karahallı'da Yerleşmelere Göre Günlük Üretim Miktarları (2000).

Karahallı ilçe merkezi ve köylerinde dokuma sektörü günümüzde oldukça gerilemiştir. Birçok köyde dokuma tezgâhı sayısı azalmaktadır. Bazı köylerde ise tamamen ortadan kalkmıştır. Karahallı kaymakamlığının 2005 yılı brifing raporlarında toplam tezgah sayısı 3050 adet olarak verilmiştir. 12 adet aktif, bir adet aktif olmayan haşılhane ve 5 adet silindir bulunmaktadır. 1972 yılı ile 2005 yılları arasında istenilen seviyeye dokuma sektörü ulaşamamıştır. Geçen 33 yıllık sürede tezgâh sayısı % 66 oranında bir gerileme göstermiştir.

Grafik 43: Karahallı'da Yerleşmelere Göre Tezgâh Sayılarının Dağılımı (Adet olarak).

Karahallı yöresinde pamuklu dokumacılık yaygındır. Üretilen ürün çeşitleri tülbent, mermerşahi, kaputbezi, patiska, astarlık ve cepliktir. Karahallı'nın son yıllarda ekonomisini gelişmesi için yapılan çalışmalardan biri de OSB'in açılmasıdır. Organize sanayi bölgesinin açılması araştırma sahasındaki ekonomik hayatı canlandıracaktır. Son yıllarda can çekişen dokuma sektörü bunun sayesinde yeni gelişim imkânlarına kavuşacaktır.

Fotoğraf 35: Haşılhanede İpliklerin Çözüğü Çağılısına Takılması.

Karahallı'da Sanayi ve Ticaret Odası bulunmakta bu odaya kayıtlı toplam 125 firma faaliyet göstermektedir. Bu firmaları gruplandırdığımızda 35 firmayı tekstil ticareti, bankalar ve kooperatifler, 27 firma dokuma imalatçısı, 18 firma haşılçılık işletmecisi, 15 firma gıda ve 30 firma diğer meslek gruplarında faaliyet göstermektedir.

Karahallı Organize Sanayi Bölgesi 672 bin 110 m² üzerinde kurulacaktır. OSB'nde iki işletmenin yatırıma başlamıştır, ilk olarak temel atan, Karahallı Mobilya yatırım yapmıştır. 17 bin metrekare alanda yatırıma başlayan 2 bin 400 metrekare kapalı alana sahip olan işletme yaklaşık 100 kişiyi istihdam edecektir. Bunun yanı sıra Karahallı Tarım Kredi Kooperatifi de kurulması düşünülmekte ve pekmez fabrikası için 15 bin metrekare yer talebinde bulunmuştur. Burası için Tarım İl Müdürlüğü aracılığıyla Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'na proje başvurusu yapılmıştır. Projenin onaylanmasından sonra temel atılması ve pekmez fabrikasının yatırımına başlanması planlanmaktadır. 3 bin 500 metrekare kapalı alana oturacak olan pekmez fabrikası 150

kişiyi, istihdam edecek ve Karahallı'da yetişen üzümlerin değerlendirileceği bir işletme olacağı tahmin edilmektedir. İyi ve daha kaliteli üzüm yetiştirilmesini sağlayacak olan bu proje Karahallı ekonomisini de büyük oranda katkı sağlayacağı söylenmektedir¹³⁷.

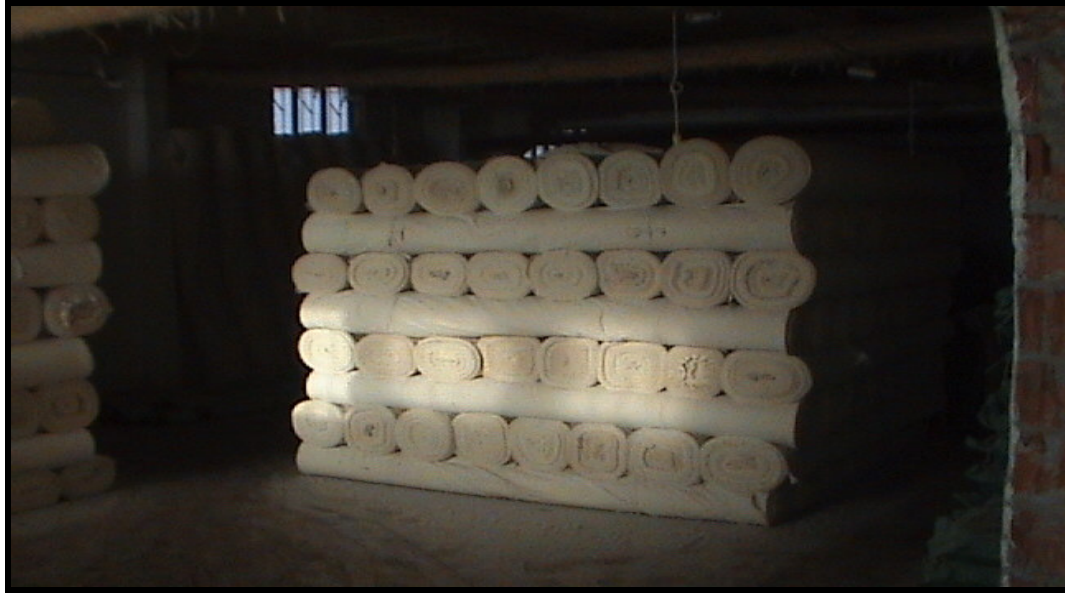

Fotoğraf 36: Karahallı İlçe Merkezinde Yer Alan Bir Dokuma Atölyesi.

Karahallı Vergi Dairesine kayıtlı 1500 dokumacı esnafın ülkemizde son 10-15 yıl içinde yaşanan ekonomik kriz sebebiyle sayıları % 60 oranında azalarak 450' lere kadar düşmüş olup bunların 2'si Limitet Şirket olmak üzere 149'u Ticaret ve Sanayi Odasına, 300 mükellefte esnaf odasına kayıtlı olarak faaliyetlerine devam etmektedirler. İlçede tekstil/dokuma sektöründe 5250 adet çeşitli markalarda dokuma tezgahı bulunmakta olup bu işletmelerde 1500' ü aşkın işçi istihdam edilmektedir. Aynı şekilde 6 iplik haşılhanesi 14 adet çözümlü işletmesi bulunmakta olup bu işletmelerde de yaklaşık 200 işçi çalışmaktadır. Araştırma sahasında işletmelerde tahmini haftada 5.000.000 metre pamuklu ve viskon ham bez üretilmektedir¹³⁸. 2002 yılı sonunda 1.698.831.270.000-TL vergi tahakkuku ile ilçe dokuma sektörü bölge ekonomisinde önemli bir yer tutmaktadır.

¹³⁷ www.kobi-efor.com.(06.04.2006)

¹³⁸ Milli Eğitim Bakanlığı Resmi İnternet Sitesi (www.karahalli.meb.gov.tr.,12.04.2006)

Fotoğraf 37: Dokuma Tezgâhlarında Üretilen Kaput Bezleri.

3.6. MADENCİLİK

Araştırma sahasında yerüstü ve yeraltı zenginlikleri oldukça sınırlı bulunmaktadır. Sahada yeraltı ve yerüstü zenginliğinin sınırlı bulunması bu alanda istihdam edilen nüfusu sınırlandırmıştır.

Karahallı ilçesinin Dumanlı köyü sınırlarında asbest zuhurları bulunmaktadır. Palezoik yaşlı metamorfitle ve metasedimentler mesozoyik yaşlı ultrabazikler ile senozoyik yaşlı sedimentler, volkanik yamaç molozu ve alüvyonlar görülmektedir. 6 m. genişliği ve 100 m. uzunluğu bulunan klorit-tremolit-aktinolit şist zonunda termolit asbest zuhurları yer almaktadır. Sahada rezerv tespiti yapılmamıştır. Bu alanda üretim yapılmamaktadır. Önemli bir endüstriyel ürün olan asbest çok yüksek sıcaklıklara dayanabilir¹³⁹. Volkanik kökenli metamorfik bir taştır. Yanmama özelliği olduğu için itfaiyeci elbisesi yapımı, otomobil debriyaj ve fren balataları yapımında, inşaat sektöründe yaygın olarak kullanılır¹⁴⁰.

Sahada mermer yatakları da yer almaktadır. Duraklı ve Külköy civarında mermer yatakları mevcuttur. Külköy mermerleri yaklaşık 2 km²'lik bir yayılma alanına sahiptir. Mermerler beyaz, açık yeşil ve koyu yeşil olmak üzere üç renkte bulunur¹⁴¹.

¹³⁹ ÖZAV, *a.g.e.*, s.161.

¹⁴⁰ ŞAHİN, DOĞANAY ve ÖZCAN, *a.g.e.*, s.298.

¹⁴¹ KİBİCİ, *a.g.m.*, s.171.

Açık ve koyu yeşil renkteki mermerlere Duraklı köyünün kuzeybatısında rastlanmaktadır. Bu sahada yer alan mermerler bazı özel şirketler tarafından işletilmektedir¹⁴². Kırkyaren köyü yakınlarında yer alan mermer ocakları özel şirketler tarafından işletmeye açılmıştır. Mermer, inşaat sanayinde önemli bir yapı gereci olarak değerlendirilir.

Fotoğraf 38: Karahallı'da İşletmeye Açılmış Bir Mermer Ocağı.

İnceleme alanında yol yapım sırasında Dumanlı köyü yakınlarında Üçkuyu diye adlandırılan sahada Amyant madenine rastlanmıştır. Rezerv araştırması sonucunda işletmeye değer görülmemiştir¹⁴³. Doğal taş işletmeciliği de yörede yapılan bir faaliyettir. Sahada kalkerli arazilerin yaygın olması ve bununla birlikte delikli lapyaların oluşumu ekonomik olarak değerlendirilmesini ortaya çıkarmıştır. Çıkarılan taşlar park, otel vb. yapıların süslenmesinde kullanılmaktadır. Bu alanda sahada faaliyette bulunan özel işletmeler çalışmalarını sürdürmektedir.

¹⁴² KİBİCİ, *a.g.m.* s.168.

¹⁴³ ÖZKAN, *a.g.e.*, s.91.

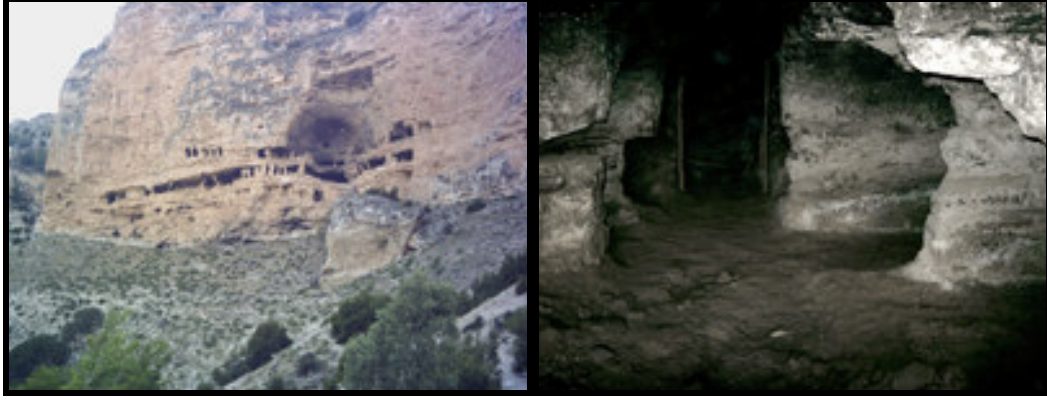
Fotoğraf 39: Karahallı'da Yaygın Olarak Bulunan Delikli Kireçtaşları.

3.7. TURİZM

Karahallı yöresi turistik değerler bakımından çok fazla zengin değildir. Sahada çeşitli tarihi eser kalıntlarına rastlansa da bir kaçı dışında önem arz etmemektedir. Roma döneminde kurulmuş olan Pepuza şehri M.Ö. 165 yıllarında Hristiyanlığın Montanizm mezhebini kabul eden halkın yerleşim merkezidir. Montanizimin başkenti olan bu yerleşim merkezi M.S. 500 yıllarında Bizanslılar döneminde yok edilmiştir.

Bölgede yapılan jeofizik çalışmalarında toprak altında şehirlerde yaşayan rahip ve rahibelere ait manastır, tiyatrolar ve sivil mimari örneklerinin olduğu tespit edilmiştir. Alman, Amerikalı ve Avusturyalı bilim adamları tarafından üç yıldır yüzey araştırması çalışmaları yürütülmekte. Karayakuplu'da üç yıldır yapılan kazılarda elde edilen yazıtlardan Hristiyanlığın ilk mezhebi Montanizm'in Pepuzada kurulduğu, yine aynı kazı çalışmaları sonucunda tepe üzerinde çok derin ve kimsenin girmeye cesaret edemediği kral mezarı, tapınak ve tünellerin bulunduğu, bu tünellerde haç motiflerine rastlandığı, dolayısıyla buranın Hristiyanların kutsal mekanı olabileceği gündeme getirilmiştir¹⁴⁴.

¹⁴⁴ Adnan ŞİŞMAN, "Misyonerlik Faaliyetleri ve Uşak'ta Montanizm'e Dair Çalışmalar", Afyon Kocatepe Üniv., Sosyal Bilimler Derg., C.III, S.2, s.1-6., Afyon, 2001.

Fotoğraf 40: Pepuza Kentinde Yerleşim Alanı ve Tünellerden Bir Görünüş.

Clandıras Köprüsü Banaz çayı üzerindedir. Lidyalılar tarafından yapılmıştır. Kemer uzunluğu 24 m. derinliği 17 m. eni 1.75 m.dir. Kalemle işlenmiş kemerin taşları zivanalı olarak birbirine kenetlenmiştir. Karahallı ilçesinde bulunan Clandıras köprüsü daha çok bir su kemerini andırmaktadır. Hacı Gedik Köprüsü Uşak Karahallı arasındaki kısa mesafeli yol üzerinde olup, Hacı Mustafa Efendi tarafından yapılmıştır. Karahallı'da belediye başkanlığı tarafından ağustos ayının 1. ve 4. haftaları arasında Clandıras Dokuma ve Kültür Festivali yapılmaktadır.

Fotoğraf 41: Karahallı'da Clandıras Köprüsünden Bir Görünüş.

Fotoğraf 42: Karahallı'da Clandras Deresinde Yüzme Havuzu.

3.8. ULAŞIM

Genel anlamıyla insan ya da eşyanın bir yerden diğer bir hareket etmesini anlatan ulaşım faaliyeti, yeryüzünde çeşitli yerler arasındaki ilişkilerin oluşmasında önemli rol oynar¹⁴⁵. Ulaşım faaliyetleri ekonomik kaynakların değerlendirilmesinde, ürünlerin pazarlara ve tüketiciye ulaşmasında, bölge ve ülke ekonomilerinde önemli yere sahiptir. Araştırma sahası işlek yollar üzerinde olmadığı için ulaşım imkânları her zaman sınırlı olmuştur. Karayolu ulaşımının eksikliği yöredeki iletişim ve erişebilirlik problemlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

1973 ve 1977 yılları arasında 3. beş yıllık kalkınma planı çerçevesinde Karahallı yolu Uşak-Denizli devlet karayoluna bağlanması kararlaştırılmış ve bununla birlikte ulaşım imkânları gelişmeye başlamıştır¹⁴⁶.

1978–1980 yılları arasında Karahallı-Bekilli-Çal ve Denizli karayolu asfaltla birbirine bağlanarak Karahallı ilçesinin ulaşım problemleri çözüme kavuşmuştur. Sanayinin varlığı üretilen malların pazarlanmasını ön plana çıkarmakta bu da ulaşım imkânlarının gelişmişliğine bağlı olmaktadır.

Araştırma sahasında Karahallı ve köylerini birbirine bağlayan karayollarının tümü asfalt malzeme ile kaplanmıştır. Karahallı ilçesini Uşak iline bağlayan ve kısalığı

¹⁴⁵ TÜMERTEKİN ve ÖZGÜÇ, *a.g.e.*, s.480.

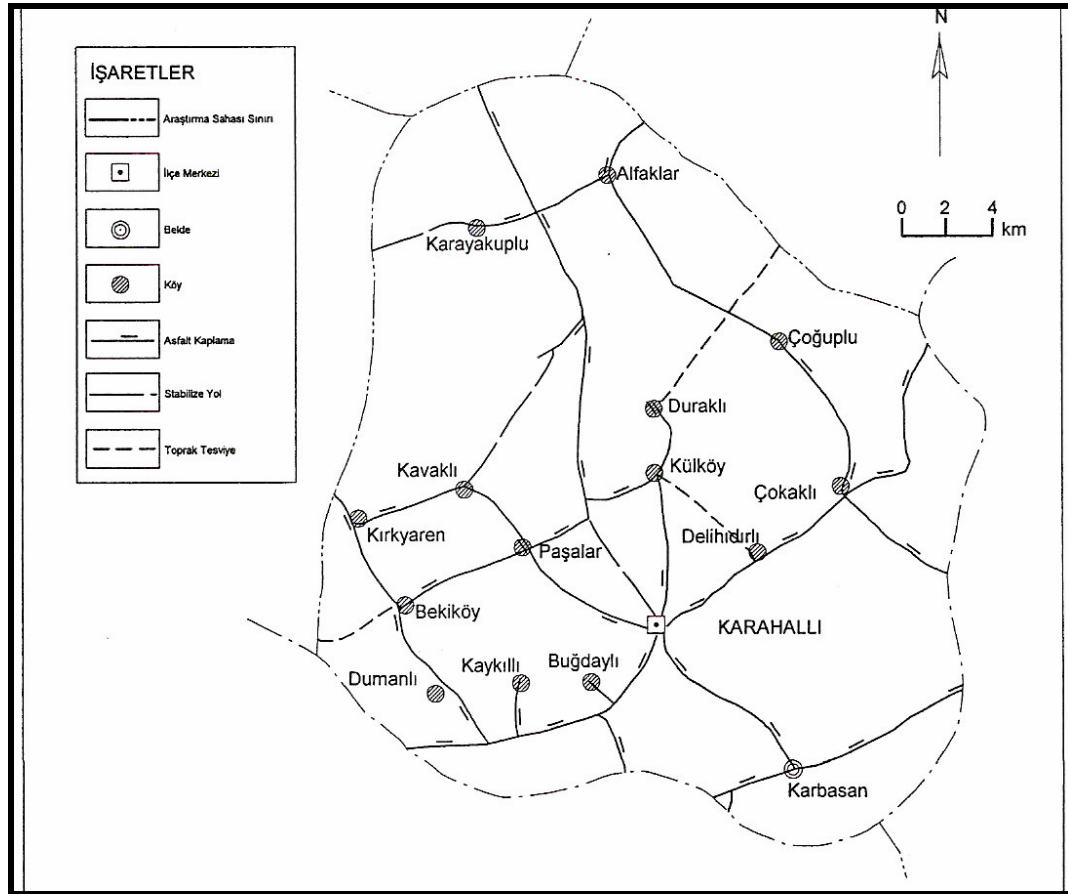
¹⁴⁶ ÖZKAN, *a.g.e.*, s.85.

ile gündeme gelen yol asfalt olsa da pek fazla kullanılmamaktadır. Bunun nedeni yolun fiziki şartlarının iyi olmaması ve bakımsızlığından kaynaklanmaktadır.

Tablo 56: Karahallı İlçe Merkezinin İl ve Diğer İlçe Merkezine Uzaklığı.

Merkez	Uzaklık(km)
Uşak	64
Banaz	86
Eşme	69
Sivaslı	28
Ulubey	34

Kaynak:www.turkyol.com. (14.06.2006).

Şekil 14:Karahallı İlçesinin Ulaşım Haritası (2005).

Karahallı'nın diğer ilçe merkezleri ve il merkezi ile olan uzaklığı 100 km.'nin altındadır. En uzak Banaz ilçesine 86 km. mesafede olan Karahallı, Sivaslı ilçesine 28 km. mesafededir. İl merkezine ise 64 km. uzaklığı vardır.

Uşak şehri ile günlük saat başı Karahallı belediyesi ve taşıma kooperatifine ait minibüslerle yolcu taşınmaktadır. Bu minibüsler Sivaslı karayolu üzerinden yolcu taşımaktadır. Seferler her gün saat 06.00'da başlayıp saat 22:00'e kadar devam etmektedir. En son minibüs saat 22.00'da Uşak'tan Karahallı'ya Hareket etmektedir. Araştırma sahasında çalışan bazı memurlar günlük Uşak şehrine gidiş-geliş yapmaktadırlar. Karahallı ilçe merkezinin büyük şehirlerle olan bağlantısı ulusal taşıma şirketleri tarafından yapılmaktadır. Her gün İstanbul'a Karahallı'dan otobüs seferi bulunmaktadır.

Kırsal yerleşmelerden Karahallı merkezine ulaşım oldukça kolaydır. Her köyden ilçe merkezine minibüs seferleri bulunmaktadır. En yakın kırsal yerleşme olan Buğdaylı'nın ilçe merkezine uzaklığı 2 km. civarındadır, En uzak kırsal yerleşme olan Alfaklar'ın İlçe merkezine uzaklığı 20 km. kadardır. Kırsal yerleşmelerde yer alan minibüsler köylerden Uşak'a yolcu taşımaktadır.

Tablo 57: Karahallı İlçesinin Büyük İl Merkezlerine Uzaklığı.

Merkez	Uzaklık (km.)
Ankara	417
İstanbul	496
İzmir	268
Denizli	96
Bursa	354
Antalya	259

Kaynak:www.turkyol.com.. (14.06.2006).

Karahallı'dan büyük merkezlere olan uzaklık çok fazla değildir. En yakın Denizli ili 96 km.'lik mesafeye sahiptir. Denizli ilinin tekstil sektöründe gelişmiş olması bu iki saha arasındaki ulaşımın sık olmasına neden olmaktadır. İstanbul şehri Karahallıların yoğun ticaret yaptığı merkezdir. Diğer merkezlerin uzaklığı 500 km.'nin altındadır (Tablo 56).

İlçede PTT teşkilatı 1934 yılında devreye girmiştir¹⁴⁷. Haberleşme hizmetleri bakımından sahada herhangi bir sorun bulunmamaktadır. Bütün yerleşmelerde telefon bağlantısı yer almaktadır. Günümüzde haberleşmenin gelişmesi GSM sistemlerinin her alanda yer alması cep telefonu bağlantılarının varlığı haberleşmeyi sahada en üst düzeylere çıkarmıştır.

3.9. TİCARET

Genel anlamda kazanç elde etmek amacıyla hizmet alıp-satma işlerine ticaret denir. Ticaret bütün ekonomik faaliyetler sonucunda elde edilen mal ve hizmetlerin alıp-satma işlerini kapsar¹⁴⁸. Karahallı ilçesinde ticari faaliyetlerin geçmişi oldukça eskidir. Araştırma sahasında ekonomik faaliyet olarak dokumacılığın yapılması bu malların pazarlanmasını ön plana çıkarmıştır. Dokunan ürünler, tüccarlar tarafından günün ulaşım koşullarına bağlı olarak çevre il ve ilçelerde ticarete konu olmuşlardır.

Karahallı'nın 1953 yılından itibaren ilçe statüsüne kavuşmasının ticari faaliyetlere etkisi oldukça fazla olmuştur. Karahallı Esnaf ve Sanatkârlar odasına kayıtlı 735 ticari işletme mevcuttur. Bunların yarısından fazlasını dokumacılar oluşturmaktadır.

Ticaretle ilgili alanların şehir merkezinde yoğunlaştığını görmekteyiz. İdari hizmet binaları, bankalar ve çeşitli alışveriş merkezleri aynı sahada kümelenmiştir. Bu işletmelerin büyük çoğunluğu perakende satış yapmaktadırlar. Günümüzde ulaşım imkânlarının varlığı insanların büyük alışveriş merkezlerine yönelmesine neden olmuştur. İlçe merkezinde ticari işletmelerin çoğunluğu bakkal, kahvehane, fırın, tuhafiyeci, berber ve tekel bayii gibi işletmelerden oluşmaktadır. Bunun dışında kasaba olan Karbasan'da da bu tür işletmeler mevcuttur. Köylerde ise yaygın olarak kahvehane ve bakkallar yer alır.

Karahallı ilçe merkezinde cumartesi günleri açık halk pazarı kurulmaktadır. Pazarda çeşitli tarımsal ürünlerin yanında, giyim eşyaları, çeşitli gıda ürünleri satışı yapılmaktadır. Kurulan pazara çevre yerleşmelerde yaşayan insanların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kırsal alandan ilçe merkezine geldikleri gözlenir. Pazarda tarımsal üretim yapan aileler ürünlerini bu pazarda satışa sunarlar.

¹⁴⁷ ÖZKAN, a.g.e., s.89.

¹⁴⁸ ŞAHİN, DOĞANAY ve ÖZCAN, a.g.e., s.454.

Karahallı'da ticarete konu olan ürünlerin başında dokumacılıktan elde edilen ürünler gelir. Bu ürünler Türkiye genelindeki tüm işletmelere satılır. Önceden pazarı bulunan ve fason olarak üretilen ürünler direk mal alacak olan firmaya satılır. Bu firmalardan üretim miktarları alınarak ihtiyaçları kadar fason üretim yapılır.

Fotoğraf 43: Karahallı'da Cumartesi Günleri Kurulan Pazar Yerinden Görünüş.

İnceleme alanında dışarıdan alınan ürünleri gıda maddeleri, beyaz eşya, giyim, dokuma için hammadde, tarımsal ürünler, ilaç, gübre ve akaryakıt oluşturmaktadır. Bu ihtiyaçlar Karahallı ilçesine yakın olan Uşak ve Denizli il merkezlerinden sağlanmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İnceleme alanını oluşturan Karahallı ilçesi, Ege bölgesinin İç Batı Anadolu bölümünde yer almaktadır. Karahallı ilçesinin idari sınırlarını kapsayan incelememizde coğrafi sınırlama söz konusu değildir.

Araştırma sahası çok fazla yüksek olmayan tepelik ünitelerden oluşur. En yüksek sahasını 1219 m. ile Kocadağ tepesi meydana getirir. Çalışma sahasının kuzeyinden Banaz çayı geçer. Bu akarsuyun kuzeyinde kalan araziler düz bir topoğrafya sergilerken, güneyinde kalan sahalarda tepelik ve dalgalı bir araziden meydana gelir. Banaz çayı ve kolları üzerinde kanyon vadilere rastlanır.

Topoğrafik özelliklerin yörede çok farklılık arz etmemesi iklim değerlerinde dikkat çekici bir farklılığı doğurmamıştır. Banaz çayının aktığı vadi içerisindeki tarım arazilerinin araştırma sahasından 200 m. aşağıda yer alması bu alanlarda iklimin biraz daha yumuşamasına neden olmuştur.

Karahallı yöresi genel olarak Akdeniz ikliminin etkisi altında kalmaktadır. Bunun yanında Akdeniz ikliminin tüm özelliklerini görmek mümkün değildir. Karahallı ve çevresi Akdeniz'in ılıman iklimi ile iç bölgelerin karasal iklimi arasında geçiş özelliği gösteren bir tipi yansıtır.

Araştırma sahasında yerleşmenin 4000 yıllık bir geçmişi vardır. Antik Pepuza kenti M.Ö. 165 yıllarında kurulmuştur. İnceleme alanındaki toprakların tarıma elverişli olması yanında yörede su sıkıntısı tarımsal etkinlikleri engellemektedir.

Karahallı merkez nüfusu az da olsa bir artış göstermiştir. 1955 yılında 4922 kişi olan nüfusu 2000 yılında 5243 kişiye ulaşmıştır. 45 yıllık süre içerisinde % 6,5'lik bir artış göstermiştir. İlçe toplam nüfusu 1955 yılında 16768 kişi iken 2000 yılında 14423 kişiye gerilemiştir. İlçe merkez nüfusu 45 yıllık süre içerisinde artış gösterirken kırsal nüfusta bir azalma söz konusu olmuştur. Bu verilerden anlaşılacağı gibi kırsal nüfusta göç olayları ilçe merkezine göre oldukça fazladır. 1961-2000 yılları arasında araştırma sahasından 3601 aile yurt içi, 419 aile ise yurt dışı göç hareketine tabii olmuştur. Yörede iş sıkıntısının varlığı göç olaylarını önemli bir sorun haline getirmiştir.

Karahallı ve köylerinde yaşanan göç hareketlerinin temelini ekonomik nedenlere oluşturmaktadır. Toprak ve gelir dağılımındaki adaletsizlikler, tarımda makineleşme ve işsizlik gibi sorunlar ailelerin çareyi iş imkânlarının daha çok olduğu şehirlere göç etmekte bulmasından kaynaklanmaktadır. Bunun yanında alt yapı sorunları, eğitim, sağlık, evlenme, daha rahat yaşama, şehirlerin yaşam koşulları ve cazibesi, iş yerlerini

büyütmek, tanınmak ve daha fazla iş yapmak göç hareketleri üzerinde etkili olan önemli faktörlerdir. Yörede alınacak olan önlemler göç hareketlerinin yavaşlamasına ve azalmasına neden olacaktır.

İnceleme alanının en önemli yerleşim birimini Karahallı ilçe merkezi oluşturur. 2000 yılında yapılan sayım sonuçlarına göre 5243 kişilik nüfusu ile Uşak ilinin Ulubey ilçesinden sonra ikinci küçük ilçesidir. Karahallı 1907'de nahiye 1953 yılında ise Uşak'ın il olmasıyla ilçe statüsüne kavuşmuştur. Uşak ilinin güneyinde yer alan Karahallı dört mahalleden oluşmuştur.

Karahallı ilçesinin kırsal yerleşmelerinin sadece birinde belediye örgütü bulunmaktadır. Kasaba olan Karbasan yerleşmesinde ise 2000 yılında yapılan nüfus sayımına göre 1904 kişi yaşamaktadır. 1955 yılında Karbasan'la birlikte nispeten kalabalık nüfus değerlerine sahip olan Buğdaylı (1177 Kişi), Paşalar (1485 kişi) gibi köy yerleşmeleri nüfuslarını geliştirmeyerek kasaba statüsü kazanamamışlardır. Bu durum yine yöredeki göç hareketlerinin kırsal yerleşmeler üzerinde oldukça etkili olduğunu göstermektedir. Belediye teşkilatı olan Karbasan kırsal bir yerleşme özelliği göstermekte ve tarım dışı ekonomik faaliyetler çok fazla gelişmemiştir. Karbasan beldesinde belediye teşkilatının varlığı konutların bir plana göre yapılmasını ortaya çıkarmış ve konutlarda çağdaş yapı malzemeleri kullanılmaktadır. Kırsal yerleşmelerde ise belediye teşkilatının olmaması yerleşmenin plansız bir şekilde gerçekleşmesine neden olmaktadır.

Araştırma sahasının temel geçim kaynaklarını dokumacılık ve tarımsal faaliyetler meydana getirmektedir. Araştırma sahasında geçmişten beri ekonomik bir önem taşıyan dokuma sektörünün desteklenmesi yörede ekonomik anlamda önemli bir kalkınma sağlayacaktır. Tarımsal alanda modern yöntemlerin uygulanmasının yanında sulama probleminin çözümlenmesi tarımsal üretimi oldukça etkileyecektir.

Dokuma sektöründe kullanılan makine ve tesisat genellikle teknolojisi eski verimi düşük makinelerdir. İşyerleri düzensiz ve ilkel şartlardadır. Kalifiye eleman sıkıntısı yer almaktadır. Dokuma sektörünün gerektirdiği değişiklikler, ürün çeşitlendirilmesi, kalite yükseltilmesi, rantabl bir üretim ve teknolojik gelişmeler çok ağır bir biçimde takip edilmektedir. Sıralanan sorunların giderilmesi yörede dokuma sektörünün gelişmesini etkileyecektir. Sektörde çalışan esnaf genellikle küçük esnaf olup, işletme ve yatırım sermayesi yetersizliği ile karşı karşıyadır. Dokuma sektöründe faaliyet gösteren küçük işletmelere finansman desteği sağlanmalıdır.

Karahallı'da kurulma çalışmaları devam eden OSB'nin kısa sürede faaliyete geçirilmesi bölge ekonomisine olan katkısı yanında yörede ekonominin canlanmasını kısa sürede sağlayacaktır. Özellikle İstanbul, Bursa ve Denizli gibi il merkezlerinde tekstil ve diğer sektörlerde faaliyet gösteren Karahallılı iş adamlarının yatırım yapmaları konusunda çalışmalar yapılmalıdır. Karahallı OSB'nin inceleme alanında ve çevresinde yer alan ve ekonomik nedenlere dayanan göç hareketlerini engelleyerek sahaya nüfus çekerek kalabalık bir yerleşim alanına dönüşmesine katkı yapacaktır.

Karahallı ve köyleri yoğun bağ ziraatının yapıldığı bir alandır. Bağ alanlarından elde edilen ürünler sahaya yakın olan Bekilli ilçesindeki şarap fabrikalarında değerlendirilmektedir. Üretim miktarları açısından oldukça uygun olan ürünleri kurulacak şarap ve pekmez fabrikalarında değerlendirmek mümkün olacaktır. Açılan fabrikalar yörede istihdam açısından olumlu katkı sağlayacaktır.

Sahada yer alan mermer yataklarından elde edilen ham madde Uşak ve diğer merkezlerde işlenmektedir. Karahallı'ya kurulacak mermer işleme atölyeleri mermerin sahada işlenmesi ile yöreye istihdam ve ekonomik açıdan önemli katkı sağlayacaktır. Kurulan OSB'nde mermer işleme atölyelerin kurulması için yer ayrılabilir ve yatırımcılar davet edilebilir. Çoğuplu ve Çokaklı arasındaki sahada yer alan delikli kalkerler ekonomik olarak işletilebilir.

Karahallı ve köylerinde su sıkıntısı yer almaktadır. Köylerdeki içme suyu sıkıntıları Banaz çayı üzerinde kurulacak çeşitli tesislerden su ihtiyacı olan köylerin bu ihtiyaçları giderilebilir.

Araştırma sahasında Banaz çayı üzerinde bulunan Clandras köprüsü, şelale ve çevresi düzenlenerek rekreasyon alanı haline getirilmesi turizm açısından önemli katkı sağlayacaktır. Kazı çalışmaları devam eden Pepuza kenti ileride turizm potansiyeli olan bir merkez durumuna gelecektir.

Karayolu ulaşımı ile ilçe merkezi, köyler ve diğer merkezlerle bağlantı sağlanmaktadır. Karahallı-Uşak arasında kısa yol diye adlandırılan yolun genişletilerek ve bakımı yapılarak ulaşım imkânları geliştirilebilir.

Yörede bitki örtüsünün tahribi oldukça fazladır. Ormanların antropojen etki ile ortadan kaldırılması çıplak alanları ve sonucunda erozyonu tetikleyen bir unsur olmuştur. Toprakların şiddetli erozyona maruz kalmasının önlenmesi ve mevcut sahaların ağaçlandırılması için çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- AKKUŞ Akif, *Harita Bilgisi*, Öz Eğitim Yay. No:1, Konya,1995.
- Jeomorfoloji Giriş*, Öz Eğitim Yay. No:2, Konya,1995.
- ARDEL Ahmet, KURTER Ajun, Yusuf DÖNMEZ, *Klimatoloji Tatbikatu*, İstanbul Üniv. Yay. No:1123, Edb. Fak. Coğrafya Enst. Yay. No:40, İstanbul, 1969.
- ARDOS Mehmet, *Türkiye Ovalarının jeomorfolojisi*, İstanbul Üniv. Yayınları, C.II, İstanbul, 1995.
- Jeomorfoloji Sözlüğü*, İstanbul Üniv. Edb. Fakültesi Yayınları, No:3397, İstanbul, 1994.
- ATALAY İbrahim, *Toprak Coğrafyası*, Ege Üniv.. Edb. Fak. Yay. No:8, İzmir, 1989.
- Türkiye Coğrafyası*, Yeniçağ Basın-Yay., Ankara, 1991.
- Genel Fiziki Coğrafya*, Ege Üniv. Basımevi, Bornova-İzmir, 1994a.
- Türkiye Coğrafyası*, Ege Üniv. Basımevi, Bornova -İzmir, 1994b.
- Türkiye Vejetasyon Coğrafyası*, Ege Üniv. Basım Evi, İzmir, 1994c.
- AYSAL Namık, “*Uşak’ın Türkiye Jeolojisindeki Yeri*”, 21. Yüzyılın Eşiğinde Uşak Sempozyumu, 25–27 Ekim 2001, Uşaklılar Eğitim ve Kültür Vakfı Yay. No: 2, s. 745-754, Uşak, 2001.
- DARKOT Besim, TUNCEL Metin, *Ege Bölgesi Coğrafyası*, İstanbul Üniv. Yay. No:2365, İstanbul,1995.
- DOĞANAY Hayati, *Türkiye Ekonomik Coğrafyası*, Öz Eğitim Yay., İstanbul, 1994.
- Türkiye Beşeri Coğrafyası*, Gazi Büro Kitabevi, Ankara,1994.
- Türkiye Ekonomik Coğrafyası*, Öz Eğitim Yay., İstanbul, 1995.
- DÖNMEZ Yusuf, *Umumi Klimatoloji ve İklim Çalışmaları*, İstanbul Üniv. Yay., No:2506 Coğrafya Enst. Yay. No:102, İstanbul, 1979.
- ERİNÇ Sırrı, *Klimatoloji Metodları*, Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enst. Yay. No:2 Güray Matbaası, İstanbul, 1984.
- Jeomorfoloji-I*, Öz Eğitim Yay. No:12, Konya, 1995.
- EROL Oğuz, *Genel Klimatoloji*, Gazi Büro Kitabevi, Ankara, 1993.
- GÜNEY Emrullah, *Türkiye Çevre Sorunları*, Çantay Kitabevi, İstanbul, 2002.
- GÜNGÖRDÜ Ersin, *Türkiye’nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası*, Nobel Yay. Dağıtım, Ankara, 2001.

- HOŞGÖREN Yıldız, *Jeomorfolojinin Ana Çizgileri-1*, İstanbul Üniv. Yay. No:3822, İstanbul, 1993.
- İZBIRAK Reşat, *Coğrafi Terimler Sözlüğü*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1998.
- KARA Hasan, “*Akçay Havzası’nın Jeomorfolojisi*”. Marmara Üni. Sos. Bil. Enst. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2001.
- KİBİCİ Yaşar , “*Karahallı (Uşak) Yöresinin Jeolojisi ve Yöre Mermerlerinin Mühendislik Özellikleri*”, Türkiye Jeoloji Kurultayı Bülteni, s.165-178, 1992.
- MATER Barış, *Toprak Coğrafyası*, Çantay Kitabevi, İstanbul, 2004.
- NİSANCI Ahmet, *Klimatoloji*, Ondokuz Mayıs Üniv. Yay. No:59, Samsun, 1990.
- ÖZAV Lütfi, “*Eski Gediz Kasabası Çevresinde Güme Yerleşmeleri*”, Türk Coğrafya Derg., S.30, s.173-187, İstanbul, 1995.
- Simav Depresyonu ve Çevresinin Coğrafi Etüdü*, Atatürk Üniv. Yay. No: 813, Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Yay. No: 64, Erzurum, 1996.
- “*Simav Depresyonu ve Çevresinde Geçici Yerleşme Şekilleri*”, Türk Dünyası Araştırma Derg., S.101, s.217-231, İstanbul, Nisan 1996.
- Oltu’nun Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası*, Taş Medrese Yay. No:4, Araştırma İnceleme Serisi, Erzurum, 1996.
- Sivaslı İlçesinin Coğrafi Etüdü*, Afyon Kocatepe Üniv. Yay. No:30, Başkent Grafik, Ankara, 2002.
- “*Sivaslı İlçesindeki Köy Yerleşmelerinin Coğrafi Özelliklerine Genel Bir Bakış*”, Türk Dünyası Araş. Derg., S.136, Şubat 2002, s.219-230, İstanbul, 2002.
- ÖZKAN Ali İhsan, *Dünden Bugüne Karahallı*, Batıkol Matbaacılık, Uşak, 2003.
- ÖZER İnan, *Kentleşme Kentleşme ve Kentsel Değişim*, Ekin Kitabevi, Başak Matbaacılık, Ankara, 2004.
- ÖZGÜÇ, Nazmiye, *Turizm Coğrafyası*, İstanbul Üniv. Yay. No:3821, Fak. Yay. No:3203, İstanbul, 1994.
- ÖZGÜR E.Murat, *Türkiye Nüfus Coğrafyası*, Ankara, 1998.
- SOLAK Erdoğan, *XX. yy da Uşak*, Batıkol Matbaası, Uşak, 2002.
- ŞAHİN Cemalettin, *Türkiye Fiziki Coğrafyası*, Gündüz Eğitim ve Yay., Ankara, 2002.
- ŞAHİN Cemalettin, DOĞANAY Hayati, *Türkiye Coğrafyası*, Gündüz Eğitim ve Yay., Ankara, 2000.
- ŞAHİN Cemalettin, DOĞANAY Hayati, ÖZCAN Nihat Ali, *Türkiye Coğrafyası*, Gündüz Eğitim ve Yay., Ankara, 2005.

- ŞİŞMAN Adnan - v.d., *Cumhuriyetin 75.Yılında Uşak*, Uşak Valiliği Yay., s.1-28, Uşak,1998.
- “*Misyonerlik Faaliyetleri ve Uşak'ta Montanizm'e Dair Çalışmalar*”, Afyon Kocatepe Üniv., Sosyal Bilimler Der., C.III, S.2, s.1-6., Afyon, 2001.
- SARAÇOĞLU Hüseyin, *Bitki Örtüsü, Akarsular ve Göller*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1990.
- TANDOĞAN Alaettin, *Demografik Temel Kavramlar ve Türkiye Nüfusu*, Trabzon, 1998.
- TUTSAK Sadiye, *Cumhuriyetim İlk Yıllarında Uşak*, Uşak Belediyesi Kültür Yay. No:2, İzmir, 1998.
- TÜMER Haşim, *Uşak Tarihi*, Gün Matbaası, İstanbul,1971.
- TÜMERTEKİN Erol, *Ekonomik Coğrafya*, İstanbul Üniv. Edeb. Fak. Yay., No.2926, İstanbul, 1994.
- TÜMERTEKİN Erol, ÖZGÜÇ Nazmiye, *Ekonomik Coğrafya*, Çantay Kitabevi, İstanbul, 1995.
- TÜRKER Erkan, *Karahallı Sanayi Envanteri*, KARGED Yay. No.3, Batıkol Matbaası, Uşak, 2000.
- YALÇINLAR İsmail, “*Banaz Çayı ve Uşak Civarında Bünye ve Morfoloji Araştırmaları*”, Türk Coğrafya Derg., S:13-14, s.57-91, Ankara, 1955.
- *Türkiye Jeolojisine Giriş*, İstanbul Üniv. Edeb. Fak. Coğ. Enst. Yay. No:87, İstanbul, 1976.
- *Strüktürel Jeomorfoloji C.I*, İstanbul Üniv. Edeb. Fak. Yay. No:800, İstanbul, 1985.
- YAZICI Hakkı, *Orta Sakarya Vadisi'nin Coğrafi Etüdü*, Anadolu Üniv.Yay. No:1040, Eskişehir, 1998.

İnternet ve Diğer Kaynaklar

www.turkyol.com.(14.06.2006)

www.kobi-efor.com.(06.04.2006)

Milli Eğitim Bakanlığı Resmi İnternet Sitesi , www.karahalli.meb.gov.tr.(12.04.2006).

Cumhuriyetin 75.Yılında Uşak, Uşak Valiliği Yay., Uşak,1998.

Cumhuriyetin 50. yılında Uşak,1973 İl Yıllığı.

DİE Genel Nüfus Sayım Sonuçları, Ankara, 2000.

Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, iklim Rasatları, Ankara, 2005.

Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü, Akım Değerleri, Ankara, 1989.

Köy Hizmetleri Uşak İl Müdürlüğü, Kuyu Logları, Uşak, 2005.

“Uşak Kültür ve Araştırma Derneği Dergisi”, Önder Ofset Matbaacılık, Uşak.

“Uşak İli Arazi Varlığı”, Köy Hizmetleri Genel Md. Yay. İl Rapor no:64, Ankara,1997.

“Uşak Tarım Master Planı”, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Yay., Batıkol Basımevi, Uşak, 2002.